ב' באלול תשמ"ט, 20.9.1989 מיספר 2716 המחיר: 6.00 שקלים (כולל מע"מ), באילת: 5.20 שקלים שנה 53

העולם הזה

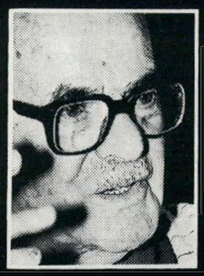

אורי אבנרי משוחח עם יצחק בן־אהרון

שערוריה באגודת־ישראל ובמישרד העבודה

אשה בחדר המנכ"ל

מנכ"ל הרב חנוך זיידמן

ציפי קביליו, אחותה של חווה יערי:

„אני מחכה לעירעור!"

20092122

גיליתי הלוואה מעושרת
רק 2½% ריבית לשנה

(המחשה בלבד)

חשבון מעושר

עו"ש עם זכויות יוצאות מהכלל

כבעל "חשבון מעושר זהב" בבינלאומי, יש לי זכות להלוואה צמודת מדד לתקופה של 25 חודש, בריבית קבועה של 2½% לשנה בלבד!

גם אתה יכול ליהנות מיתרונות השיטה החדשנית לניהול חשבון עובר ושב בבינלאומי – "**חשבון מעושר**" ו"**חשבון מעושר זהב**".

משיכת יתר – בבינלאומי משיכת יתר גדולה במיוחד בריבית "פריים" + 0.75% לשנה בלבד!
עד 10,000 ש"ח ב"**חשבון מעושר זהב**".
ועד 6,000 ש"ח ב"**חשבון מעושר**".

ריבית זכות – בבינלאומי תקבל ריבית על יתרות זכות יומיות של עד 1,000 ש"ח.

הנחות – בבינלאומי הנחות על כרטיסי אשראי וזמני שימוש ב"טלר־פון".

ב"חשבון מעושר זהב" הטבות ייחודיות נוספות:

- **גם פטור מדמי ניהול חשבון (למעט משיכת שיקים) וגם "שיק זהב" – פנקס שיקים מיוחד המכיל שיקים אמינים שלא יוחזרו מסיבת חוסר כיסוי.**

חשבון מעושר מיועד ללקוחות המקבלים משכורתם בחשבונם בבינלאומי, או לקוחות שלזכותם השקעות של 10,000 ש"ח ומעלה.
חשבון מעושר זהב מיועד ללקוחות שלזכותם השקעות של 50,000 ש"ח ומעלה.

פרטים נוספים בסניפים.

- משיכת היתר, ההלוואה ופנקס "שיק זהב" ינתנו כנגד בטחונות, כנהוג בבנק.
- ההטבות תינתנה בחשבון שבו מופקדות ההשקעות.
- הבנק יהיה רשאי לשנות מפעם לפעם את התנאים דלעיל, כולם או מקצתם.

הבנק הבינלאומי הראשון. יוצא מהכלל.

„מה אני יכול לדווח לו?"

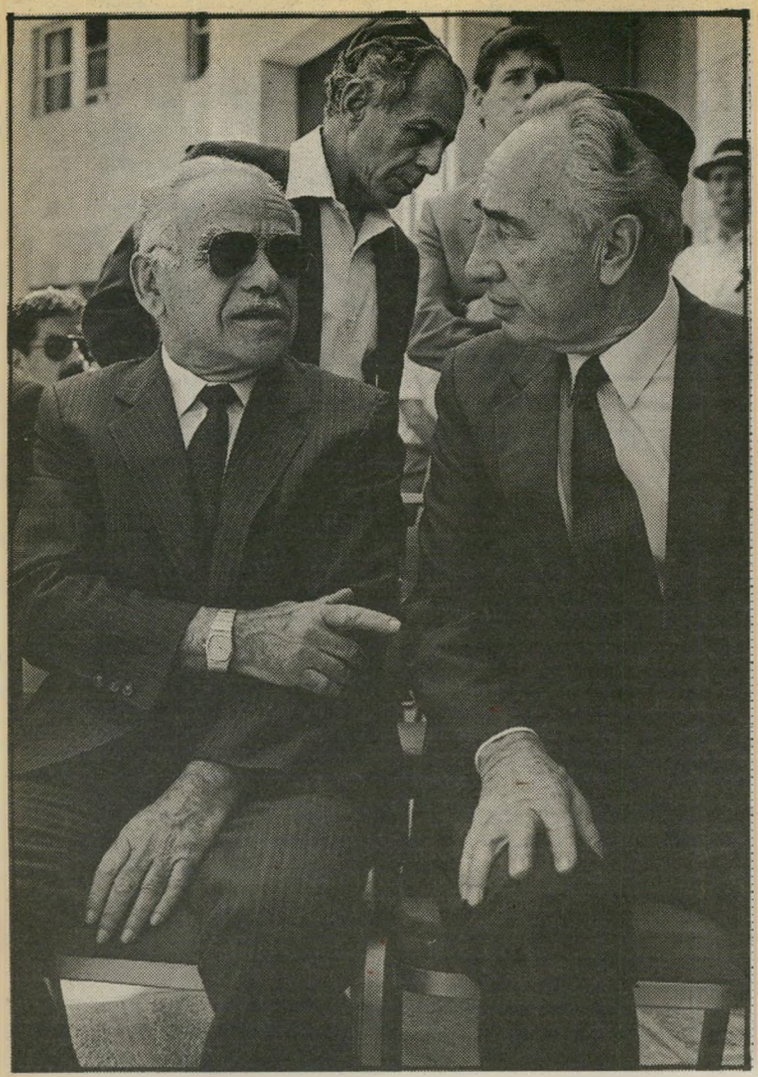

„קניתי עיתון וזכיתי במכונית!"

הגרלה

עכשיו מכונית. בפעם הבאה דירה. העיתונים כסוכנות־הימורים
(עמוד 12)

חלם

מה ההבדל בין 8.5 ק"ג הרואין לסתם אבקה לבנה
(עמוד 50)

מעקב

במישרד־החינוך יודעים את הכל על המורות
(עמוד 44)

דף חדש

קריאת תחת. איך פינקסנים משתלטים על הוצאות־הספרים
(עמוד 34)

זכייה

חוקי — אבל מסריח. משה זנבר רוצה בחמש שנים נוספות
(עמוד 10)

בתוך הגליון

קורא יקר — מי יהיה איש השנה? 6
מיכתבים — על ילדי האבנים וחקלאי בזרקורים 6
מיכאל איתן ודדי צוקר — כך תקום הסדינה הפלסטינית 7
תשקיף — אוהל לקבר הרבי 8
הזוג המזהר — בפישרד־העבודה־והרווחה 8
משה זנבר — שיטת הוינבור פועלת 10
הימורים — ההגרלות הנפוצות ביותר בסדינה 12
במדינה — מה הוא קופץ? 14
הנדון — ראש של גוי 15
אנשים — נסינה באיטיות מופרזת 16
יצחק בן־אהרון — שואל שאלות 18
מה הם אומרים — אבישי גרוסמן, יואל ישורון, דנה כהן, אורי גורדון, עופרה פרידמן, מנחם רוזנבאום 22
קולנוע — משרתם של הרבה אדונים 24
יזמן אישי —עליה וקוץ בה 26
ציפי קבילוי — יש לה אחות 31
לילות ישראל — צ'פנדייל בנוסח תל־אביבי 32
דף חדש — לפי הדגם האמריקאי 34
הורוסקופ — עניינים מתחילים להסתדר 37
תשבצופן 38
תמרורים — תוחתן איטלקי ומחמטיקאי עירוני 38
הרפתקות בתל־אביב — סדום בכיכר אחרים 41
רחל המרחלת — רני קובלנץ כועס מאוד 42
מזרות — תחת לחץ 44
דיעה אחרת — אורי דן ● גיל סמסונוב ● רענן לוריא ● אילנה אדם ● דניאלה אשכנזי ● ענת נטניו ● אברהם שרון ● מרדכי הורוביץ ● ליפשיץ והחברים של אופירה 46
התמיסה הגדולה — הירואין או אוכל לציפורים 50
מיכתבים לרותי — סתאמנת בקונג־פו 52
יוסף („ג'וזה") וילף — על סמים ומיסים 53

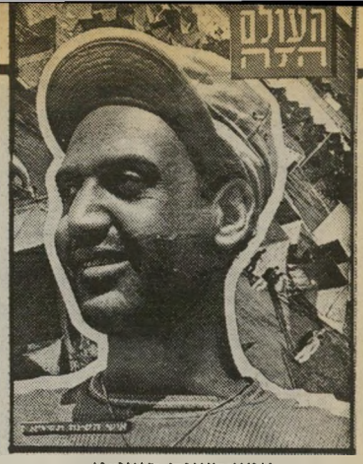

איש השנה תשי"א
העולה החדש האלמוני

איש השנה תשי"ב
מבקר־הסוכנות שמוראק

איש השנה תשי"ג
יועץ־משפטי כהן

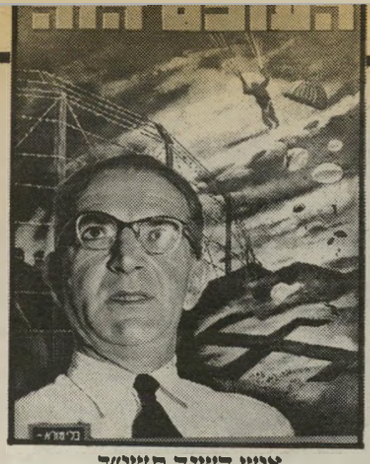

איש השנה תשי"ד
עסקן־שואה קסטנר

גיליון יקר.

בשבוע הבא יבחר העולם הזה באיש־השנה, בפעם ה־39.

ב־38 השנים הקודמות, מאז תשט"ו (1951), נבחרו 33 גברים ונשים. שלושה מהם הופיעו פעמיים (משה דיין, דויד בן־גוריון ומ־נחם בגין), ואחד שלוש פעמים (אריאל שרון).

מבין הנבחרים, רק שלוש היו נשים (יעל דיין, גולדה מאיר, וגאולה כהן). חמישה היו זרים, (גמאל עבד־אל־נאצר, אדולף אייכמן, רוברט סובלן, הנרי קיסינג'ר, רוח־אללה חר־מייני) והשאר ישראליים.

השנה מתו שניים מאנשי־השנה: עמירם ניר וחומייני. האחד בתאונת־דרכים, האחר ממחלה. הם היו רחוקים איש מרעהו, אך גם ניר נבחר על רקע פרשת־אירן.

בין האנשים שהלכו השנה לעולמם היה גם האיש שצייר את ציורי־השער של חומייני וניר. דב ליף צייר את אנשי־השנה ב־11 השנים האחרונות — החל בציור־השער של מנחם בגין (תשל"ז, אחרי המהפך).

קדמו לו כמה וכמה ציירי־שערים, וביניהם קריאל („רוש") גרדוש, שצייר את איש־השנה תשי"ב, אמיל שמורק, שמואל בק (חיים כהן, תשי"ג ועוד שלושה), שימעון צבר (פינחס לבון, תשכ"א, ועוד שניים), עמירם שמיר (משה דיין, תשכ"ז), יוסי שנוז (גולדה מאיר, תשל"ב, ועוד.)

מבין 33 אנשי־השנה, 15 כבר הלכו לעו־למם, 17 חיים, וגורלו של אחד — העולה החדש האלמוני — אינו ידוע. מבין המתים, אחד נתלה (אייכמן), אחד התאבד (סובלן), אחד נפל בקרב (אריאל רגב).

כל ראשי־הממשלה של ישראל זכו בתואר, מלבד השני, משה שרת. גם כל שרי־הביטחון, מלבד משה ארנס. בין אנשי־השנה שניתן לסווג אותם כימין וכשמאל, היו 11 אנשי שמאל ושיבעה אנשי ימין.

זה הזמן להחליט סופית במי א ת ה בוחר. בשבוע הבא תוכל להשוות את בחירתך עם בחירת המערכת.

אשת השנה תשי"ט
סופרת דיין

איש השנה תש"ך
רכז־שואה אייכמן

איש השנה תשכ"א
מודח לבון

איש השנה תשכ"ב
כלכלן ספיר

איש השנה תשכ"ז
שר־ביטחון דיין

איש השנה תשכ"ח
לוחם־בפידאיון רגב

איש השנה תשל"ג
מקים־ליכוד שרון

איש השנה תשל"ד
מסדיר־ביניים קיסינג'ר

איש השנה תשל"ה
ראש־ממשלה רבין

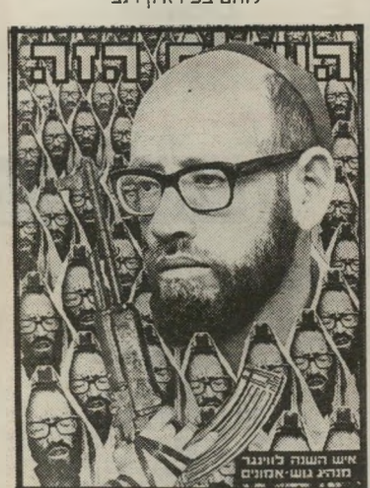

איש השנה תשל"ו
מנהיג „גוש אמונים" לווינגר

איש השנה תשט"ז
פרקליט תמיר

איש השנה תשט"ז
נשיא־מצרים עבד־אל־נאצר

איש השנה תשי"ז
מצביא־סיני דיין

איש השנה תשי"ח
חתרתנ"ך חכם

איש השנה תשכ"ב
קורבן סובלן

איש השנה תשכ"ג
מתפטר בן־גוריון

איש השנה תשכ"ד
יורש אשכול

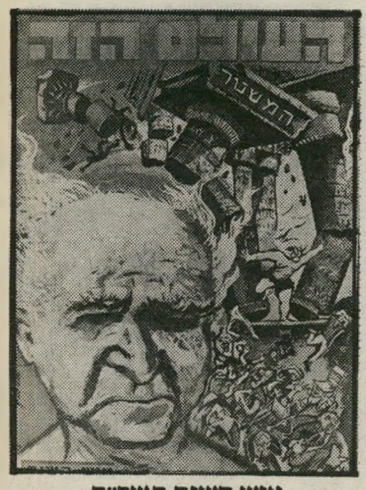

איש השנה תשכ"ה
מפלג־מפא"י בן־גוריון

איש השנה תשכ"ט
מפקד מיבצר־ישראל ברלב

איש השנה תש"ל
לוחם־שלום דיין

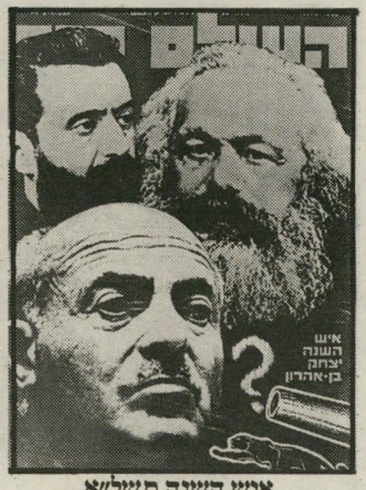

איש השנה תשל"א
מזכיר־ההסתדרות בן־אהרון

אשת השנה תשל"ב
גולדה המלכה

איש השנה תשל"ז
ראש־הממשלה בנין

איש השנה תשל"ח
שר־הביטחון וייצמן

איש השנה תשל"ט
מהפכן חומייני

אשת השנה תש"ם
קנאית כהן

איש השנה תשמ"א
שר־הביטחון שרון

איש השנה תשמ"ב
פולש־ללבנון שרון

איש השנה תשמ"ג
פורש בנין

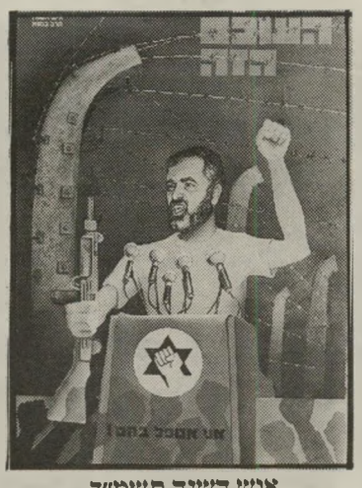

איש השנה תשמ"ד
פאשיסט כהנא

איש השנה תשמ"ה
ראש־ממשלה פרס

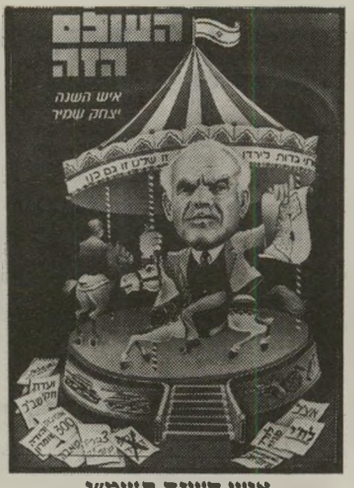

איש השנה תשמ"ו
ראש־ממשלה שמיר

איש השנה תשמ"ז
יוגע ניר

איש השנה תשמ"ח
רמטכ"ל שומרון

מיכתבים

איש־השנה תשמ"ט

עוד מועמדים לאיש־השנה תשמ"ט, שזהותו תיחשף בשבוע הבא מעל שער גיליון ראש־השנה תש"ן של העולם הזה.

בשבוע הבא כולנו נדע. השבוע אני כבר יודע. איש־השנה תשמ"ט הוא נגיד בנק ישר־אל, מיכאל ברונו, האיש שבדבקותו הפרופסו־ריאלית בתיאוריות הכלכליות השמרניות, אחראי כמעט בלעדית למצב המשק הישראלי — מצב המורגש בכל בית־אב בארץ.

הריבית הרצחנית, הקשיחות בפתיחת חלו־נות־אשראי, הפיחותים הלא־מחושבים־עד־הסוף — כל אלה הם פרי־רוחו של הנגיד, העומד על המישמר של יישום התיאוריות הכלכליות לפי הספר, במקום לפי הצרכים המיוחדים של המשק הישראלי.

יעקב טננבאום, ירושלים

● ● ●

ילדי האבנים

ועוד מועמד לאיש־השנה תשמ"ט.

איש־השנה חייב להיות הילד הפלסטיני, הנושא את האינתיפאדה על כתפיו, ואם נרצה ואם לא נרצה הוא הגורם המשפיע ביותר על חיינו בשנת תשמ"ט וקרוב לוודאי גם בשנת תש"ן.

עוד אבן ועוד אבן ובסופו של דבר נצטרך להידבר עם מטילי־האבנים ועם שולחיהם ול־הכיר בזכויותיהם הלאומיות, ואז אני, לפחות, מקווה, כי ההידברות בין בני שני העמים הש־כנים תביא לשלום־אמת.

מיכאל בן־ישר, חיפה

● ● ●

חקלאי לזרקורים

ועוד מועמד לאיש־השנה תשמ"ט.

הוא איננו חושף את עצמו לזרקורים. שמו מופיע לעיתים רחוקות בתיקשורת. אבל, בכל זאת, הוא חייב להיות איש־השנה: ניסים זווילי, המזכיר הטרי של תנועת־המושבים.

זווילי, מצניע־הלכת ובעל הדיעות השקו־לות, קבע השנה את המשימה העליונה של מדינת ישראל: לשקם את החקלאות, שבלע־דיה תלוי קיומנו בארץ הזאת על בלימה וש־בלעדיה אין גם ציונות של אמת.

רפי מגנט, רחובות

● ● ●

תודה רבה, לא

עוד על דיעה אחרת (העולם הזה 6.9.89).

אחרי כל מה שקורה בארץ — הפאשלות של השמאל מצד אחד והאינתיפאדה מצד שני, חשבתי שאולי, בכל זאת, יש לימין איזה מסר.

לכן התחלתי לקרוא בעיון רב את עמודי דיעה אחרת מאז הם החלו להופיע בהעולם הזה.

אבל במקום אור, נהיה לי חושך.

בשבוע האחרון, למשל, היה שם אחד (ש־מואל שטרן) שמחא כפיים להריסת מיסגדים (בצרפת) ואחד (מאיר ליפשיץ) שכינה את אפליית ורדיפת המיעוט הערבי במדינת יש־ראל „מיצווה".

אם זה מה שיש לימין להציע לי, אז, תודה רבה, אבל לא!

שרה גורדון, תל־אביב

● ● ●

זה רדיו, זה?

על זיכרונות מן ה־1 בספטמבר 1939 („היום לפני 50 שנה", „יומן אישי" העולם הזה 6.9.89).

לא רק אורי אבנרי היה בן 16 בערך כאשר פרצה מילחמת־העולם. גם אני. וזה היה בדיוק היום שבו הגיע לביתנו רדיו פיליפס בתיבה הגדולה, כפי שהיה מקובל באותם ימים.

אם זיכרוני איננו מטעה אותי, רכש אותו אבא המנוח מאדון חיותמן ברחוב נחלת־בנימין בעשרה תשלומים חודשיים של 400 מא"י (מיל ארצישראליים), משהו כמו שני דולר לחודש.

את הרדיו הזה, שעלה 20 דולר, חנכנו רק כעבור יומיים — זה הזמן שזה לקח למיש־פחה לקבל את ההחלטה היכן להציב את הרד־יו, במיטבח או בחדר המגורים־שינה בצריפנו הצנוע.

ומה היה השידור הראשון שקלטנו, כנראה בשלישי בספטמבר, מקול ירושל"ם? פניית הנציב העליון הבריטי מירושלים לעם בארץ־ישראל, לרגל הכרזת המילחמה של בריטניה הגדולה על גרמניה.

זכורני שהפעלנו את הרדיו במלוא העוצ־מה כדי שגם השכנים חסרי־הרדיו, שהצטופפו מסביב לצריף־מגורנו בשכונה הדרום תל־א־ביבית, ישמעו.

ישכה שמואלי, תל־אביב

● ● ●

„אלסינט", לא „אלביט"

הידיעה על חברת אלביט („תש־קיף", העולם הזה 13.9.89).

מרשתי, אלביט מחשבים בע"מ, מילאה ידי לפנות אליכם בעניין הידיעה שהופיעה במדור תשקיף, כאילו „עורך־הדין יעקב אור, פרקליט־מחוז תל־אביב לעבירות מיסוי וכל־כלה, עומד לסיים בימים הקרובים חקירה ממושכת של האשמות שהועלו נגד חברת אלביט ומנהליה. מדובר בעבירות עקב מצגי־שווא בתשקיף של החברה. כתב־האישום יוגש מייד עם תחילת השנה החדשה."

בדברים הנאמרים בידיעה הנ"ל אין אף שמץ של אמת. גם בבירור שנערך עם עורך־הדין יעקב אור נמצא כי לא מיניה ולא מק־צתיה. לאמור: מעולם לא הועלו האשמות נגד מרשתי, לא נפתחה חקירה נגד מרשתי, במי־לא לא התמשכה החקירה האמורה זמן רב, קל־וחומר שאין כל כוונה להגיש כתב־אישום נגדה, כאמור בידיעה הנ"ל.

מרשתי הינה חברה ציבורית, שמוניטין רב לה באמינותה. מניות מרשתי נסחרות הן בבורסה לניירות־ערך בתל־אביב והן בזו של ניו־יורק.

הידיעה המצוצה־מן־האצבע, גורמת נזק לשמם הטוב של מנהלי מרשתי, שהישגיהם בתחום התעשייתי זכו לשבחים מרובים בארץ ובעולם.

עופר גלוזמן, עורך־דין, תל־אביב

● *כתב־האישום, שעומד להיות מוגש בקרוב, הוא נגד חברת אלסינט, ולא נגד חברת אלביט, שהיא אמנם קשורה אליה, אבל הינה גוף מישפטי נפרד. כתב־האישום, בגלל עבירות בתשקיף יהיה, כנראה, גם נגד מנהלי אלסינט, אברהם סוחמי ועוזיה גליל, עורך־הדין של החב־רה הרווי ברטון ועורך־הדין הפרופסור יוסף גרוס, שהוציא את התשקיף. העולם הזה מתנצל על איזכור שמה של חברת אלביט בהקשר זה.*

העולם הזה
השבועון של ישראל
העורך הראשי: אורי אבנרי
מנהל: אברהם סיטון
מנהלת מחלקת־מודעות: רינה מיטרני

המערכת והמינהלה:
תל־אביב, רחוב גורדון 3
(ת.ד. 136, מיקוד 61001)
טלפונים: 232262/3/4(03)־, 5230662(03)־
מקס. 245130(03)־ FAX.
המו"ל: העולם הזה בע"מ
הדפסה: הדפוס החדש
המצה: גד
תל־אביב, יד חרוצים 7
טלפון: 377056(03)־

המנהל הכללי: דויד גרשונביץ

איש ימין ואיש שמאל משרטטים תסריטים: מה ייצא מיוזמת מובארק

שמיר וארנס אולי ייחלו לכך שוועידת פת"ח שדחתה לפני חודש, את תוכנית־השלום של ממ־שלת־ישראל, תעניק להם לפחות כמה חודשים של שקט. בלומר: הקפאת התהליך המדיני ורגיעה יחסית מצד שלושת שרי־החישוקים. נשיא מצ־ריים גילגל את הכדור (מבחינת שמיר וארנס זהו יותר ריימון נטול־ניצרה) בחזרה לחצי־המיגרש ה־ישראלי.

לשמיר וארנס צפויים בכל מיקרה חודשים קשים, גם לאחר שקיבלו השבוע (מרבין ופרס) פסק־זמן קצר. הדילמה: ניסיון שלהם לבלום את התהליך המדיני על־ידי אמירת „לא" ליוזמת מו־בארכ, יגרור אחריו קרע (אולי סופי) בקואליציה עם המערך, ואולי גם עם ארצות־הברית. הסכמה שלהם לרעיון המיסגש בקאהיר תצית מחדש את להבת הסיכסוך הפנימי המתמשך בליכוד עם הש־

רים לוי, שרון ומודעי, האמונים על השורה הז־בוטינסקאית בשיר בית"ר: „שא אש להצית, אין דבר / כי שקט הוא רפש".

חברי־הכנסת מיכאל איתן (ליכוד) ודויד („דדי") צוקר (ר"ץ) נתנו בראיונות ל„העולם הזה" דרור לדימיונם: איך יתגלגלו הדברים בזירה המדינית והפוליטית־פנימית בעיקבות יוזמת מובארכ.

גידעון סער (סרצ'וסקי) ■

תהיה מהומת אלוהים!

צילום: יעקב ישראל

מיכאל איתן: „בקאהיר ייסד שמיר את המדינה הפלסטינית!"

שׁ לבים ותאריבים מדוייקים אינני יכול לתת, כי אינני נביא. אך הכיוון הוא ברור: יוזמת־הבחירות של שמיר צוברת תאוצה ומובילה, גם אם שמיר לא התכוון לכך, אל היעד הברור של מדינה פלסטינית. אם כי גם זו לא תהיה התחנה הסופית כש־איפותיהם של ערביי ארץ־ישראל משני עברי הקו הירוק.

הדרך למדינה הפלסטינית תהיה רצופה תחנות שבהן „יעבדו" המערך והליכוד על הציבור בארץ ובעולם, כאילו הם מתכוונים לעמוד על עקרונותיהם, כפי שהם מצויינים בקווי־היסוד של הממשלה. ובכל תחנה כזאת ייעצא בסוף מוצא של פשרה, שיסבר את אוז־ניהם של כל שאר המשתתפים במישחק המ־כור.

לערבים ולאמריקאים יסבירו שבסופו של דבר במילא יקבלו את שלהם. לציבור בארץ ימשיכו להפריח סיסמות קיצוניות, אולי אפי־לו יותר מכפי ששמענו אי־פעם.

מיפגש כזה בקאהיר, בפאראפרזה על מימ־רתו של קלאוזביץ, יהיה המשך המילחמה בין אש"ף לישראל באמצעים אחרים. אלא שהפ־עם ישראל תיתן את כל הבימה התיקשורתית העולמית לאש"ף.

אמנם ערפאת לא ישתתף במישלחת הפ־לסטינית, כפי ששמיר לא ישתתף במישלחת הישראלית, אבל הוא יישב בבית־מלון בקא־היר, בקירבת־מקום, וינחה את המישלחת הפ־לסטינית.

לפני העולם תוצגנה תמונות של מישלחת פלסטינית מול מישלחת ישראלית, כאשר כמעט כל מדינות־העולם יבינו שהמישלחת הפלסטינית יושבת שם כדי להשיג מדינה פלסטינית, ואילו ישראל יושבת שם כדי לה־אבך בקרב־מאסף על התנאים. במצב־דברים כזה, דעת־הקהל בעולם תקלוט מסר של זכות — שעליה כבר לא צריך לדבר ולהתווכח — של מדינה פלסטינית ביש"ע.

מאבק זה יביא מבחינה תיקשורתית תבוסה מוחלטת של תוכנית־שמיר, שהתיימרה פעם (זוכרים?) לתקוע טריז בין ערביי יש"ע לבין אש"ף־תונים.

אש"ף המלוכד יעמוד מול מישלחת מבול־בלת, כנועה, חסרת כל תוכנית ויעדים מוג־דרים וברורים, ומול התביעה של הפלסטינים למדינה פלסטינית תעמוד שום־תוכנית ישר־אלית, בהשראת ממשלת־השיתוק־הלאומית של הליכוד והמערך.

הציבור בארץ, בהשראת ה„פיד־בק" שיגיע מהתיקשורת העולמית, ייתפס ליאוש מזה ולהקצנה מזה. אנשי המחנה הלאומי יסרבו להודות שהיו „פראירים" באמונתם התמימה במנהיגי הליכוד ובדרכו, ויעדיפו להסביר ש„אין ברירה וחייבים לוותר", או שיחזרו על סיסמתם הניצחית שאילו שלט המערך לבדו היה גרוע יותר. גורמים אחרים עלולים להי־תפס למעשים קיצוניים, שאינם עולים בקנה אחד עם המערכת הדמוקרטית.

בתוך הליכוד יחול משבר, ומאות פעילים יפעלו במרץ ובפומבי כדי לעצור את התה־ליך. מצד שמאל, אשליית השלום המתקרב תגרור חלקים מהציבור להפעלת לחצים על הממשלה, שבמילא תוותר, בסופו של דבר, כמעט על הכל, אך הם ידרשו זאת בקצב הר־בה יותר מהיר.

בגליל ובכפרי־המשולש תלך ותגבר הפ־עילות הערבית הלאומנית. המגעים בין מנהי־גים ברמות שונות של ערביי־ישראל ומנהיגי אש"ף ילכו, ייתרבו ויעמיקו. תושמענה יותר ויותר קריאות בזכות המדינה הפלסטינית, וחוגים גדלים והולכים יעסיקו עצמם בשאלה — מהו השלב הבא במאבק לשיחרור הגליל, או לפחות למתן אוטונומיה ויצירת זיקה בין ערביי הגליל והמשולש למדינת־פלסטין.

ביש"ע יגוזו כל החלומות למציאת גורמים מתונים. חיסול־החשבונות של משתפי־פעו־לה עם ישראל יתגבר, ובמקביל להמשך הר־יונים יתגברו ביטויי הלחץ החיצוני באמצעות

(המשך בעמוד 54)

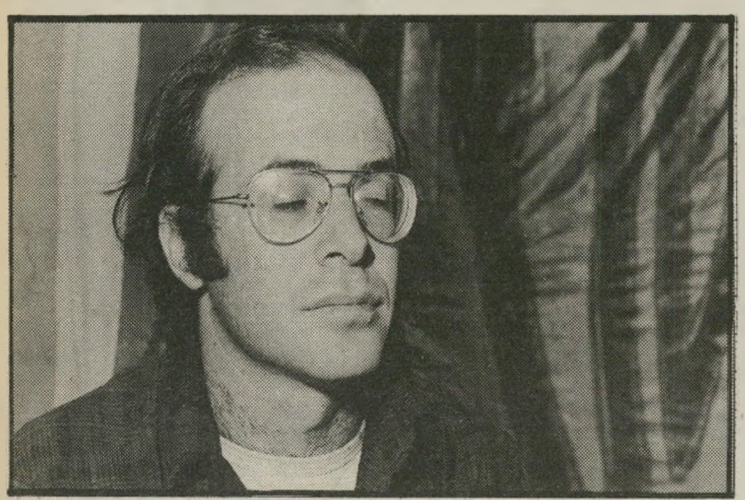

דדי צוקר: „המשבר יבוא כאשר יגישו האמריקאים תוכנית!"

אֲ ני רואה את הצעת מובארכ כפי שאני רואה את תוכנית הבחירות של הממש־לה: זהו חלק מתהליך של מיקוח, שאנו מצו־יים בעיצומו.

ישראל, אש"ף, מצריים, ירדן, ארצות־הב־רית — כולן מצויות באמצעו של תהליך־מיקוח, שכולן שותפות לו, גם אם לא כולם מדברים זה עם זה ישירות.

אני מודה שזוהי הנחת־יסוד די אופטימית. אם תוכנית־מובארכ עצמה תצא או לא תצא לפועל — אני לא בטוח שזה כל־כך קריטי. כישלון תוכנית־מובארכ לא יסגור את התהליך כולו, כי במקום כל תוכנית תבוא הצעה חדשה.

תוכנית מובארכ איננה הצעת־מינימום מבחינת הערבים, מכיוון שאף אחד לא מתחיל משא־ומתן בהצעת־מינימום. לכן גם אם ה־תוכנית הזאת לא תצא לפועל — תבוא תוכ־נית אחרת במקומה.

יש כאן נקודה אחת שאיננה לגמרי ברורה: האמריקאים מנהלים הפעם אסטרטגיה מאוד שונה מזו שניהלו ב־22 השנים האחרונות. בפעם הראשונה אין להם תוכנית משלהם, אלא הם רק נותנים גיבוי להצעות של אחרים.

אני לא יודע כמה זמן הם צריכים להמשיך באסטרטגיה הזאת. ההשערה שלי היא שבש־לב מסויים הם יצטרכו להציע הצעה שלהם, וזה יקרה אחרי ששני הצדדים יהיו מותשים.

לפי דעתי, עוד לא הגענו לרגע־האמת, שבו הממשלה תצטרך להכריע אם להתפרק או לא. הממשלה תעמוד לפני משבר אמיתי רק כשתבוא ההצעה האמריקאית. ואז אני לא חוזה טובות, כי הכל בעצם תקוע סביב הע־קרון של שטחים־תמורת־שלום. כל השאר זה עטיפה וציפוי.

אני לא רואה פילוג בליכוד, וגם לא אפש־רות שבה רבין מתמרן את שמיר. אני לא מקבל את כל התסריטים האלה.

את העיקרון של שטחים־תמורת־שלום לא יכול הליכוד לקבל בלי הליכה לבחירות. לכן אני צופה אז (בשעת ההצעה האמריקאית) משבר עם שלושה תסריטים אפשריים:

● ממשלה צרה של הליכוד עם המיפלגות הדתיות והימניות, שתוליך את ישראל למש־בר מדיני וכלכלי חריף ביותר, אחרי רחיית ההצעה האמריקאית.

● ממשלה צרה של המערך עם החרדים, שהולכת להסדר מדיני.

● האופציה הסבירה ביותר: הליכה לבחי־רות סביב תוכנית־השלום.

לגבי תוצאותיהן של בחירות כאלה קשה להתנבא, אבל יש לי אמונה מאוד עמוקה שב־שעה של הכרעה, רוב הציבור הישראלי מת־נהג באופן פרגמטי, ולא באופן אידיאולוגי, גם בניגוד לאידיאולוגיה שלו. אם תהיה הצ־עה ממשית, הציבור ינהג באופן פרגמטי.

לגבי הליכה בשלבים למדינה פלסטינית — אני לא מוציא את זה מהחשבון, אבל לא הייתי נותן לזה הסתברות יותר גבוהה מכך שזה לא יקרה. זה, להערכתי, לא יכול להיות לפני בחירות ומהומת־אלוהים של ממש פה בארץ. מהלך כזה יהפוך את החברה הישר־אלית לחברה רועשת.

הסצנריו הראשון (ממשלת ימין) יכול לה־גיע ער לעימות מילחמתי נוסף עם הערבים. אבל משבר כזה יכול להביא גם להתפתחות: שבימין, ורק בשלב ההוא, יהיה איזה שסע. אבל זה יבוא רק לאחר התפכחות כואבת. אני לא מאמין בהתפכחות רציונלית של תהלי־כים. ככה לא עובדת הפוליטיקה.

נכון שאנשים כמו אהוד אולמרט ודן מרי־דור שונים מהימין הרדיקלי (משרון ומודעי ימינה). כל „טבלת המחירים" שלהם, של „מה עבור מה", אחרת. אבל הם לא עומדים לפני רגע הכרעה שמחייב פיצול.

אני עוד לא רואה את המיפגש הזה, ואני לא חושב שאנחנו לפני פירוק הממשלה.

תהיינה עוד הרבה תוכניות, הצעות, עליות וירידות בתהליך של מיקוח, ולכן אנו עוד רחוקים מזה.

משקיף

אורית זרובבל

חידוש המאבק בליכוד

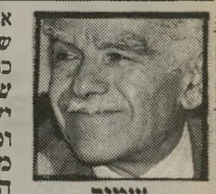

אלי דסה, העולם הזה

שמיר

אנשי הימין בליכוד, בהנהגת שלושת שרי־החישוקים — אריאל שרון, דויד לוי ויצחק מודעי — מתכננים את המשך מאבקם כנגד אפשרות חידוש התהליך המדיני, בעיקבות יוזמת מובארכ.

שלוחה אחת של המאבק מוביל פורום „חזית ארץ־ישראל", המאחד 30 חברי־כנסת ממיסלגות הימין ומימין הליכוד. ח"כ מיכאל איתן, יושב ראש ה„חזית", מתכוון לכנס בשבוע הקרוב כינוס חירום של כל חברי הכנסת של „החזית" לדיון בדרכי־המאבק ביוזמת מובארכ.

כן שוקלים שרי וח"כי החישוקים לכנס שוב את מרכז הליכוד, כדי שיקבל החלטה שתחייב את נציגי הליכוד בקבינט (לשם החליט „פורום הארבעה" להעביר את הדיון ביוזמה) להצביע נגד המיפגש שמציע מובארכ בקאהיר ותוכנית־10־הנקודות שלו.

ראש־הממשלה יצחק שמיר ושר־התוץ משה ארנס מעוניינים לדחות כרגע את התלקחותו המחודשת של העימות הפנימי בליכוד, כדי שלא יפגע בסיכויי הצלחתו בבחירות להסתדרות.

בכירים בשתי המיסלגות מעריכים שהסיבה ש„פורום הארבעה" דחה את ההכרעה בנושא יוזמת מובארכ (עד לאחר שובם של השרים פרס וארנס מוושינגטון) היא שגם המערך אינו מעוניין שהבחירות להסתדרות יהפכו להתמודדות על רקע מדיני בינו לבין הליכוד, דבר שיגרע מסיכויי־המערך.

616

ביום השני, ה־18 בספטמבר, דיווח דובר צה"ל על 483 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים. מיספר זה כולל הרוגים מירי חיילי־צה"ל בלבד.

לפי ספירת „העולם הזה" עומד מיספר ההרוגים הפלסטיניים על 616.

לעומת זאת, מוסרים מקורות פלסטיניים על 749 הרוגים פלסטיניים, לפי הפירוט הבא:

- **537 הרוגים מירי חיילי־צה"ל ומתנחלים.**
- **80 הרוגים כתוצאה משאיפת גאז.**
- **52 הרוגים ממכות ומהתחשמלות.**
- **80 הרוגים מסיבות אחרות.**

בחיפה מחנגדים למינהרה

התנגדות בעיריית חיפה לתוכנית, שהועלתה באחרונה על־ידי מישרד־התחבורה, לכרות מינהרה מצומת הצ'קפוסט לכביש חיפה־תל־אביב.

חבר מועצת־העירייה עמי מורג אמר השבוע שהתוכנית תחסל את חיפה, שכן „ידלגו עליה". גם כך סובלת חיפה מהכבישים שעוקפים אותה.

במישרד־התחבורה עוסקים כעת בתיכנון המינהרה. טוענים שהיא הכרחית לפיתרון בעיית התחבורה באיזור חיפה.

סיכסוך במיקווה בצפת

המיקווה של הארי' הקדוש בצפת הפך באחרונה מקור לסיכסוכים.

ביום השישי האחרון ניסתה קבוצת־נשים, שהגיעה במיוחד מירושלים, להיכנס למיקווה, המיועד לגברים.

כניסתן, למיקווה עוררה מהומה גדולה. הנשים טענו כי קיבלו היתר מהרב עובדיה יוסף לטבול במיקווה, אך יעקב ושלה, דובר היהדות התרדית בצפת, טוען כי אין לטענה כל בסיס.

מישרד־הדתות מתכנן כבר זמן־מה לבנות מיקווה לנשים. המישרד אף הקציב לכך 150 אלף שקל והרב מרדכי אליהו מתכוון לגייס סכום נוסף בחו"ל.

מגן לבוררות

על השטיח

מגן

במגעים המתקיימים חודש בין ראש עיריית הרצליה, אלי לנדאו, למקסים לוי, ראש עיריית לוד, טרם הגיעו השניים להסכמה.

השניים סיכמו ביניהם כי לא יתנו פירסום לשיחות המתנהלות ביניהם. נודע גם כי ח"כ דויד מגן, האמור להיות בורר, אם לא יגיעו השניים להסכמה ביניהם, הודיע שיתחיל בתהליך הבוררות בסוף החודש.

ביום ראשון, ה־10 בספטמבר, בשעה

סיפור נורא מספרים עליו, על הרב (תואר כבוד) חנוך זיידמן, מנכ"ל מישרד־העבודה־והרווחה. סיפור שכל יהודי חרדי השומע אותו — אוזניו תצילנה: היה ייחוד! כך לפחות טוענים בתוקף מקורביו של סגן־השר, הרב משה זאב פלדמן.

הרי אסור לו ליהודי דתי להמצא לבד בחדר עם אשה זרה, שלא יבוא חס וחלילה לדבר עבירה. זהו איסור חמור, שהעובר עליו ראוי לכל גנאי. מקורביו של הרב פלדמן יודעים לספר כי ביום הראשון, ה־10 בספטמבר, בלישכת־המנכ"ל בירושלים, בשעה 9 בערב, שהה הרב זיידמן במשך כחצי שעה בתנאי ייחוד עם מי שהיתה מזכירתו כשהיה מנהל לישכת ראש עיריית בני־ברק.

הרב זיידמן, מצידו, נסער מהעלילה של־דבריו מעלילים עליו: „לא היה ייחוד. נכון שהמזכירה הקודמת שלי באה לבקר אותי, אבל בשום פנים ואופן לא היה ייחוד. ללישכה שלי יש שתי כניסות נפרדות, ובכל אחת מהן יש מפתח התקוע מבחוץ. אז תמיד מי שרוצה יכול להיכנס מתי שהוא רוצה, ואז אין ייחוד.

„חוץ מזה, כשהיא היתה פה, היתה דלת פתוחה. אני מזמין כל מי שרוצה להכניס ל־מישרד כאן מצלמה, שתעקוב בדיוק אחרי מעשיי. בפירוש לא היה ייחוד. אני חושב ש־מישהו מחפש אותי. במערכת הזו יש אנשים

חתול שחור ענקי

ש"ר־העבודה־והרווחה, יצחק שמיר, איננו מתעניין כלל בענייני מישרדו, ומשאיר את כל כאב־הראש לאנשי האגודה. השאלה היא האם שמיר פטור גם מהאחריות הציבורית והפורמלית לדברים המתרחשים ב־מישרד־העבודה. מנהל לישכת ראש־הממשלה, יוסי אחימאיר, מנסה לפטור את הבוס שלו מאחריות: „הרב פלדמן הוא שר לכל דבר, פרט לתואר. ראש־הממשלה היה שמח מאוד אילו אגודת ישראל היתה מחליטה להשתתף בממשלה, על־ידי שר בתואר מלא. זה נכון שפורמלית שמיר הוא השר, אבל בפו־על זהו מישרד של האגודה, ושמיר לא מתע־רב בנעשה שם."

ניסיונה של לישכת ראש־הממשלה להתנ־

משה זאב פלדמן כסגן־שר בעל סמכויות נרח־בות. בהיותו סגן־שר בלבד, אין לרב פלדמן זכות חתימה על חוקים ותקנות, וכמובן שאין לו זכות ההשתתפות בישיבות הממשלה ובוו־עדות־שרים. המעורבות היחידה של שמיר בענייני המישרד שעליו הוא מופקד, היא לשמש כחותמת־גומי, כשצריך לחתום על חוקים ותקנות.

אז בזמן שיש 50 אלף מובטלים, ותוכנית 50 הפרוייקטים עדיין במגירה, עוסקים במישרד־העבודה־והרווחה בשאלה הקריטית: היה או לא היה "ייחוד"? חוץ מזה מתנהל שם קרב־אגרפים רציני בין סגן־השר והמנכ"ל. אם הם אמורים לפתור את בעיית האבטלה, אתם יכולים להתחיל לדאוג לפרנסה שלכם

אייל ארליך

שחושבים להיבנות מהכפשות, וכך אני צריך לסבול מכל ליכלוך שזורקים עלי."

משהו חמור מאוד קורה במישרד־העבודה־והרווחה. בימים כתיקונם, זה אמור להיות מישרד חשוב, המטפל במצוקות ובחוליים של המדינה: מפגרים, נכים, סמים, נוקקי־סעד. ה־שנה קפצה לראש רשימת הבעיות שהמישרד אמור לטפל בהן גם האבטלה חסרת־התקדים, המהווה כבר חודשים מיספר בעייה לאומית ראשונה בדחיפותה. מישרד־העבודה־והרווח־חה, שבזמנים כתיקונם הוא מישרד מישני בח־שיבותו, קיבל לפתע חשיבות עצומה ככלי הממלכתי המיועד להוביל את המילחמה באבטלה.

והנה, מתברר תמונה מדהימה על צורת תיפקודו של המישרד. באופן בוטה מאוד ניתן לומר כי מה שמעניין באמת את צמרת ה־מישרד, אנשי אגודת ישראל מפלג חסידות גור היא לא בעיית האבטלה, אלא השאלה אם היה ייחוד או לא היה ייחוד.

בתחום אחד בכל זאת ניתן להצביע על הישגים מרשימים של המישרד: בהעברת כספים למוסדות חרדיים (ראה מיסגרת).

הכל מתחיל בהסכם הקואליציוני. הליכוד, במיסגרת רכישת תמיכתן של המיפלגות הדתיות, הציע לאגודת־ישראל את תיק־הע־בודה־והרווחה. מועצת־גדולי־התורה, המוסד העליון של המיפלגה, קבעה שנציג האגודה לא יישב בממשלה, כדי שלא לשאת באחריות למעשים הנעשים מטעם המדינה, ולהסתפק במינוי של סגן־שר, שבפועל ישמש כשר.

ראש־הממשלה, יצחק שמיר, היה מעדיף שהאגודה תמנה שר מטעמה, אולם נוכח החל־טת מועצת־גדולי־התורה הסכים להשאיר את תיק־העבודה־והרווחה בידיו, ולמנות את הרב

ער מאחריות על מחדלי מישרד־העבודה מעו־ררת תמיהה. תמיהה זו מתחזקת בגלל מעור־בות משמעותית מאוד שהיתה לשמיר באחרו־נה בענייני המישרד: מסתבר שחתול שחור ענקי עבר בין שני נציגיה של האגודה, שני־הול המישרד הופקד בידיהם. החתול השחור היה כה קטלני, עד שהוא הביא את הרב פלד־מן לידי החלטה שברצונו לפטר את הרב זיידמן.

ב־13 בספטמבר היתה אמורה להסתיים תקופת־הניסיון של המנכ"ל זיידמן, והאיש היחיד שבסמכותו להאריך את המינוי היה שר־העבודה, שמיר. פלדמן נפגש עם שמיר ביום השישי, ה־8 בחודש, וסיפר לו כי נקעה נפשו מזיידמן.

יש להניח כי הוא פירט בהרחבה מדוע ל־דעתו מנכ"ל־המישרד אינו מתאים להמשיך ולכהן בתפקיד, ואף הביא כמה דוגמות לתיפ־קודו הקלוקל. פלדמן גם הבהיר לשמיר כי אין לו התנגדות למינויו של מנכ"ל חדש, אדם מיקצועי ורציני, איש הליכוד.

שלושה ימים מאוחר יותר, ביום השני, ה־11 בחודש אחרי הצהריים, פחות מיממה לפני תום מינויו של זיידמן, הודיע פלדמן לשמיר כי עקב לחצים עזים שהופעלו עליו מהאגו־דה, אין לו ברירה אלא לבקש ממנו להאריך את מינויו של זיידמן. למחרת חתם ראש־ה־ממשלה ושר־העבודה, יצחק שמיר, על מיכ־תב לנציבות־שרות־המדינה, ובו הוא מבקש מהנציבות להפוך את מינויו של זיידמן ל־מינוי של קבע.

משמעות ההחלטה מבחינה מיקצועית: המדינה שרויה במשבר אבטלה חמור. הכלי הממלכתי האמור לטפל בבעייה הוא מישרד־העבודה־והרווחה. האיש המשמעותי ביותר ל־

תיפקודו השוטף של המישרד הוא המנכ"ל. כנגד המנכ"ל זיידמן נשמעות טענות חמורות מאד על תיפקוד קלוקל (ראה בהמשך), וזאת בלשון המעטה.

בראש המבקרים עומד סגן־השר פלדמן, המטפל ישירות בענייני המישרד. שר־העבודה־והרווחה, יצחק שמיר, ביודעו את כל הט־ענות כנגד זיידמן, מחליט להאריך את מינויו. יוסי אחימאיר, ראש לישכתו של שמיר, מנסה להסביר: "כן, זה נכון שהרב פלדמן ביקש בשלב מסויים שלא להאריך את כהונתו של זיידמן ולמנות במקומו אדם מיקצועי ורציני. אולם מאוחר יותר הופעלו עליו לחצים, והוא הודיע שהוא מבקש להאריך את מינויו של זיידמן. ראש־הממשלה אמר שההחלטה היא של אגודת ישראל, וכל מה שהם יחליטו יהיה מקובל עליו."

הפקידות המיקצועית של מישרד־העבודה דווקא די מחבבת את הרב משה זאב פלדמן, התמנה זיידמן כמנהל הלישכה של ראש עיריית בני־ברק, משה אורינשטיין, ואז פגש בו פלדמן בשנית. אורינשטיין, חשוב לציין, הוא דמות מרכזית בחסידות גור.

עם היכחרו כמועמד האגודה למישרת סגן־שר, החלו הלחצים על הרב פלדמן בנוגע למינוי מנכ"ל. מאחורי מועמדותו של זיידמן התייצבו, בנוסף לאורינשטיין, גם שני התות־חים הכבדים: אחיו של הרבי מגור, וכנו של הרבי. כך נבחר זיידמן להיות מועמד למנכ"ל המישרד. כפוף, כמובן, לאישור ועדת המי־נויים.

ב־28 בדצמבר 1988 התכנסה ועדת־המינויים, לדון במינויו של זיידמן. הוועדה החליטה להמליץ לממשלה שלא לאשר את המינוי.

התברר לוועדה שלזיידמן אין שום השכ־לה, למעט השכלתו התורנית, שניסיונו בני־הול מצומצם לתחומי לישכת ראש עיריית בני־ברק, ושאין לו מושג כנושאי המישרד שאותו הוא אמור היה לנהל. מיותר כמעט לציין שהאיש לא שרת אף יום אחד בצה"ל. אחרי הכל — תורתו היא אומנותו.

ההחלטה לא מצאה חן בעיני האגודה, וכנ־ראה שבלחצם של ראשיה על יצחק שמיר כונס הרכב נוסף של ועדת המינויים ב־30 בדצמבר, יומיים מאוחר יותר. גם ועדה זו החליטה להמליץ לפני הממשלה שלא לאשר את המינוי.

תילבושת אחידה

זיידמן, בלית ברירה, קיבל בינתיים תפקיד של עוזר לסגן־השר, והתחיל ללמוד את רזי המישרד. שלושה חודשים הוא תיפקד כעוזרו של פלדמן, וב־10 במרס השנה הוא שוב הופיע לפני ועדת־המינויים. הפעם, נראה שהלחץ, שהופעל על הוועדה מלישכת ראש־הממשלה, עשה את שלו. הוועדה העבי־רה לממשלה חוות־דעת פושרת לחלוטין על זיידמן, והתנתה את מינויו בכך שהוא יסוייג לתקופת־ניסיון של חצי שנה.

ב־13 במרץ אישרה הממשלה את מועמ־דותו של זיידמן, וההיש נכנס לתפקיד, לתקו־פת־ניסיון שהיתה אמורה לפוג ב־13 בחודש זה.

לא ברור מה הסיבה האמיתית לקרע שהת־גלע בין סגן־השר פלדמן, למנכ"לו זיידמן. הגירסה הסבירה ביותר מסבירה אותו כמאבק על כוח והשפעה. עיקר כוחם של נציגי האגו־דה כלפי שולחיהם הוא ביכולתם להזרים כס־פים למוסדות שהם חפצים בייקרם. (ראה מיסגרת). מייד עם כניסתם של פלדמן וזיידמן למישרד, הם גילו מקור זמין ונחמד שממנו יכלו לשאוב כספים כאוות נפשם.

מדובר ב־310 אלף ש"ח, שהתקבלו מהא־פוטרופוס הכללי עוד בימי השר משה קצב, ושהמישרד טרם הספיק לחלקם. מקור בכיר במישרד סיפר לי כי זיידמן התחיל לחלק את הכסף למוסדות שבייקרם הוא חפץ, מבלי לשתף בעניין את פלדמן. פלדמן, כמובן, רתח מזעם. וזו, היתה רק ההתחלה.

הסיכסוך בין האישים התפתח במהירות, כשהוא מלובה, ככל הנראה, על־ידי העוזרים לבושי־השחורים שהם הביאו עימם. לפלדמן עוזר אברך בשם חיים פרקל. לזיידמן עוזר בחור מצויין ששמו אברהם אורן. כל החבורה לבושה בתילבושת האחידה של חסידות גור (כיפת־גור ענקית ושחורה, מיקטורן שחור על חולצה לבנה וציצית, מיכנסיים שחורים הת־חובים בתוך גרביים שחורים, ונעלי עור שחו־רות), ודחוסה באגף בקומה החמישית בבניין מישרד־העבודה.

לישכותיהם של סגן־השר והמנכ"ל ממש צמודות, והקירבה הפיסית הזאת רק הגדילה, ככל הנראה, את החשדנות והאיבה. הסיכסוך בין השניים נשא, לעיתים, אופי מגוחך. כך למשל, בכמה הזדמנויות זעם הרב פלדמן על זיידמן על שהלה לא הזדרז לברך אותו בביר־כת שלום כשנפגשו בבוקר.

אחד ממקורביו של פלדמן סיפר לי כי מה שהרגיז את כבוד סגן־השר, היו בין השאר ידיעות בעיתונות, שהושתלו על־ידי עוזרו

(המשך בעמוד 44)

שני תותחים כבדים

תום המשא־ומתן הקואליציוני, נבחר הרב פלדמן, הראשון ברשימה, לכהן כממונה על מישרד־העבודה־והרווחה. היישר מניהול הישיבה הוא נחת לעמדת ניהול המשרד, וכאן, כנראה, נעוץ שורש הבעייה. בשלהי 1988 הוא ביקש למנות כמנכ"ל המישרד את הרב זיידמן. בזיידמן הוא פגש בראשונה בעת שהלה היה תלמידו בישיבת "אימרי אמת". 12 שנה מאוחר יותר

הרב ולדמן

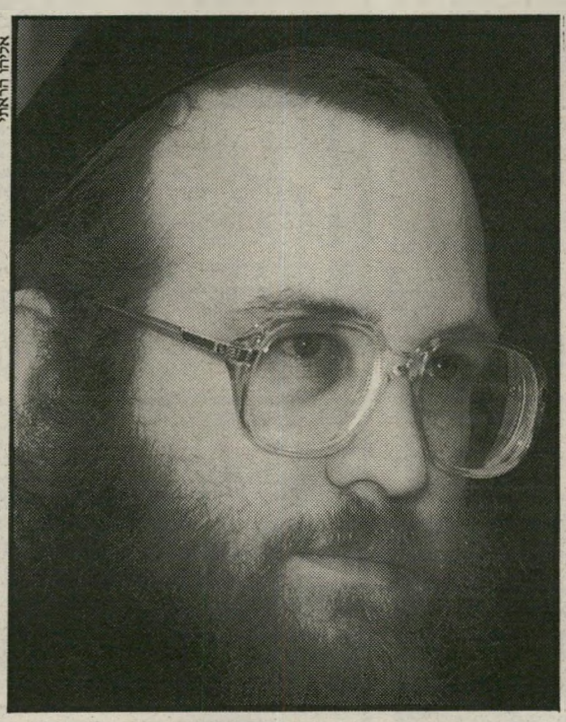

אליהו הראתי

הרב זיידמן

הזוג המוזר

יש כסף!

אם הכתבה המתפרסמת כאן עשויה לגרום לנציגי האגודה במישרד־העבודה־והרווחה נזק תיקשורתי מסויים, הרי שהמידע שבמיסגרת זו יביא להם מן הסתם תועלת רבה.

לכאורה, מישרד־העבודה־והרווחה הוא פרה עלובה מאוד לחליבת כספים למוסדות דתיים. לכאורה בלבד.

בפועל, מסתבר, המצב שונה. ראשית, מסתבר כי זה שנים, באופן מסו־רתי (או אפילו חרדי) יש בתקציב השוטף של המישרד סעיף המפנה כס־פים לישיבות שבהן יש פנימיה. סעיף תקציבי זה, ביחד עם ההקצבות מ־מישרד־הדתות, הם הברזים העיק־ריים לתמיכה ממשלתית בישיבות.

השנה, במיסגרת דיל עם האוצר, לקבלת 36 מיליון ש"ח מעבר לתקציב, נוספו לסעיף הנ"ל 2.25 מיליון ש"ח שיופנו לישיבות הפנימייתיות, כמובן. אחת הישיבות הנהנות ביותר מה־אחיזה של האגודה במישרד־העבודה־הרווחה, היא ישיבת "חידושי הרי"ם", שהיא המוסד החינוכי הגדול ביותר של חסידות גור בארץ. לומדים בה כ־320 בחורים, בתנאי פנימיה, והיא זו־כה להקצבה חודשית של כ־18 אלף ש"ח מהמישרד. בשנה, מעביר המיש־רד לישיבה זו בלבד כרבע מיליון ש"ח.

בתקציב המישרד יש גם תקציב־פיתוח, המיועד לבנייה ולהצטיידות. סך הכל תקציב הפיתוח – כ־10 מיליון ש"ח. מתקציב זה, כ־1.1 מיליון ש"ח מיועדים למוסדות הנוער. כ־400 אלף מסכום זה יופנו השנה לפנימיות של הישיבות החרדיות. דוגמות לנהנים:
● ישיבת "חידושי הרי"ם" – 20 אלף ש"ח. ● ישיבת ויז'ניץ בבני־ברק – 20 אלף ש"ח. ● ישיבת "ביאלא" בבני־ברק – 15 אלף ש"ח. ● מוסדות באר־יעקב – 30 אלף ש"ח. ● מכון "צביה" – 30 אלף ש"ח. ● ישיבת קרלין בבני־ברק – 15 אלף ש"ח בלבד.

למישרד מגיעים גם כספים ממקו־רות חיצוניים, שאינם מחושבים בתק־ציב השוטף: מכספי האפוטרופוס הכ־ללי, דרך דוגמה, הועברו השנה למי־שרד כ־310 אלף ש"ח. כ־240 אלף הופנו מייד לפנימיות של ישיבות חר־דיות.

דוגמות לנהנים: ● מוסדות "יחל ישראל" (חסידות ויז'ניץ, חיפה) – 20 אלף ש"ח. ● בית־הספר להכשרה מיקצועית חב"ד בקרית־מלאכי – 30 אלף ש"ח. ● אחוזת־יעקב (פא"י, גד־רה) – 20 אלף ש"ח. ● יד בנימין (פא"י) – 25 אלף ש"ח.

גם מיפעל הפיס, כך מסתבר, מקצה למישרד סכומים לטיפוח מעונות־יום והכשרה מיקצועית. השנה הוא היקצה כ־2.25 מיליון ש"ח למטרה זו. נוהל העברת הכסף, הוא בהמלצת המשרד – לעיריות המפעילות את מעונות ה־יום. כ־735 אלף ש"ח הופנו, בהמלצת המישרד כמובן, למעונות־יום חר־דיים. בין השאר נהנו: ● מעון־יום "בית יעקב" בירושלים, השייך כמובן לאגו"י – 55 אלף ש"ח. ● מעון־יום "חצור" (שם יש קרייה דתית של חסידי גור) – 45 אלף ש"ח. ● מעון־יום ערד – 45 אלף ש"ח ● מעון־יום מיגדל־העמק – 25 אלף ש"ח בלבד.

צריך פיס בחיים!

סיכום לא סופי: בשנת 1989, שנת האבטלה, סך הכל הכספים שמזרים מישרד־העבודה למימון מוסדות חר־דיים (שרובם מקורבים כאמור לאגו־דה), מגיע לכ־13 מיליון ו־625 אלף ש"ח.

משקיף

מחפשים קצין שב"כ

משטרת ישראל עורכת חיפוש נרחב אחרי „סגן־אלוף ב־שב"כ".

זהו קרני גורן, בן 30 מקריית־אתא, שנהג להתחזות, על־פי החשד, בסגן־אלוף בשב"כ.

בדרך זאת נהג לסחוט בספים ודיברי־ערך מאנשים שסגש, ר־בעיקר מצעירה חיפאית.

משטרת־ישראל הבריזה ע־ליו בעל עבריין נמלט, ולפי הערכות הוא מסתתר היום באר־זור תל־אביב. הוא יזדע כאדם חמקמק, וכל המאמצים לתפוס אותו עלו עד היום בתוהו.

פרס לגיתי

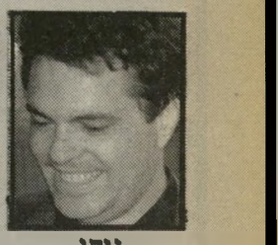

גיתי

עמוס גיתי, העושה סרטים המעוררים פולמוס חריף בגלל תמיכתו בעניין הפלסטיני, זכה בפרס־המבקרים בפסטיבל־ונציה על סירטו „ברלין ירושלים".

בארץ התעלמו ממאורע זה.

אוהל לקבר הרבי

הרב שיק, מנהיג חסידי־ברסלב, ביקר לפני שבוע בקיברו של הרבי נחמן מברסלב באומן בברית־המועצות, וקיבל היתר מן השילטונות לבנות במקום אוהל.

על קיברו של הרבי, שנפטר לפני 200 שנה, יש היום מצבה בלבד. חסידיו מעוניינים לבנות בסמוך לקיברו אוהל, בדומה לאוהל של הבאבא־סאלי.

בניית האוהל תעלה 300 אלף דולר, והרב שיק מנסה לגיים את הכסף בקרב חסידי סאטמר בארצות־הברית.

ליברמן יקנה בנק

המיליארדר האוסטרלי, ג'ק ליברמן, מי שרכש מהממשלה את חברת „פז" ושרכש גם את חברת „סער", מעוניין לקנות בנק בישראל.

ליברמן וצדיק בינו, נציגו בישראל לצורך זה, כבר הודיעו לאנשי־האוצר כי הוא רואה עצמו כמשקיע פוטנציאלי ברכישת בנק, ובאוצר אף רואים בו מועמד רציני לקנות את בנק אינוד מידי הממשלה.

לא יוקם מיפעל־מחשבים

לא יוקם מיפעל־מחשבים בישראל.

כמה יזמים, חלקם ישראלים־יורדים היושבים בעמק־הסיליקון בקליפורניה, שבדקו את האפשרות להקים בארץ מיפעל־מחשבים, הזרו בהם מכוונתם.

התברר שהם לא יוכלו להתחרות בשוק האירופי והאמריקאי, ובמחשבים המיוצרים במיזרח הרחוק, בעיקר בקוריאה.

מיפעל־ושק בגדה

נכשל הניסיון לייצר רזבים ואקדחים במיפעל בשטחים הכבושים.

המיפעל, שהוקם בהתנחלות בקריית־ארבע, נסגר לפני כמה ימים, אחרי שהתגלעו מריבות קשות בין הבעלים על דרך־פעולתו ועל המשך הייצור.

המיפעל היה צריך לספק תעסוקה למתנחלים באיזור. הוא העסיק עד עכשיו 40 עובדים, וצריך היה לקלוט עוברים נוספים.

עניין אמריקאי ב„אל־על"

חברות־השקעות אמריקאיות מגלות עניין רב בתהליך ההפרטה של „אל־על".

אחרי שמישרד־התחבורה הודיע רישמית על ביטול מצב כינוס־הנכסים, ועל הכוונה למכור את מניות החברה, תגיע בשבוע הבא, כנראה, מישלחת של אחד הבנקים הגדולים בעולם להשקעות, כדי לבחון את האפשרות לתווך במכירה של חבילת־מניות של אל־על.

תהליך זה של מכירת אל־על הוא מיבחן ראשון לנחישותו של שר־האוצר, שימעון פרס, להתחיל בהאצת המכירה של חברות ממשלתיות.

בדיקות איידס למוהלים

בורג

בעיקבות הצעת־החוק, שהגיש ח"כ אברהם בורג, שלפיה ידרש כל מוהל לעבור בדיקה חד־שנתית לאיבחון איידס, התעוררו המועצות הדתיות, וגם הן התחילו לפעול בעניין.

יו"ר המועצה הדתית בקריית־אתא, מאיר ביטון, ביקש השבוע מבית־החולים רמב"ם בחיפה לערוך לו בדיקת־איידס, והוא מנסה להשיג כיסוי תיקשורתי ליום שבו יקבל את מימצאי־הבדיקה. זאת כדי לעורר מודעות לחשיבות העניין ולסכנה הנשקפת למוהלים.

מה מבקש משה זנבר בסך־הכל?

בחשבון פשוט מדובר ב־18 אלף שקל, כפול 60 חודשים, שהם חמש שנים. זה מה שמשה זנבר יקבל, אם "ימכר „בנק לאומי" לחברת „דרקסל". היועץ המישפטי אומר שהכל בסדר. מבחינתו יכול זנבר להשיג לעצמו חמש שנים נוספות. אולי הוא לא קרא את ההיסטוריה של זנבר.

יונתן שם־אור

מדוע איננו מפרסמים ברבים את כל פרטי ההסכם עם דרקסל? מה זה, סוד? „כן, זה סוד עיסקי."

(דו־שיח בין סבר פלוצקר, עורכו ה־כללכלי של „ידיעות אחרונות", ובין משה זנבר, יושב־ראש מועצת־המנ־הלים של „בנק לאומי". יום שישי, 8.9.89)

זה באמת סוד גדול.

הסוד הגדול ממנו, סודו של משה זנבר, האיש המצליח לשטות שוב ושוב בכולם, לה־פיק מכל עמדת־כוח שהוא מגיע אליה בד־רכים לא־ברורות את כל ההנאות האפשריות לעצמו. סוד זה, אני חושש, לא יוסבר גם כאן.

הוא עושה זאת פעם נוספת. פחות משנה בתפקיד יושב־ראש מועצת־המנהלים של ה־בנק, שכר חודשי של 18 אלף שקלים לחודש, וכבר הצליח — כמעט מצליח — לארגן לעצמו את עתידו האישי והפינאנסי למשך מחצית העשור הקרוב. זה לא היה נורא כל־כך, אלמלא הסידור הזה נערך, כהרגלו של זנבר, על חשבונך.

משה זנבר. סור. אדם בלי חברים, אבל עם אנשים שתמיד עזרו לו להגיע למוקדי־כוח.

האיש, ששימעון פרס אמר עליו ש„אין מה לעשות, יש לו מוח הונגרי," נולד לפני 63 בהונגריה, הגיע לארץ שנה לפני מילחמת־ה־עצמאות, נפצע בלטרון, והלך ללמוד כלכלה באוניברסיטה. שם נשאר להרצות עד 1958. אז, לפני 31 שנה, הגיע למישרד־האוצר, ככלכלן זוטר, ואחרי שש שנים זכה במינוי הבכיר של הממונה על התקציבים ויועץ כל־כלי לשר־האוצר. השנה היא 1964, וזנבר, בן ה־38, מתחיל ללבוש את הפרצוף שהוא יוצר לעצמו. כאחראי על ריסון המשק, כ„אבי המי־תון", הוא מטיף לצניעות, אבל בד בבד, במק־ביל, דואג לעצמו. ועוד איך.

הדירה

ב **שנת 1968** ממנים את זנבר (מה זה ממנים? זה ספיר. כל הזמן, זה פינחס ספיר) כסגן יו"ר מועצת־המנהלים של הבנק לפיתוח התעשייה — בנק האחראי לפיתוח המשק. אחרי זמן קצר הוא הופך ליו"ר, ומת־גורר בדירת־שרד שניתנה לו בשכירות נמו־כה. דירת־השרד עשוייה משתי דירות מחוב־רות בצפון היוקרתי של תל־אביב, רחוב פינ־קס 44. משכורתו של משה זנבר, בתפקיד הבכיר, היא 3500 לירות. מי יודע היום מה זו הלירה של 1970, אבל, יחסית לסולמות־הש־כר של אז, זו היתה משכורת מכובדת.

1971, וזנבר, אחרי שלוש שנים בבנק, מת־מנה כנגיד בנק ישראל. הוא מחליף את דויד הורוביץ, הנגיד הצנוע ביותר שהיה אי־פעם למדינת־ישראל. הכל נחמד מאוד, חוץ מה־עובדה שזנבר התאהב בדירת־השרד ברחוב פינקס, ובמקום להחזיר אותה לשימוש הבנק לפיתוח התעשייה, הוא רוצה לרכוש אותה. הצרה היא, שלא היה לו כסף, אבל עם אופי כמו שלו, כסף איננו בעייה.

כינסו את מועצת־המנהלים של הבנק לפי־תוח התעשייה, וקבעו שהדירה ההיא ברחוב פינקס שווה 150 אלף לירות. (הערך האמיתי היה, באותה עת, כפול). אחר־כך הגדילו לזנ־בר, שכבר היה נגיד בנק ישראל, את מש־כורתו כיושב־ראש מועצת־המנהלים של ה־בנק לפיתוח התעשייה. ההגדלה, החליטה ה־מועצה, תחול על התקופה שכבר עברה, על הזמן שבו כיהן בתפקיד, שאותו הוא עוזב. נגיד בנק ישראל יקבל 1500 לירות נוספות לחודש. זאת אומרת, עכשיו הם נותנים לו עור סכום גדול של כסף, וכך הם מגדילים, כמובן, את פיצויי־הפיטורין שלו, והנה, יש כבר 100 אלף לירות.

עוד 50 אלף לירות החליטו לתת לו כהל־וואה לזמן ארוך, בריבית מגוחכת של תישעה אחוזים לשנה, ועכשיו, למשה זנבר יש דירה השווה היום קרוב למיליון דולר, ובה הוא באמת מתגורר גם עכשיו.

זה היה הזינבור הגדול מכולם, אם כי לא הראשון. נגיד בנק ישראל קיבל שכר רטרו־אקטיבי מבנק שבו היה מנהל בעבר, בנק התלוי בהחלטות הנגיד, כדי לרכוש דירת־פאר. זה היה חוקי, קבע אחר־כך בית־ה־מישפט. זה היה חוקי. ואולי זו היתה תחילתו של מינהג שהוריש לבאים אחריו, עד ארנסט יפת ועד בכלל, רבים ולא טובים.

הדוד משה

ל **משה זנבר** היה בן־דוד. לבן־הדוד יהו־דה היה מלון בטבריה, מלון אסטוריה. בן־הדוד משה היה נוהג להגיע למלון, לפוש בבריכה, וליהנות מהחיים.

כאשר היה כבר נגיד בנק ישראל. בשנת 1973, נקלע המלון של בן־הדוד לקשיים כל־כליים, למרות שעם בנייתו זכה בהטבות יוצ־אות־דופן, גדולות בעשרות אחוזים מכל בית־מלון שנבנה בתקופה ההיא בטבריה. את המ־לון הכושל חילצו נציגיו של בן־הדוד משה. אנשי בנק ישראל. שאישרו ליהודה זנדברג — הלא הוא בן־הדוד הנושא את שם־המיש־פחה הלוזעי של זנבר — הלוואת־ענק למחי־קת־חובות. 415 אלף לירות, בריבית של 15 אחוזים, ללא הצמדה. זינבור מיספר שתיים.

המכונית

כ **אשר היה** נגיד בנק ישראל, הורה זנבר לרכוש עבורו מכונית־שרד מפוארת במ־יוחד. זו היתה דודג' מנקרת־עיניים, גדולה בהרבה ממכוניות השרים של אותה תקופה. זינבור מיספר שלוש.

המילחמה

א **חרי מילחמת** יום־הכיפורים היה זנבר, נגיד־הבנק, בראש חוד־החנית שנועדה להבריא את המשק. (קברניטי־הכלכלה יוד־עים מה שמרבית האנשים החיים כאן מדחי־קים מתודעתם, וזה שמילחמות עולות ממון רב, והן הורסות את המעט שכבר נבנה).

בשנת 1975 הוקמה קרן מיוחדת לסיוע לתעשיינים. ניתנו הלוואות בריבית של חמי־

רק עוד חמש שנים בחפקיד, למה זה מריח כל־כך רע?

שה אחוזים בלבד, ועל הקרן הופקד נגיד בנק ישראל, משה זנבר.

בשלב הזה של חייו הבין כבר זנבר יפה מאוד שתפקידים כאלה מעמידים את נושאיהם בעמדות־כוח, והחוכמה היא לדעת לנצל אותם בצורה הטובה ביותר. השאלה היא רק למי. מתוך הקרן המיוחדת שהוקמה, ואשר בקופתה היו 365 מיליון לירות, המיועדות כולן לתעשייה, חילק הנגיד רק 268 מיליוני לירות למטרות שלמענן היא הוקמה, ואת היתרה, כמעט 100 מיליון לירות, נתן למי שהתחשק לו. כך קיבלו כספים מהקרן חברות־דלק, חברות־שיווק, בתי־מלון (!) שלא היו צריכים לקבל כספים מהקרן. ואילו מבין מי שהיו צריכים לקבל, היו רבים שנהגו מהקצבות נדיבות מדי. הכל כפי שהתחשק לנגיד.

„פרוטארום"

שנת 1977 לא היתה רק שנת המהפך לשרי־המערך, אלא גם למשה זנבר, נגיד־הבנק שסיים את התפקיד ועבר למשק הפרטי. הוא הפך יושב־ראש מועצת־המנהלים של חברת פרוטארום, חברה המייצרת חומרי־גלם לתעשיית הפלסטיקה, מפסידה כסף בעבודה, אבל מרוויחה מהציבור.

פרוטארום קיבלה בשנת 1978 הלוואה בסך של 75 מיליוני לירות, בריבית של 10 אחוזים, למשך 12 שנים. את ההלוואה נתן לפרוטארום שר־המיסחר־והתעשייה של אותם ימים, יגאל הורוביץ. ההלוואה, שהיתה שערוריית כבר אז, בימים ההם, הפכה, מייד כאשר האינפלציה התחילה להסתחרר, למתנה פשוטה, מכיסי האזרחים, לקופת המיפעל שזנבר עמד בראשו.

חזרה מן הכפור

דן זנבר, שהיה מחוץ למערכת הציבורית במשך 10 שנים, חיפש כל הזמן את הדרך חזרה. כאשר נפטר ספיר, הוא העביר את הנאמנות שלו לשימעון פרס. עכשיו, לא היתה חסרה אלא ההזדמנות המתאימה כדי להציב את זנבר חזרה בסביבה הטיבעית שלו, במרכזה של מערכת כספית ציבורית, המעניקה את מרבית ההטבות האישיות.

ההזדמנות, במיקרה של זנבר, נוצרה כאשר שני תהליכים הצטלבו. בנק לאומי הסתבך בפרשת השכר הגבוה של מנהליו, וארנסט יפת נמלט לניו־יורק, שם הוא חי עד היום. אחריו התמנו, בזה אחר זה, אלי הורוביץ ומאיר חת, אבל שניהם לא רוו נחת בתפקיד יושב־ראש־מועצת־המנהלים של הבנק הגדול והמולאם, למעשה, אחרי הסדרי־המניות, ושניהם העדיפו לחזור לעיסוקיהם הקודמים.

חיפשו אדם לתפקיד. מי חיפש? את מועצת־המנהלים של בנק לאומי ממנה בעלת־השליטה על הבנק, שהיא חברת אוצר התיישבות היהודים. הסוכנות היהודית.

זה גוף פוליטי, המורכב, כמו הנהלת הסוכנות, על־סמך תוצאות הבחירות לכנסת. ומכיוון שבכנסת נוצר שיווין בין המערך והליכוד, אותו השיווין משתקף גם בסוכנות, וגם, כמובן, בחברת אוצר התיישבות היהודים. המקח והמימכר הפוליטיים הביאו להסכמה על חלוקה שיווינית של הדירקטוריון, כאשר יושב־הראש מוצע על־ידי המערך, אבל יהיה מוסכם על הליכוד.

האיש נמצא. שימעון פרס, שר־האוצר, המליץ על משה זנבר, והליכוד לא התנגד. בתמורה הם רק ביקשו שיגאל כהן־אורגד ימונה כסגנו, ושר־האוצר־לשעבר, שנעלם לעסקיו הפרטיים, מעדיף להישאר היום בצל, וליהנות מהתפקיד הפינאנסי. גם דויד שטרן, ראש איגוד־הקבלנים לשעבר, שעמד על סף פשיטת־רגל, נמצא בדירקטוריון הבנק, כמו פוליטיקאים אחרים. רק שימעון שיטרית, חבר־הכנסת שחשף את שכר הבכירים בבנק, לא מונה מחדש לדירקטוריון.

זנבר משמש בתפקיד יושב־ראש בנק גדול, אבל מעליו מונחת חרב העלולה להפסיק את הכהונה הזאת בכך רגע. החרב היא מניות־ההסדר, הנמצאות עתה, לאחר שנקנו מידי הציבור, בידי ממשלת־ישראל, וליתר דיוק, בידי חברת ם.י. נכסים, שבראשה עומד עדי אמוראי.

מכיוון שמוסכם על כולם שמניות־ההסדר יושוו, יכול להיות שהבעלים החדשים של הבנק יבקשו למנות דירקטוריון חדש, ולשים בראשו יושב־ראש חדש.

(מה זה יושוו? לחברת אוצר התיישבות היהודים, השולטת בבנק לאומי. יש היום שליטה על הבנק רק בגין רבר הקרוי „מניות־שליטה". כאשר ייקבע שהמניות הסחירות של הבנק מקנות לבעליהן גם יכולת־הצבעה, הריבנק כרגע, ומכיוון שמוסכם שחברת ם.י. נכסים תמכור את המניות שלה, ברור שהקונה יש־לוט בבנק. השאלה היא לא רק מי יהיה הקונה, אלא בוודאי, מבחינתו של זנבר, מה יהיה גורלו שלו.

וכאן נכנסת לתמונה חברת־המימון הבינלאומית דרקסל־ברנהם מניו־יורק, המנסה לארגן קבוצת משקיעים לקניית הבנק.

דרקסל. הזינבור האחרון

יוסף חריש, היועץ המישפטי, קבע השבוע שההתקשרות בין דרקסל ובין משה זנבר היא חוקית לגמרי. גם הדירה ההיא, ברחוב פינקס, היתה עניין חוקי. מה שמעניין בכל הפרשה הזאת הוא שבין כל הסעיפים שבהסכם בין זנבר וחברת דרקסל, שרק השבוע נקנסה על־ידי בית־המישפט האמריקאי בשני מיליארד דולר בגלל עבירות מירמה והונאה, מצוי הסכם המבטיח את מיקומו של זנבר בראש הבנק הענקי, למשך חמש שנים נוספות.

יש שם עוד סעיפים, בהסכם הזה. אפילו אים מפליגים אחרי המכירה. ברור שעבור זנבר זוהי עיסקה מצויינת. מה שלא ברור הוא האם זוהי העיסקה הטובה ביותר עבורך, בעל־המניות, בעל־הבית האמיתי.

זהו. הזינבור נמשך. אלמלא הדבר היה נוגע לכיסך זה היה יותר ממצחיק שרווקא האדם שהנהיג במשק את שיטת הזינבור הוא האיש היורש את ארנסט יפת, שהועף מאותו מישרד מפני שלמד את השיטה מזנבר.

הזינבור האחרון

„שמירת האופי הציוני והישראלי" מוזכרת כאן, מייד לפני הסעיף הקובע כי „מוסכם על הצדדים שבנק לאומי מוערך במיליארד דולר", וסעיפים הקובעים כי לעולם לא יישבו בדירקטוריון הבנק יותר משני לא־ישראלים, ולעולם היו"ר והמנכ"ל יהיו ישראלים, ויישבו כאן.

יפה מאוד. הטרוניה לא היתה על הסעיפים האלה, אלא על העובדה שיושב־ראש מועצת־המנהלים של הבנק מתקשר עם חברה אחת, המבטיחה לו המשך יכולת הזינבור לעוד מחצית עשור, לפחות.

משמע: יו"ר הבנק מנהל משא־ומתן למכירת הבנק עם חברה המבטיחה לו אישית תנ־

יש דירה

יש הלוואה

יש משכורת

יש מישרה

יש דוד

יש מכונית

„מעריב" הגדיל את התפוצה. „ידיעות" הוכיח שהוא יודע לעשות זאת טוב

מיבצע ידיעות אחרונות: יש לי יום יום פרס!

5000 ש"ח פרס יומי; הערב הגרלה נוספת

ובנוסף – 2 מכוניות ב.מ.ו 316i ומכונית השיא – ב.מ.ו 730i

• „ידיעות אחרונות" כמיבצע הגרלות כפול.
• בכל יום יוגרל סכום של 5000 ש"ח שייוענק מיידית לזוכה – בשקים לשבע של בנק לאומי.
• בנוסף לכך יוגרלו שתי מכוניות ב.מ.ו דגם 316i, וכן מכונית השיא – ב.מ.ו 730i.

ב.מ.ו 730i – מכונית השיא

איך תשתתף בהגרלה היומית

פשוט מאוד: על כל גליון של „ידיעות אחרונות" מופיע מספר ביומן ישל תמצא אותו בראש העמוד הראשון או בראש העמוד האחרון. הביטו שתי יפיע המספר בשער מוקף ב־7 ימים. שמור את העתי המספר בשלמותו למחרת הופעת כל גליון ויפורסם המספר הזוכה. (תוצאות ההגרלה של ימי שני יפורסמו ביומי ראשון) הגרלת המספר הזוכה מבין המספרים המופיעים היום ב„ידיעות אחרונות" תיערך הערב, ותוצאותיה יפורסמו מיד בעיתון. המתחזק במספר הזכיה יקבל תעודת מקדון כסף שניתן (מק"מ) בשאת ריבית, של בנק לאומי לישראל בסכום של 5000 ש"ח לתקופה חרציה לו, אך לא פחות מ־7 ימים. בדרך אי ייערכו 60 הגרלות רצופות, אחת לכל יום הופעה של העיתון.

איך תשתתף בהגרלת המכונית

בגליון יום שני, ובגליון יום ראשון, הופיע טופס השתתפות בהגרלת המכונית הראשונה – ב.מ.ו 316i. בטופס מופיע קטע מתמונת המכונית. בעמוד ראשון היום מופיע קטע נוסף של הפסיפס. עליך לגזור ולהדביק את הקטע המתפרסם היום במקום המיועד בכל יום, פרט ליום שישי, יופיע קטע נוסף מהפסיפס לאחר שתשלים את תמונת המכונית מלא את פרטיך ושלח לדיוינת דואר 9300 תל־אביב, מיקוד 61091.

הגרלת המכונית תיערך ביום ד', 27 בספטמבר 1989 תוצאות הגרלה זו יפורסמו ב„ידיעות אחרונות" בגליון ערב ראש השנה, ה־29 בספטמבר.

בהגרלת המכונית הראשונה ישתתפו כל הטפסים המלאים שיגיעו בפועל אל בית „ידיעות אחרונות" עד מועד ההגרלה, 27 בספטמבר בשעה 9.00 בבוקר.

טופס השתתפות בהגרלת המכונית השניה יתפרסם בגליון ערב ראש השנה של „ידיעות אחרונות" והחגיגה של המכונית. אף היא מדגם 316i, תיערך באותה שיטה ב־18 באוקטובר 1989.

בגליון ערב שמחת־תורה של „ידיעות אחרונות" יתפרסם טופס השתתפות בהגרלת מכונית־השיא – ב.מ.ו 730i, ובצירוי פרטי התלק האחרון של המיבצע.

כל ההגרלות ייערכו בפיקוח משרד רו"ח של ידידות אדמונית בע"מ, ביהגרלת השתמש רק בגלגול „ידיעות אחרונות" המשכיים באיר.

ההשתתפות אסורה על עובדי „ידיעות אחרונות" ועובדי חברת „ס־קאר רכב בע"מ, מפיצי ב.מ.ו בישראל ובני משפחותיהם. התקנון המלא והמחייב של המבצע נמצא לעיתו של כל הזוכ בשערי „ידיעות אחרונות".

• היתר משרד האוצר מס' 192

ההגרלה

הבדיחה (בקאריקטורה של ערן וולקובסקי) אומרת שאם קונים „סובארו", מקבלים „הצופה" בחינם. מנהלי־המכירות של לפחות שניים מהעיתונים היומיים אולי לא צוחקים, אבל בהחלט שבעי־רצון ממיספרי־התפוצה שלהם. כמה זמן יימשך הגידול? לא יודעים, אולי יחליטו להפוך את העיתונות לחברת־הימורים

שרית רום

מה אתה יכול להרוויח בפק"מ בבנק לאומי

פק"מ ל־7 ימים – כספך מופקד לשבוע ונושא ריבית מתואמת שנתית של 8.59% לסכומים של 1,000 ש"ח ומעלה. בתום מועד זה תוכל למשוך את הכסף, ואם לא תעשה זאת – יחודש הפקדון אוטומטית לשבוע נוסף, וכך עד שנה. אתה מרוויח ריבית דריבית.

פק"מ בונוס – פקדון בו התשואה יכולה לעלות ולא יכולה לרדת מתחת ל־10.5% ובונוס בגובה עד 100% מהריבית ההתחלתית. הפקדון הינו ל־30 חודש עם אפשרות יציאה כל 3 חודשים. מינימום הפקדה 2,000 ש"ח.

הריביות נכונות ליום 14.9.89.

פרטים בכל סניפי בנק לאומי.

ברז שבועיים מאז החל מעריב את מיבצע הגרלת המכוניות. עבר שבוע מאז הצטרפו העיתונים ידיעות אחרונות וחדשות למישחק, ויצאו בהגרלות משלהם.

זה הזמן לנסות ולעשות סיכום־ביניים, לברר אם הצליחו מיבצעי־ההגרלות ובכמה גדלה תפוצת העיתונים.

נראה כי אחרי התהודה הראשונית שלה זכו המיבצעים, העסק מתחיל להירגע. איש אינו עומד בתור, לא דוחפים כדי להשיג עיתון יומי. בנושא אחד אין מחלוקת — מיבצעי ההגרלות אכן הגדילו את מכירת העיתונים.

אבל קודם כל סיפור זדוני, המסופר בהרבה שימחה לאיד, על איך התחיל כל העסק. מספרים שדויד לובינסקי, היבואן של מכוניות פיג'ו וסיטרואן לישראל, הצליח בשנת 87 למכור אלפי מכונית סיטרואן ב־אקס. רבים פנו לסוכנות לברר מדוע אין החברה מייבאת לארץ את הדגם הספורטיבי של הסיטרואן ב־אקס, ג'־טי־אי.

לובינסקי, כך השמועות, פנה לחברה־האם בצרפת, אותה חברה המייצרת את מכוניות הסיטרואן, ואת מכוניות פיג'ו, והציע להם לייצר במיוחד בשבילו דגם של ב־אקס בעל נפח מנוע 1600 סמ"ק. בחו"ל מיוצרת המכונית רק בנפח מנוע 1900 סמ"ק. לקחו היצרנים והרכיבו את המנוע של מכונית הפיג'ו ג'־טי־אי למכונית הסיטרואן, התאימו את המנוע לצרכי המכונית ושלחו את המכוניות לארץ.

עוד מספרים מי שתמיד יודעים הכל, כי לצורך הייצור המיוחד, נאלץ לובינסקי להזמין כמות לא־מבוטלת של מכוניות, יש האומרים שיותר מ־1000. אבל המכירות צלעו. שנת הדגם עמדה להסתיים, ובמחסנים נותרו מכוניות רבות. חברת פיג'ו סיטרואן יצאה במסע־פירסום גדול־מימדים בעיתונות היומית ובפירסום־חוצות, בהבטיחה ללקוחות הנחה משמעותית ואחריות לשנתיים.

בשלב הזה נכנסו בעיתון מעריב לפעולה. זה זמן רב שמתנהלת מילחמת תפוצה ב־עיתונות היומית. זה אומר שלי הוא, והאחר מוכיח שלא היא. לכולם השאיפה לזכות בתואר העיתון הנמכר ביותר המדינה.

במעריב החליטו לפעול להגברת התפוצה. השינויים של השנים האחרות לא הזניקו את העיתון לפיסגה. הוחלט, על־ידי הצוות המו־ביל, שבראשו עומד מנכ"ל העיתון, אמיר רוידסון, להגריל בין הקוראים מכונית אטרא־קטיבית, ובכך לפתות אנשים שאינם קוראים מעריב לקנות את העיתון. מכונית ג'־טי־אי מפתה אנשים רבים. במחסני חברת סיטרואן במילא נמצאות מכוניות רבות. החברה מפר־סמת בסכומי־עתק. יש מקום להציע להם עיסקה משותפת. השמועות מדברות על עיסקת־בארטר, מוצר תמורת מוצר. מעריב יתנו לחברת דויד לובינסקי עמודי־פירסום תמורת 10 מכוניות וכולם ירוויחו.

„הכל קישקוש", אומר שי רז, מנהל־השיווק של חברת לובינסקי. „לא רוכים ולא יער. הסיפור על הג'־טי־אי הוא עורבא פרח. המכונית נמכרת כמו לחמניות. אנחנו במי־בצע של הנחה משמעותית ואחריות לשנ־תיים. לא נתקענו עם המכוניות. יש מכירות.

המוכרים: עלייה

מישאל בין חנויות עיתונים בתל־אביב:

משה רצון, רחוב בן־יהודה, תל־אביב:

אצלי לא היתה התנפלות על העיתונים. היה אמנם ביקוש מוגבר בימים הראשונים למיבצע, אבל לא נאלצתי להזמין עיתונים נוספים. המעניין הוא שמאז שידיעות אחרונות הצטרפו, גדל הביקוש גם למעריב. חדשות, בשלב הזה, עדיין לא הגבירו את המכירות. הם הנפגעים של המיבצע.

זלייט עזרא, רחוב בוגרשוב, תל־אביב:

כשמעריב התחילו, לא שמתי לב לתפוצת־יתר. כשידיעות אחרונות יצאו גם הם במיבצע, עלתה התפוצה של שני העיתונים. באמצעות ידיעות נודע לאנשים שבכלל מתקיים מיבצע־הגרלות כזה. תפוצת שני העיתונים עלתה בערך ב־20 אחוזים. חדשות לא שינו תפוצה. בסך־הכל זה נראה לי כחגיגה חולפת. כבר עכשיו זה מתחיל להירגע. אנשים שרגילים לקרוא עיתון, לא יעברו לקרוא עיתון אחר רק בגלל מיבצע־פרסים.

רדלין, רחוב פינסקר, תל־אביב:

היתה עלייה קלה ביותר לטובת ידיעות אחרונות. אנשים לא שינו את הרגלי קניית העיתונים שלהם. בימים הראשונים קנו עיתון אחר כתוספת, אבל לא במקום. חדשות נמכר כרגיל. הפלוס של חדשות שהוא נמצא בחנות כבר בשעה 7 בבוקר. זה העיתון הראשון שמגיע, אז אנשים קונים אותו.

ברק ולנטין, כיכר דיזנגוף, תל־אביב:

אין עלייה משמעותית בעיקבות המיבצע, אולי של 10 אחוזים. מה שמעניין הוא שאנשים, שהיו נוהגים לקרוא אצלי עיתון, מקפידים לקחת עיתון הביתה, כדי לבדוק את המיספרים. בסוף היום נשארת לי כמעט אותה כמות עיתונים שנשארה, אם נשארה, בדרך כלל.

איתן מיזרחי, רחוב פינסקר, תל־אביב:

אני נאלץ להזמין כל יום גם תוספת למעריב וגם לידיעות אחרונות. העיתונים נגמרים כל הזמן. קונים גם ידיעות וגם מעריב, במקום עיתון אחד באופן רגיל. חדשות לא שינה את התפוצה. נשאר כפי שהיה. אני מעריך גידול של 20 אחוזים למעריב וגידול של 25 אחוזים לידיעות.

הקונים: אין שינוי

מישאל קונים מיקרי.

ענת אסא, בת 25:

אני לא משתתפת במיבצעים. אני קוראת כל יום את הארץ ואת חדשות והמיבצע לא שינה את הרגלי־הקריאה שלי. אין לי זמן להשתתף במיבצע, וזה לא מפתה אותי.

אילן מיזרחי, בן 29, נהג־אוטובוס:

זה שטויות. אני לא קונה עיתון בגלל המיבצע. מה שכן, אני שומר את ידיעות עד למחרת היום ובודק את המיספר הזוכה בכסף. אם לזכות, אז בכסף. במכונית אני לא מתעסק. אין לי זמן לגזור ולהדביק.

מוטי מיימון, בן 39, איש צבא־קבע:

אני קורא רק מעריב וממשיך בכך גם עכשיו. אני לא מחפש את המיספר הזוכה. זה לא מעניין אותי. אני לא רוצה להתאכזב. הסיכוי לזכות הוא מאוד קטן.

יסמין לוי, בת 29, גננת:

אני קונה את העיתון שנהגתי לקנות תמיד. בהתחלה נהגתי לשמור את הגיליונות עד להגרלה ונשברתי. אולי אני לא דוגמה טובה.

יותר. רק „חדשות" נכשל בהגרלה מסובכת שלא הביאה קונים.

הנפוצה ביותר במדינה

„מעריב" רצו לצאת במיבצע להגברת תפוצת העיתון. הם פנו אלינו בהצעה. במעריב חשבו כי המכונית היא אטראקטיבית ותגרום לאנשים לקנות את העיתון, כדי לנסות ולזכות בה. המיבצע הוא אך ורק של עיתון מעריב. לנו אין קשר למיבצע. אני מוכר מכוניות. מכרתי את המכוניות למעריב בכסף טוב. נכון שהשתתפנו בהוצאות־הפירסום של המיבצע. לא עשינו כל עיסקת־בארטר. אנחנו לא עושים עיסקות־בארטר. אנחנו מוכרים מכוניות וקונים שיטחי־פירסום."

אמיר דוידסון, מנכ"ל מעריב, מאשר את דבריו של שי רז וטוען אף הוא שהכל קישקוש. ושמועות כדרכן של שמועות, עפות מהר יותר מהיכולת להכחישן.

המיבצע של מעריב התחיל לפני שבועיים. כל מוכרי העיתונים שאיתם דיברתי ציינו כי בימים הראשונים, עד שידעות אחרונות נכנסו לתמונה עם מיבצע משלהם, אכן היתה קנייה מוגברת של מעריב.

לשאלה האם אנשים הרגילים לקנות ידעות אחרונות עברו למעריב, היתה התשובה לאו מוחלט. „קנו גם את זה וגם את זה", היתה התשובה השכיחה.

ידעות אחרונות הבינו מייד שיש בעייה. ידעות אולי לא מצטיינים היום במקוריות־יתר, אבל להגיב מהר הם יודעים. בידעות שיכללו את ההגרלה. הם הציעו מכונית ב־אס־וו מפוארת. ולא די בכך, מדי יום מגרילים בידעות 5000 שקלים. מפתה מאוד.

כל מי שסיפרו את סיפור סיטרואן מתיחסים מייד אל כל קיטעי־העיתונות, המס־פרים על ניסיונותיו של איזי רוזוב, הבעלים של חברת ראס קאר, יבואנית ב־אם־וו לארץ, לנסות ולמכור למדינה אירופית כמה מאות מכוניות ב־אם־וו. אחרי ששנת־הדגם הסתיימה והם נותרו עם מלאי גדול במחסניהם.

הידעגים מסבירים כי השידוך בין ידעות ל־באם־וו זהה במהותו לשידוך בין מעריב לסיטרואן. אבל, גם כאן עוסקים בתיאוריות ובשמועות בלבד. ניתן לפרש את פניית ידעות אחרונות דווקא לב־אם־וו כניסיון ל־

(המשך בעמוד 50)

חוק ההגרלות

בשנת 1977 קבע המחוקק מהי „הגרלה": כל הסדר שלפיו ניתן, בהעלאת גורלות או באמצעי אחר, לזכות בכסף, בשווה־כסף או בטובת־הנאה, והזכיה תלויה בגורל יותר מאשר בהבנה או ביכולת. המחוקק קבע כי זוהי עבירה פלילית וכי „המארגן או עורך משחק אסור, הגרלה או הימור, דינו – מאסר שלוש שנים."

כדי לאפשר חריגות כלשהן מרוח התקנה הוסיף המחוקק סעיף המאפשר עריכת הגרלה, אם נתמלאו בה שלושה תנאים אלה:

- **(1) עריכתם מכוונת לחוג אנשים מסויים.**
- **(2) אינם חורגים מגדר שעשוע או בידור.**
- **(3) אינם נערכים במקום משחקים אסורים או במקום לעריכת הגרלות או הימורים.**

בסעיפים אלה איפשר המחוקק למישרד־האוצר ולממונה מטעמו על הכנסות המדינה, המכהן גם כיו"ר הוועדה המייעצת להגרלות ולהימורים, להעניק אישורים מיוחדים לכל המעוניין לערוך הגרלה לשם קידום־מכירות. הממשלה לא מרוויחה מאישורים אלה דבר. לא במס כלשהו ולא באגרה. כוונת האוצר לשלוט על ההגרלות.

כל אחד יכול לבקש לערוך הגרלה, אם עמד בתנאי המחוקק. לשם כך קיימת במישרד־האוצר ועדה מיוחדת שתפקידה לבדוק כל בקשה לגופה, ורק לאחר מכן לאשר אותה.

האוצר הוציא החלטות עקרוניות באילו מיקרים לא ייינתן היתר לעריכת הגרלה:

- **(1) כאשר יש שימוש בשם מוסד ציבורי לצרכי הגרלת פירסומת.**
- **(2) אם ההגרלה נושאת אופי של מיפעל־הגרלה לשמו ולא לשם עידוד המכירה גרידא.**
- **(3) בכל מיקרה שבו ההגרלה נושאת אופי של הימור.**
- **(4) כאשר עורך ההגרלה הוא קבלן־הגרלות עבור אחרים.**
- **(5) לא ייינתן היתר להגרלות קבועות או ממושכות, אלא להגרלות לשם מיבצעי־פירסומת חד־פעמיים.**
- **(6) בין שתי הגרלות עוקבות חייב לחול הפרש של שישה חודשים.**
- **(7) לא תאושר בקשה להגרלה, אם הפרסים כוללים טיסות לחו"ל או חופשות בחו"ל.**

רבים מהמפרסמים אינם מגישים את מיבצע־ההגרלות שלהם לאישור, לפיכך אנו מוצאים לא אחת פרסים של טיסות וחופשות בחו"ל.

בשלב זה לא מצאו במישרד־האוצר פיתרון לבעייה. כל אחד יכול לפרסם בעיתון. העיתונות בארץ היא פרטית. האוצר הגביל את הפירסום ברדיו. ברדיו אסור לפרסם הגרלה שלא קיבלה אישור של הוועדה האחראית לכך באוצר.

העם הונגריה!

הדרך לוושינגטון עוברת בירושלים. והדרך לפוסקווה עוברת בבודפשט

22 שנים אחרי שכל מדינות הגוש הסו־בייטי, מלבד רומניה, ניתקו את יחסיהן עם ישראל, הונף דגל־ישראל בבירה קומוניס־טית: בודפשט.

הפשרה

צער זה הוכן מזמן, נרחה, הוכן שוב, נדחה שוב. כשבא, בא במפתיע.

קשה לדעת מה הקשר בין צעד זה ובין המהפכה העוברת על העולם הקומוניסטי כולו.

יתכן שהוא משתלב במערכת המסועפת, האיטית והזהירה, של התקרבות ברית־המוע־צות לישראל. מערכת זו כבר הביאה לעשרות צעדים קטנים, שבא מילאו מדינות ברית־זר־שה תפקידים שונים. אין ספק כי יעדו של מאמץ ממושך זה הוא כינון היחסים הדיפלומ־טיים המלאים בין ברית־המועצות לישראל.

אבל יתכן שגם זהו צעד הונגרי ייחודי, שבה מבקשת הונגריה להפגין את עצמאותה החדשה בתוך הגוש הסובייטי.

הונגריה נתונה בקשיים כלכליים חמורים. כמו כל מדינות־המיזרח, היא שולחת את מב־טיה מערבה, אל ארצות־הברית. כמו כל מדי־נות העולם השני והשלישי, מאמינה גם הונג־ריה כי היהודים שולטים במימשל, בקונגרס, בתיקשורת ובכלכלה של ארצות־הברית. כי־נון היחסים עם ירושלים הוא, על כן, צעד מחושב בדרך לוושינגטון.

חזק־השבות הגרמני. העצמאות ה־חדשה של הונגריה התבטאה בשבועות האח־רונים באחד המאורעות הגדולים של השנים האחרונות: בריחתם של אלפי מישפחות מ־גרמניה המיזרחית אל גרמניה המערבית, דרך הונגריה.

בין גרמניה המיזרחית להונגריה יש גבו־לות פתוחים. בגבול בין הונגריה ובין שכנתה, אוסטריה הנייטרלית, פורקו גדרות־התיל לפני זמן־מה באופן הפגנתי.

בגרמניה המערבית קיים חוק הדומה מאוד לחוק־השבות הישראלי. לפי הדוקטרינה ה־מערב־גרמנית, המדינה המיזרח־גרמנית אינה קיימת כחוק, ואין היא אלא מישטר כפוי. משום־כך, כל אזרח של גרמניה המיזרחית נחשב אוטומטית כאזרח קהיליית־הברית („הרפובליקה הפדרלית") גרמניה, הטוענת שהיא המדינה הכל־גרמנית.

כל גרמני־מיזרחי, המגיע לגרמניה המער־בית או לשגרירות שלה בכל מקום, יכול לק־בל אוטומטית דרכון גרמני־מערבי. בעזרת הונגריה, נוצרה עתה הדרך הנוחה למימוש זכות זו. ה„שיבה" הגרמנית נמצאת בעיצומה.

העולם כולו עמד השבוע משתאה מול תופעה זו של המוני גרמנים צוהלים ומריעים, שברחו מן המיזרח אל המערב, לרוב בלי כל רות בשטחים הכבושים. אחר־כך מכר רעיון זה ליצחק שמיר ולממשלת ארצות־הברית.

אחרי שהתקבלה התוכנית בממשלה, כש־היא לוקה בחסר, חיפש רבין פיתרונות שק־טים שיאפשרו לגשר על הפערים בין המקסי־מום של ממשלת־האחדות והמינימום של אש"ף. למשל: הוא הודיע שלא איכפת לו עם מי יתייעצו המנהיגים מהשטחים, שייכללו במישלחת למשא־ומתן. משמע: הם יוכלו לקבל הוראות מאש"ף.

בסוף נותרה בעייה מהותית. היוזמה של רבין־שמיר מבוססת על ההנחה שישראל תג־הל משא־ומתן רק עם תושבי הגדה והרצועה. הנחה זו אינה מקובלת על שום פלסטיני. כי העם הפלסטיני לוחם על עצם מהותו כעם אחר, שמחצית בניו גלו מארצם. לכן דרשו הפלסטינים כי כל מישלחת פלסטינית למ־שא־ומתן תכלול נציגות סימלית של הגולה הפלסטינית.

זוהי נקודה מכרעת. אין זה עניין פורמלי, אלא מהותי: האם הצד הפלסטיני הוא נציגות של העם הפלסטיני, או רק נציגות של אוכלו־סייה מקומית? נקודה זו חשובה אף מזכות־הבחירות של הפלסטינית במיזרח־ירושלים — נקודה הטומנת בחובה ויכוח על עתיד ירושלים המיזרחית.

ביצת קולומבוס. יוזמתו האחרונה של הנשיא חוסני מובארכ, שנלוותה ל־10 הנקו־דות שלו, באה לגשר על פער זה.

הצעת מובארכ: המישלחת הפלסטינית תכלול שני פלסטינים שגורשו על־ידי שיל־טונות ישראל.

השניים:

● **אברם הניה,** עורך אל־שעב המיזרח־ירושלמי, שגורש ב־1986, חבר המועצה המהפכנית של פת"ח.

● **מוחמד מילחם,** שנבחר כראש עי־ריית חלחול בתקופת כהונתו של רבין כראש־הממשלה, ושגורש ב־1980 על־ידי עזר וייצמן, לפי דרישת המתנחלים, בלי סיבה נר־אית־לעין, יחד עם ראש עיריית חברון, פאהד קוסמה. אחרי רצח קוסמה בעמאן תפס מיל־חם את מקומו כחבר הוועד־הפועל של אש"ף.

ההצעה להזמינם היא ביצת־קולומבוס. רבין יכול לטעון כי המגורשים מן השטחים נשארים תושבי השטחים, בעלי תעודת־זהות של שילטונות־הכיבוש. גירושם הזמני אינו מבטל מעמד זה. ואילו אש"ף יכול לטעון כי זוהי נציגות של הגולה. כפי שאמר השבוע פעיל פלסטיני: „כל הפלסטינים הגולים, וב־ניהם יאסר ערפאת עצמו, הם בבחינת מגור־שים."

אם תישלל זכות המגורשים להיכלל ב־מישלחת, ייווצר מצב אבסורדי: ממשלת־יש־ראל תוכל לבטל את זכותו של כל פלסטיני לייצג את עמו על־ידי החלטה מינהלית לגר־שו.

דרך הנשיא. יתכן שיצחק שמיר היה מקבל טענה זו, אך הוא עומד מול האיום של שלושת שרי־החישוקים. לכן יתכן כי ההצעה תביא למשבר ממשלתי אמיתי, העשוי להביא לפירוק ממשלת־האחדות.

נסיעתו הפיתאומית והדרמאתית של רבין לקאהיר, השבוע, באה להדגיש את נכונותו ללכת בדרך זו.

אם כן, הוא שינה את דעתו לפתע. מדוע?

● רבין, יותר מכל שר אחר בישראל, דוגל בצמידות ישראלית־אמריקאית. ארצות־הב־ריתּ דוגלת ברו־שיח עם אש"ף, ורוצה בהצל־חת התוכנית של מובארכ.

● רבין מאמין כי הציבור הישראלי הוא קיצוני רק כשמדובר על עקרונות, אך מתון כאשר מונחת לפניו הצעה מעשית. תוכנית־מובארכ לפגישה ישראלית־פלסטינית היא הצעה מעשית כזאת, הניתנת להבנה בנקל. אין ספק כי רוב הציבור הישראלי יתמוך בה, אם יישאל.

● רבין נמצא עתה בשיא פופולריותו. אם תפרוץ לפתע מערכת־בחירות, הוא ינהיג את מיפלגת־העבודה, ויתכן שיביא את מיפלגתו להישג די גדול כדי להקים ממשלה עם הד־תיים שוחרי־השלום.

הבנה מוקדמת. הם הוכיחו כי גרמניה המיזר־חית היא תופעה מיוחדת־במינה: מדינה בלי עם, מישטר כפוי וכושל שנתיניו מואסים בו.

בשנה הבאה במוסקווה. הונגריה הוכיחה בפרשה זו שהיא עצמאית ואינה חוש־שת להתגרות בגרמניה המיזרחית הקומוניס־טית, ושהיא נהנית מחופש רב מברית־המוע־צות.

אחרי מעשה נועז זה, היה כינון היחסים עם ישראל המשך הגיוני: הפגנה נוספת של עצמ־אות הונגרית, קידום האינטרסים העצמאיים של הונגריה (כלפי ארצות־הברית) ושרות־ב־עקיפין לברית־המועצות של מיכאיל גורבא־צ'וב.

אם יימשך תהליך זה, יתכן מאוד כי שנת תש"ן תראה גם את דגל ישראל מעל לשגרי־רות במוסקווה.

מדיניות
מה הוא קופץ?

פיתאום קופץ רבין קדימה וצובר תאוצה. השותף של שמיר הפך שותף של מובארכ

כמו סוס־מירוץ מנוסה, המחיש בסיבוב ה־אחרון את דהירתו כדי להגיע ראשון אל קו־הסיום, כך קופץ יצחק רבין קדימה בימים האחרונים של השנה תשמ"ט.

במשך כל השנה כילכל את מעשיו באי־טיות ובזהירות. הוא המציא את רעיון הבחי־

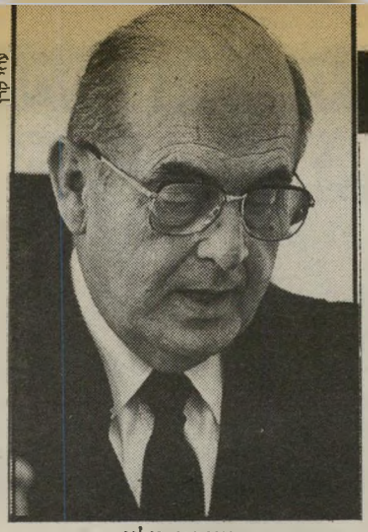

עזיז קרן

שוסט מלץ
אוי לאוזניים

● יתכן מאוד כי רבין מאמין שבמיבחן של ממש, ברגע של אמת, גם הליכוד יעלה על דרך־מובארכ.

לחץ אמריקאי. רבין אינו חותר למש־בר. ביסוד האסטראטגיה שלו מונחת ההכרה שצריכים להגיע לפיתרון מדיני י ח ד עם הליכוד, ולא נ ג ד הליכוד.

לכן הוא העביר את הכדור, למעשה, לאמריקאים. על הנשיא ג'ורג' בוש ושר־החוץ שלו, ג'יימס בייקר, מוטל עתה להפעיל די לחץ על משה ארנס, כדי לשכנעו לקבל את תוכנית־מובארכ. גם פרס ייפגש עם השניים, ואחר־כך ייפגשו פרס וארנס, כנראה, עם חוסני מובארכ עצמו בארצות־הברית.

בפעם המי־יודע־כמה נשאלת השאלה: האם יהיה נשיא ארצות־הברית די נחוש כדי להפעיל את הלחץ הדרוש, שבלעדיו לא תיתכן תזוזה בישראל?

משפט אוזניים לשופט

בבדיקות התברר כי השופט העליון יעקב מלץ הוא כבד־שמיעה. הותקן לו מכשיר־שמיעה

אילנה אלון ■

המימצא המעניין ביותר שהתגלה בבדי־קות הרפואיות, שנערכו לכל השופטים במדי־נה, הוא כי שופט בית־המישפט העליון, יעקב מלץ, הוא כבד־שמיעה.

קשה לומר ממתי סובל השופט מפגם זה, אך כאשר התגלה הדבר כבר נזקק השופט למכשיר־שמיעה, שהותקן לו מייד. השופט מלץ היה שנים רבות שופט מחוזי בתל־אביב, עד שמונה כמבקר־המדינה. לפני שנה מונה כשופט עליון.

שמיעה היא אחת התכונות הבסיסיות של שופט, ויש מישפטנים הטוענים כי פגם בשמיעה עלול לגרום לעיוות־דין.

הבדיקות הרפואיות נערכו לכל השופטים במדינה, ביוזמתו של המטאטא החדש, השופט מרדכי בן־דרור, שמונה לא־מכבר כמנהל בתי־המישפט. הוא ברר ומצא כי חלק גדול מהשופטים לא עברו בדיקות רפואיות ממצות מאז שמונו לתפקידם. אצל אחדים מהשופטים עברו מאז שנים רבות.

הבדיקות עוררו מתח אצל חלק מהשופ־טים, שנכנסו לדיאטת־כסאח והורידו קילוג־רמים רבים ממישקלם לקראתן. אחרים החלו אוכלים תזונה מאוזנת, כדי להוריד את רמת הכולסטרול בדמם לפני הבדיקה.

מימצאי־הבדיקות הצדיקו את עריכתן. אצל חלק מהשופטים התגלו מחלות שונות, שעליהן לא ידעו כלל. אצל אחרים התגלתה רמה גבוהה של כולסטרול ושומנים בדם, ו־אצל שופטת אחת התגלתה אנמיה חמורה, שסיכנה את חייה.

לאור הצלחת הבדיקות, הן תערכנה, כנראה, לעיתים מזומנות.

אפשר ללמוד משהו גם מהפולנים. ודווקא הרבה

ראש של גוי

ז ה היה לפני שנים. במספנות של גדנסק פרצה שביתה גדולה. היא פשטה כתבערה בכל רחבי פולין.

כמה ימים לאחר מכן נערך כנס של פעילים. חשמלאי אחד בשם לך ואלנסה הציע להקים תנועה גדולה ולקרוא לה „סולידריות".

בשום אופן לא, אמר קרפולסקי.

זה יעוות את דמותנו, אמר רפולסקי.

אנחנו אינדיווידואליסטים, אמר טפולסקי.

תנועה זה מימסר, ואנחנו נגד המימסר, אמר רמפולסקי.

אנחנו לא רוצים שמישהו יגיד לנו מה לעשות, אמר קמפינסקי.

בייחוד כשהוא חשמלאי, בור ועם־הארץ, אמר פלמינסקי.

נהיה הרבה יותר יעילים אם נפעל בקבוצות קטנות, אמר גוסינסקי.

כל אחד יעשה מה שהוא יודע לעשות, בלי ביורוקרטיה, אמר פוסינקי.

וכך היה.

במקום תנועה אחת בשם „סולידריות" קמו 52 קבוצות.

אחת אספה חתימות על עצומות, שהודבקו בחוצות.

אחת טיפלה במישפחות העצירים הפוליטיים.

אחת הגישה עזרה לפועלים פצועים.

אחת אספה חוות־דעת של פסיכולוגים על טירוף המישטר.

אחת הפגינה בימים. אחת הפגינה בלילות.

אחת הטיפה להתנגדות פאסיבית. אחת דגלה בהתנגדות אקטיבית.

אחת פירסמה קומוניקטים מפולפלים על מעשי השילטון, שהתפרסמו בתחנות חו"ל. הכל התפעלו משנינותם.

אחת אספה מידע על המתרחש במדינה וראגה להגניבו לאמצעי־התיקשורת הזרים.

כל הפעילים היו נהדרים. כולם היו אמיצים. רובם עשו עבודה טובה, ואחדים עשו עבודה מצויינת. רק תודות להם נשמעה בעולם מחאת הפועלים הפולניים.

הם עשו את הכל, חוץ מדבר אחד: הם לא הפילו את המישטר.

לכן שולטת כיום בפולין ממשלה קומוניסטית, ושוחרי־החופש יושבים בכלא.

■ ■ ■

א ילו הפולנים היו יהודים, זה היה באמת קורה כך.

אבל הפולנים אינם יהודים. הם פולנים. יש להם ראש של גוי. והראש הגויי אמר להם: אם אנחנו רוצים לשנות את המציאות, אנחנו צריכים להפיל את המישטר.

ואם אתם רוצים להפיל את המישטר, אתם צריכים לארגן את ההמונים, ולהקים כוח פוליטי שיאפשר לעמוד בפניו.

מכיוון שהיו גויים פשוטים, בלי חוכמות, הם החליטו וגם עשו.

הקימו תנועה אחת, למרות כל הניגודים והקינאות והבדלי־הדיעות שביניהם.

הם הסכימו לכך שלך ואלנסה יהיה הדובר שלהם, למרות שרבים מהם לא אהבו אותו. כל אחד ויתר קצת על האינדיווידואליות שלו — כאמור, הם היו גויים — וכולם הלכו לעבוד.

עבדו כתנועה אחת, ענדו סמל אחד, הניפו דגל אחד.

הלכו לערים, לכפרים. ניהלו תעמולה. אירגנו המונים. הקימו סניפים. עשו את כל העבודה השחורה והמסכלת הכרוכה בהקמת תנועת־המונים ארצית גדולה.

וכך, אחרי עבודה מפרכת של שנים, הם היו די חזקים כדי להפיל את המישטר. כאשר הנסיבות הפנימיות והחיצוניות, הכלכליות והפוליטיות, התאימו לכך, הם חוללו את הנס שאין דומה לו: הפכו את נציגם לראש־הממשלה.

בפעם הראשונה בהיסטוריה נבחר לא־קומוניסט (ולמעשה: אנטי־קומוניסט) כראש־ממשלה בגוש הקומוניסטי.

הכל בגלל תנועה אחת: „סולידריות".

■ ■ ■

ז ה לא קרה אצלנו, כמובן. כי אנחנו ישראלים. יהודים. יעני, אינדיווידואליסטים.

לכן לא קמה אצלנו תנועת־שלום. 41 שנות־המדינה, 22 שנות־כיבוש, ותנועת־שלום אין.

יש המון קבוצות־שלום קטנות. יש קבוצה אחת ששמה שלום עכשיו. המסוגלת אחת לשנה לקרוא להפגנה גדולה מאוד. יש קבוצה נהדרת של פעילים לטיפול רפואי, ואחת לטיפול פסיכולוגי. יש תנועת־הסירוב, יש נבול, שאומץ־לב חברה מעורר התפעלות. יש אגודות להגנה על זכויות־האדם. יש עצומות בשפע, יש הפגנות גדולות וקטנות, יש מוסדות לאיסוף מידע ולהפצתו, יש ועדים ומועצות למטרה זו ולמטרה אחרת, יש סיעות קטנות בכנסת. יש נשים בשחור וקו אדום.

אפשר וצריך להצדיע לכל אחד מן הגופים האלה, ולכל אחד מחבריהם, כי הם עושים עבודה יפה, ולעיתים תוך סיכון אישי. רבים מקריבים משהו, ואחדים מקריבים הרבה.

אבל תנועת־שלום לא קמה.

כשיש ועידה באיזשהו מקום בעולם — כמו בשבוע שעבר בווינה — באות מהארץ כ־50 מישלחות של כ־50 אירגונים נפרדים, הכל מתפעלים ומשתאים למראה הריבוי הזה של כוחות־השלום בישראל. והידידים בעולם, וגם אנשי־אש"ף, אומרים בצער: „הם אנשים נהדרים אחד־אחד, ורק חבל שאין להם שום השפעה על המדיניות הישראלית..."

מדי פעם קמה קבוצה חדשה, נולדת יוזמה חדשה. בישיבה הראשונה עסוקים היוזמים בתפקיד הראשון: לערוך רשימה של מי ש ל א יוזמנו להצטרף אליה. בדרך כלל כוללת הרשימה את כל מי שאמר את אותם הדברים לפניהם, או מי שנוקט עמדה יותר עיקבית מהם.

יש קומוניקטים שנונים. שפתיים יישקו. יש 100 פרופסורים ואמנים שחתמו על עצומה א', ו־100 אמנים ופרופסורים שחתמו על עצומה ב', האומרת את אותו הדבר במילים אחרות. יש מידע בשפע, המתפרסם ברחבי העולם.

זה לא מאמץ מבוזבז. בהחלט לא. יש לזה השפעה על דעת־הקהל. כל פעולה, גדולה כקטנה כזעירה, תורמת משהו במילחמת בני־אור בבני־חושך.

ורק דבר אחד לא ייצא מכל המאמץ האדיר הזה: שינוי של המערכת הפוליטית, שינוי השילטון, שינוי המדיניות של מדינת־ישראל.

זהו ההבדל בין עשרות רבות של קבוצות־מחאה ובין תנועה פוליטית אחת, גדולה ומאורגנת, דוגמת סולידריות.

■ ■ ■

א ני יודע שאני חוזר על דברים שכבר אמרתי אותם לא־אחת במדור זה. אולם עכשיו, כשיש לנגד עינינו הדוגמה הזוהרת של ניצחון סולידריות, אני חש צורך לומר זאת שוב.

דוגמה זו היתה נחוצה, כי קשה היה להסביר מדוע, בעצם, דרושה תנועה.

הרי כולנו נגד „מימסר", נגד ביורוקרטיה, כולנו בעד יוזמה אישית ספונטנית. כולנו בעד דמוקרטיה טוטאלית, המאפשרת ויכוחים אינסופיים, שבהם מתבטא כל אחד, אם יש לו מה להגיד וגם אם לא.

אז מה פתאום תנועה אחת, מימסר, ביורוקראטיה, סדר (אלוהים ישמור!), תהליך של קבלת החלטות, מישמעת, קבלת דעת הרוב, הוראות? בעברית מודרנית, כל אלה הן קללות.

איך זה הצליח בפולין?

אני מניח שבפולין יש לא פחות שינאות אישיות, לא פחות התחרות בין מנהיגים, לא פחות איבה בין אישים ובין פלגים מאשר אצלנו. אבל שם היו הכל חדורים בתחושה של דחיפות. התשוקה לשינוי בערה בעצמותיהם, ולכן היו מסוגלים להתאחד ולהתארגן.

אצלנו זה חסר, כנראה. גם אחרי 21 חודשים של אינתיפאדה, מאות הרוגים ואלפי פצועים, מישפטי־גיבעתי, בשורות־איוב מדי יום, „יורים ובוכים", יסורי־מצפון.

אני חוזר ואומר: ההיסטוריונים לא יביעו זאת. הם יאשימו את כולנו. לא את הקלגסים, לא את אנשי־הכוח, לא את הסאדיסטים למיניהם, לא את הפוליטיקאים הציניים. אלא דווקא את מי שרואים את עצמם כאנשי מצפון ומוסר.

■ ■ ■

מ ה יש לנו ללמוד מסולידריות?

מ יש לנו ללמוד איך לעבוד.

לקבץ ביחד, לאגרוף אחד, את כל הכישרונות — המארגנים והמסבירים, הכותבים והדוברים, אנשי־המעש ואנשי־המחשבה. לשים כל אחד במקומו הראוי, שם יוכל להביא את התועלת המירבית — את מנסחי הקומוניקטים השנונים, את הפעילים, את העיתונאים, את עובדי־השדה.

כאשר מבירים בצורך להקים תנועה המונית, פונים אוטומטית אל ההמונים. ההמונים אינם יושבים בשיכון־בבלי, ברחביה ועל הר־הכרמל. הם יושבים בשדרות ובנתיבות, בשלומי ובקריית־שמונה, בדרום־הערים כמו בצפונן, בשכונות־המצוקה כמו באוניברסיטות.

תנועה המונית, המבקשת לחולל שינוי פוליטי אמיתי, היתה נמשכת בהכרח אל המקומות האלה, כי שם נמצאים ההמונים. היא היתה נוטשת בהכרח את החממה הנוחה של הציבור האשכנזי העיליתני, ויוצאת אל מרחבי הארץ, אל הציבור שהוא הרוב.

במילא היה משתנה ההרכב האנושי שלה, ויחד עימו היו משתנות דרכי־המחשבה ודרכי־הפעולה. ואולי — מי יודע — היתה מצמיחה מתוכה לך ואלנסה ישראלי — לא חכם־הדור, לא מנסח מוכשר, לא אינטלקטואל מייוחס־מה, אבל איש מן העם, איש היודע לפנות אל המוני ישראל בשפתם, לפנות אל הרגש, להלהיב ולעורר. אולי היו נולדים שירים, סמלים, דגלים — כל מה שדרוש כדי לתת לתנועה תחושה של כוח, של סולידריות.

סולידריות עשתה זאת במדינה שבה שלט מישטר של טרור, מישטרה חשאית, מרתפי־עינויים ואיסור גמור על כל ביטוי חופשי והתארגנות חופשית.

ואם הם יכלו, גם אנחנו יכולים. דרוש רק ראש של גוי.

אנשים

יש מחליף לעודד גרא ★ 10 הנקודות של מובארכ ל־100 הפרוייקטים של פרס

■ סגן־אלוף (מיל') **יאיר קליין**, מגיבורי פרשת־קולומביה, נכנס לקונדיטוריה מקומית, ביקש שקית והכניס לתוכה כמה עוגיות. כשניגש לשלם, אמר לו הקופאי שהמחיר הוא חמישה שקלים. קליין הופתע מהמחיר הגבוה ואמר לקופאי שזהו „מחיר־רצח". ענה לו הקופאי: „רצח זה התחום שלך. מחירים זה השטח שלי."

■ נראה שאין צורך בידיעת שפות כדי לחטוף פושעים נאצים ו/או כדי למלא תפקיד מרכזי במוסד. כך, על כל פנים, מוכיח **צבי מלחין**, האיש שחטף את **אדולף אייכמן**. לזיכרונו־תיו, שפורסמו בידיעות אחרונות. צורפו כמה מציוריו, שאותם קיבל בהערות כתובות בכתב־ידו, נוסח **יגאל תומרקין**. באחד הציורים רשם מלחין ליד ציור של **אדולף היטלר** YOUNG PHIRER (צריך להיות FÜHRER או FUEHRER). בתמונה שנייה רשם GIRLES, (צריך להיות GIRLS).

■ אגב, ידיעות אחרונות שמר הפעם את הסקופ שלו בסוד כמוס, ודאג שהדברים לא יוודעו לאיש לפני היום החמישי בשבוע, כשהעיתון הודיע על־כך ברבים.

■ בתוכנית האחרונה של בן הכיסאות שוחח המנחה **עמוס ארבל** טלפונית עם מנהלי קאזינו בתורכיה. השיחה התנהלה באנגלית, כמובן, אך מי שהקשיב לדו־שיח נדהם מהבורות שהפגין המנחה בשליטה בשפה האנגלית. כשנשאלו כמה כסף מוציאים הישראלים בתורכיה, ענו התורכים NOT ENOUGH, שמשמעו „לא מספיק". ואילו ארבל תירגם זאת כ„אין להם מספיק כסף". לאחר מכן הוא שאל את התורכי אם סגירת הקאזינו באילת הועילה לתורכים. התורכי השיב IT DIDN'T HURT, שפירושו בעברית „זה לא הזיק". אך ארבל תירגם זאת ואמר לצופים שהתורכי לא שמע על סגירת הקאזינו באילת.

■ **אמנון דנקנר** הציע לעורך אחד העיתונים להצטרף לאופנת־ההגרלות: מי שינחש את 100 הפרוייקטים של **שי־מעון פרס** יזכה ב־10 הנקודות של **חוסני מובארכ**.

■ דנקנר התווכח גם עם ידיד על ההגדרה העברית הנכונה לכתב־עת המתמחה בהצגת איברי־המין של נשים. הידיד הציע „פרתון", אבל דנקנר עמד על המילה „ערוותון". גם בין העומדים מן הצד, שנקראו להכריע, היה ויכוח: **יצחק לבני** סבר כי יש להעדיף את פותון, ואילו ידידו, **גידעון סאמט**, העדיף את ערוותון.

■ במינכן נערכת עתה תערוכת־תצלומים מיוחדת. הצלמת הגרמנית **הרלינדה קלבל** סיירה בעולם וצילמה את הדיוקנאות של 21 יהודים שנולדו בגרמניה או בחוג־התרבות הגרמני, שאותם גם ריאיינה לצורך הוצאת ספר. הפורטרטים כוללים את השופט **חיים כהן** (יליד ליבק, 1911), **טדי קולק** (וינה, 1911), הפרופסור **ישעיהו לי־בוביץ** (ריגה, 1903, למד בגרמניה), **שימעון וייזנטל** (בוצ'אס, 1908), אבי פצצת־המימן **אדוארד טלר** (בודפשט, 1908), **שלום בן־חורין** (מינכן, 1913), **חנה מרון** (ברלין, 1923) ואחרים, ביניהם גם אורי אבנרי.

■ אירוע משעשע היה לעיתונאית **ברוריה אביתן** בעת שהותה בניו־יורק. היא הלכה לראות הצגה בחברת בתה, הסטודנטית **שרון** באחד התיאטראות בברודוויי. לפני תחילת ההצגה נכנסה העיתונאית לשרותים ונעלה את הדלת. כשניסתה לפתוח אותה, התחוור לה שמנגנון־הסגירה התקלקל והיא לכודה בפנים. למזלה היא נוכחה לגלות שבין הריצפה לבין בסיס־הדלת

ציון צפריר, העולם הזה

אנט דולצ'ין אלמנתו של אריה דולצ'ין, מי שהיה יושב־ראש הנהלת הסוכנות היהודית, שמרה על אימוק בשעת ההספדים ש־נאמרו בחצר „המוסדות הלאומיים", למעט הרגעים שבהם בכתה כשהספיד יצחק מודעי. לצידה ישב בנה, אלון (בצילום הראשון מימין). נשיא־המדינה, חיים הרצוג (למטה מימין) לבש חליפה והקפיד על סידור עניבתו, ואילו שר־האוצר שימעון פרס, הסיר את המיקטורן שלבש, מפאת החום. מיכל מודעי (בצילום האמצעי, למטה) מראשי תנועת־העבודה וקודמו של דולצ'ין בתפקיד, השתתף במישמר־הכבוד.

ציון צפריר, העולם הזה

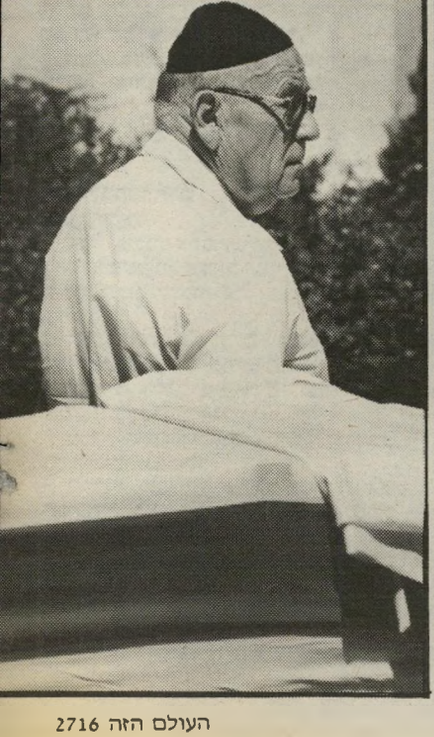

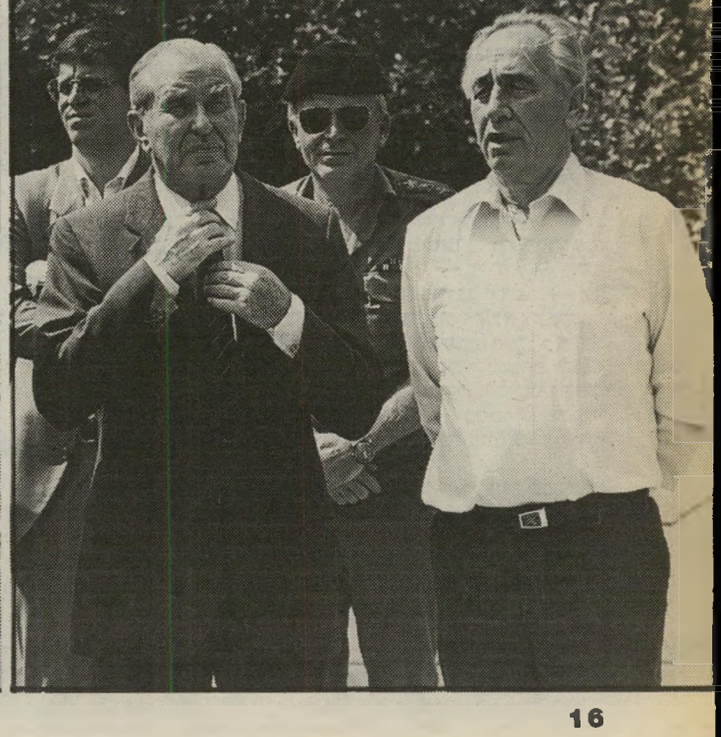

חיל אבגרי, העולם הזה

מונטי יפה

זמר־האופרה היהודי מניו־יורק, מבקר עכשיו בארץ. כאשר הודה לפניו ידיד ישראלי שהוא סובל מחוסר־שמיעה מוחלט, אך שהוא אוהב לשיר, אמר לו מונטי: ראיתי הרבה זמרים כאלה על הבימה. את מונטי אירחה בימאית־הקולנוע גיתית ויינריב־גורן, בימאית הסרט „אווה". מימין: העיתונאית אנה פונגר, כתבת של עיתונים גרמניים בירושלים.

יש מרווח גדול. היא לא היססה וזחלה מבעד לפתח הצר, וזחרה לאולם, שם ציפתה לה בתה, שלא הבינה מדוע נעדרה אמה במשך זמן כה ארוך.

■ העיתונאיות **סימה אלה ולאה אתגר** מידיעות אחרונות נסעו לסוף־שבוע בטבריה. אתגר נהגה במכוניתה. כשהגיעו בס־מוך לכפר הערבי פרדיס, ביקשה סימה לעצור בתחנת־הדלק הק־רובה, כי היא רוצה לאכול. לאה עשתה פנייה ימינה, ואז עצר או־תה שוטר והבהיר לה חד־משמ־עית שהיא עשתה עבירת־תנועה, ומלבד הקנס זה ייחשב לה גם כשתי נקודות. לאה התווכחה אי־תו, אך זה לא עזר לה. אחרי שהות של חצי־שעה במקום היא פנתה מתחנת־הדלק לכיוון הכ־ביש הראשי, ושוב עצר אותה ה־שוטר על אותה עבירה, והבהיר לה שמלבד הקנס הנוסף זה יעלה לה בשתי נקודות נוספות. הש־תיים המשיכו לטבריה וכשהגיעו ליעדן החנתה אתגר את מכוניתה בחזית המלון. **יורם גרוזנר**, יועץ לרשת המלונות, אמר לה שאין לה מה לדאוג, כי מישהו כבר יראג להחנות את מכוניתה במקום מתאים יותר. כעבור כמה שעות היא נוכחה לגלות שפקחי־העירייה קנסו את מכוניתה ב־42 שקל על חנייה במקום אסור. בסיכומו של סוף־השבוע היא עשתה חשבון וגילתה שרק הדוחות על הנסיעה עצמה עלו לה כמעט 150 שקלים.

■ שחקן־הקולנוע הישראלי **גיוליאנו מר**, בן לאב ערבי (**סליבה חמים**) ואם יהודיה (**ארנה מר**) ממשיך להפתיע את ידידיו. במסיבה שערך בביתו בחיפה ביום השישי קיבל את פני אורחיו כשהוא עירום לחלוטין, ולמותניו צעיף מבד שקוף. הוא הסתובב בטיבעיות גמורה, כש־הוא מספר על חייו ותוכניותיו. בין אורחיו היה שחקן־התיאטרון **מנחם עיני**, שבא בחברת אש־תו־לעתיד, השחקנית המתחילה **שרון סיטין**. נראה שהם נהנו ממראה עיניהם. במהלך הערב הם לקחו שמן ומרחו אותו על גופו של השחקן. עיני אף הגדיל לעשות, כשמרח את איזור חלציו של השחקן, הנחשב כגבר היפה של הקולנוע הישראלי. מר הב־טיח לאורחיו שבכל ערב־שבת יערוך מסיבה כזאת.

■ 60 נשות־צמרת התאספו במלון כדי להשתתף בארוחת־צהריים שערך לכבודן המעצב **עוזדד גרא. רפאל**, בנו בן ה־6 של האופנאי, נשאל על־ידי אחת העיתונאיות מה הוא רוצה לע־שות כשיגדל. מבלי להסס ענה הילד שהוא רוצה לעבוד עם אביו ולהיות מעצב. כשנשאל מדוע, הוא השיב שאביו עלול למות, כמו שקורה לכל האנשים המבו־גרים, ושהוא יחליף אותו.

■ מעטים יודעים שזוהר **לסקוב**, מי שיצר את הלהיט הג־דול הופה הזלה אשר ייצג את ישראל בתחרות האירוויזיון לפני שנתיים, הוא מלחין ופיזמונאי עסוק ביותר. השיר שלו זכה בעשרות ביצועים ברחבי־עולם, המביאים לו הכנסה יפה מהתמ־לוגים. כעת הוא כותב ומלחין שירים לפי הזמנה מצרפת ומאי־טליה. לסקוב סיפר שהארץ היחי־דה שלא תתומה על הסכם בינל־אומי עם האירגון הבינלאומי לתמלוגים היא תורכיה, ארץ שבה יש כבר ארבע גירסות לשיר שלו. לדבריו, זוהי הסיבה שבתח־רויות האירוויזיון השנתיות זוכה תורכיה במיספר המועט ביותר של נקודות.

■ במלון בטבריה נערכה הג־רלה לטובת הלוליין הרוסי, ש־נפצע באופן אנוש. את הפרסים תרמו אחדים מן המבלים. עו־רך־דין **ציון סמוכה** תרם טי־פול בתיק־גירושין. בפרס זה זכה **אילן אלעזרוב**, בליין ידוע, בעל מישרד־תיווך, רווק. הוא הציע לקבל במקום זה חתול מאולף מהקירקס, אבל לא נתנו לו. עורך־הדין אמר שהנזוקה יכול לתרום את הזכייה בחזרה, ולהת־חיל במחיר התחלתי של 10 אל־פים דולר, אבל אלעזרוב אמר שהוא מעדיף לקבל את הזכייה. השניים חתמו על הסכם, שסמו־כה ייצג את אלעזרוב בתיק גי־רושין, אם וכאשר אלה יתרחשו — ללא הגבלת זמן.

■ **קארין דונסקי** הפגינה בשבוע שעבר חידוש מדהים למ־די באופנה האיטלקית: את חזית חולצתה השחורה קישטו מזלג, כף וסכין, עשויים כסף, של מעצב־העילית **הוגו קוריאני**.

פסוקי השבוע

● **איש־העסקים רמי אונגר, המחדש את פעי־לותו בייבוא מכוניות, על תקופת־השפל שהיתה לו בעסקיו: „אחד הלקחים הוא שצריך ללכת לפני ש־מתחילים לרוץ!"**

● **פאול מלון, בן מישפחת הבנקאים האמ־ריקאיים, שתרם ב־82 שנות־חייו מיליארד דו־לר לצורכי־ציבור, על אחת הסיבות לנדיבותו הרבה: „לתכריכים אין כיסים!"**

● **„ציפורה", בעלת הטור ב„חדשות", על פע־לול פירסומי, לקראת ה־בחירות להסתדרות, שה־כינו אנשי המישמרת הצ־עירה של מיפלגת־העבו־דה: „זאת המישמרת ה־צעירה או המישמרת ה־אינפנטילית!"**

דונסקי משערת שהרעיון יתפוס גם כאן, אבל בינתיים אנשים עוצרים אותה ברחוב בגלל כלי־האוכל הצמודים לבגדיה.

■ **אורלי חידה** התפרנסה במשך תקופה ארוכה מכתיבת טור־רכילות בעיתון לישראלים בלוס־אנג'לס. באחרונה היא נט־שה את הכתיבה ופתחה מישרד־שידוכים. היא הופיעה בתשדיר־פירסומת של עצמה בטלוויזיה, וסיפרה על מישרדה החדש בעי־ברית ובאנגלית. לסיום היא הש־מיעה שיר שהיא אוהבת, של **יהודית רביץ**.

נעמי רון וזוהר אדלאיאב ■

בלי לחיצת־יד

אחת השחקניות הנערצות על איש־הרדיו משה טימור היא בטי דייוויס. כאשר הוא ביקר בפאריס, ערך איגוד־השחקנים הצרפתי מסיבה לכבוד כוכבת־העבר האמרי־קאית במועדון היוקרתי רג'ין. הסיבה למסיבה: בתה של דייוויס כתבה ספר לא לגמרי אוהד על אמה, דבר שגרם לשחקנית לכתוב בעצמה את סיפור־חייה. אל המסיבה הגיע טימור בזכות ידידתו מרים מימון, ישראלית לשעבר, החיה בפאריס, הבעלים של מדריך־הבידור פירסט קלאס. טימור קיווה להצטלם קרוב לבטי דייוויס, ואולי ללחוץ את ידה. אבל יצאה רק תמונה זו, כשהוא עומד קרוב לשחקנית, ומישהי מפרידה ביניהם.

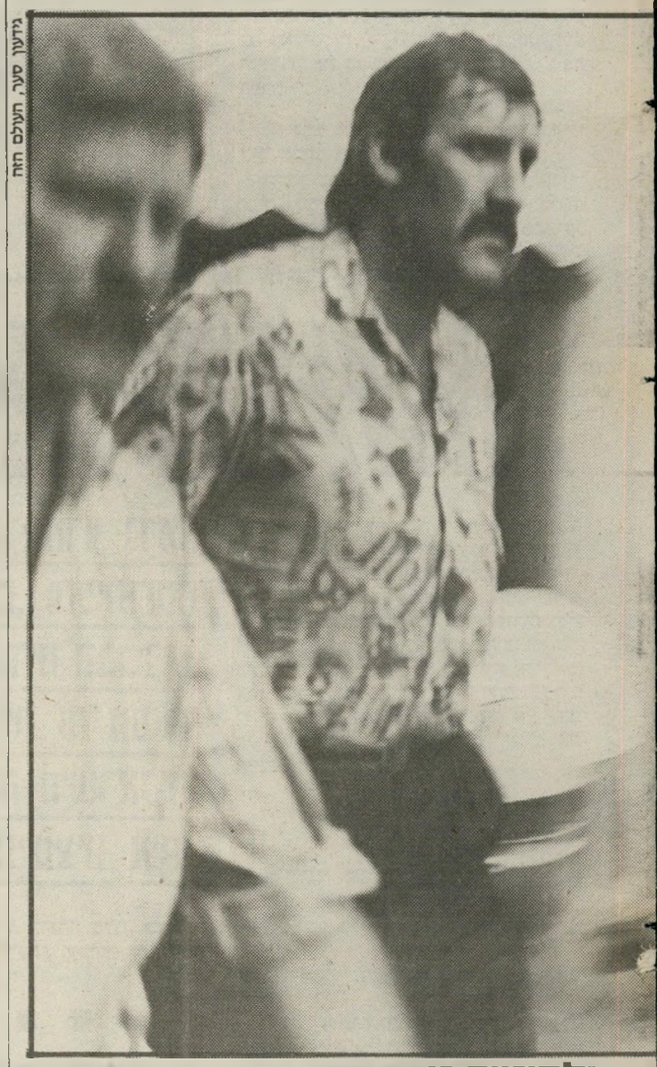

גידעון סער, העולם הזה

ולדימיר טקצינקו

ענק־הכדורסל הרוסי (2.20 מטר) נראה מטייל ברחובות ונציה, כשמאות צעירים הולכים בעיקבותיו ומנסים להצטלם איתו. כתב „העולם הזה" גדעון סער, שהיה עד למהומה שהת־חוללה מסביב לכדורסלן, צילם אותו למרות מחאתם של מלוויו.

„לא הצלחתי להדליק מישהו. לא בחנוע

אורי אבנרי
שוחח עם
יצחק בן־אהרון

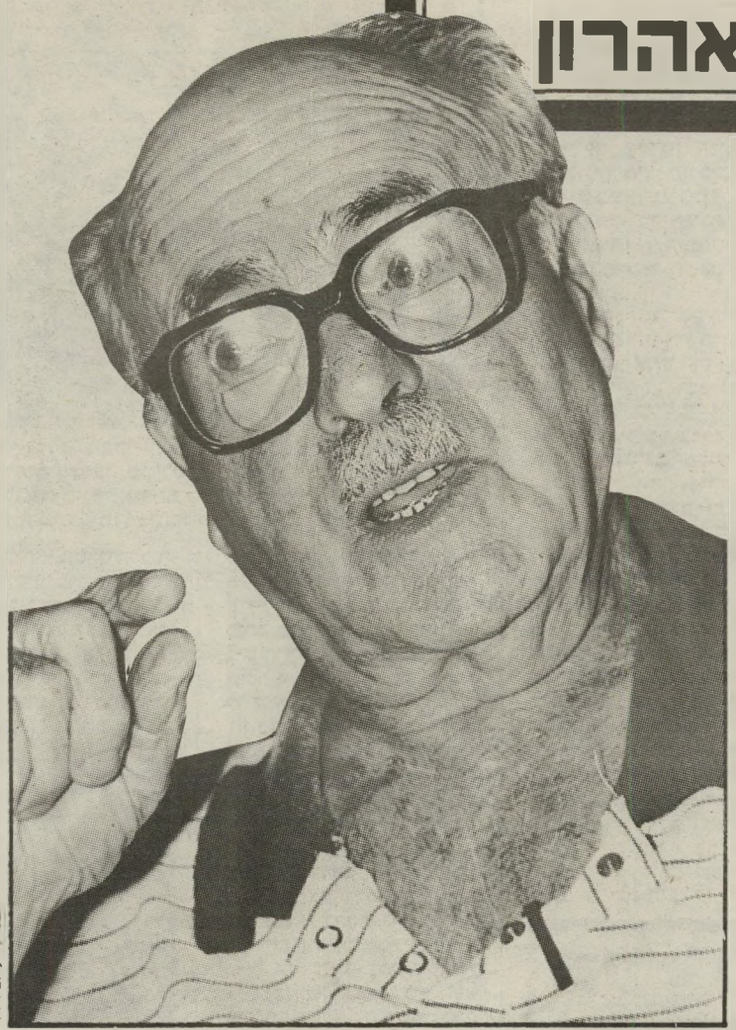

רחל אבנרי, העולם הזה

● בימים האחרונים נפוץ הסיפור על קיבוץ כפר־סאלה, המבקש בבי־כול להקים כפר־נודיסטים עם מישקפות למציצנים. גם אם זו בדיחה, זה אומר משהו על מצב־הרוח בתנו־עה הקיבוצית. האם אתה חושב עדיין שהרעיון הקיבוצי הוא בר־קיימא?

הוא בר־קיימא לא פחות מאשר כל הר־עיונות החברתיים האחרים. המין האנושי לא המציא לעצמו, עד היום, איזו מערכת־יחסים בין אדם לאדם או מיבנה חברתי להנהגת חייו ולהשגת אושרו, שיש בו יותר יסודות וארי־כות־ימים מאשר לקיבוץ.

הקיבוץ זה לא צורת־חיים כפוייה. כל האנשים שם הם אנשים שרוצים לחיות שם.

אי־אפשר לומר שזו עילית. זה 250 קיבו־צים, עם אוכלוסיה של 150 אלף. זה כבר מעבר לניסיון, אפילו במונחים של בובר. זו מציאות־חיים איתנה מאוד, על כל בעיותיה, כמובן. והבעיות המרכזיות בקיבוץ הן הבעיות המרכזיות של המדינה ושל החברה הישר־אלית.

לשימחתנו הרבה, הקיבוץ לא התפתח כרת. היה על זה ויכוח גדול עד 1927־1928. אז הוויכוח הוכרע. מ־1910 ועד 1927 התנהל ויכוח, מה תהייה רמותה של הקבוצה, לפי המושגים של אותם הימים, ושל הקיבוץ — לעצמו למען עצמו או מכשיר למען תחיית העם. הוא פנה עורף לכל החששות של כת, וצלל לתוך החיים החברתיים הפוליטיים למיניהם. עברו עליו משברים.

אני נוהג לומר שבכלל, הקיבוץ הוא יצירה משברית, שהיא מאוד ערה במציאות.

● משברית במובן של תוצאה של משבר?

לא, מעצם המאבק של קיום בתוך סביבה של קניין פרטי והישגיות, עם כל הפיתויים שיש בדבר הזה. אז כמובן יש למיפעל הזה מאבק גדול. נוסף על זה יש לו מאבק עם עצמו. מכיוון שהוא איננו כת, כדוגמת הכתות האלו בארצות־הברית, הוא פתוח לכל רוחות־השמיים. אין לו לבוש משלו, אין לו נוהלים משלו, ואין לו תרבות משלו וכו' וכו'. הוא פתוח לכל הזרמים הרוחניים של העולם, לא רק של הארץ, והכל חוזר לתוכו כמו הקרנות קוסמיות.

● אולי חסר לו דווקא מה שאמרת עכשיו: תרבות משלו, לבוש משלו, סיגנון משלו?

לא, זה לא חסר, לא רצינו בזה. זה היה מנוון את העסק הזה מלכתחילה.

אנחנו רצינו בתנועה המקיימת שליחות היסטורית, ציונית סוציאליסטית, והיא חלק אינטגראלי של בניין חברה ישראלית חדשה, לכל מגווניה, והיא נתונה בתוך המאבקים הפוליטיים־רעיוניים מבית ומבחוץ. וכמובן, בתור שכזאת היא חשופה מאוד להשפעות־חוץ ומפלות־חוץ. עכשיו התנועה הקיבוצית, לדעתי, עיקר הקושי שלה הוא הקושי הרעיוני. העולם סביב לה נמצא — נגיד ב־Understatement — במצב של שינויים מפליגים, פה ושם אפילו של התמוטטות.

כל הזירה הסוציאליסטית השיוויונית, ממוסקווה ועד לסטוקהולם, ואפילו עד אמ־ריקה, נמצאת בזעזוע גדול מאוד של כל האיזמים למיניהם. הקיבוץ צריך להתמודד עם זה.

היום אין לו אפיפיור, אין לו איזה אמות־מידה מקודשות מראש, כל העסק הזה אין לו דברים מקודשים, אין לו קדושים, אין לו קברים, אין לו חומות, אין לו אבנים, אין לו אפיפיורים ואין לו אמיתות חדשות, ובכל פעם הוא צריך לחרוש. בכל פעם כל דור צריך לחרוש מחדש. ההנחה שלנו, שאפשר להוריש מהפכה, לדעתי, הוכיחה את עצמה כהנחה חסרת־יסוד.

■ ■ ■

● גם הקיבוץ וגם המהפכה הקו־מוניסטית ברוסיה נולדו כמעט באו־תו הזמן, ברבע הראשון של המאה...

כמעט כל התנועות המהפכניות. גם התנו־עות הלאומיות המהפכניות.

● אולי זהו תהליך מקביל — מה שקורה בברית־המועצות ומה שקר־רה בקיבוץ. הדור השלישי מאבד את האידיאולוגיה.

כן, אבל אתה מצמצם סוגיה. הבעייה איננה ברית־המועצות. אותה הבעייה קיימת בטוקיו ובוושינגטון, בניו־יורק ובסטוקהולם, בלונדון ובטורונטו, וגם בפאריס — בכל מקום יש אותה הבעייה. אנחנו חיים בעידן שבו הסתיימו הניסויים המהפכניים האקטי־ביים לשנות את פני החברה על־ידי הגשמת אידיאלים ואידיאולוגיות. אולי זה התחיל בסוף מילחמת־העולם השנייה, על כל ההת־מודדות עם הפאשיזם והנאציזם והסטאלי־ניזם. אבל בלי כל ספק, אנחנו עומדים במצב שהדור הזה, הדור השלישי במונחים שלנו, איננו יורש ערכים ותכונות ונתיבים קבועים.

הוא נאבק על דרך משלו. ולפי שעה — אני יודע מה יש בתוך הקרביים של ההיס־טוריה — הוא איננו רוצה להביא את המשיח לעולם, הוא לא רוצה בעצמו להיות משיח לעולם, הוא רואה שיש כיום בחברה די נתונים כדי להבטיח חיים נאותים, חיים חומריים וגם רוחניים, לפי מתכונת מסויימת.

אין מקום להתמודדויות, אין מקום להתמרדויות. אין מקום לזעזע את הספינה הזאת. היא הולכת במים די שקטים. ולכן, אם זה ברקליי, אם זה טוקיו או ירושלים או תל־אביב או חיפה או הקיבוץ, עינם לא נתונה לשנות את הקיים באופן מהותי. רפורמות כן, תיקונים פה ושם, אבל במרכז עומדות עכשיו הנאתו וטובתו של היחיד. החברה מבטיחה את זה לכל צורותיה, הן שוויונית, הן קיבוצית, הן קפיטאליסטית — לכל צורותיה. היא העמידה את זה במרכז העניין שלנו, טובת הפרט.

● אבל זה נוגד את כל דרכי־חייו של יצחק בן־אהרון.

בדיוק ככה, זה רק משום שאני מאריך־ימים, ולכן יוצא לי להיות משקיף באירועים שבעצם לא הייתי צריך להיות בתוכם, ועל ידם, ומעליהם.

● איך אתה מתייחס לזה?

לא מרחם. לא מקנא.

פתאום, אחרי שאתה יוצא מיצחק בן־אהרון, נדמה כאילו הדברים באמת יותר פשוטים, והפיתרונות אינם רק אותם קישקוש־מלל של שרינו הבכירים. שיחה מלב־אל־לב על פילוסופיה קיומית, על משבר האידיאולוגיות, על קו־השבר בחברה הישראלית, על החיים. פרס ורבין כבר לא מתייעצים איתו.

אני מתייחס לזה באופן נרגש, בהרגשה שאנחנו נמצאים בזרם חיים דינאמי, בחיפו־שים, ואני לא נכנס לעומקי ההיסטוריוסופיה, מה זה המין האנושי. יכול להיות שזה צירוף מאוד נוקשה, הצירוף הזה בין אלוהים ובין בהמה, הרבה פילוסופים עסקו בזה בזמני ועד היום הזה. השאלה הזו לא הוכרעה. אבל אני אומר: אם לדון לפי הבנים שלי ולפי הנכדים שלי, אני רואה שהם בריאי־נפש, אין להם אידיאל לעלות על בריקדות ולהיטיב את חיינו.

■ ■ ■

● אתה מרחם עליהם או מקנא בהם?

לא, בטח שלא. לא מרחם ולא מקנא, אני משקיף על זה כהתפתחות אובייקטיבית שעברה עלי במשך אותם 80 שנה שאני חייתי.

היה לי אותו הרבר אחרי מילחמת־העולם הראשונה, כאשר גל־המהפכות של 1918, 1925, 1926 שקע, וכל אירופה הפכה, לאט־לאט, לביצה גדולה מאוד.

28 עמים השתחררו, והיתה תנועת־שיח־רור לאומית, אך אירופה שקעה במדמנה, שבה כמובן לאט־לאט עלה הפאשיזם, מוסו־

שלי, לא בשומר הצעיר, לא באיזה גוף שמאלי. אולי אני קצת תימהוני."

ליני והיטלר. היה גל אנטי־מהפכני מובהק, שהיה גם אנטי רציונלי, כי הוא שקע, כמו בימינו, בפונדמנטליזם, אולי לא כל־כך בצבע דתי, אולי בצבעים אחרים, אבל ריגשיים.

זה מוביל אותנו לאיזו נקודה חשובה מאוד: בין כל החסרים והכישלונות שאנחנו יכולים למנות בסוציאליזם, ובכלל בליברליזם, יש הנקודה שהוא לא הזין את הנפש.

היתה איזה הסחת־דעת מוחלטת. בעצם בכל התיאוריות האלה, בפילוסופיות למי־ניהן, ועד פרויד בעצם, העניין הזה היה מוקצה מחמת מיאוס. עדיין חיו אצל האנ־ציקלופדיסטים של המאה ה־18. הם חיפשו את ההסבר הרציונאלי המדוייק, ופתאום הת־ברר שהאדם איננו רק חיה כלכלית, ואיננו רק חיה פוליטית, איננו רק חיה תכליתית, איננו רק חיה אוכלת ומפרישה, אלא יש בו עוד משהו שכל אחד ואחד מתקשה להגדיר אותו. אז מישהו אומר נפש, ומישהו אומר נשמה, ומישהו אומר דת ומישהו אומר ערגה לאכסיסטנציאליזם ולטרנסנדנטליות. אדם מתעורר מדי פעם בפעם ומבקש משהו שהוא גדול ממנו.

ואני חושב שאני היום מגלה פה ברור שלי, בקיבוץ, את הנקודה הזאת. יש ביקוש, יש להט גדול, למשהו שהוא גדול מהאדם, וגדול מחיינו, והוא לא מוצא את זה. ואנחנו בעצם חיינו, רוב ימינו, בדלות של יש, ובעושר של חזון, של ערגה, של הבלתי־מצוי. והם חיים עכשיו בעושר של יש, במיגוון גדול מאוד של בחירה, ובדלות גדולה מאוד, רזה מאוד, של „למה כל העסק הזה?" השאלה הזאת מתעוררת, ואין פה בכלל תשובה: בשביל מה כל העסק הזה ששמו חיים, ששמו תרבות, ששמו כלכלה.

● אם הגל האנטי־מהפכני של ראשית שנות ה־20 יצר חלל ריק, שהתמלא על־ידי הפאשיזם — האם אין סכנה שהחלל שנוצר עכשיו יתמלא בבוא העת במשהו שאנחנו לא יודעים מה הוא?

לא אני לא חושב ש...קודם כל, אני לא חושב שיש חלל ריק. זה לא דומה כלל לאותו

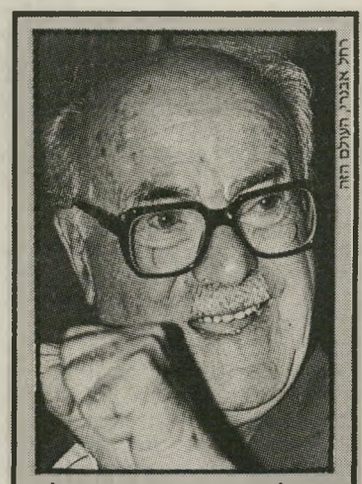

שאלה: מה, עוד בישלון של הסוציאליזם? תשובה: הם חיפשו הסבר ראציונלי מדוייק. התב־רר שאדם אינו רק חיה כלכלית או פוליטית, אוכלת ומפרישה. יש עוד משהו. נפש, או נש־מה, או דת. מחפשים משהו גדול יותר.

זהו החלל שמתמלא בערכים ממשיים, קונקרטיים. ופה, כמובן, יש לי התיקווה שלא, יש לי ביטחון מוחלט, שהחברה האנושית, ובראש הכל התנועה הקיבוצית, לא יכולים לשהות בתחנה הזאת זמן ממושך מדי, מבלי שאדם יחזור אל אותו הכיבשן הנוראי הזה אשר בנפשו, המציין את כל הייחוד שבו. שהוא יחזור וישאל את עצמו: מה כל זה, לשם מה החדר היפה והכלכלה הטובה והמיקצוע והאשה והילדים והמגל והטיול, וכל החיים הטובים האלה, יש מרד גם בשובע.

אני רואה היום את הצנחנים שלנו, בלי כל ספק יש אצלם חיפוש־דרך לתכנים. אנחנו לא יכולים לייצר אותם עבורם. הם מוכרחים לייצר אותם לבד.

זהו דבר אוניברסלי, זה לא דבר פרובינציאלי.

אומנם, תרבויות מתגבשות בדרך כלל בפינות קטנות, אפשר להגיד באופן מטאפורי בעליות־גג, אצל יחידות־אוכלוסיות מצומצמות. יכול להיות שזה צומח כאן, או באיזה שהוא מקום אחר. אבל העניין הוא בהחלט בחיפושי־דרך לתשובות חדשות.

התשובות האלה, שהפילוסופיה הרציונאלית של המאה ה־18 וה־19 — אם זה מרקס, הגל, שפינוזה וכו' וכו' אינם עונים היום... בעצם התנסו. אנחנו במצב שהרבה מאוד מהאידיאלים האלה הורידו אותם מהשמיים לארץ, וכבר חיו אותם, וכבר ניסו אותם, והם כבר מוצו, ואין להם כיום תשובה. השאלה היא למצוא לעצמם תשובות חדשות.

● יש לך איזשהו ניחוש לגבי הכיוון?

אלה הם מאמצים של פרוגנוסטיקה, שת־מיד הכזיבו.

אבל אני חושב שהם בלי כל ספק יעלו על דרך של מיאוס בחומר, כפי שאנחנו עמדנו במיאוס החומר הרעיוני, חומרנות רעיונית, אידיאולוגית, פילוסופית. אנחנו עכשיו בו־נים את החיים שלנו על חומרנות ממשית, קונקרטית, לא פילוסופית, לא אידיאולוגית, פשוט אכסיסטנציאלית — סארטר לא יכעס עלי שאני עושה וולגריזציה של המונח הזה. זה קיומי. ואני רואה סימנים בולטים בתרבות. למשל, בעיניי הפופ זה אחד הגילויים התרבו־תיים העצובים ביותר שאני פגשתי. אני לא יודע למה אנשים לא תופסים את זה.

אני שומע את הפופ באוזניי, מפי הצעירים, גדולי־הדור, כל האלילים. אני חושב שזו שירה עצובה מאוד, שירה של בדידות עמוקה מאוד, שירה של דור שאין לו לא אלוהים, ולא אידיאלים נשגבים, שעליהם הוא יכול לתת את נפשו. כל מה שנשאר זה לתת את נפשו על גלולות ועל כל האידי־אולוגיות האלה שאנחנו מוכרים, ושהן עדיין נשארו שלמות, זה עדיין אכסיומה, על זה נותנים את החיים.

● על מה?

על ביטחון־המדינה, על זה נותנים את החיים.

אבל לך תספר שאנחנו הרגנו, שני הקיבוצים האלה זה ליד זה — גיבעת־חיים־מאוחד וגיבעת־חיים־איחוד — שאנחנו התפלגנו. על מה? מישפחות נפרדו, ילדים נשארו פה ושם, התפלגנו על אידאות, על פרשנות של היסטוריה, של דרכי־חינוך, על פרשנות של החזון העתידי, על מקומו של האדם בעיצוב של החברה האנושית בכלל, בעיות פרשנות של מילחמת־מעמדות, של רכוש, של אנוכיות, של עזרה הדדית, של ערבות הדדית, וכמובן שלום העולם, ואנ־טי־לאומיות, ואנטי־כנסיה, וכל הדברים הא־לה. ועכשיו, אדם צעיר מרגיש את עצמו בע־צם — מותר להשתמש במונח הזה — כלי אלוהים.

זאת אומרת, זה אותו הדבר הריגשי שאנח־נו כולנו, כל החילוניים, חסר לנו בשבילו מונח מתאים, ואפילו הפילוסופים לא עזרו לנו בזה.

שקעתי בסיפרו של ירמיהו יובל, וגם הוא לא עזר לי. נשארה פה איזו נקודה, וממנה צומחת עכשיו תרבות חדשה. היא מאוד־מאוד ריגשית, מאוד־מאוד עצובה, מאוד־מאוד נובעת מבדידות של האדם בתוך החלל הג־דול. ואני חושב שהתגליות האסטרונומיות וכו' ישאירו את האדם עוד יותר בודד, בכדור־הארץ שלו, בגלקסיה הענקית.

● כדור קטן בחלל.

ההומאניזם נשאר קר. ההומאניזם קצת כמו החור השחור.

● ההומאניזם נעשה קר, והאדם נשאר חם.

הכל נובע מהשורש הזה. הוא נשאר קר. כל התנועות האנטי־הומאניסטיות, למיניהן, ה־פאשיסטיות והסמי־פאשיסטיות והפונדמנט־ליסטיות נבנות על אותו הדבר המביא רבבות לבאבא־סאלי, ומביא גם את המדינאים שלנו, את הפוליטיקאים שלנו אליהם, מאות־אל־פים, אצלנו, ושני מיליונים באים לשמוע את האפיפיור באיזשהו מקום באפריקה. ברור לגמרי שההומאניזם החילוני והרציונאלי הת־מיץ פה איזו תחנה. הוא לא נגע בפנים־פניותו של האדם, שבו מצוי החלל הגדול, הספק הגדול, והביקוש הגדול לטעם־החיים.

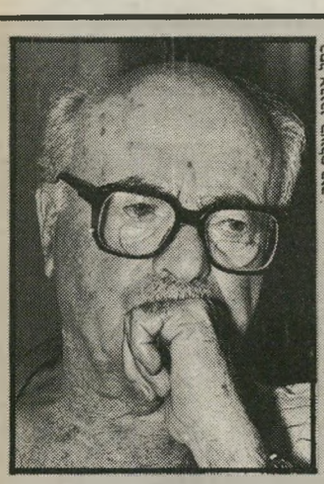

שאלה: מה תהיה ההת־פתחות בקיבוץ? תשובה: אלו בהחלט הת־פתחויות חיוביות, אבל סוטות מהעיקרון האחד והמכריע שהיה לנו: אמונה באדם. הם מחלי־פים את האמונה הזו ב־תקנות, מיגבלות וסיי־גים. כבדהו וחשדהו.

● יש פה גם פארדוכס: ההומא־ניזם מתנגד לטבע ההומאני.

זה דבר מאוד־מאוד מלמד על איזו זהירות צריך בשימוש במונחים. כשאני בא לסמינר של בנים, של הדור השלישי, אני מתחיל בזה שצריכים לבנות מילון חדש. קודם כל נתחיל במילון. כי כשאני אומר הסתדרות, אני יודע מה זה, אתם לא יודעים מה זה. בשבילכם זה דבר אחר לגמרי. אני צריך לבנות מילון חדש. ואני חושב שהדור הזה צריך לבנות לעצמו מילון חדש, להעמיד קונספציה הומאניסטית, אנושית, שהיא תוכל להתמודד עם המיס־מאבק עם המיסתורין. אנחנו הולכים בתאוצה סילונית אל עולם ללא דתות, ללא מחיצות, ללא לאומים וכו' וכו'.

● כיום, במקום שאתה בא ממנו, מולדביה, יש מהפכה גם לאומית וגם דתית.

מסתבר שיש להם אורך־חיים יותר מאשר לאלמנטים רדיו־אקטיביים, הרבה מעבר לכל ההמצאות שלנו, שאמנם צמחו מהדת, מה־מאבק עם המיסתורין. הם צמחו מזה. אך הם צמחו מזה באופן כל־כך מזוקק, כל־כך רציונאלי, שהשאירו אותה חרבה, שממה. הפופ זה אחת התשובות, זה נותן ביטוי עמוק מאוד לריגשיות עמוקה, לריגשיות כאובה,

„אני מציע יציאה חד־צדדית מהשטחים ויציאה חד־צדדית מהממשלה.

לריגשיות של בדידות, ובעצם של חוסר־פרספקטיבה. חוסר־דרך. אלה הם פני הדור. אלה הביקושים שלו.

אני לא יכול לומר שזה כל־כך חדש בשבילי. שאני לא עברתי על כל הגילגולים האלה, מכיוון שההתחנות שלנו עם הקומוניזם ועם סטאלין והפרידה שלנו ממנו היתה באותה מידה כואבת, אותה הרגשה שהתייתמנו.

כי מה היה? הם מאוד להישען על עוצמה כזאת שהולכת לגאול את המין־האנושי, שכבר שליש המין־האנושי חי תחת הדגל הארום, והולך לבנות חברה חדשה. היה חם מאוד, גם לחיות בפרובינציה קטנה, כשיש לך גב גדול כזה.

היום אין לך על מה להצביע, אין לך דגל, אין לך על מה להצביע כמודל. אתה מוכרח לחצוב הכל מעצמך.

ואז כמובן הקיבוץ, אחרי שלושה־ארבעה דורות, זה לא מה שהיה קיים קודם.

בימים אלה מדברים אצלנו — ולא רק אצלנו — על קיצוב החשמל לחשבון החבר, מעבר לנורמה ממוצעת השווה לכל. עכשיו יעברו לתקציב האישי. יש המגמה הזאת של „הפרטה," להעביר ככל האפשר יותר מהתקציבים הכלליים לתקציבים האישיים. אז אומרים שזה סוף העולם, או סוף הקומונה, כפי שאמרו כשהכנסנו את הקומקום או הטלוויזיה, כשהכנסנו את הרדיו והלינה המשותפת.

אני חושב שאלו התפתחויות מאוד־מאוד חיוביות, יצירתיות. אבל הן בהחלט סוטות מעיקרון אחד, מכריע, שהיה לנו: אמונה בארם.

הם עכשיו מחליפים את האמונה האבסולוטית בארם בתקנות, במיגבלות, בסייגים, באותו המושג „כבדהו וחשרהו" — אני לא יודע אם „כבדהו" נשאר, „חשרהו" בוודאי. זאת אומרת שהחברה היא הרבה פחות הומוגנית, זו דרך הטבע, ארבעה דורות, אלה התפתחויות חדשות.

ותוסיף לזה את המציאות המיוחדת שלנו, מה זה עזה, מה זה יו"ש, שהם בית־הספר לילדים בני 18־19...

■ ■ ■

● האם היית מסכים להכללה שהקומוניזם והסוציאליזם האמינו שניתן לשנות את טבע־האדם, ושהתמוטטותן של התורות האלה נובעת מכך שאת טבע־האדם אי־אפשר לשנות?

טבע־האדם משתנה, ומשתנה ללא הפסק: האדם של המאה ה־20 והמאה ה־21 או של המאה ה־18 — זה איננו אותו היצור!

כל הדיבור על טבע־האדם הוא מופרך. אין דבר כזה, טבע שנכון לכל הדיעות, לכל הזמנים. זה דבר לגמרי מנוון, לגמרי אורתודוכסי, אנטי־מדעי ואנטי־היסטורי בכלל. צורקים אלה שאמרו שהרגע הזה שאני מדבר איתך לא דומה לרגע שלאחריו. אני כרגע לא אותו האדם שאהיה בעוד חצי שעה. אין דבר כזה, „טבע־האדם." יש תרבויות, ויש נוהגים, המשנים את יחסיו של אדם לרעהו בחיפושיו אחרי תשובה איך לבנות את־חייו.

אנחנו צריכים להודות בזה — לא בווישינגטון ולא בטוקיו ולא בסטוקהולם, ובוודאי ובוודאי לא במוסקווה, מצאו את התשובה איך לבנות חברה במיסגרות פוליטיות, דמוקרטיות, חברתיות, אנושיות, שיש בהן הכל — יש בהן שיוויון מירבי, יש בהן ערכיות מוסרית, יש בהן יצירתיות, יש בהן פרנסה יש בהן כלכלה, ויש בהן שלום־עולם. אדם לא הצליח ליצור לעצמו אף מיסגרת אחת כזאת. כל המיסגרות שלו, למיניהן, הן חלולות ומחוללות במשברים אין־קץ.

הדמוקרטיה היום נאכלת על־ידי הביורוקרטיה, בכל אתר ואתר. הכלכלה הקפיטליסטית־כביכול אינה קפיטליסטית בשום הקשר מסורתי. היא גם כן ביורוקרטית. היא לא יכולה לוותר על כל הנכסים שהסוציאליזם יצר, האיגוד המרכזי וחברת־הרווחה. חברת־הרווחה היא כיום חלק בלתי־אמצעי בכל מישטר, בכל מערכת חברתית.

● נוצרה סינטזה?

אני חושב שאנחנו רחוקים מאוד מסינטזה. מכיוון שהניגודיות היא עדיין נוראית. יש לך 30 מיליון אנשים בארצות־הברית שחיים ללא קורת־גג, ללא חינוך. ומיליונים כאלה בבראזיל ובעולם השלישי, וכל מה שהולך עם זה. אתה לא יכול לומר שאנחנו עומדים בסינטזה.

אנחנו עומדים במצבים שהסיסטמות

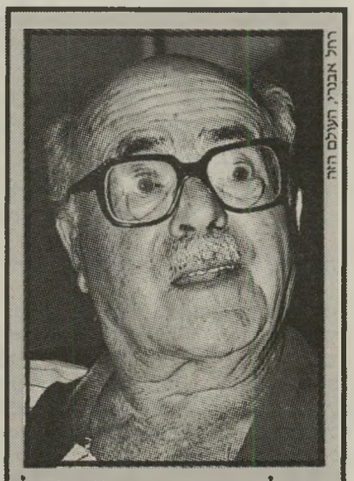

צילום: אבי סגל

שאלה: מדינת ישראל במשבר?

תשובה: השאלה ההיסטורית חוזרת. האם העם היהודי בכלל מסוגל לבנות לעצמו מדינה? מדובר על הישרדות. אם גוף אינו מרגיש שהוא חולה, אין לו חום, אז הוא בדרך להתמוטטות.

האלה, הגדולות, הן במצב של השתחררות מההתקשות, והן מצרפות לעצמן אידאות חדשות, ניסויים חדשים, כדי לעמוד במיבחן, כדי להישרד.

יש מאבק להישרדות בכל המישטרים בעולם. בוש בא אחרי רגן, וזו אותה המיפלגה, אך בוש כבר צריך להשתחרר מהרבה מושגים של רגן, ככל הנוגע לתקציבים, להקצבות לעזרה סוציאלית, לביטחון, מילחמת־כוכבים, ומיליוני אמריקאים רוחקים וצועקים חמס. דמוקרטים מכים את הרפובליקאים בכל מערכת־בחירות, למרות שהם מפסידים בבחירות לנשיאות.

היתה תרומה מכרעת של הסוציאליזם ב־60־70 השנים האחרונות לשינוי פני החברה, לשינוי דמותו של האדם, לשינוי המושגים שלו, שלא היו קיימים קודם.

אני זוכר — הייתי מזכיר מועצת פועלי תל־אביב ב־1936 ו־1938 — התגלגלו פועלים והנשים שלהם ברחובות, במטה בית־ברנר. אנחנו סיפקנו להם כוס־תה ופרוסת־לחם ביום. זה היה כמעט מחצית מפועלי תל־אביב. חיו ברעב, לא מטאפורי. זה יתכן היום? זה לא יתכן בשום מקום שבעולם. אני לא מדבר על האלמנטים של העולם השלישי, שטרם התגבשו. בשום מקום לא יתכן. אז החברה הקאפיטליסטית מוכרחה להקציב בדיוק אותם סכומים שהיא כל־כך מערערת עליהם לגבי סטוקהולם או לגבי רוסיה. היא מוכרחה להקציב אותם על־מנת להגיע לאיזה מידה של איזון.

לכן: היו שינויים מכריעים בדמותו של האדם כתוצאה מההיסטוריה של 70 השנים האחרונות, כתוצאה מהמאבקים הגדולים האלה שהתקיימו.

אנחנו עכשיו בעצם נכנסים לתקופה של רגיעה. אפשר להגיד בעצם שהלביאה הביאה את הטרף לביתה, ועכשיו הם כולם משתרכים בתוך השממה, כדי לעכל, ואחר־כך כדי לישון, ושוב לעכל, באמת לרגוע על ההישג, על הכיבוש.

לאט־לאט ההישג הזה נשחק, והם יצטרכו לעמוד לפני תמורות חדשות. המין האנושי אינו מתפתח רק באופן אבולוציוני. חלק בלתי־נפרד מהאבולוציה זה הרבולוציה, זה ההתפרצויות הרבולוציוניות.

שוכחים מה עולה האבולוציה, מה עולה הקיפאון, מה עולה העמידה במקום, מה זה אומר למין האנושי, לאיזה מילחמות זה הביא, לאיזה קורבנות ואיזה שואות. זה מאבק בלתי־פוסק, מאבק־דמים, על שינוי פני האדם, שהוא בעצמו מחפש אותו. הוא בעצמו לא הגיע בשום אופן, בשום פנים, בשום מישטר ובשום סיסטמה, לא הגיע היום לסיפוקו.

■ ■ ■

● הפסקתי אותך כשהתחלת לדבר על הצעירים בעזה. האם אתה חושב שבני־הקיבוצים עומדים במיבחן הזה טוב יותר מהאחרים?

בלי שום ספק. עומדים גם כש„בוכים ויורים" זה מדרגה. יכולים הציניקאים לצחוק על זה, ועיתונאים ואמצעי־התיקשורת צוחקים מזה. על זה אפשר לומר מה שהאנגלים אומרים על הצביעות. מה זאת הצביעות — זה הצד השני של חיפושי־אמת, של חרטה מצפונית, שמחפשים תשובה. מי שבוכה על חייו ועל מעשיו שנכפים עליו הוא באמת מאבד את הפרצוף האנושי. ומזה יש איזושהי תיקווה לעתיד.

אבל אני לא רוצה בשום פנים ואופן לעשות לעצמנו חיים קלים. אנחנו נמצאים במשבר לאומי ממדרגה ראשונה. אם בערך 50% מהאוכלוסיה יכולים ללכת מהליכוד, משמיר, משילנסקי ועד בכלל ועד גושאמונים והרב לווינגר, מאות אלפים יכולים ללכת אחרי הבאבא־סאלי ואחרי הרשב"א, והרב אליהו, אז התמונה היא קריטית ביותר.

יש המון שאלות שהלב חושש לגלות לפה.

מבחינה הסטורית חוזרת השאלה: האם העם היהודי מסוגל לבנות לעצמו מדינה, ולהיות חברה מלכתית השולטת על עצמה, הבונה את עצמה לפי כוחה? אני לא מדבר לפי הנוסחות האלה של עם סגולה, לא על זה מדובר. מדובר על הישרדות. אם גוף חולה חדל מלהרגיש שהוא חולה, אין לו חום, הוא לא חש כאבים — אז הוא בדרך החוצה.

החברה הישראלית בחלקה נכנסה לתוך מסלול אומלל ומסוכן, והילדים שלנו הם קורבנות של התפתחות הזאת. הם עדיין לא מצאו בעצמם כוח להתמודד עם הדבר הזה, כי עדיין לא יכולים לומר שעניין הביטחון זה דבר מלאכותי, שעניין האיבה כלפי מדינת־ישראל זה דבר מלאכותי, שסכנת־הקיום של מדינת־ישראל זה בכלל המצאה של פסי־מיסטים. כל זה קיים, ובתוך זה אתה צריך לסלול לעצמך דרך אנושית גם לעצמך, וגם לחיים יחד עם השכנים, כשהעולם כולו מאוגד נגדך.

אני חושב שהשמאל הישראלי נחל פה מפלה גדולה, וממשיך לנחול מפלות גדולות.

● איך אתה מסביר את זה? מה מקור המפלה?

זה לא דבר כל־כך ייחודי. הוא נחל מפלות גדולות בכל חלקי־תבל, משום שהוא פה התברג באופן פרודוכסאלי על גורל הערבים.

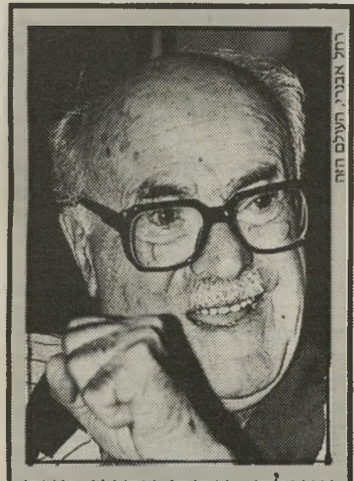

צילום: אבי סגל

שאלה: אתה עדיין בעד נסיגה חד־צדדית?

תשובה: יותר מאי־פעם! אני שואל את עצמי מהיכן האיוולת הזו של המדינאים, שאינם רואים. מה כל־כך תמוה בהחלטה לקבוע לעצמך את גבולותיך, להשתחרר מהלחץ?

הוא עוסק בערבים. כל חברי־הכנסת האלה ממפ"ם, רדי צוקר ואחרים, כל הזמן יש להם שאילתות בעניין הערבי. פגעו בזה, פגעו בזה. מבלי לשאול את עצמם למקורו של העניין. הרי העם הזה, ביסודו של דבר, עומד בפני אוייב, ואי־אפשר להכחיש שזה אוייב, שרוצה להשמיד אותנו. והשמאל אינו עוסק בגורל היהודי. הוא עוסק בגורל הערבי. באתי ב־1972 ואמרתי שצריך לפנות את השטחים באופן חד־צדדי. הייתי בודד כאריה בערבה.

● אתה וליבוביץ.

מפ"ם לא היתה איתי, שום גורם לא היה איתי, לא יונים ולא שום־דבר. רק בשלב יותר מאוחר היה בן־גוריון ולבון וכו'. אבל עד היום העניין הזה קיים. מחפשים שלום, מחפשים שערפאת יתן לנו שלום, אפילו מבלי שנדבר איתו, אפילו מבלי שנשב איתו, אפילו שלא נכיר בו. אבל יחד עם זה אנחנו נשב שם, ונשלוט בו בכוח, וכל האנשים עוסקים בזה.

זו השחתה עמוקה מאוד של דור, של חברה, והאנשים שצריכים לצאת זה האנשים הכי־צעירים, הכי פחות כשירים לשאת בעומס הזה.

● איך אתה מסביר את המחדל הפנימי הזה של השמאל, אי־היכולת של השמאל לתת תשובה?

לדעתי זו לא תופעה חדשה. אני חושב שאחדות־העבודה היתה לה איזו סימביוזה, או פשרה פוליטית, בין בעיית הקנאות וביטחון־החיים וביטחון־המדינה לבין הקונספציה היותר־רחבה של חיים עם הסביבה שלנו.

אני חושב שהשמאל כל הזמן משאיר את בעיות־הביטחון, שהן רגישות, שהן בליבו של כל יהודי, ולא יועיל שום דבר — הנהג הזה שנדקר באוטובוס, ופועל־הבניין הזה שנרצח על הבניין על־ידי חברו שעבד איתו — אלה דברים שאי־אפשר לעבור עליהם לסדר־היום, הם נכנסים לנישמתו של העם. והשמאל בכלל מתעלם מהדברים האלה. הוא מתעלם מן הנקודה הזאת, והשאיר את הדבר הזה לימין. הימין טוען לביטחון, הוא טוען

לגבולות, ואנחנו אפילו לא טוענים לאלטרנטיבה, כי כל אלטרנטיבה שאנחנו מציעים היא מגומגמת.

יש מאמץ לדבר עם אש"ף. אתה אומר את זה, אני אומר, עוד אחרים אומרים, שום מיפלגה לא אומרת את זה, שום כוח פוליטי מגובש לא אומר את זה. אז הם מחפשים להם כאילו־אש"פים בתוך השטחים, זה כמו לנשק את הכלה דרך המיטפחת. כל הדברים המ־גוחכים האלה, מבלי לומר דבר מכריע, יסודי: אין כיבוש הומאני! אין כיבוש היכול להיגמר בלי קורבנות, בלי רצח, בלי השחתה!

העניין הוא להיפרד, ולהיפרד מהשטחים זה לא תוצאה של משא־ומתן. מתי יהיה שלום בינינו לבין הערבים אני יכול לומר לך, בעניין הזה אני די מאופק. לומר את זה בשפה מאוד דיפלומטית, שלא מתאימה לי — אני מאוד־מאוד מאופק בעניין הזה.

האם התופעה של לבנון, והתופעה של עיראק ואיראן, וסוריה, הן תופעות יוצאות־דופן, חריגות, ודווקא התופעה של מצריים היא הכלל? אני לא יודע מה הולך לקרות בקרב הערבים, כשהם יישארו לבד, לא כשהם עכשיו רוצחים זה את זה, כשהם יישארו לבד. אבל זה העניין שעלינו לעשות.

השאלה על מה לדבר, איזה תנאים להשיג מהם — לדעתי הם מופרכים. נניח שאין עם מי לדבר, נניח שהמצב הוא כמו עם סוריה, כמו עם עיראק, הם לא רוצים לדבר, אבו־מוסא לא רוצה לדבר, חבש לא רוצה לדבר — אז מה? זה צריך לחייב אותנו לשלוט על מיליון וחצי ערבים?

● אתה עדיין בעד נסיגה חד־צדדית?

יותר מאי־פעם אני שואל את עצמי לאיוולתו של העם הזה, איוולתם של מדי־נאים.

אולי אני קצת תימהוני. מאז 1972 — מאז עברו כמה שנים — לא הצלחתי להדליק מישהו, לא בתנועה הקיבוצית שלי, לא בשומר הצעיר, לא באיזה שהוא גוף של שמאל, בעניין שבעיניי הוא הפשוט והאל־מנטרי ביותר: שעניין הגבול שלנו, האפש־רות לחיות חיים דמוקרטיים עצמאיים עם עצמנו, לא יכול להיות מותנה בהסכמה של גורמים חיצוניים; ועלינו לקבוע לעצמנו את הגבולות שלנו. אומרים שתהיה שם מחתרת, תהיה שם מילחמה. אז נהרוס אותם. מה, אין לנו כוח צבאי מספיק חזק?

● אתה מציע שמדינת־ישראל תודיע בתאריך מסויים שביום X אנחנו עוזבים?

אנחנו יוצאים ואנחנו מותחים לעצמנו את גבול־הביטחון שלנו, וכל זה אנחנו משאירים לכם, תתארגנו ותשלטו. ואנחנו אומרים לכם מראש מה אנחנו לא נסבול. פירוז, שלא יהיה בסיס של חבלנות ותוקפנות וכל הדברים האלה. אנחנו נשאיר כוחות מספיקים כדי לעמוד על המישמר.

אחרי הנסיגה הזאת, שאנחנו עושים אותה חד־צדדית, אין ספק שהכוח הזה לא יהיה מוסכם על אחרים. אבל אז האחרים מוכרחים לבוא לדבר איתנו, כי אז יבואו לדבר איתנו באופן קונקרטי, מעשי. רבותי, אתם מתחתם את הקו ככה, אנחנו רוצים אותו אחרת. הבה נשב ליד שולחן ונדבר. כל ההתפתחות תהיה אחרת, תהיה שונה.

יש איזה קושי רב לחזור לנושא הזה, שאני חוזר עליו 20 שנה, ללא תהודה. אני מוכרח לחשוב את עצמי לתימהוני. מהו הדבר התמוה בעניין זה? סוף־סוף זה לא דבר יחיד בהיסטוריה. כבר היו דברים מעולם, שמדינות ומעצמות קולוניאליות נעו וזזו בלי הסכם עם הנתינים לשעבר. כמעט כל אפריקה התפתחה כך, כל אירופה.

● וגם האנגלים בארץ.

אחרי המנדט. אני חושב שזה לא דבר כלי־כך יוצא־דופן. את הגבול שלנו, את החיים שלנו רק אנחנו נקבע ונשתחרר מהלחץ, מה־טרור ההדדי ומהשימוש בבנים שלנו כדי להכות נשים וילדים ללא הפסק, בכוח ברו־טלי, בכוח הנשק, בכוח הטנקים. העדיפות הזו היא עדיפות חולפת: זה חלום־בלהות, זה מייצר טנקים וואוירונים בכל אתר ואתר בעולם הערבי; זו תהום־דמים בינינו לבינם. למי זה נחוץ?

אין לנו הסכם. יש 10 נקודות של מובארק. זה עדיין לא הסכם על ירושלים. אנחנו לא אוהבים מדינה פלסטינית, אני לא יודע למה. למה אנחנו התעקשנו שתהיה דווקא מדינה גדולה, שתכלול גם את ירדן וגם את הגדה, זה במערך, זה בסדר. מדינה פלסטינית גדולה זה בסדר, שתי מדינות קטנות, עם קצת ריב ביני־הן, זה לא בסדר.

● יש לך הסבר לזה?

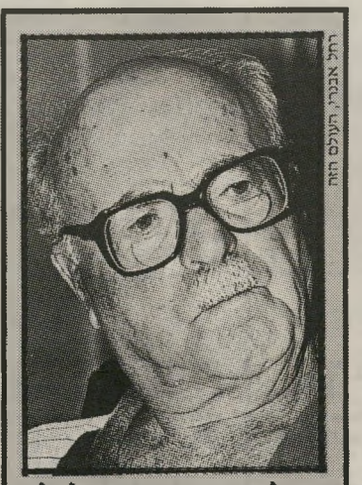

שאלה: גם השמאל לא תמך בנסיגה חד־צד־דית.
תשובה: השמאל באופן פרדוכסלי עוסק רק בע־רבים. הם אינם עוסקים בגורל היהודי, אלא בגו־רל הערבי. שאילתות על פגיעה פה או שם, בלי לעסוק במקור העניין.

כן יש לי הסבר, מכיוון שזה עניין פופו־ליסטי. אתה הולך, כמו שמיפלגת־העבודה שלי הולכת כבר שנים רבות מאז 1977, הולכת על הנומך הגדול, על הפחד הזה להודות שהיא מיעוט — אם היא מיעוט — ולהיאבק על דעת־הקהל ללא פעלולים.

אנחנו עומדים בסיטואציה רצינית, שצריך לעבוד על הנפשות, על התודעה, על ההכרה של לפחות 300 אלף אנשים. אני מכיר אותם. יש לי הכתובות שלהם. אנחנו צריכים לעבוד על 350 אלף, 400 אלף אנשים. זה בידינו. יש לנו 700 אלף שהצביעו בעד המחנה שלנו, זה לא דבר מבוטל. יש לנו לעבוד על 300 אלף. ואת זה, על־ידי ממשלת־אחדות, אנחנו לא נכבוש, בשום פנים ואופן, כי כך אנחנו נותנים לגיטימציה לליכוד. אם להיות בחצי הדרך לליכוד, עדיף להיות ליכוד שלם.

■ ■ ■

● האם אין פה איזה כישלון של הדור שלך בטיפוח מנהיגות? המנ־היגות הקיימת היום, פרס ורבין, היא תוצאה של המיפלגות שלכם. רבין בא מאחדות־העבודה, פרס בא ממי־פא"י ומרפ"י. אם היום אין מנהי־גות...

אתה צריך להוכיח לי שיש דבר כזה שנקרא „טיפוח מנהיגות". לדעתי זה לא קיים בשום מקום ובשום תרבות.

זה גם אחד הכישלונות של השמאל, שהוא מתרכז באופן פסיכולוגיסטי באנשים. תמיד יש לשמאל — יש לו דיין, לעלות עליו, הנה השטן בעצמו.

כל הזמן אנחנו בוחרים באנשים, והאנשים האלה, לצערי הרב, הם ביטוי אותנטי של הבוחרים שלהם.

היתה פעם קונספציה קומוניסטית, הם מזמן נטשו אותה. זה היה הסוציאל־פאשיזם. בכלל עשו ניתוח של אנשים. יש בוגדים. כל מעמד־הפועלים הוא מיושב, ובאוריינטאציה מתקדמת מעמדית לוחמת, ויש בוגדים שהורסים אותם.

הקונספציה הזו לא נכונה, לצערנו. הבעייה היא בעומק. יש לנו מאות־אלפים שאנחנו לא הגענו אליהם, ואין לנו כלים להגיע אליהם. מה שהיום יש למיפלגה ולהסתדרות, מבחינת כלים להגיע לאדם, זה דברים מגוחכים.

● למה אתה קורא כלים?

כלים להגיע לתודעתו של האדם באמת, לדברים הרגישים העמוקים שלו, שהוא יידע על חייו, שהוא יידע שפה לא מדברים על אידיאלים. אנחנו עומדים לפני דור שהוא מואס — אני לא מדבר רק על העדות המיזר־חיות, זוהי אמירה מאוד־מאוד לא נכונה, במידה הרבה יותר גדולה זה אומר הדור השלישי לכל סוגיו — שחי בתוך ההתנשאות הזו על הערבים, שהערבי בשבילו זה האיש עם האבן, והוא כלפיו הגיבור, השליט.

יש לנו פה עבודה חינוכית מעמיקה מאוד.

אתה מוכרח להבין שכל עוד אין לך מנדט להגשים את התוכנית שלך, אתה צריך להיות אופוזיציה, ולהילחם ולהיאבק באופוזיציה, ולפתח כלים של הסברה, של מגע, אירגוניים ותוכניים וחינוכיים, שיש בהם גם אידי־אולוגיה, גם תודעה, גם התנסות אנושית בלתי־אמצעית, על מנת לכבוש את העם.

זו לא בעייה של רבין ופרס. זו טעות שאין דוגמתה. אני התמודדתי איתם בנושא, אני התמודדתי עם בן־גוריון, עם גולדה, אני הפס־דתי באופן דמוקרטי לגמרי.

● אולי היה לך ביטחון עצמי, והיום אין?

אינני יודע מה זה ביטחון עצמי. אנשים בעצם אינם כופרים באופן מהותי בדרכם. הם אומרים: אולי ככה זה ילך. כמובן כל אחד ואחד לא התלהב ולא הזדהה מכל הפעלולים, לחבוש כיפה וכו', ודאי שהדברים האלה רוחים אנשים. אבל לא כל־כך מתרגשים מזה. זה חלק המישחק. משלימים עם העניין הזה. כל עוד שאנחנו עושים את זה, אי־אפשר לחנך לאלטרנטיבה. ואלטרנטיבה איננה פוליטיית־מיפלגתית.

אני הייתי מוכן ללכת לבחירות בהסת־דרות בלי שם של מיפלגה. אני מוכן ללכת ברשימה בלתי־מפלגתית של בוני־ההסתד־רות, מקיימי־ההסתדרות, ולא מעניין בכלל השלט המיפלגתי.

אבל כשאתה אחראי על האוצר, ועל האנרגיה, ועל הבריאות, ואתה אחראי על מה שאתה אחראי, וגם על המישרדים שאתה אינך יושב בהם — איך אתה יכול לפתח תודעה מנוגדת בעניין הזה?

יש הגמוניה של הליכוד. בהסכמתנו, בלגיטימציה שלנו. ואין אלטרנטיבה מובנת לאדם, לא מובנת.

אם רבין ופרס יכולים לשבת ליד שולחן אחד עם שרון ועם שילנסקי וכל השאר, וגם עם אלה שאינם יושבים אך עומדים ליד השולחן מאחורי הגב, גוש־אמונים וכו' — אם יכולים לשבת איתם, אז מה מדברים שהם סכנה לחיים, שהם סכנה למדינה, שהם סכנה לקיום? איך, איך זה מתיישב? זה לא מתיישב!

זו התפישה המפא"ית העתיקה, שמוכרחים לשבת על־יד שולחן־הממשלה, בלי זה אתה לא יכול. ובזמן שהיתה האופוזיציה, במשך כמה שנים, כל הזמן הם היו באי־נחת, וכל הזמן עשו פעלולים, איך לחזור להיות מיניסטרים, איך לחזור למישרדים.

והשאלה איננה של יחידים, איננה של דור־מנהיגות. השאלה היא הרבה יותר מד־איגה — של תודעת המוני אנשים בישראל, אשר חלק מהם פועל מתוך אינטרס. יש 100־150 אלף פועלים מנוצלים מהשטחים. לא צריך להיות מרקסיסט ארוך כדי לומר שיש לזה איזה השפעה. תשמע מהאנשים שמעסיקים אותם, מה הם אומרים אחרי שהם חדלו לבוא, איזה נזקים זה גרם, ולמה הם לא רוצים לקבל יותר פועלים יהודיים, למרות שהם מצויים. זה אינטרס, 150 אלף ערבים זה טוב, ושוק כזה כפוי גם כן טוב.

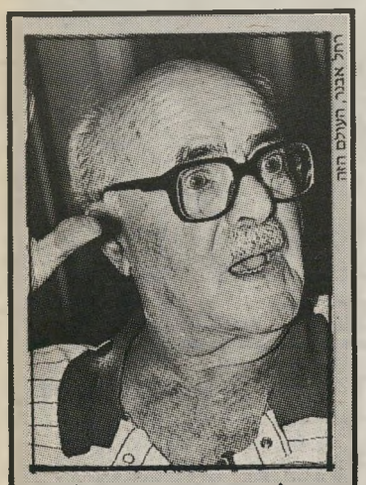

שאלה: מה חסר לדור הצעיר?
תשובה: אין לו אפיפיור. אין לו קדושים. אין לו קברים. אין לו אמיתות חדשות. בכל פעם הוא צריך לקום ולחרוש מח־דש. אי־אפשר היה להו־ריש מהפכה.

פה נפגשים המון אינטרסים. אני שמעתי לא פעם דברים שצרבו את בשרי, כשאמרו לי באיזה התכנסות — אני לא רוצה להגיד איפה ומה — אתה רוצה להיפרד מהשטחים? על מנת שאנחנו, המארוקאים, שוב נהפוך לפועלי־בניין או פועלי־שרותים? אנחנו יצא־נו מזה, הם באו במקומנו. אנחנו לא רוצים לחזור לזה, כי כך זה יתפתח אם זה יהיה.

ולכן, אלה הן כבר קונספציות יותר עמוקות, מאשר סתם פרוגרמות פוליטיות.

כן שטחים לא שטחים — אני חושב שזה בכלל לא מעניין. אותו הציבור שמצביע ליכוד, העניין הזה של עוד שטח, עוד קילומטר, עוד שניים — אני לא חושב שבזה הם לקחו את לב הציבור.

■ ■ ■

● אולי הפחד הזה של מיפלגת־העבודה מפני עזיבת החממה של האחדות הלאומית נובע מכך שה־מיפלגה, בעומק ליבה, חוששת שהיא אינה מסוגלת לכבוש את הציבור המיזרחי, ואת הציבור הדתי, שהיא למעשה מייצגת

(המשך בעמוד 54)

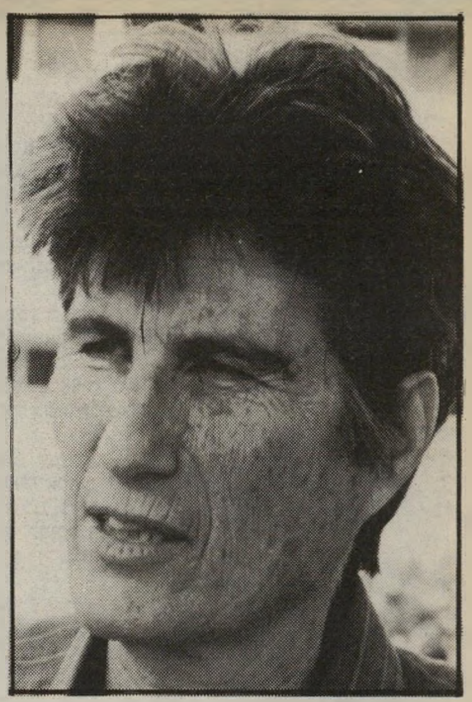

מתנחלים

אבישי גרוסמן: „אגרוף הברזל עדיין מתאפק מלהגיב!"

אבישי גרוסמן, איש קיבוץ עין־שמר של הקיבוץ הארצי, מחנך ואיש־רוח בתנועתו, השתתף באחרונה במיפגשים בין אנשי גוש־אמונים ואנשי השומר הצ־עיר.

אחרי המיפגשים ביטא גרוסמן את עמדתו כלפי גוש־אמונים מעל דפי „נקודה", „עיתון ישובי יש"ע". במאמר פנה גרוסמן אל ציבור המתנחלים וכתב, בין השאר: „גבול סבלנותנו וסובלנותנו נפרץ על־ידי אלה מכם הלוקחים את החוק לידיהם, מתפרעים ופורעים, הורגים ושורפים... רוצחי נשים וילדים, פוגרומצ'יקים אלימים, הורסים את החלום ולא ראויים להיות שו־תפים למיפעל הציוני המתמשך..."

מאמרו של גרוסמן מעורר תסיסה עזה בציבור־המתנחלים ומעל דפי „נקודה". במיוחד התעורר הז־עם על שורה במאמרו של גרוסמן, שבה כתב: „אגרוף־הברזל עדיין, בכוחות אחרונים, מתאפק מלהגיב."

● למה התכוונת בביטוי „אגרוף הברזל"?

התכוונתי שאנחנו, אלה שחושבים ושמרגישים שחלומם מתנפץ על־ידי מה שגוש־אמונים עושה, לא נהיה מסוגלים, אם נרצה להמשיך לחיות בארץ הזאת — ואנו רוצים — לשבת בשקט. אין לי תוכנית מה בדיוק יקרה, אבל אנו לא נסכים לאובדן טעם־הקיום ולסיכון הקיום.

● חשבת על אפשרויות קונקרטיות?

כן, אבל לא רציתי להביען באופן ברור וישיר, כי לא חשבתי שזה יועיל לנו כרגע. אבל הדברים הם ברורים, ולא במיקרה קפצו מהמאמר הזה. לא הייתי רוצה להרחיב על־כך, כי גם כך זה מעורר כאלה הדים שלא יביאו תועלת. אני גם לא מבטא שום גורם אופרטיבי כרגע, אני לא מכין כרגע את „פלוגות המחץ" או „פלוגות הפועל". לא החזקתי בשרוול איזה טנק שאפשר לשלוף אותו.

● אין כאן סתירה פנימית — ללכת להיפגש ולהידבר עם אנשי גוש־אמונים, ואחרי זה לתת־קוף אותם בצורה כה חריפה מעל דפי עיתונם?

כל המציאות שבה אנו חיים היא סתירה טראגית נוראה. החברה הישראלית, שגוש־אמונים הוא אחד ממבטאיה הג־דולים, מוליכה את עצמה לחורבן, למקום שאין ממנו חזרה. לכן צריך לעשות כל מאמץ על־מנת להידבר, אבל יחד עם זה צריך להגיד להם את מה שצריך להגיד. במצב שאנו נמצאים עדיף להידבר גם עם השטן.

(נידעון סער־סרצ'נסקי)

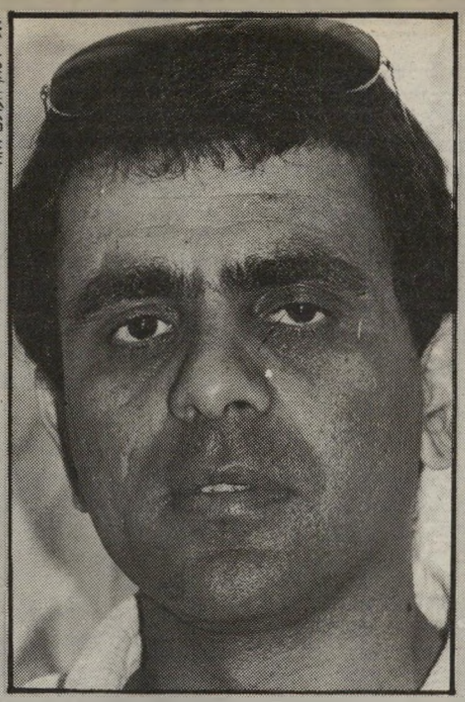

אוניברסיטות

יואל ישורון: „סטודנט בשנה ראשונה נמצא בהלם־קרב!"

לקראת תחילת שנת־הלימודים האקדמית יצאה אגודת־הסטודנטים של אוניברסיטת בר־אילן ביוז־מה יוצאת־דופן, שבמיסגרתה נערכה האגודה להכ־וונה ולהקלת הקליטה של תלמידי שנה א'.

שאלתי את יואל ישורון, מיוזמי הרעיון ודוקטורנט במחלקה למדעי־המדינה, איך נולד הרעיון.

מלבד העובדה שאני סטודנט באוניברסיטה, הייתי גם יועץ־דישום במחלקה למדעי־המדינה, ואני מכיר את התפקיד, את הסטודנט וגם את המוסד. כסטודנט אני מכיר את ההרגשה של מי שמגיע לשנה ראשונה ונמצא בהלם־קרב. הוא נכנס לאוניברסיטה ולא יודע בין ימינו ושמאלו: מה זה נקודות; איך לערוך תוכנית־לימודים; מהן חובותיו וזכויותיו. הוא מתקשה לקרוא את מערכת־השעות. וכך יצאנו בפירסומים בכל רחבי הקמפוס על ייעוץ אקדמי, הניתן על־ידי צוות מיומן.

● מה אתם עושים במיסגרת הייעוץ?

הייעוץ מתמקד בכמה היבטים: ייעוץ והכוונה במערכת־השעות, ועדות־קבלה. יש סטודנטים הנדחים על־ידי ועדות־קבלה ומבקשים ייעוץ מדוע נדחו, מה הם יכולים לעשות כאלטרנטיבה. יש גם בעיות סטאטוס ורישום, ואנחנו מנסים להקל ולמנוע את הסחבת. נושא אחר הוא בחינות, מועדי־בחינות ובעיות עם מרצים.

● אתם מקבלים עזרה מהסגל האוניברסיטא־אי?

מעל ומעבר. יש יחס מצויין גם מהמרצים וגם מראשי־המחלקות.

● ואתם מתכוונים להמשיך בפרוייקט?

וגם לשכלל אותו.

● איך, למשל?

להגדיל את מיספר הסטודנטים המסייעים לפרוייקט. אני מעביר לצוות שאני עובד איתו את התורה שלמדתי כיועץ־רישום וכסטודנט ותיק, וככל שהם משתכללים יותר יש להם יכולת לעזור יותר.

● גיליתם הרבה בילבול ומבוכה בקרב סטו־דנטים?

אנשים באים אלינו ואומרים: „אני מבולבל. לא מבין מה שאני צריך לעשות." אנחנו יושבים איתם ומכינים איתם מערכת־שעות והם יוצאים מבסוטים. זה בא לידי ביטוי גם במיכתבי־תודה שאנחנו מקבלים.

(אורית זרובבל)

ילדים

דנה כהן: „צריך לבנות מיקלט לילדים מוכים ועזובים!"

כתבה מזעזעת של מיקי מלץ, בגיליון האחרון של „העיר", חושפת את סיפורם של 16 ילדים יפואיים, שהמועדונית, ששימשה להם בית, נסגרה.

שאלתי את דנה כהן, סגן יו"ר „אל"י" (אגודה למען הילד), מה דעתה על כך, והאם מתכוונת אל"י להת־ערב בעניין.

כל התופעה המוצגת בכתבה היא קצה־קצהו של קרחון. יש המון ילדים זרוקים וילדים מוכים, שאף אחד לא מטפל בהם, מהיערד אמצעים או מכל סיבה אחרת, כמו של סידרי־עדיפויות לקויים, למשל.

סוף־סוף עלה סידור המועדוניות, שהוא סידור חיובי, למרות שהוא חלקי, וגם אותו סוגרים. כל מה שאני אומרת יהיה אנדר־סטייטמנט. זה פשוט נורא. יש בתל־אביב סידרי־עדיפויות, שלא כל־כך ברורים לי. אני לא יודעת מה מנחה אותם, ואיך הם עובדים. אנחנו נצטרך לחשוב על דרך כל־שהי ליצור קשר עם הילדים האלה.

● אתם מתכוונים לקחת את הנושא לטיפול־כם?

אין לנו מיקלט. אין לנו איפה לשכן את הילדים. אנחנו תלויים במיסגרות. אל"י קיימת בגלל הטיפול הלקוי של הרשויות. היא הוקמה, בעצם, כדי להיכנס לכל החורים ששם לא היה טיפול. התשובה שלנו היא מיבצע גדול, שאנחנו נפתח בו בקרוב, להגביר את המודעות, ומעבר לזה, לאסוף כספים לבניית מיקלט לילדים מוכים, כדי שבאמת לא יהיה מצב כזה, שילדים יהיו זרוקים ברחוב.

● ומה יהיה על הילדים?

אני מניחה שיקרה להם מה שקורה לכל הילדים במצב דומה. הם יפלו בין הכיסאות, עד שייסתיימו המריבות בין הרשויות.

● איזה מיבצע אתם מתכוונים לפתוח?

התשובה שלנו לבעייה של ילדים חסרי־מיסגרת היא בניית מיקלט מתאים. בראשונה בישראל התאחדו כל אמ־צעי־התיקשורת, כדי לעזור במיבצע שיתחיל באוקטובר. זה מתבטא בזה שקיבלנו שיטחי־פירסום בכל העיתונים, בכרזה שהפקנו — אגב, הכל על טהרת ההתנדבות — בשיר שא־נחנו מקליטים, בתשדירי־שרות, במופע אמנים ובתערוכת־תמונות. המטרה העיקרית שלנו היא הגברת המודעות. הר־עיון הוא להביא לכל בית בישראל את עניין הילדים המו־כים. המטרה השנייה היא גיוס־כספים למיקלט ולשיכלול הקו החם של אל"י.

(אורית זרובבל)

צ. דקל

אורי גורדון: „הקליטה צריכה לעבור לידיה של הממשלה!"

אורי גורדון, ראש מחלקת העלייה והקליטה בסוכנות, נתן בשבוע שעבר ביטוי לרגשות רבים, כאשר טען כי מדינת־ישראל אינה ערוכה לקליטה מאסיבית של המוני עולים מברית־המועצות.

בכל זאת, שאלתי אותו, נניח שהשערים נפתחים ועשרות או מאות אלפי יהודים מברית־המועצות מחליטים לבוא דווקא לישראל. מה אז?

מאז ומתמיד ידעה החברה הישראלית לעמוד בלחצים. כשהיא עומדת לפני אתגר לאומי, הלחץ אמיתי והמוני עולים מגיעים, אני משוכנע שתגובש תוכנית לקליטה. יש בכוח החברה לקלוט את המוני העולים. כדי לקלוט עשרת אלפים יש להכין 3000 מקומות־עבודה. אני מודע לכך שהאבטלה מקשה על יצירת מקומות־עבודה חדשים, אבל צריך לזכור שכל גל של עלייה עזר למשק והביא לצמיחה ולפיתוח כלכליים. לא די לדבר על ציונות ואידיאליזם. אני רואה בעלייה מנוף לצאת מהמצוקה הכלכלית ומהאבטלה.

● **איך?**

בטווח הקצר זה כרוך בכאבים. בטווח הארוך זה יביא פריחה למשק. אם יגיעו עשרות אלפי עולים לא תהיה בריירה — יבנו כבישים, בתי־ספר, דירות ותהיה עבודה לכולם.

עלייה

● **מהן ההערכות המיספריות?**

אני רוצה להיות זהיר ואמין. כל ההערכות רק יוצרות בילבול ומבוכה. עד סוף השנה יגיעו מברית־המועצות בלבד כ־8000 עולים. אני מאמין שבשנה הבאה יגיעו לפחות 15 אלף, אם לא יותר, וכל זה בתנאי שהקליטה תשתפר. בשנה השלישית אנחנו עשויים להגיע ל־50 אלף עולים בשנה ויותר.

● **אתה לא חושב שאתה אופטימי מדי?**

הכל מתחיל בקליטה בארץ. השאלה היא אם לחברה הישראלית יש מוטיווציה להיערך לקליטה.

● **האם לא דובר על מיזוג מחלקת־הקליטה בסוכנות עם מישרד־הקליטה?**

אני חושב, שצריך ליצור כתובת אחת רצינית לנושא, על־ידי העברת הקליטה לממשלה. הנתונים מצביעים על־כך שהממשלה היום אינה ערוכה לקבל חלק מהסוכנות.

(אורית זרובבל)

עזרא עמיר, העולם הזה

עופרה פרידמן: „אם נעזור לגברים, גם הנשים ירוויחו!"

האירגונים השונים של הגברים המתגרשים התליטו להסתייע בשרותיה של ההסתדרות לצורך המאבק נגד מה שהם קוראים ה„עושק" של הגבר הגרוש. ומי יתן להם סיוע? „נעמת", אירגון מובהק של נשים.

מה פתאום „נעמת" עוזרת לגברים, שאלתי את עורכת־הדין עופרה פרידמן, מנהלת הלישכה המיספטית של האירגון.

נפגשתי עם קבוצה של גברים מהחבורה הזאת של „גירושים הוגנים", והם העלו כמה נושאים שבהם הם ביקשו את עזרתנו. לחלק מהנושאים לא הסכמתי, וחלק אחר נראו לי מאוד הגיוניים.

● **למה, למשל, לא הסכמתם לעזור?**

הם העלו את נושא המזונות. היום, לפי החוק, אם גבר לא משלם מזונות במשך חודש ימים, ואני יודעת שלפעמים זה רק עניין של איחור, אפשר לאסור אותו ולהושיב אותו בבית־הסוהר עם פושעים של ממש, וזה כנראה מאוד לא־נעים. אבל יחד עם זאת אנחנו איננו יכולות לתת יד לשום דבר שיהיה הגמשה של חוק־המזונות.

● **למה אתן יכולות להסכים?**

הועלה הנושא של קיצבות־ילדים. במישפחה שיש בה ארבעה ילדים, למשל, קורה שכל הורה מקבל להחזקתו שני ילדים. ואז, בגלל חוק־קיצבות־הילדים שאינו נותן קיצבה

אירגונים

לילד הראשון, יוצא שכל הורה מקבל קיצבה אחת בלבד עבור שני ילדים. עוד נושא שהועלה, ושנראה לנו שנוכל לתמוך בו במאבק הגברים, הוא נושא העזרה לדיור לגברים הנשארים ללא דיור.

● **בעצב אמרת שאתן מוכנות ללכת עם הגברים נגד הרשויות, אבל לא נגד הנשים שלהן.**

אנחנו בכלל לא הולכים נגד, אלא בעד.

● **אני מניחה שאת לא תסכימי עם הקביעה שבהרבה מאוד מיקרים יוצאים הגברים באמת דפוקים מהגירושין?**

לא, אני לא מסכימה עם זה. אני דווקא רואה את הצד של הנשים הדפוקות.

● **אתן לא חוששות שנשים יגידו עכשיו „מה פתאום אתן עוזרות לגברים"?**

לא. אני חושבת שברברים שבהם אנחנו נעזור לגברים גם הנשים ירוויחו.

(דניאלה שמי)

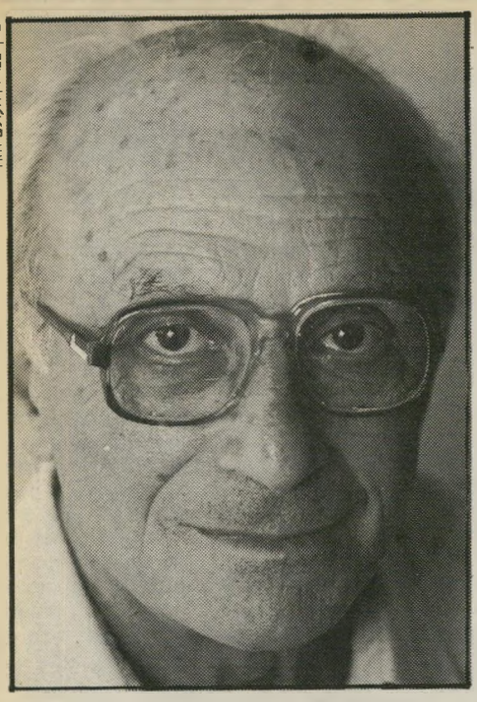
צילום: יוסי גמזו

מנחם רוזנבאום: „בחברת מבוגרים כמוני אני מרגיש צעיר!"

90% מהקשישים אינם מעוניינים לעבור ולגור בבית־אבות. הם מעדיפים להמשיך ולהתגורר בביתם ובסביבתם הטיבעית. כך עולה ממחקר שערך יוסף גלוש, עובד סוציאלי ומנהל שרות־הרווחה של עיריית בת־ים. המחקר הוזמן על־ידי חברת „עמידר", במיסגרת בדיקה של שרותי־הרווחה שלהם נזקקים דיירי החברה בשכונות. הוא ריאיין 322 קשישים בכמה ישובים עירוניים, וביניהם גם אנשים במצב בריאותי קשה.

מנחם רוזנבאום, שעבר את גיל הפנסיה, מגיב על הנתונים:

בוודאי שעדיף לקשיש/ה להשאר בביתו ובסביבתו אבל אם הוא בודד וערירי, יש מקום שיחשוב גם על סידור בבית־אבות. לקשישים בודדים, גם אם הם מתפקדים, בית־אבות יכול להוות סידור נוח וטוב.

● **יש חסרונות לסידור בבית־אבות?**

יש: קשיש שאינו מתגורר בבית־אבות חייב לדאוג לכל צרכיו, ובכך אינו הופך אדם פאסיבי או תלותי. בעבר,

זיקנה

כשעברתי אצל המדפיס הממשלתי, חיכיתי לימי־החופש שלי. כיום אין לי מה לחשוב על־כך, כי אני עסוק כל הזמן.

● **מה עשית היום, למשל?**

הבוקר הלכתי לים, התעמלתי, שחיתי וחזרתי בהליכה הביתה. היום אני הולך לשמוע הרצאות במיכללה של ההסתדרות. מחר זה היום שאני אחראי בבית על הכנת ארוחת־צהריים. אני לא אוהב שיעשו למעני או ישרתו אותי, כי כך אני ארגיש בריקנות.

● **אילו היית מתגורר בבית־אבות היית מרגיש טוב?**

כעיקרון, כשאני נמצא בחברת מבוגרים שהם בגילי, אני מרגיש צעיר, וכך יהיה המצב אם אגור בבית־אבות. כלומר, אני לא ארגיש שזאת החברה שלי. אני רוצה לשאול אותך: אתה, בחור צעיר, מוכן לגור בהוסטל לצעירים כדוגמת בית־אבות לקשישים?

● **לא! בוודאי שלא!**

(עודד רכטמן)

קולנוע

הפרטי הוא אוניברסלי

עת לחיות ועת למות (לב, תל־אביב, טאיוואן) – **סרט אוטוביוגראפי של הו הסיאו־הסיאן, בכיר בימאי טאיוואן, המתנהל בתחילת שנות ה־50, בחיקה של מישפחה שהיגרה לאי מן היבשת הגדולה. מה שמופלא באמת בסרט הזה, כמו בסרטיו האחרים של הבימאי, זו היכולת להפוך סיפור, הנראה לכאורה מוגבל למקום שבו נוצר, לסרט אוניברסלי הנוגע לכל צופה. העלילה מו־צגת מבעד לעיניו של ילד (בחלק השני הוא כבר נער מתבגר), ועוסקת בלעדית בתולדות מיש־פחתו. המצב הפוליטי נרמז באיפוק, באמצעות מהדורות־חדשות ברדיו או חיילים העוברים ביעף, רכובים על סוסים, בכיכר העיירה. אולם זהו רק רקע, שעליו טווה הו את תולדות מישפחתו: את סיפור האב החולה; האחות שאין די כסף להשלמת חינוכה הגבוה; האם הטורחת בפרך מבוקר ועד ערב והסבתא התימהונית, הבורחת מדי פעם אל מה שנראה בעיניה ביתה**

הו הסיאו־הסיאן: בימאי להפליא

האמיתי, זה שהותירה מאחור בסין היבשתית.

לא זה בלבד שכל הדמויות הללו נראות מוכרות ומובנות, למרות השוני במראה החיצו־ני, אלא שהסיגנון הקולנועי המופנם של הבי־מאי, האיפוק שלא להיגרר לאכזוטיקה זולה והכישרון להראות רק את המינימום הנחוץ, מעמידים את הו הסיאו־הסיאן בין הקולנוענים החשובים של היום. ואכן, רק בשבוע שחלף זכה הו בפרס אריה הזהב **בפסטיבל ונציה, ובצדק.**

המגע והברק

מלאך (אורלי, תל־אביב, ארצות־הברית) – **דיפלו־מט בריטי עסוק מדי בע־בודתו ומזניח את זוגתו. היא נוסעת בעילום־שם לחופשה בפאריס, פוגשת קצין בריטי המח־זר אחריה במרץ ומתאהבת בו, וכך נוצר המשו־לש הקלאסי. הבעל והמאהב נפגשים באקראי, מבלי לדעת ששניהם קשורים לאותה האשה, המאהב מוזמן לבקר בבית המישפחה, והרי לכם סצינה מלודרמאתית טיפוסית. ועכשיו צריך להחליט מי חזק יותר, המוסר או האהבה, הכבוד העצמי של הדמויות המעורבות או הרגש.**

ארנסט לוביטש נוטל את הסיפור התורכי הזה, שנכתב במקור על־ידי מחזאי הונגרי ושו־פץ לקולנוע, ומעביר אותו דרך טיפול ציני, מפוקח ופרטי משלו. מה שנאמר בסרט חשוב פחות, העיקר הוא כיצד אומרים זאת.

לדוגמה: הצילום מן הרחוב דרך חלונות של דירה פאריסאית מלמד על האופי המפוקפק של

מארלן דיטריך והרברט מארשל: מלוטש

המקום, גם ללא עזרת שורה אחת של דיאלוג. ארוחה שבה משתתפות שלוש הצלעות של המ־שולש: בעל־אשה־מאהב, מדווחת כולה לצופים על־ידי משרתים הנכנסים ויוצאים מן המיטבח, ולפי הערותיהם ומצב הצלחות אפשר להבין מה מתרחש בסלון. עם מארלן דיטריך כאובייקט ההערצה, ועם הרברט מארשל ומלוין דאגלס כשני הגברים המעופפים וחגים סביבה, סיפור הסרט עובד כמו מכונה משומנת־היטב.

משרת אדונים

האי של פסקאלי (רב־חן, תל־אביב, אנגליה) – **סרט שיכול היה להיות כל מיני דברים: סיפור־אהבה אכזוטי, מאבק לשיחרור לאומי, פרשת ריגול, מילחמת מעצ־מות על שליטה בים־התיכון, ועוד. אם אין הר־בה נחת ממנו, הרי זה משום שהבימאי, ג'יימס דרדין, אינו מחליט לאיזה כיוון הוא רוצה ללכת.**

העלילה מתרחשת בתחילת המאה באי יווני קטן ומעורבים בה ציירת אוסטרית יפה, חוקר בריטי נאה ומתורגמן יווני, המנסה לשרת את הכובש התורכי, החלום המערבי והשאיפות הלאומיות היווניות, תוך שהוא מוכה הערצה נואשת לציירת. מיצול האישיות הזה מסבך אותו ואת כל האחרים בפרשה שסופה טראגי.

הסרט תפור לפי מידותיה של הטלוויזיה הבריטית. יש בו כתיבה זריזה של דיאלוגים, שכל שורה בהם נשמעת כמו ציטטה; מישחק מופגן ורב־הבעה של שלושת השחקנים הרא־שיים, ורצינות תהומית של מי שמודע לחשי־

הלן מירן וצ'ארלס דאנס: טלוויזיה

בות הדברים שהוא אומר, ומבקש מן הצופים שיתייחסו לעניין בהתאם, וכדי לא להסיט את תשומת־הלב מן המסר, מתנזרים בקפדנות רבה מכל רעננות בלתי־שיגרתית בעשייה, שע־שויה לבלבל את הצופה.

חסידי הדרמה הטלוויזיונית ודאי יעריכו את המאמץ של בן קינגסלי, שוב בתפקיד היליד בצל הבריטים, הלן מירן וצ'ארלס דאנס. מי שאוהב קולנוע, יעדיף לפנות לכיוון אחר.

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: אורות הכרך, מיכ־סב מאשה אלסונית, בנלל המילחמ־מה ההיא, קפה בנדד, פאדרה פאדרונה, אשה אחרת, ואז, נערת קריאה, הלזאפופין.

חיפה: פאדרה פאדרונה, אשה אחרת.

ירושלים: בנלל המילחמה ה־היא, קפה בנדד, חלף עם הרוח, הלזאפופין.

תל־אביב:

★★★★ **הלזאפופין** (פריז, ארצות־הברית, מוצ גם בירוש־לים) — קומדיה ישנה ומטורפת משנת 1941, שהכל קורה בה בלי התראה מוקדמת. הגיבורים עוברים מעלילה לעלילה, שולפים בדיחות מן המותן ומלגלגים בהנאה על תעשיית־הקולנוע. מוצר יתיד במי־נו, שגם הבימאי, ה.ס. פוטר, לא חזר עליו מעולם.

★★★ **אורות הכרך** (נורדון, ארצות־הברית) — כולם יגידו שזה סיפור תורכי, אבל אהבת ה־נווד הנצחי למוכרת־הפרחים הע־וורת היא אחד השיאים ביצירה של צ'ארלי צ'פלין. נוגע ללב ומצחיק עד דמעות.

★★★ **סינמה פרדיזו** (נב, איטליה) — בימאי קולנוע נזכר ועל אנשים שרוצים לשמור על כבודם העצמי, אבל גם מבקשים לעצמם פיסת אושר. מאקו ונובו מקארתי מרשימים בתפקידים ה־ראשיים.

★★★ **אינדיאנה ג'ונס ו־מסע הצלב האחרון** (תל־אביב, ארצות־הברית, מוצג גם בחיפה — הריסון פורד כארכיאולוג המ־חפש הפעם את גביע הגראל הק־דוש, ותוך כדי כך מציל את אביו השובב מכל מיני צרות. שון קונרי בתפקיד האב, גונב סצינות בקב־לנות, ואם כי הסרט מבדר כשל־עצמו, הוא חסר את מומנט ההפ־תעה של הפרקים הקודמים.

★★★ **נערת קריאה** (צפון, צרפת) — סרט בתוך סרט על ספר בתוך ספר. הרפתקותיה של אשה צעירה שמיקצועה בחיים הוא לק־רוא בקול רם לפני לקוחותיה. תר־גיל משעשע ומבריק לאינטלקטו־אלים ושיר־הלל למילה הכתובה. מיאו מיאו מבריקה בתפקיד הרא־שי. בימאי: מישל דוויל.

★★★ **תיקוות גדולות** (לב, אנגליה, מוצג גם בירושלים) — סאטירה כואבת על עידן התאצ'־ריזם ופולחן הרכושנות באנגליה, המצליפה בלי רחמים בעשירים החדשים והישנים וצופה ביאושם של מי שמנסים לשמור על מידה של אידיאליזם. בימאי: מייק לי.

★★★ **דברים משתנים** (דיזנגוף, ארצות־הברית) — דון בילדותו, בידידות האמיצה שקש־רה אותו למקרין בקולנוע של כפר סיציליאני קטן ובאהבתו הראשונה. סרט נוסטאלגי כן ואמיתי, למרות כל השמאלץ שבו. פיליפ נוארה גונב את ההצגה בתפקיד המקרין.

★★★ **עיסקי נשים** (הקול־נוע, צרפת, מוצג גם בחיפה) — סיפורה של האשה האחרונה שהו־צאה להורג בצרפת, שאינו מנסה להציג אותה כצדיקה, אבל מיטיב להצביע על המוסר המעוות השולט במדינה שבה עורפים ראשה של מבצעת הפלות ומניחים לפושעים האמיתיים להלך חופשי. קלוד שאברול מביים את איזבל הופרט באחד מתפקידיה הטובים.

★★★ **שוב לאהוב** (טיילת, תל־אביב, ארצות־הברית) — זוג נפרד אחרי 40 שנות נישואין. תמו־נה אינטימית ורגישה של הקהילה היפאנית בקליפורניה, על העימות בין ערכים ישנים לעולם החדש, אמיצ'י כסנדלר המוכן לקבל על עצמו רצח שלא ביצע תמורת תש־לום נאות, וג'ו מאנטניה כשוליית־גאנגסטרים שצריך להבטיח כי ה־סנדלר יקיים את הבטחתו, בקומד־יית־פשע משעשעת של דייויד (בית ההימורים) מאמט.

★★ **שטן קטן שלי** (דיזנגוף, איטליה, מוצג גם בחיפה) — רו־ברטו בניני הוא שד קטן ושובב המסתתר בגוף של אשה שמנה. ולתר מתאו הוא מגרש־השדים השולף אותו החוצה. בהתחשב בנתונים של שני אלה, זה פחות מצחיק מן הצפוי.

★★★ **אשה אחרת** (טיילת, ארצות־הברית, מוצג גם בחיפה) — גירסתו של וודי אלן לתותי בר של אינגמר ברגמן. מרצה באוניבר־סיטה עושה חשבון־נפש בגיל 50. ג'ינה ראולנדס, מיה פארו, ג'ין הקמן ויאן הולם מעולים בתפקידים המרכזיים. *עדנה פיינרו* ■

סירטי קולנוע בטלוויזיה

★★★★ **חוזה השרטט** (יום רביעי, 20 בספטמבר, בשעה 22:05) – **מן הסרטים המורכבים, המלוטשים והמרתקים שנעשו בשנות ה־80 באנגליה. מאייר מוזמן להנציח אחוזה של אציל כפרי, ותוך כדי צפייה בה מכל מיני זוויות, מגלה מזימה אפלה לרצח. הבימאי פיטר גרינאוואי התגלה לעולם בסרט הזה, שהוא דוגמה לקולנוע מתוכנן, שחייב את שורשיו באותה המידה לאלפרד היצ'קוק ולאנטוניוני.**

★★★ **לרקוד עם זר** (יום שישי, 22 בספטמבר, בשעה 22:30) – **סיפור חייה של מארחת־ברים המאוהבת נואשות בבן־אצולה בריטי, המסתיים בהוצאתה להורג של האשה, באשמת רצח. מבוסס על פרשת רות אליס, האשה האחרונה שעלתה לגרדום באנגליה, ב־1954. מישחק מרשים של מירנדה ריצ'ארדסון ויאן הולם. רופרט אוורט כנער־שעשועים פוחז. הבימאי: מייק ניואל.**

★★★ **רובה חוליות** (יום רביעי, 27 בספטמבר, בשעה 22:05) – **סירטו של אילן מושנזון משחזר את התקופה שאחרי מילחמת העצמאות, עם טראומות השואה ופולחני הגבורה. רחוק מלהיות מושלם, אבל מלא רגעים מרגשים באמת, ונושא חזון מפחיד של גיבורים המנפנפים ברובי־צעצוע ומשחקים במילחמה שעדיין לא הסתיימה.**

לקוח נכבד!
המתן עם קנייתך כדי שתוכל לזכות
באירוח־חינם בבית־מלון.
רשימת בעלי־עסק, שיעניקו לך את
אירוח־החינם במלון,
תפורסם בימים הקרובים.

בעלי־עסק
המעוניינים לקדם את מכירותיהם באמצעות
שוברי־אירוח
של חברת פירסום ושיווק יתקשרו למשרדינו
בתל־אביב ונציגינו יעמדו לרשותכם בהקדם.

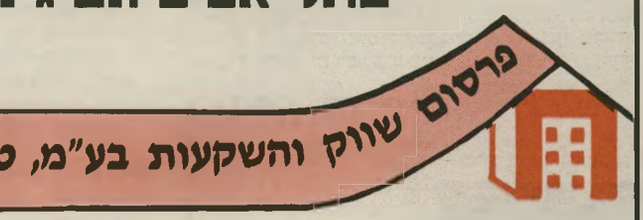

דרושים מקדמי־מכירות
לשוברי־אירוח בבתי־מלון.
פרנסה מובטחת. פרטים נוספים בטלפון
03־454 203; 03־452 194; 03־5468 787.

אליה וקוץ' בה

מעולם לא פגשתי את אד קוץ' (שמו האמיתי קוך, טבח, כמו שימעון אבידן שלנו) אך מעולם לא יכולתי לסבול אותו.

מדוע? היה נדמה לי שהוא מתנשא, תוקפני וגזעני. נעלבתי כאשר קבע פגישה עם נשיא מדינת־ישראל ואיחר בחצי שעה. שמחתי שחיים הרצוג סירב אז לקבל את פניו.

בבחירות האחרונות לנשיאות ארצות־הברית נשא קוץ' דיברי־הסתה נגד ג'סי ג'קסון השחור. הוא אמר שרק יהודי מטורף יצביע בעדו. מדוע? מפני שג'קסון נפגש עם יאסר ערפאת ודיבר איתו על שלום. קוץ' ניצל רגשות גזעניים, והתחנף למימסד היהודי, ובעיקר לימין הישראלי.

נראה שזה לא עזר לו. השבוע העדיף רוב של חברי המיפ־

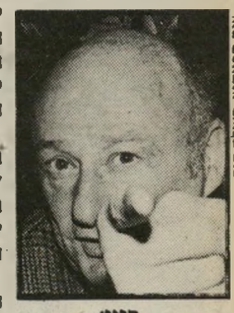

קוץ'

לגה הדמוקרטית בניו־יורק את המועמד השחור, דייוויד דינקי־נס, על פני קוץ'. בין בוחרי דינ־קינס היו כרבע מן הקולות הי־הודיים.

אני שמח על זה. אני רואה בדאגה גוברת את התהום הנפ־ערת בין היהודים והשחורים בארצות־הברית בכלל, ובניו־יורק בפרט. זוהי התפתחות הרת־סכנות ליהודים.

טוב שיהודים כה רבים הב־חינו בסכנה זו. לדעת רבים, דינקינס הצנוע והשקט הוא מועמד טוב יותר מאשר קוץ' הראוותני, שבמשך שלוש תקופות־כהונה ניצח על מינהל שהלך ונעשה מושחת. אופי האיש חשוב מצבע עורו ודתו.

אגב, מיבחן זה מוכיח דבר שרבים בארץ מסרבים להכיר בו: שה„מנהיגים" היהודיים, אנשי המימסדים למיניהם, אינם מדברים בשם הציבור היהודי כולו. זהו ציבור מגוון, המפגין עצמאות רבה, לפחות בעניינים פנימיים. המנהיגים אמרו להם להצביע בעד קוץ'. רבים מהם הצביעו בעד דינקינס. יופי.

מרד הבלתי־נראים

הצעיר הערבי שהתנפל על נהג־האוטובוס בקו 405 הודה שעבד בבניין במרכז תל־אביב ושהרג יהודי שעבד שם.

אין זה המיקרה הראשון. בחודשים האחרונים היו כמה פי־גועים שבוצעו על־ידי פועלים מן השטחים הכבושים שעבדו בישראל, ושקמו באחד הימים על מעבידיהם או חבריהם לעבודה.

זה מעורר בארץ לא רק זעם ופלצות, אלא גם תמיהה ופליאה. הרי הם עבדו כאן. הם עבדו יחד עם קורבנותיהם. מה גרם להם לקום ביום בהיר אחד ולפגוע בחברים־לעבודה?

יש הרואים בכך עוד הוכחה לאופי הבוגדני והרצחני של הערבים. פשוט אי־אפשר לבטוח בהם. כולם רוצחים בעומק ליבם. הפנה להם את הגב, והם ינעצו בו סכין.

אפשר גם למצוא הסבר אחר לתופעה.

הערבים האלה עבדו בתוך הערים היהודיות. עבדו עבודה מפרכת ומלוכלכת. קיבלו שכר זעום, שממנו נוכה לעיתים קרובות תשלום עבור ביטוח שאינו קיים. הם עבדו מאונס, כי סתמו את כל מקורות־הפרנסה בגדה וברצועה. הם משוללים כל זכויות סוציאליות או אנושיות. ניתן לפטר אותם בכל רגע, בלי פיצויים. מובן שאין להם חופשה שנתית. כל שוטר או איש המישמר־האזרחי יכול להתנכל להם, להכותם, להשפילם. אסור להם ללון בלילות בתחומי המדינה. אם הם עושים זאת, כדי להימנע מן הצורך לקום ב־3 בבוקר כדי להגיע העירה בזמן, פורצים השוטרים למחסנים העלובים שבהם הם מתגוררים ומכים אותם מכות־רצח. לא־אחת נשרפו הצריפים על ראש הישנים.

אבל לא זה העיקר. העיקר הוא שהם היו בבחינת הרואים־ולא־נראים.

הם עבדו בתוך עיר, בתוך ציבור שהתעלם מעצם קיומם. אם לא קילל אותם.

פעם, כשרחל אשתי עוד עבדה כמורה, היא שמה לב לערבי שעשה עבודות־שיפוץ בגינת בית־הספר. איש מבין המורים והתלמידים לא התייחס אליו כלל. הוא עבד לבד, אכל לבד, נח לבד.

פעם ניגשה אליו ואמרה לו שלום. האיש לא הגיב. מכיוון שמעולם לא אמר לו איש שלום, היה בטוח שרחל פונה למיש־הו אחר.

אחר־כך, כשרחל עברה לצילום, עקבה במשך חודשים אחדי קבוצה של פועלים מן הגדה, שהגיחו בתל־אביב את המירצ־פות הציבעוניות של אקרשטיין. הם עבדו בקבלנות, 10, 12 ואף 14 שעות ביום ברציפות, עם הפסקה של 20 דקות לאכילה חטופה. הם לנו בתל־אביב בהיחבא, בפחד מתמיד. פחד לעצמם ופחד לגורל מישפחותיהם הרחוקות. מדי פעם נעצרו, הוכו והושפלו. ובעיקר: איש לא שם לב לעצם קיומם.

הם עברו בין האנשים. המונים עברו על פניהם במשך היום — אך איש מן העוברים־ושבים לא שם אי־פעם לב לעצם קיומם. תושבי תל־אביב, שהתהלכו על המירצפות שהניחו בזיעת־אפם, הסתכלו דרכם כאילו היו אוויר. גם „חבריהם־לעבודה" היהודיים, מנהלי־העבודה, התייחסו אליהם כאל אבק־אדם, כמו שהתייחסו פעם לעבדים.

אבל הם לא היו אוויר. הם היו בני־אדם. אחדים מהם היו בוגרי תיכון. איש אינו יכול לדעת מה בדיוק הצטבר בליבם במשך השנים הארוכות האלה. אבל אנחנו רואים עכשיו את התוצאות. פה ושם מתפרץ משהו, מתפוצץ משהו בקירבם. לפתע קם אדם בלתי־נראה, אדם־שאינו־קיים, שולף סכין ומתנפל על אחד היהודים שהסתכלו דרכו.

באמצעות הסכין הוא קורא, ברגע מטורף אחד: הנה, ראו אותי! אני קיים!

נא לא להפריע

מגיל צעיר אני מקפיד, עד כמה שאפשר, לישון אחרי־הצהריים כשעה.

תחילה היה לי מצפון רע. עד שקראתי ספר של וינסטון צ'רצ'יל, שבו העלה מינהג זה על נס. צ'רצ'יל כתב שזה חיוני להיכנס למיטה אחר־הצהריים, גם אם אין נרדמים ממש. העי־קר הוא להתפשט ולהיכנס אל בין הסדינים. זה מאפשר לעבור שעות ארוכות בערב ובלילה, כפי שנהג צ'רצ'יל לעשות.

בכל שנות חיי עברתי בין 12 ל־14 שעות ביממה. היה ברור לי שההפסקה אחרי־הצהריים חיונית לקיום קצב זה. כשנאל־צתי לוותר על זה — למשל בשנים שבהן כיהנתי בכנסת, נוסף על עבודתי הרגילה — חשתי כי בשעות שנועדו למנו־חה ירד הכושר שלי בצורה ניכרת. לא אחת נאמתי בכנסת

אורי אבנרי

יומן איש

מתוך שינה. (זה מוזגם, אבל הקשבתי לנאומיהם של אחרים מתוך שינה.)

ידידי התייחסו למינהגי זה תמיד כאל תוצאה של מוצאי הייקי. בכלל קישרו בארץ את שנת אחרי־הצהריים, בליגלוג־מה, לייקים.

עכשיו בא מחקר רציני מאוד, הראשון מסוגו בקנה־מידה בינלאומי — ואישר את כל ניסיון חיי. הוא גם הפריך את אחת הטענות של צ'רצ'יל. את הניסויים ערכו בכמה ארצות, ובין השאר החזיקו אנשים במשך שבועות בחדרים תת־קרקעיים, שם שרר אור מלאכותי מתמיד ואבר ההבדל בין יום ולילה.

מסתבר שגוף האדם — כל אדם — דורש שעה־שעתיים של שינה אחרי־הצהריים. שינה ממש, לא רק כניסה למיטה. הסיאסטה, המקובלת בתרבויות רבות, בעיקר בארצות חמות, היא צורך אנושי כללי. גם מי שישן בלילה די והותר, זקוק לשינה אחרי־הצהריים. זה דרוש לעירנות האינטלקטואלית, ובייחוד לכושר קבלת החלטות. זה דרוש גם למצב־הרוח.

השינה אחרי־הצהריים, כך הוכח עתה, היא עמוקה ביותר. משום־כך אין בה כמעט חלומות. מי שמתעורר ממנה באופן פתאומי, עלול לסבול כמשך כמה דקות מטישטוש־חושים. צריכים לנוח כמה דקות מהשינה.

לצורך בשינה אין כל קשר לארוחת־הצהריים. אין זו עיי־פות שאחרי־הארוחה (ובצרפת: אחרי האהבה), כפי שנוטים לחשוב. גם מי שאינו אוכל בצהריים כלל, חש באותו הצורך.

העיתוי הנכון לשינה הוא 12 שעות אחרי אמצע שנת־הלילה. מי שרגיל לישון מחצות עד שעה 7 בבוקר, זקוק לשינה בשעה 3.30 אחרי־הצהריים.

במדינות תעשייתיות נוטים לבטל את הפסקת־הצהריים, ולעבוד יום־עבודה רצוף, אולי בגלל ריחוק הבית ממקום־העבודה. בעלי־המחקר טוענים שזוהי טעות, שתתנקם קשה בכושר האינטלקטואלי של העובדים.

זהו. עכשיו אני יכול להמשיך ולישון אחרי־הצהריים, אבל במצפון שקט.

הא צווארי!

אולי כבר סיפרתי פעם את הבדיחה הזאת:

דויד בן־גוריון סעד על שולחנו של הנציב העליון בירו־שלים. היה חם. באמצע הארוחה פשט בן־גוריון את מיקטורן חליפתו והמשיך לאכול.

הנציב העליון נרעש. הוא שיגר פתק למזכיר הראשי: תע־שה משהו! המזכיר הראשי הריץ פתק לבן־גוריון: מה פשר התנהגות זו? בן־גוריון השיב לו על גבי הפתק: זה בסדר, קיבלתי רשות ממר וינסטון צ'רצ'יל.

אחרי סיום הארוחה משך המזכיר הראשי את בן־גוריון לפי־נה ושאל לפשר דבריו.

„זה היה ככה," אמר לו בן־גוריון, „לפני חודש סעדתי על שולחנו של מר צ'רצ'יל. היה חם, אז פשטתי את המיקטורן. מר צ'רצ'יל התרגז ואמר לי: „את זה אתה יכול לעשות בארץ שלך, לא כאן!"

בפלשתינה החמה אין להקפיד על הלבוש הפורמלי, שהת־פתח באקלים הקר של הצפון. הרי זה בלתי־אנושי.

חשבתי על כך פעמים רבות בקיץ זה, המסתיים עתה, ברוך השם. כי שמתי לב לתופעה חדשה: יאפיס צעירים, מאותם הנושאים ברחוב תיקי ג'ימס־בונד, המציאו לעצמם אופנה. הם התהלכו בשיא הקיץ כאשר הם לובשים חולצה, בעלת שרוו־לים קצרים או אף ארוכים, ועונדים עניבה.

המראה הזה מצחיק אותי.

העניבה אינה רק קישוט. היא לבוש חיוני באקלים קר. תפקידה השימושי הוא להדק את הצווארון סביב הצוואר, כדי למנוע חדירת אוויר קר ולשמור על חום הגוף. לפני שהתפת־חה העניבה המסוגננת של ימינו, מילאה תפקיד זה מיטפחת־צוואר. (באנגלית קוראים לזה נק־טי, „קושר צוואר". הצרפ־תים קוראים לזה קראוואט. שפירושו קרואטי, דבר המלמד אולי שאופנה זו התחילה ביוגוסלביה. הגרמנים משתמשים במילה הצרפתית, והרוסים במילה הגרמנית „מיטפחת־צוואר".)

רק מי שהכמיהה לסמל־מעמד מעבירה אותו על דעתו יכול ללבוש את הדבר הזה בקיץ הסוב־טרופי של ארץ־ישראל.

יש המגיעים לשיא האבסורד. הם לובשים את העניבה, אך פותחים את הצווארון. כשם שאנשי־חלם נעלו נעלי־זהב וכיסו אותם בערדליים.

אשר לי, אני מסרב בהחלט ללבוש גם במסיבות דיפלומ־טיות לבוש הנוגד את אקלים ארצנו. לא מכבר הואיל השגריר מוחמד בסיוני להזמין אותי למסיבת יום־המהפכה של מצריים. לבשתי חולצה לבנה תגיגית. שלושה־ארבעה גברים, שנהגו כמוני, קיבלו את פניי באושר ובירכו אותי בהתלהבות. הם חשו בבדידות נוראה בקרב המון לובשי־המיקטורנים ועונדי־העניבות, השומן והסולת של הצמרת הישראלית, ובראשם מנהיגי ארץ־ישראל העובדת.

בן־גוריון והפלסטינים

ועוד על בן־גוריון:

במיכתב למערכת ניו־יורק טיימס כתב דיפלומט אמריקאי בשם יוג'ין ברד שלפני שנים, בראשית דרכו, שרת בירושלים. „דויד בן־גוריון אמר לנו פעם שישראל חפצה בשלום בר־קיי־מא המבוסס על סיפוק הפלסטינים, ואם ירצו בכך, במדינה משלהם."

הוסיף ברד: „הוא לא היה מהסס עכשיו."

מכיוון שברד לא אמר מתי שרת כאן, אין לדעת מתי אמר בן־גוריון את הדברים. אם דגל בהקמת מדינה פלסטינית, הוא הסתיר דיעה זו היטב. במעשיו בוודאי לא היה לכך זכר. להיפך: אחת ממטרות־המילחמה שלו ב־1948 היתה בלי ספק מניעת הקמתה של מדינה פלסטינית, לפי החלטת האו„ם.

אבל גם אם בן־גוריון אמר את הדברים לדיפלומטים האמ־ריקאיים רק לצורכי תעמולה, זה מעניין. לא יצחק שמיר ולא יצחק רבין אומרים דבר כזה כיום, גם לא לצורכי תעמולה.

סיירת קליין

בליל־שבת שידרה הטלוויזיה תשדיר־שרות ליאיר קליין. זה היה במיסגרת ערב־נוס־טלגיה של „סיירת־חרוב". ש־הוגדרה בתשדיר כ„יורשת שונלי שימשון". לפי התשדיר עסקה הסיירת בעיקר במצוד־אדם על אנשים שחצו את ה־ירדן מערבה.

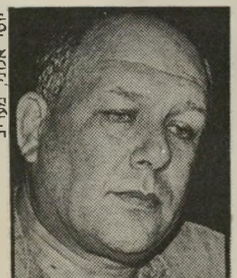

קליין

יוסי אלוני, מערב

היה שם אחד „קיבוצניק עם ערכים", (כך נאמר), והיה שם מיודענו אסא קדמוני מההפ־גנות שאחרי מילחמת יום־הכיפורים, והיה קליין. בעיקר קליין. ניתן היה להתרשם כי כל גיבורי חרוב מצטופפים סביבו, מתלוצצים עימו וטופחים לו על הגב.

איש מהם — כך נראה על המירקע — לא הסתייג ממנו וממה שעשה. איש לא היפנה לו גב. לדעת אנשי חרוב, מסתבר, זה בסדר גמור להיות שכיר־חרב בארץ־הקוקאין ולהפוך „חוואים" לפלוגות־הרג, כי „זה מה שלמדתי לעשות". אולי ביקשו ממנו עיצות וכתובות.

אליעז. הרנסנס של היין.

ELIAZ

RENAISSANCE

רנסנס

רנסנס - בשורה לאוהבי היין. בשורה של התחדשות, של פריחה ושל תרבות. בשורה של יין טוב, של טעם וארומה.

רנסנס - סידרת יינות משובחים מענבי רמת הגולן, הידועים בטיבם בעולם כולו.

ועוד מאליעז:

פריבילג' - סידרה יוקרתית של יינות מובחרים מענבי רמת הגולן.

רנסנס – סדרת יינות משובחים מענבי רמת־הגולן.

דוח לצרכן

בצפון, בדרום

בשנה ה־42 לקיומו משרתים 4,300 עובדי ה„שקם", רשת־השיווק מס' 1 ורשת הכל־בו המובילה בארץ, את מיליון לקוחותיהם ליום, במאות שק־מיות קבועות וניידות, במחנות ובבסיסי כוחות־הביטחון, בעזרת חנויות ניידות גם ביישובים ביהודה ובשומרון, וב־42 חנויות ברחבי הארץ, רבות מהן בעיי־רות־פיתוח, מקריית־שמונה וחצור הג־לילית בצפון ועד ירוחם ומיצפה־רמון בדרום, בהן נוכחות ה„שקם" היא תרו־מה חברתית ולאומית.

חברת ה„שקם" מנהלת מדיניות־שיווק, שמגמתה לסייע לאיזון התק־ציב המישפחתי של לקוחותיה. הרשת מעבירה ללקוחותיה במיסגרת מיבצ־עי־שיווק את מירב ההנחות וההוזלות. גם בדימונה וגם בירוחם, גם בנתיבות וגם בבית־שאן.

פעילות זאת מבוצעת על בסיס כל־כלי טהור. כשלמרות היות ה„שקם" חברה ממשלתית, אין החברה מסוב־סדת אפילו באגורה אחת. ההיפך הוא הנכון. ה„שקם", שמחזורו השנה יעבור את 700 מיליון הש"ח, מתנהל על בסיס ריווחי. עובדה: בשנה שעברה, למשל, העביר ה„שקם" לממשלה דיבידנדים בסך שני מיליון ש"ח.

על סף המידבר ולמרגלות ההרים, במיזרחה של הארץ ובמערבה, מצויות 42 חנויות רשת השקם, רשת בתי הכל־בו הגדולה בארץ.

זה נשמע „ציוני", אבל זאת עובדה: השקם — רשת א' — היא רשת כלל־ארצית הפועלת, בניגוד לרשתות האחרות, לא רק משיקולים כלכליים, אלא גם משיקולים חברתיים ולאו־מיים. כך, למשל, השקם הוא הרשת היחידה שיש לה בית כל־בו בעיירה הדרומית נתיבות, הזקוקה בימים אלה, יותר מתמיד, ליתרונות הקנייה בשקם. המציע, הודות לגודלו ול־יעילותו, מחירים מוזלים במיוחד ברבים מ־28 אלף הפריטים המצויים על מדפי חנויותיו.

כל היתרונות. בקירבת הכניסה לעיירה מכניש באר־שבע, מעבר למיגדל־המים הנישא, בקרן הרחובות ברית־כהונה וחב"ד, ניצב לו בניין השקם בנתיבות (80 קילומטר דרומית לתל־אביב, 30 קילומטר מערבית לבאר־שבע).

זהו מיבנה רב־קומתי נאה, מוצק ומרווח, הבולט בין בתיו הנמוכים של הרחוב והמשרת, ככל־בו יחיד במקום, את עיירת־הפיתוח המחזיקה בשיא האבטלה במדינה (יותר מ־20%).

זאת לא חנות שקם מי־יודע־מה. זה לא השקם של הקניון ברמת־גן וזה גם לא השקם החדש בראשון־לציון. אבל זאת חנות כל־בו מטופחת ומסודרת (קומת־הקרקע קודש למזון; קומת־המרתף לציוד ביתי ולאלקטרוניקה), העונה על צורכי המקום והמספקת מה ששום גוף אחר בעיירה אינו מספק.

גם בנתיבות זוכה הקונה בשקם בכל יתרונות הרשת הארצית, אם זה מיבצע־השבוע, אם זה להיט־השבוע, אם זה המיבצע למתגייס ואם זה, כמתבקש בחודש ספטמבר, מיבצע החזרה לבית־הספר. ולקראת החגים מציעה הרשת גם הנחות של 10% על מוצרים בסיסיים כמו סוכר, קמח, אורז.

קשוב ללקוחות. בני המישפחות של מאות המגוייסים מתושבי נתיבות, אנשי כוחות־הביט[illegible] (חייל המ[illegible] מרחיק

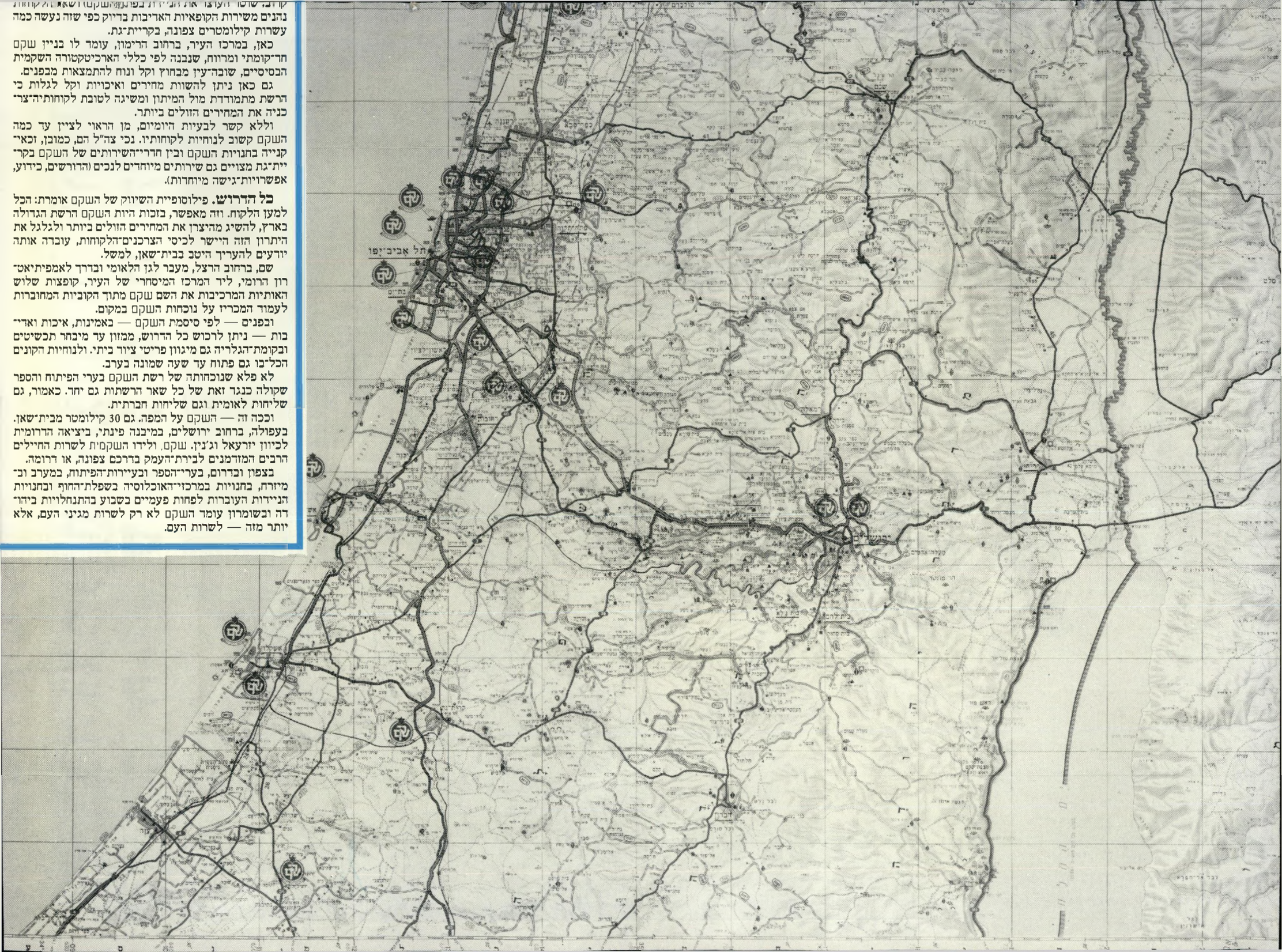

קרב. שוטי העדר את הנירות בפני השקם ושאר הקוחות
נהנים משירות הקופאיות האדיבות בדיוק כפי שזה נעשה כמה
עשרות קילומטרים צפונה, בקריית־גת.

כאן, במרכז העיר, ברחוב הרימון, עומד לו בניין שקם
חד־קומתי ומרווח, שנבנה לפי כללי הארכיטקטורה השקמית
הבסיסיים, שובה־עין מבחוץ וקל ונוח להתמצאות מבפנים.

גם כאן ניתן להשוות מחירים ואיכויות וקל לגלות כי
הרשת מתמודדת מול המיתון ומשיגה לטובת לקוחותיה־צר־
כניה את המחירים הזולים ביותר.

וללא קשר לבעיות היומיום, מן הראוי לציין עד כמה
השקם קשוב לנוחיות לקוחותיו. נכי צה"ל הם, כמובן, זכאי־
קנייה בחנויות השקם ובין חדרי־השירותים של השקם בקר־
יית־גת מצויים גם שירותים מיוחדים לנכים (הרורשים, כידוע,
אפשרויות־גישה מיוחדות).

כל הדרוש. פילוסופיית השיווק של השקם אומרת: הכל
למען הלקוח. וזה מאפשר, בזכות היות השקם הרשת הגדולה
בארץ, להשיג מהיצרן את המחירים הזולים ביותר ולגלגל את
היתרון הזה היישר לכיסי הצרכנים־הלקוחות, עובדה אותה
יודעים להעריך היטב בבית־שאן, למשל.

שם, ברחוב הרצל, מעבר לגן הלאומי ובדרך לאמפיתיאט־
רון הרומי, ליד המרכז המיסחרי של העיר, קופצות שלוש
האותיות המרכיבות את השם שקם מתוך הקוביות המחוברות
לעמוד המכריז על נוכחות השקם במקום.

ובפנים — לפי סיסמת השקם — באמינות, איכות ואדי־
בות — ניתן לרכוש כל הדרוש, ממזון עד מיבחר תכשיטים
ובקומת־הגלריה גם מיגוון פריטי ציור ביתי. ולנוחיות הקונים
הכל־בו גם פתוח עד שעה שמונה בערב.

לא פלא שנוכחותה של רשת השקם בערי הפיתוח והספר
שקולה כנגד זאת של כל שאר הרשתות גם יחד. כאמור, גם
שליחות לאומית וגם שליחות חברתית.

וככה זה — השקם על המפה. גם 30 קילומטר מבית־שאן.
בעפולה, ברחוב ירושלים, במיבנה פינתי, ביציאה הדרומית
לכיוון יזרעאל וג'נין. שקם. ולידו השקמית לשרות החיילים
הרבים המזדמנים לבירת־העמק בדרכם צפונה, או דרומה.

בצפון ובדרום, בערי־הספר ובעיירות־הפיתוח, במערב וב־
מיזרח, בחנויות במרכזי־האוכלוסיה בשפלת־החוף ובחנויות
הניידות העוברות לפחות פעמיים בשבוע בהתנחלויות ביהו־
דה ובשומרון עומד השקם לא רק לשרות מגיני העם, אלא
יותר מזה — לשרות העם.

בהזדמנות חגיגית זו
קח סונסטה

החגים כבר בפתח, והם כידוע עוברים מהר.
כדאי מאוד לנצל אותם כמה שיותר
וכמה שיותר זה סונסטה.
יש שלושה לבחירתך ויש עדיין מקומות פנויים לחגים.

סונסטה ירושלים $40 + מע"מ*
מינימום 2 לילות בראש השנה או בסוכות

סונסטה ים המלח $60 + מע"מ*
מינימום 3 לילות בראש השנה
$65 + מע"מ*
מינימום 4 לילות בסוכות

מלון שרה, טבריה $23.5 + מע"מ*
מינימום 2 לילות בראש השנה או בסוכות

שי לחג לכל אורח

ילד עד גיל 18 בחדר הורים משלם רק עבור ארוחות.
*המחיר לאדם בחדר זוגי על בסיס לינה וארוחת בוקר, תוספת ליחיד בחדר.

רשת מלונות סונסטה

להזמנות: סונסטה ים המלח, טל. 057-84614/626 סונסטה ירושלים, טל. 02-528221
מלון שרה, טל.06-720826 ואצל סוכן הנסיעות שלך.

„אביבה הכירה את כל החולשות של חווה, וניצלה אותה. היא שלטה בה!"

יש לה אחות

„באות נשים, נכנסות לבוטיק, מסת־כלות עלי ושואלות: ‚את ציפי קביליו? את האחות של חווה?' לפעמים שואלים: ‚את האלמנה?' שאלות מחוצפות, שאלות של ישראלים סקרנים ולא־נעימים, שלא עושים חשבון למי שעומד מולם."

לא יעזור לציפי קביליו. העובדה שאתם קוראים עליה עכשיו בעיתון קשורה במישרין לסיפור של אחותה חווה יערי, שהעירעור שהגישה לבית־המישפט מתברר בימים אלה. קביליו, צעירה נאה, לבושה תמיד בטוב־טעם, מככבת מאז בהרבה טורי־רכילות. סיפורים על מחזרים. סיפורים על פגישות עם האחות בכלא. היחסים עם כתב־הטלוויזיה אהוד יערי וקטעים העוסקים בגירושיה.

● היתה הרבה רכילות סביב הגירושין שלך?

התגרשנו בעיצומה של השערוריה עם אחותי. זאת היתה תקופה איומה. התחלתי אז לבנות את חיי מחדש והיתה לי תקופה די־ארוכה של התפרקות, של לצאת ולהרגיש את העולם. אני חושבת שתקופה כזאת עוברת על כל אשה גרושה. זה משהו שחייבים להתנסות בו אחרי חיי נישואין ממושכים וסגורים. בי־ליתי אז עם חברות וחברים במקומות שהיו באופנה.

● היית מאוד מבוקשת?

הרבה רכילויות נכתבו עלי והצטייר הרושם שאני נערת־זוהר, שהכל מחפשים את חברתה, או אחת שסוגרת את בילויי הלילה של תל־אביב. הייתי באמת בהרבה אירועים, פתיחות של מקומות ובתי־קפה. אבל התקופה הזאת נגמרה.

● איך היה הקשר עם בעלך?

את יוסי, בעלי הקודם, הכרתי בגיל 19, כשהשתחררתי מהצבא. אחרי חברות של שלוש שנים נישאנו וגרנו בתל־אביב. נולדה לנו בת, מיה, שהיום היא בת 12. חיינו ביחד 11 שנה. אבל ההתפתחות הטיבעית של כל אחד מאיתנו הלכה לכיוון אחר. החלטנו להי־פרד, אבל היום אנחנו שומרים על קשרים טובים. יוסי הוא אבא נפלא לבתי.

אגב, הרבה אנשים חושבים שאני אלמנה. מבלבלים בין יוסי, בעלי לשעבר, והשוער הרצל קביליו, שהוא אחיו. הרצל נפטר ממחלה קשה ואנשים חושבים שלבת שלי אין אבא. הגיע באמת הזמן להגיד לכולם שיש לה אבא טוב.

● עברת שני משברים קשים ב־אותה תקופה, איך השתקמת?

אף אחד לא מבין כמה היה לי קשה. מסביב, השערוריה סביב חווה ומשבר גם בתוך הבית שלי. לא היה לי זמן לטפל בבעיות האישיות שלי, לנסות להתמודד ולמצוא פיתרונות. זאת היתה מילחמת־קיום. רצתי בין בתי־המישפט וניסיתי להמשיך לשאת בעול המישפחה. הייתי גם צריכה להמשיך ולדאוג לבוטיק שלי ולשמי הטוב.

● איך הקשרים שלך עם אהוד והילדים של אחותך?

עכשיו אני בקשר חזק מאוד עם הילדים של חווה. אפרת היא כבר חיילת וכשהיא מגי־עה לעיר היא מתקשרת אלי ואנחנו מדברות ומחליפות חוויות. גם צחי מגיע אלי הרבה. אני מרגישה אליהם קשר אמהי. מרגישה שהם כמו הילדים שלי.

● ועם אהוד?

איתו אני בקשר קורקטי. בעיקבות הפרשה והמישפט של חווה, היחסים בינינו כבר לא כמו שהיו בעבר. אני לא באה אליו בטענות, להיפך, אני מבינה אותו מאוד. נגרמו לו בעיות ומשברים קשים ביותר.

● את בקשר עם חווה?

אחרי כל המשברים שעברנו ביחד, אני עכשיו בקשר טוב עם חווה. אני לא רוצה עכשיו לדבר על הקשר הזה ועל מה שחווה מספרת, בגלל המישפט שצריך להתקיים בנובמבר.

אני מקווה שהצדק ייצא לאור.

● את אביבה גרנות את שונאת?

כל הטענה שלי לאביבה היא שהיא לקחה את חווה וניצלה אותה. היא הכירה את חווה ולמדה מייד את חולשותיה ואת הנאיביות שלה. היא גם הרסה את חיי־המישפחה של חווה. צריך להבין שחווה היתה בחורה שע־שתה מעל ומעבר לציפיות של כולם. היא היתה אינטלקטואלית, למדה הרבה, הקימה מישפחה לתיפארת — מה שכל אמא פולניה היתה רוצה לקבל מבתה.

● אז איך, בכל זאת, היא הגיעה למצב כזה?

אני כל כך כועסת על עצמי איך שנתתי לה להידרדר בצורה כזאת. איך לאט־לאט איפשרנו לה לשקוע בבוץ, מבלי שאף אחד ירגיש או יעשה משהו כדי לעזור. אני לא מבינה איך היא לא שיתפה אותי לפחות בחלק מהבעיות. איך לא עצרתי אותה בזמן. אביבה פשוט נכנסה לה לתוך החיים, לתוך הנשמה, היתה לה שליטה אדירה על חווה. היום היא לא היתה מגיעה למקום שאליו הגיעה.

● איך השפיעה הפרשה על חייך?

כל מי שיהיה איתי בקשר בעתיד חייב לדעת שהחבילה הזו היא חלק ממני. חווה היתה עמוד־השידרה של המישפחה, היא ליכדה את כולם סביבה. בחגים, בשבתות היא היתה המרכז. פתאום הכל נגמר. אמי היום היא בת 74. היא האדם היחיד הקרוב לי, שאותו אני יכולה לפגוש. הורי הם ניצולי־שואה. גדלתי בצל הזה ועד היום זה מלווה אותי.

באיזה שהוא שלב בחיים אני רוצה לכתוב ספר, שבו כל האמת על הפרשה ועל מה שעבר על כולנו ייצא לאור, זה לא יהיה כמו הספר המערוך, שמי שכתב אותו רצה רק לה־תפרסם ולהרוויח כסף מהסיפור. בספר ההוא הופיעו רק קיטעי־עיתונות ולא עדויות אמי־תיות של מה שקרה.

● את רוצה להינשא שוב?

קודם כל אני רוצה לשנות את הסטיגמה שיש עלי כנערת־זוהר, בגלל הצורה החי־צונית המטעה שלי. באופי, אני מאוד זקוקה לשקט ולשלווה. אני רוצה לבנות מחדש בית ומישפחה עם אדם שיש לו ראש טוב, עצמאי וחשוב שיהיה כריזמטי.

● יש לך דרישות מיוחדות?

אני לא פמיניסטית, להיפך. אני מאוד אוהבת את הגבר הישראלי המאצ'ו. אני יוד־עת שהרבה לא יאהבו את מה שאני אומרת עכשיו או שיגידו שזאת גוזענות, אבל אני אוהבת באמת את הגבר המיזרחי, למרות שאני פולניה. אני אוהבת את המנטליות המי־זרחית.

● מצאת אחד כזה?

בינתיים לא. אני כיום לבד. ניתקתי הרבה קשרים עם אנשים, שניסו לרכב על שמי בעיקבות השערוריה של אחותי.

גם ציפי קביליו מחכה עכשיו לפסק־הדין בעירעור שהגישה חווה יערי. אחרי משבר מסויים ביחסים ביניהן, חזרו האחיות להציג חזית אחידה ומשותפת. קביליו, שגם עליה ועל מישפחתה עברו תקופות קשות, מנסה ל־השתקם. יש לכם אולי בעל בשבילה?

זיוה מויאל

סוף־סוף, גם בישראל, סטריפטיז גברי, שיש לו עוד מה ללמוד

• ומאירך – שאול אייזנברג והבנות מארח עשירים ומפורסמים

בליין ללא חברים

יועץ־הסתרים, המו"ל ואיש־החברה **אסף רובין**, המשתייך לחוג הבליינים התל־אביבי, שמרכזו במועדון הבילויים שבצפון תל־אביב, ערך לעצמו מסיבת יום־הולדת גדולה בדיסקוטק אופנתי ביפו, בנוכחות מאות מידידיו. היו שם דוגמניות וברנשים והזמרים **חיים משה, שימי תבורי, מרגלית צנעני ויזהר כהן**. לאסף מלאו 35, ובקרוב הוא מוציא לאור את סיפרו תל־אביב — עיר ללא חברים, שם זמני.

הליצן והליצנים חתן־השימחה, אסף רובין (במרכז), בפוזה חברית עם הבדרן אבנר דן (מימין) והקריין דן כנר (משמאל מאחור), שאף הנחה את הערב הנעים. לצידם, הליצן מאיר זמיר (משמאל), שלא פסק מלהשפריץ מים על האורחים.

עיקוב מקרוב חוקר־המישטרה לשעבר והבלש ב־הווה, מישל חדד, זוכה לחיבוק ידי־דותי מאשת־החברה בהירת־השיער יונה לחוביץ, ידידתו של אסף רובין. הוא בחולצת־משי והיא בשימלת־סטרפלס אלגנטית.

צ'יפנדייל בנוסח תל־אביבי

מודעה קטנה במקומון של הג־רוזלם פוסט הביאה למועדון החלו־נות הגבוהים כ־100 נשים, רובן ממוצא אנגלו־סכסי, שבאו לחזות בגברים המבצעים סטריפטיז.

שישה גברתנים, מאלה שאוה־בים להעריץ את גופם ומוכנים לכ־לות את מרבית זמנם במכוני־כו־שר, עלו זה אחרי זה והציגו את חיטוביהם. שלא כמו הניו־יורקים, זכו דווקא הפחות־מפותחים להצ־לחה. האחד, מחופש לשוטר, וה־אחר, שחור־עור תוצרת הארץ בשם הילל, זכו למחיאות־כפיים, אולי בגלל העינטווים שלהם או שמא בגלל הנועזות שלהם. האחרים עשו פוזות, שבקושי סחטו מחיאות־כפיים, למעט ביריון רוסי סימפטי וסכסי, שחשף גוף מושלם לקול אנחותיהן של הנשים.

רוב הצופות במופע הזה, בוודאי חזו במופע דומה במועדון צ'יפ־דייל בניו־יורק, שלמעשה המציא את התופעה, הגברים מדהימים בח־וותם והנשים מדהימות בהתנהגו־תן: הן לא מהססות לשרוק, לצעוק, להעיר הערות ולשלוח ידיים. הג־ברים שם מוכנים לעשות הרבה כדי לזכות בעוד דולר שנדחף לאיזור החלציים שלהם המכוסה בבגדי־ים זעיר. אבל תל־אביב היא לא ניו־יורק. הבחורים שהתפשטו היו טי־רונים בנושא והנשים היו מאופקות יותר.

את הקצב נתן הדיסק־ג'וקי, ש־עודד את הגברברים ואת הנשים לשתף פעולה. ברקע הסתובבו מלצרים חשופי־חזה וגם כמה שומ־רים, שהיו יותר מרשימים מהמת־פשטים, ולמרות שהם חשפו רק את חזם הם סירבו להצטלם.

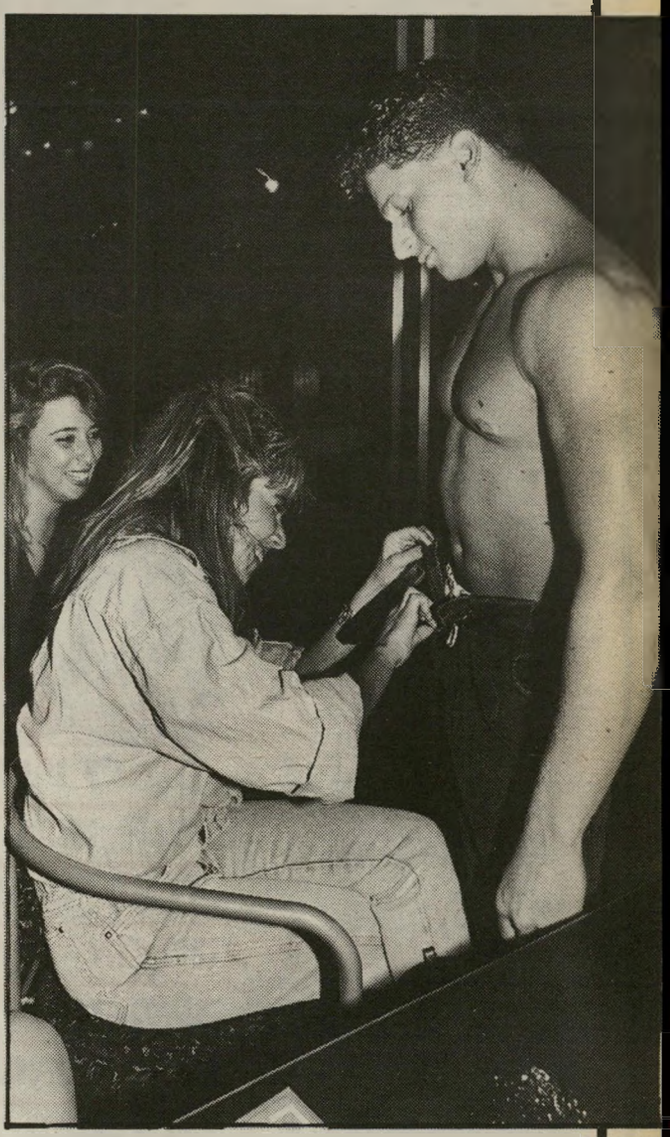

פתיחת חנות אחת מהצופות הנועזות פותחת את חנות מיכנסיו של החשפן ריק, שהר־גיש קצת נבוך, מפני שהיתה זאת הפעם הראשונה שלו בחשפנות.

הכושי עושה את שלו שחור־העור הישר־אלי הילל, שהיה ה־טוב ביותר מבין כל החשפנים, הפגין פתיחות וגמישות ראויים לציון. הוא הרבה להתחכך בחושניות עם הצופות הנלהבות.

עשירים יותר ומפורסמים פחות

לא בכל יום זוכה המאיון העליון שגביר
מו איל־ההון **שאול אייזנברג** יארח אותו.
ה קרה בנשף השנתי של האגודה למילחמה
סרטן, שנערך בבית אס"ה בתל־אביב. אייזנ־
רג אירח ושתי בנותיו **אדית רוזנפלד**
ליז הרדי עזרו לו בכך.
זוגות־זוגות נכנסו המכובדים, הנמנים על
שירי ישראל, לאולם־הכניסה של בית־
אס"ה, ומייד עם כניסתם נמסר להם היכן יש־
ו, עובדה שאיפשרה לרבים מהם לברר מה
עמדם בחברה הישראלית. ואכן, עשירים

שתי הבנות איל־ההון הבינלאומי שאול אייזנברג אוחז בכוס־משקה ועומד לצידה של בתו הנאה אדית רוזנפלד, שבאה בחברת בעלה מאיר רוזנפלד, העובד באחת החברות המצליחות של אייזנברג. גם בתו המרשימה ליז הרדי (בצילום משמאל), הגרושה מבעלה דורעם הרדי, נכחה באירוע המפואר. אדית דומה מאוד לאמה היפאנית, לאה.

חדשים התערבו בעשירים ותיקים, אנשי אקדמיה ורפואה פגשו ב־ אנשי כספים, ולקישוט היו גם כמה נשות־חברה מפורסמות.

בשעה 8:20 עלו כולם לקומה הראשונה, כדי ליהנות מהארוחה ה־ חגיגית והתוכנית האמנותית שהו־ כנו לאורחים.

אחדים מהאורחים אף זכו בפר־ סים, מתנת האגודה, ואת זאת הם גילו כאשר התבקשו להרים את צלחותיהם. לזוכים היתה מוצמדת פיתקה שעליה מיספר הזכייה. בהתחשב בעובדה שכל זוג שילם כמה מאות דולארים כתרומה עבור הערב הזה, היתה זאת באמת מחווה צנועה.

בשנה האחרונה נחשפה מיש־ פחת אייזנברג לתיקשורת הרבה יותר מאשר בעבר. בשנים קודמות עשו בני־המישפחה מאמצים גדו־ לים שלא להיחשף לאמצעי־התיק־ שורת, ואכן היו צילומים מעטים ונדירים שלהם באמצעי־ התיק־ שורת. במהלך האירוע התברח איי־ זנברג, ואמר ליוסי אלוני, צלם מע־ ריב, שהוא ממעט להצטלם בגלל העובדה שבעבר צילמו אותו פע־ מים רבות, אך תמיד הופיע בעי־ תונות צילום שאינו מחמיא לו.

סדר ישיבה סוזי אבן, בשימלה פיר־ חונית המכהנת כאחת מראשי האגודה וג'ון פורמן, שהוא יושב־ראש האגודה, מסכמים ביניהם פרטים אחרונים לגבי סדר ישיבת האורחים בשולחן־הכבוד, שאירח את החשובים שבאורחים. שולה אקירוב (למטה מימין), אשת־העסקים בחברת היחצנית מירי. בני־הזוג אורי ומלווין פדני (למטה משמאל).

עושר ואצולה רות מנדל (מימין) אשת תעשיין מחשבים מסביון, עומדת לצידה של אלויר קרסו, נציגה אלגנטית ויפה של האצולה הספרדית בארץ.

כתב: זוהר אוהליאב. צילם: אלי דסה

ניתן זך

ב„כתר" קורעים מחירים

אנטומיה של הוצאה לאור בישראל

הוצאת כתר היא אחת משתי הוצאות־הספרים הגדולות בישראל, והיא גם הוצאה מטרפוס שהתפתח בספרות העברית רק בשניים־שלושה העשורים האחרונים. הוצאת־ספרים לא לשם ספרות, כי אם לשם צבירת רווחים, פירות־הון. מה פלא שבראשה עומדים לא אנשי־ספרות או אנשים מקורבים לעולמה של ספרות, כי אם פקיד־בנק־לשעבר ופקיד־מינהל, שהוא כלכלן במיקצועו.

(מנכ"ל כתר הוא יעקב פחטר, מי שהיה פקיד בכיר בבנק הפועלים ובחברת כלל, ואילו עורכה הראשי של ההוצאה הוא איש־המינהל והכלכלן עמוס מר־חיים, סגן מנכ"ל כלל לשעבר, וכנראה גם מועמד המערך לראשות העיר ירושלים בעתיד).

באורח פרדוכסאלי, ייתכן שזו גם הסיבה לכך שכתר, כמו הקונצרן התעשייתי הקפיטאליסטי שהוא בעליה, „צברה" בשנים האחרונות הפסדים ניכרים. אם לעבוד כמו בנק או בקניין־מידה מתקרבים לאלה של בנק — והכוונה לבנק ישראלי, כמובן — כי אז צריכים להיות מוכנים גם להפסדים שלא היו מבייישים שום בנק ראוי לשמו. בישראל, כמובן.

מן הצד השני ניתן כמובן לטעון כי השנתיים האחרונות לא האירו פנים גם למו"לים אחרים בארץ. שנה־שנתיים של „בום" גדול, שלאחריו קול דממה דקה. אחרי האופוריה הגדולה — ייאוש אפור כשק. והכל כבר הולו — ועדיין — מדברים על פשיטות־רגל.

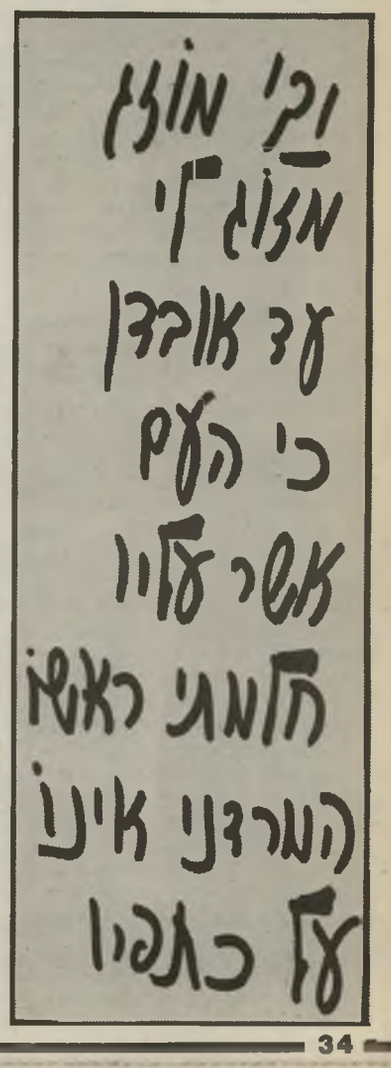

בינתיים עוד לא פשט איש, כמדומה, את הרגל (אף כי כמה כבר פשטו יד, בצורה זו או אחרת). לפעמים דומה שגם האיומים הרבים בפשיטת־רגל אינם אלא תרגיל מתחכם, שמטרתו האמיתית היא לקצץ בשכרם של הסופרים ובמיקדמותיהם, להיפטר מספרות־לשמה טרחנית (שירה, למשל), אלא אם כן טורח מחברה ומצטייר באיזה פרס או באיזו מילגה — ורצוי כמובן בשניהם — להוזיל ככל האפשר את הוצאות ייצור הספר על־ידי הפעלת לחץ על דפוסים וכריכיות, ובכלל לשמוט חובות או לפחות לדחות ככל האפשר את מועד פירעונם.

בקיצור: תרגילים פינאנסיים, במגמה להקל מעל הלחץ.

העובדה, מכל מקום, היא, שאיש עדיין לא פשט את הרגל (אדרבה, נדמה שאפילו צצו אי־אלה מו"לים קיקיוניים חדשים). היחיד ששעריו נסגרו הוא, לפי שעה, שבועונו של נחום ברנע, כותרת ראשית, שלא הכל מצטערים על היעלמותו הלא־פתאומית מנופי־חיינו.

ומי, אגב, היה אחד מבעליו של אותו שבועון ספק־אליטיסטי ספק־מקומוני־כאסחיסטי? — קונצרן כלל, כמובן, בעליה של כתר. הוא בשיתוף עם ההסתדרות ועם ידיעות אחרונות.

מניות ובורסה

כן, עיקר שכחתי. כתר גם היתה הוצאת־הספרים העברית הראשונה שיצאה במניות לבורסה. אחרי הכל, האם ההבדל בין ספרים לנייר־אריזה, כפתורי־פלאסטיק, משקאות טמפו או טמפונים ואמצעי־לחימה הוא הבדל שבטבע־הדברים או באידיאות (האפלטוניות) המזינות אותם? במבט קומרציאלי, אלה כאלה הם מוצרי־צריכה. לאחדים מהם יש שוק ויש ביקוש; לאחרים יש שוק אבל כבר אין ביקוש; וליתרם — אין לא זה ולא זה.

כך — מנקודת־ראותם של פקיד־בנק וסגן־מנכ"ל, שהיא, מטבע־הדברים כמדומה, קיצרת־טווח. שהרי אין futures בספרים. ולכן, כשנקלעים לקשיי נזילות וחייבים להנהיג מישטר־חיסכון, הולכים אצל החלשים. וחלשים, מבחינתה של הוצאה ככתר, בהנהגתם של כלכלן ופקיד־בנק, יהיו תמיד קאנט ושופנהאואר, מוצרט ובאך, הלדרלין ומאלארמה ודבורה בארון ויעקב שטיינברג, לא ספר על „בישול בלי מלח" או ספר (כבודו במקומו מונח) על „ירושלים לדור ודור", במיקרה הטוב, או הנקמה של ס. שאגאן, במיקרה הפחות־טוב.

אגב, מיהו ס. שאגאן זה?! ואני מתנצל מראש על בורותו של מי שאמור להיות פרופסור לספרות־עולם. מה לעשות, בורותם של פרופסורים אינה יפה ומוצדקת יותר מבורותם של הדיוטות.

וכך ועל־פי אותו הגיון, סוגרים את סידרת מעוף לסיפרי־עיון ואת סידרת יצירה ויוצרה לדיברי־ביקורת, שבעריכתו של מנחם ברינקר, לאחר שנפטרו תחילה מהצעותיה „אלי־טיסטיות"־מדי של הגב' רינה ליטווין (סידרת מחזות קלאסיים מתורגמים היתה רק אחת מהן). מחסלים את מדור השירה שבעריכת דויד ויינפלד, מפסיקים את הסדרות למוסיקה ולקולנוע, ודוחים את הצעתה של הגב' ניבה לניר, העורכת הקודמת של ההוצאה, לסידרת ביוגראפיות מחקריות. אחר־כך, כבדרך אגב, נפטרים גם ממנחם ברינקר, דויד ויינפלד, רינה ליטווין וניבה לניר, כמובן.

מי נפטר? המומחים, כמובן. פקיד־הבנק לשעבר וידידו הכלכלן בעל האמביציות הפוליטיות.

הוצאות־ספרים לפי הדגם האמריקאי: לא עוד ספרים לשם תרבות, כי אם לשם גריפת רווחים. פקיד־בנק ומינהלן סוגרים מדורים לשירה, לעיון, לביקורת ולמוסיקה, מפטרים את עורכיהם ויוצאים לבורסה. האם אנחנו בדרך למכירת־החיסול של הספרות העברית?

הנימוק: חיסכון. נימוק כשר־למהדרין גם כשמדובר בספרות. אבל זאת לדעת: יש חיסכון ויש חיסכון. בעיני ה„בוסים" של כתר אין זה מספיק שספר יכסה את עצמו ואף יכניס להוצאה רווח צנוע (סידרת מעוף, למשל, בהחלט כיסתה את עצמה, ואף הכניסה רווחים ידועה, הכל תלוי. ולאו דווקא בטיב המילוי. והפעם העימות גם אינו בין פקידי־בנק־לשעבר ובורסה ומניות ומחזור־הון ודיווידנדים לבין שוחרי־ספר ואנשי־ספרות מן העבר השני.

כי תמיד יימצאו גם סופרים הנמשכים אל

רוברט נדלר: בלי מילים

הקלות הבלתי־נסבלת של החוזה לטווח ארוך. לא עוד תשלומי תענית־אסתר של עם עובר או שמועות סף פשיטת־הרגל המתמדת של ספריית פועלים. לא עוד התמקחות עם בנו של אוהד זמורה הסימפטי על חוב בסך 100 שקל (המצב קשה, המצב קשה).

לא. הפעם כסף בשיטת הסרט הנע. עוד לא התחלת לכתוב וכבר אתה מקבל. יחסי „קח־תן" בין סופר לבין מו"לו. ולכן אך טיבעי הוא שסופרים כעמוס עוז, שעבד עשרות שנים בשדות זרים ובשירותם, או יצחק בן־נר, שהבין את הפרינציפ מוקדם־יחסית בקאריירה שלו, ימצאו את מקומם דווקא בכתר.

איזו הוצאה אחרת בישראל היתה מממנת לבז'נר שנה שלמה בניו־יורק כדי שיחזור משם עם פרוטוקול?!

אולי באמת רק פרוזה של יוסי קריים שהוציא, כמעט על חשבונו הפרטי בלבד, את אוסופת שיריו של מרדכי אבי־שאול, ספר שמרבית עותקיו עדיין מצויים־מתגלגלים היכן־שהוא במרתפי ההוצאה.

אבל יוסי קריים הוא „משוגע לדבר", עורך ספרותי נחמני, ולא הוצאה מיסחרית „מאוזנת", ולכן אין מביאים ממנו ראייה. והראייה, שלולא שמיטת־החובות (בעיקר ריבית מצטברת וקנסות) שבה זכה באחרונה, היה הופך, מן הסתם, לנחשונם של המו"לים פושטי־הרגל. במילים אחרות: שוחר־ספרות ולא סוחר־ספרות.

תסריט אפשרי

דווקא בשל מצב־דברים זה שאותו ביקשנו לתאר, נשואות היום כל העיניים לכתר, לראות כיצד ייפול, או יקום, דבר בקריית־ספר שלנו.

„תסריט" אפשרי אחד (המושג עצמו כבר מעיד על האמריקניזציה האוכלת בנו בכל פה) הוא באמת זה האמריקאי: כתב מתאושׁשת מן המשבר שאליו נקלעה, ולהיפך — מגברת חילים. בזה אחר זה היא מתחילה לב־לוע הוצאות־ספרים מתחרות. לא עובר זמן רב ועוד הוצאה נוקטת בריוק באותם מהל־כים. אחרי שבלעו כל מה שניתן היה לבלוע, שתי הוצאות־הלווייתן corner the market, או, בלשון־עבר, משתלטות על השוק. מקווּל קונה פה ומורדוך קונה שם וגנגר מצטרף אליהם — ואז יש גם צד ג'.

כתום התהליך נותרות רק עוד שתיים־שלוש הוצאות־ממותה בישראל. מחוץ להן מתקיימים רק עוד כמה מו"לים קיקיוניים: אחד המוציא בעיקר את שיריו/סיפורי אשתו, השני — המתמחה בפורנוגראפיה „קשה", והשלישי — המבזבז כספי ירושה נכבדה שי־רש מהוריו/הורי אשתו.

במצב כזה יתפלגו סופרי ישראל ומשור־ריה לשתיים־שלוש קבוצות, לכל היותר: בי־תר מכבי והפועל. וכל סופר יהיה או לנו או לצרינו.

מבחינת המו"לים, התהליך אמור להסתיים בנקודה זו. אבל מבחינת הסופרים הוא — כמו השיר — רק מתחיל.

מכיוון שסופרים (ומשוררים) הם אינדיווי־דואליסטים גמורים, אגוצנטריים, חשדנים וקנאים על־פי מיזגם, ושאפתנים, סנובים, שוחרי ייחוד ותהילה על־פי נטיות ליבם הרע מנעוריו — לא ייארך הזמן והמצב שאליו נקלעו, שלא בטובתם, לא ימצא חן בעיניהם. אחרי הכל, איזהו סופר המכבד את עצמו שיב־חר, מרצונו החופשי שלו, להיות נעל בארון־הנעליים של אימלדה הידועה בציבור, שבו — לפי גירסתו של שיננא אחד שכבר הספיק בינתיים להתכחש להברקה שלו — אדם מר־גיש כאותה נעל אגדית: „צפוף, עשיר ומס־ריח".

ואז, לאט־לאט, יחזרו למפת־המו"לות כל המגורשים ממנה בכוח ההון: פושטי־הרגל עם פושטי־היד, אוהבי־הספרות, הקבצנים עם שו־חרי הפרוטה הקלה. ותחזור ותופיע גם התו־פעה שהיא סימנה של כל עת מצוקה של הגיעו־מים־עד־נפש בקריית־ספר: הספרים ה־רואים אור בהוצאת ובכספי מחבריהם, והם לאו דווקא פחותים שבסופרים (הכוונה אינה לקש וגבבא הממומנים בכספי מחבריהם גם בימים כתיקונם, ומופיעים במה שמכונה vanity press). אלה כאלה נפשם תיקע בתלות וב„פריסת החובות" ואפליית ה־כישרונות והפירסומת של הענקים הממוסח־רים ללא תקנה, כמו גם בקבצנותם הניצחית של האניגים ובעלי הדיעה שהם — אבוי! — לרוב חסרי המאה והחמאה.

מכל האמור לעיל יובן שכחר — בעולמה של קריית־ספר שלנו — אינו רק שמה של הוצאת ספרים וצעצועים!!! (בתר פרסטיק). כתר הוא גם שמה של תחזית ושמו של תהליך ושמה של סכנה. סכנה גדולה.

בישול בלי מלח

את כל אלה כבר ראינו בארצות קפיטליס־טיות אחרות, ואין כל סיבה שהתהליך יפסח דווקא עלינו. אחרי הכל, בניגוד לדעתו של יון פדר, מכלל „עם הספר" יצאנו ולקראת „עם הכתר" אנחנו הולכים. שהרי כדי להיות „עם הספר" — וזאת אין מר יון פדר יודע, מכיוון שגם הוא עצמו אינו אלא מוצר אופ־ייני של בית־האולפנה של כתר — כדי לה־יות „עם הספר" אין די בהוצאת הכמות הג־דולה ביותר בעולם של ספרים על „בישול בלי מלח" או מכסימום העותקים של „זיכ־רונותיו של נשיא מרקס אנד ספנסר" בתיר־גום ללשון־קודש (לשעבר)!

אמרנו „לשון־קודש־לשעבר", ובכוונה אמרנו. וגם זה מחזיר אותנו להוצאה שבה אנו עוסקים ברשימה זו. שהרי איזו הוצאת־ספרים בישראל, זולת הוצאת כתר, בדמותה החדשה, בהנהגתם של אותם פקידים ובנקאים נכב־דים, היתה מרשה לעצמה לפרסם מודעה בגו־דל עמוד, בעיתון־ערב, שבה נאמר — אני מצטט — „לרגל השנה החדשה — בכתר קורעים מחירים — במיבצע חטוף וקרא".

לא, מסתבר שגם בהלכות וולגריות לפנינו כאן חלוצה־נחשונית אמיתית. עד עכשיו ידענו רק על „קריעת תחת" — ביטוי נאה שהוא מסימני סיגנון־חיינו הנאה לא פחות — אלא ש„קריעת תחת" זו היתה מוגבלת בדרך־כלל לסלנג הצבאי, לפירחחי־רחוב ולמקומונים, וכן לכיתוביהם של כמה מתרגמי־סרטים גסי־רוח ומתרגמי־ספרים מטומטמים־לא־פחות.

עכשיו, על מישקל אותה „קריעת תחת" צברית „חמודה ועוקצנית", כבר זכינו גם ב„קריעת מחירים". וזאת, כצפוי, במיבצע „חטוף וקרא".

בקיצור: קריאת תחת!

ואם לא די בכלימה שבכותרת, מספקת לך המודעה הנ"ל גם הנאה בלתי־חוזרת שבהזי־דמנות לשמוח לאידם של כמה סופרים שאי־נם חביבי־נפשך, ולעומת זאת להשתתף בצע־רם של אלה שהם דווקא מיקיריך ומכובדיך. שכן רק מתוך המודעה הנ"ל אתה נמצא למד — אתה, כלומר, כל מי שיודע לקרוא ספרות — קרנו של מי עלתה ושל מי ירדה (מבחינה פינאנסית בלבד, כמובן), מי נמכר ומי לא, מי מרוויח ומי — לא־כל־כך.

שימעון פרס — בראש

כך מתברר לך לפתע ששימעון פרס הוא אלוף הבלתי־מבוקשים במקו־מנו. עובדה: סיפרו כעת מחר בהוצאת כתר, שנמכר עד כה ב־18.90 ש"ח (מחיר קטלוגי) — יימכר מעתה בארבעה שקלים. כן, בארבעה שקלים בלבד!! במילים אחרות: לא כעת ולא מחר, ובטח שלא כעת מחר.

בהשוואה אליו ירד מחיר סיפרו של איתמר לוי, כפות רגליה הנדיות של המאדאם, רק בכ־70 אחוז (מ־23.90 ש"ח לשיבעה ש"ח). מסתבר שאפילו השם המתחכם לא עזר.

ייתכן שגורל סיפרו של מר לוי היה טוב יותר אילו קרא לו בשם „קריעת התחת של המאדאם". אבל גם ככך אין כל ודאות. לעו־מת זאת, אין ספק שגורלו היה שופר עליו אילו כתב במקום fiction, את ספר־הביוש בלי מלח שאותו כבר הזכרתי. שהרי זה נמכר באותו מיבצע „חטוף", לפי המודעה — באותו מחיר כמו מחירו הקט־לוגי: בשתי מילים: מלח הארץ.

ההפתעה הגדולה ביותר של המודעה שלנו הוא סיפרה של יהודית הנדל, כסף קטן, שירד אף הוא מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. כלומר, מ־25.90 ש"ח לשמונה שקלים טבין ותקילין בלבר. כסף קטן בהחלט.

האם תרמה לכך העובדה שהגב' הנדל לא נזהרה דיה והופיעה לעיתים קרובות מדי על מירקעי־הטלוויזיה שלנו לצידו של ידידה שימעון פרס, בעל כעת מחר, ואולי האשמה היא בשם סיפרה. ניבאה ולא ידעה מה ניבאה.

היכן הטעות — זהו שמו של הספר הפותח את רשימת סיפרי־הילדים במודעה שלפנינו. ונדמה לי שהשאלה הזאת צריכה באמת לה־עסיק את כולנו. שהרי גם אם אנחנו הולכים לעברה של פשיטת־הרגל או מכירת־החיסול הכללית והגמורה של תרבותנו, מוטב שנע־שה זאת ביודעים ובעיניים פקוחות, ולא כסו־מים בארובה.

תאמרו: והרי באמריקה השיטה הזאת עוב־דת („מצליחה"). — נכון. לפי שעה. שהרי גם באמריקה עדיין אנחנו עדים רק לשלב ב', שלב ה„בליעה", של התהליך ששירטטתי, שעוד לא הגיע גם שם לקיצו. ושם קיימות גם הוצאות־ספרים אוניברסיטאיות רבות־מוני־טין ומשופעות בכספים.

וגם זה: האם כל מה שטוב לאמריקאים ובאמריקה — טוב גם לנו ואצלנו? ברגע זה אני צופה בעד החלון הסמוך לשולחן־הכתיבה שעליו אני כותב ורואה שתי משחתות ושתי צוללות גרעיניות של בעלת־בריתנו למילח־מת־הכוכבים, כולן עוגנות במיפרץ חיפה.

האם באמת כל מה שטוב לפלוני טוב גם לאלמוני? האם מה שנתפר לפי מידתו של גוליבר יתאים גם לממדי גופם של הליליפו־טים, צרחנים והיפר־אקטיביים ככל שיהיו. ואם לא — היכן הטעות.

מוטב לחשוב על־כך שעה אחת קודם. שהרי שימעון פרס צודק בדבר אחד לפחות: כעת מחר!

הערה

כותב רשימה זו היה אחד משני עורכי הש־נתון איגרא שבהוצאת כתר אשר הופעתו הופ־סקה „מסיבות שיווקיות", כפי שנמסר לעור־כיו. איגרא יחדש בקרוב את הופעתו בהוצאה אחרת.

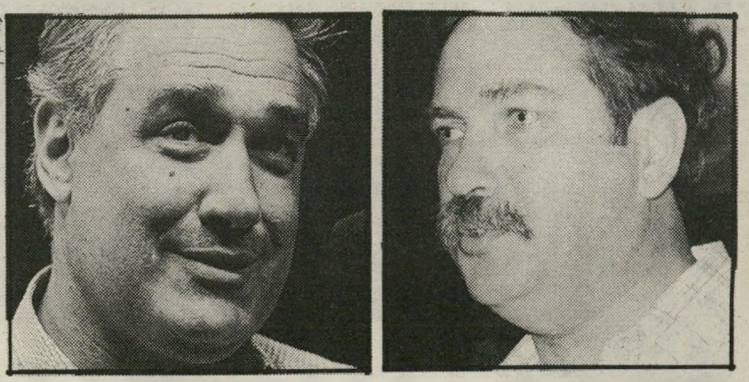

עזיז קרן

מר־חיים ופחטר: קריאת תחת

תגובות

כוכבים על המירקע

הידיעה שגידעון רייכר עוזב את ערב חדש מזמינה עריכה לא־מחייבת של סי־כום־ביניים. רייכר הוא, לכל הדיעות, מראיין בעל ייחוד, סימפטי ונבון אם כי, כמו רובנו, לא נטול מיגרעות. חוש־ההומור שלו, למשל, לא בא לידי ביטוי בראיונותיו, שבהם הוא נראה על פי רוב כמי שמודה: „תראו, רבותי, זה לא אני שביקשתי לראיין פה. ביקשו אותי אז באתי."

כל ניסיונותי לנחש את עמדותיו בשאלות מוסריות ואחרות עלו בתוהו. נכון שאי־ידיעת עמדות המראיין הוא אחד מסימני־ההיכר של מראיין טוב, אך דבר־מה הקרוב מדי לאדי־שות ליווה את שאלותיו. אמירה סמויה מעין זו: „כל זה אינו מענייני, צופים יקרים, אני כאן רק כדי לשאול שאלות".

גידעון רייכר

כבר מסיים את החצי־שעה שלי ורץ לי הלאה לדרכי שטופת־השמש."

הריצה הזו עלולה למוטט את הפינה של רייכר בכלבוטק. בזמניה הטובים היתה הפינה דוגמה ומופת להגשה טלוויזיונית מבריקה. היו בה מגיש אינטליגנטי, שהוא גם בימאי טוב של עצמו, וחומר טראג־קומי הלקוח מן החיים. רייכר היה מתחיל לאט, בקריאה תמי־מה, מעביר לצופה את חוסר־האונים המוכר של האזרח הקטן מול ביורוקרטיה אדישה. בהדרגה ובמינון הנכון היה רייכר מגביר את קולו ואת מהירות הדיבור, הופך רפים, מצביע בפראות על מיספרים ושורות שהודגשו בצב־עים זוהרים, משתולל ונהנה. היה זה תסריט בלתי־אפשרי, מזעזע באמיתותו ומצחיק עד דמעות. הסוף הביא עימו פורקן: אפשר ללעוג בנחת לרשויות ולשמוח עם האזרח שעניניו סודרו הפעם.

דומה שמאז אבדה לרייכר סבלנות השחקן, המחייבת לחזור מאות פעמים על אותו טכסט. כבר בהתחלה משלח רייכר את מילותיו בקצב של עשרות בדקה ואנו, היודעים את התסריט, כבר איננו מתרגשים כאשר הוא פורץ בתרו־עות־הניצחון.

מה קרה? האם התרגלנו לצרות או שהת־רגלנו לרייכר? האם רייכר הוא זה שאיבד את העניין? איננו רוצים לאבד אותו, את המגיש החינני הזה.

מי שקרא את רחשי־הלב הללו עוד לפני שהועלו על הנייר השכיל להעמיד לרייכר אתגר חדש על המירקע, כורסה תואמת את מידותיו, הזדמנות חדשה לביטוי כישרונותיו.

שרה כין ■

דרושים

מבוקש

שיר לירי חווייתי ציבורי ולא אישי בעל צבע מקומי ואוניברסלי השואב ממעייני המסורת היהודית (כולל התלמוד והמידרשים) ומשקף את מציאות ימינו על כל כיעורה וניוולה מבלי לטייח, תוך שהוא מת־רחק מספרות עכו"ם המודרניסטית והדקאדנטית ומשתמש בכל רובדי הלשון העברית, כולל זו הארכאית, הפייטנית והארגמנית ביותר, כדי למחות בלשון בוטה ובלא שמץ מגמ־תיות פוליטית פלאקאטית על אובדן הדרך וחסרון ההיסטריה וההיס־טוריה של הספרות העברית לדו־רותיה בדור האחרון של משוררים ילידי הארץ יוצאי הגלות שהם דור ראשון לשיעבוד תל־אביב ודור אח־רון לחכמי חלם וסביבותיה.

למה לחכות לרגע האחרון? כלומר, לגשם הראשון

חברת החשמל ממליצה, לבדוק ולהכין את מערכת החשמל הביתית עכשיו, לפני החורף:

לבטיחות

- **מפסק אוטומטי ראשי** - גם בלחץ ישן וגם בלחץ חדש -אם אין מפסק אוטומטי ראשי, להזמין חשמלאי שיתקין.
- **מפסק מגן נגד התחשמלות** - לבדוק תקינות, עדיף באור היום, על ידי לחיצה על כפתור הבדיקה. אם המפסק אינו קופץ - להזמין חשמלאי ולתקן. אם אין מפסק כזה - להזמין חשמלאי שיתקין.
- **מכשירי חימום** - להבטיח תקינות ושלמות התקעים, החוטים וגופי החימום.

לחיסכון

- **חלונות ודלתות** - איטום הפתחים על־ידי אמצעי איטום מתאימים, ימנע חדירות אוויר קר לבית ויחסוך בהוצאות החשמל לחימום.
- **חימום מים** - לנקות את הקולטים של דוד השמש.
  - לודא את שלמות הבידוד בדוד ואת בידוד הצנרת של דוד השמש.
  - לדאוג לכיוון התרמוסטט לטמפרטורה של 60 מעלות (באמצעות חשמלאי מורשה).
- **מזגנים** - לנקות את המסנן, לכוון את התרמוסטט, כדי למנוע חימום יתר, ולוודא מעבר אוויר חופשי.

למניעת מפגעים

- יש לחזק אנטנות, זרזי שמש וקולטים, או כל חפץ אחר העלול להתרופף מרחוק וגשמים.
- יש לגזום ענפי עצים בחצר הבית העלולים לקרוס על חוטי החשמל לבית.

לשירותך,

חברת החשמל לישראל

מרים בנימיני

מזל החודש:

מאזניים

איך תראה השנה הבאה?

מי שרוצה לדעת מהו מצב רוחם, הר־גשתם ואיך היו חייהם של בני מזל מאז־ניים בשנה האחרונה, לא צריך להסתכל במפת־הכוכבים. צריך רק לשאול אותם. התשובה של רובם תהיה אחת – המצב קשה.

השנה החולפת היתה קשה להם. לא תמיד אפשר להצביע על הסיבה לקושי. לפעמים היתה זו הרגשת כבדות, בדי־דות או חוסר־כיוון, מבלי לדעת למה. לעיתים היתה למצב סיבה מוגדרת וי־דועה. עבודה, קשרים עם הסביבה, ברי־אות, מגורים, ילדים – אלף ואחת סי־בות.

השאלה היא איך תראה השנה הק־רובה. הכוכבים הגורמים למאזניים לק־שיים הם שבתאי (סטורן), אוראנוס ונפ־טון, כשהמככב כדמות הראשית בדרמה הלא הוא מיודענו משכבר, כוכב שב־תאי. יותר מכולם הוא־הוא המקשה על החיים. גם לאחרים יש יכולת לגרום לב־עיות ולקשיים, אך שבתאי גורם לק־שיים בכל מקום שהוא מופיע. לעולם אי־אפשר לעקוף אותו או לנסות להימנע מפגיעה.

הוא ממצה את מידת־הדין. הוא מק־פיד ודורש תשלום עבור כל עבירה קלה כחמורה, ולא מדובר במיצוות ודינים, במובן הדתי. אדם חייב להיות מושלם כדי שלא להפגע מהכוכב, ולכן אין מי שלא מרגיש את השפעתו של כוכב שבתאי.

מיקומו של הכוכב במזל גדי היה יכול להטעות וליצור אשליה שרק בני מזל גדי יסבלו, אבל לא כך. כל המזלות היוצרים זוויות דיסהרמוניות כלפי מזל גדי יסבלו ואולי אף יותר.

כאן נכנס מזל מאזניים לתמונה. הוא יוצר אספקט מרובע של 90 מעלות כלפי מזל גדי, ולכן בני מאזניים סובלים. הסבל איננו כדי לסבול.

שבתאי בא ללמד ולחנך, והוא ידוע בכינויו המורה הגדול. כל קושי שאדם עובר יעזור לו בחייו, יחזק, יחשל ויחסן אותו ובהמשך החיים יקל עליו להתמודד עם כל בעייה.

החישול אינו מזיק לבני מזל מאזניים, שכן אישיותם העדינה ואופיים הנוח לא מכינים אותם להתמודד עם בעיות קשות.

תקופה כמו זו שבני מזל מאזניים עב־רו מלמדת עליהם רבות, אך שכל אחד היה מעדיף לוותר עליה. חלקה הגדול כבר עבר. אולם עד צאתו של כוכב שב־תאי ממזל גדי נשארה עוד כשנה ורבע.

בינואר 1991 ייצא כוכב שבתאי מגדי ויעבור לדלי. עד אז ימשיכו בני מאזניים להתמודד ולחוש את אותם הקשיים.

כוכב יופיטר, שנכנס למזל סרטן, עשוי לעזור להם בכמה שטחים, ובהש־

וואה לשנה הקודמת יתכן ויוכלו לקדם לעצמם כמה עניינים חשובים. כך שה־שנה הבאה, עם כל קשייה, יש לה גם כמה דברים טובים להציע. התחום ה־מוצלח יותר הוא תחום הקאריירה. בית 10 (בית הקאריירה) קשור בדברים נוס־פים, כמו בית הורים, מישפחה ולעיתים נישואים. כך שהשנה יתחוללו שינויים דראמתיים בקרב חלק מבני המזל.

● עבודה. קאריירה

בשטח זה מצפה שנה לא־קשה. אמנם בני מאזניים יעבדו קשה ולא יוכלו לפעול בחופשיות. הם יתקלו בהגבלות רבות, בקשיים ובעיכובים, אך בכל זאת יוכלו לשנות את המצב הקיים, אם אינו נוח להם. השינוי לא יבוא בקלות. הם יצטרכו לעבוד קשה למענו ולמצוא את האנשים שיוכלו לעזור להם.

השנה יכנסו אנשים חדשים לתמונה.

אחרי שנים קשות – העניינים מתחילים להסתדר, גם לבני מזל מאזניים

הם לא יוכלו להמשיך ולסמוך על מי שקודם לכן עבד איתם או פעל למענם. המצב השתנה והם צריכים להסיק את המסקנות. את הפירות למאמצים שיש־קיעו מעכשיו הם יזכו לראות בסביבות מאי־יוני.

ינואר ופברואר יהיו חודשים לוחצים וצריך להיזהר שלא לעשות דבר שיכול

(המשך בעמוד 39)

בעיות עם מכשירי־טלפון, טלוויזיה או הווידיאו או כל מכשיר אחר עלולות לגרום לרוגז ולהוצ־אות. יכול להיות ש־המכונית אינה בסדר. אין ספק שהיא חייבת בבדיקה. סכנת הת־אונות גדולה עכשיו, ולא כדאי להסתכן. עימותים עם הסביבה הקרובה לא מומלצים השבוע. אתם מת־עקשים לכפות את רצונכם על אחרים בין ה־22 ל־24 בחודש. עדיף להמתין כמה שבועות.

* * *

אתם עובדים קשה מאוד. לא תוכלו להרפות או להקל מהעומס ומהאחריות המוטלים עליכם. אנשים סומכים עליכם, ובדאי שלא תי־דחו דברים לרגע האח־רון, כי עלולים להיווצר שיבושים שלא לקחתם בחשבון ואחר־כך תים־צאו במצב ללא־מוצא. נסיעה ב־22 או ב־23 תהיה מרגשת. אבל תהיה מסביבה כל כך הרבה מתיחות, שכדאי שתתכוננו מראש לוותר או להיות נפשים ולהסכים לשינויים הנעשים ברגע האחרון.

* * *

אתם מצפים להשתחרר מהכובד שאי־פיין את החודש האחרון. בבית יהיה פחות מתח. תוכלו למצוא מעט זמן לעצ־מכם ואף לצאת לבי־לויים, לפגישות רומ־טיות או להקדיש זמן לתחומים שנחשבים כמותרות, כמו עיסוק באמנות, או ביצירה מכל סוג. הורים ליל־דים יצטרכו להקדיש להם זמן. יתברר ש־הסתירו מהם דבר־מה, ומבלי ללבן את הבעייה אי־אפשר לעבור לסדר היום.

עלה
21 במרס – 20 באפריל

סרטן
21 ביוני – 20 ביולי

שור
21 באפריל – 20 במאי

תאומים
21 במאי – 20 ביוני

אריה
21 ביולי – 21 באוגוסט

בתולה
22 באוגוסט – 22 בספטמבר

מאזניים
23 בספטמבר – 22 באוקטובר

קשת
23 בנובמבר – 20 בדצמבר

גדי
21 בדצמבר – 19 בינואר

דלי
20 בינואר – 18 בפברואר

דגים
19 בפברואר – 20 במרס

עייפות והרגשה לא טובה ב־20 וב־21 בחו־דש. מישהו חולה במישפחה ויהיה עליכם לטפל בו. המצב ישתפר מה־23 בחודש ותוכלו לחזור לפעילות שוטפת. נסיעה לחו"ל עולה שוב על הפרק, אך לא בטוח שהיא תצא לפועל. צפו־יות כל כך הרבה תק־לות, שאולי כדאי להם־חין ל־5 באוקטובר לפני שאתם מתחייבים. ליסר־דים יכולים להכניס תוכן חדש לחיים. בתחום הכספי תופתעו לטובה בין ה־24 ל־26. הכנסות ממקור לא צפוי.

* * *

פגישות, שיחות ומצבים שבהם עליכם לגייס כושר־שיכנוע לא מתאימים לכם השבוע. נסו להימנע מהם. אם אין ברירה, נסו להקשיב למה שיש לאחרים לומר, אולם אל תחשפו מח־שבות, תוכניות ומט־רות. טוב שתדעו מה שאחרים חושבים ומ־תכננים. זה יתן ביד־כם כוח. בעבודה מצ־פה לכם שבוע נוסף של עבודה קשה. חשוב שתשמרו על הבריאות. העיניים רגישות במיוחד.

* * *

בעיות כספיות יציקו לכם השבוע. שימו לב לסה שקורה בחשבונות הבנק שלכם, ובידקו אם לא חובנים מכם לשלם יותר מהדרוש. בעיסקות שאתם מבצ־עים דרושה עירנות גדולה מאוד. לא תוכלו למצוא בכוחות עצמכם את השגיאות, המטעויות המכוונות או אלה הנר־שות בשוגג. כדאי לשתף חבר או קרוב. אין זה הד־מן לסייע לקרובים ולידי־דים. אם תלוו להם כספים, הסיכוי שתקבלום בחזרה הוא קטן. נסיעה תביא הפתעה.

מי שקשורים בדרך כלשהי ללימודים, כדאי שיגשו ב־20 או ב־21 לברר אם לא נעשה אי־סדר בקשר לעבודות שהגישו, או לבחינות שעברו. בכל הקשור לחוק, יש סי־כוי להסתבך, ולכן כדאי להימנע מלח־תום על מיסמכים ח־שובים. נסיעה לחו"ל עולה על הפרק, אולם כרגע זה לא יוכל ל־צאת לפועל. אל תיבנו על כך בינתיים. מישהו קרוב עומד להגיע בסביבות ה־24 עד ה־26 בחודש.

* * *

הבריאות לא בכל כך טובה, זה יבלוט בעיקר ב־20 או ב־21 בחודש. יתכנו בעיות בדרכי הנשימה או בעור. עכשיו אתם נוטים להיות מצוב־רחים ויכברים. יותר טוב שתתרחקו קצת מהחב־רה, תעשו לעצמכם סי־כום של כל מה שקורה לכם ותנסו למצוא דרך מתאימה יותר. הופעת־כם מושכת ומרתקת ומי שמסתפק במה שהרוד מוטיקה יכולה להעניק לו "יהוה מאוד מהתקופה. תוכלו להכיר אנ־שים חדשים ולהתחיל בקשר שיוכיח עצמו.

* * *

במקום־העבודה נפתחות לפניכם הזדמ־נויות רבות. כרגע קשה להחליט, אך חשוב לרכז את רוב הדברים. זה ישתלם יותר מבחינה כספית ויאפשר לכם להתפ־נות לדברים אחרים שחשובים לכם לא־פחות. בתחום הכספי עדיין לא נוח ואף ק־שה. קשרים עם אר־צות אחרות ישמחו אתכם ב־24 או ב־25 בחודש. מישהו שיגיע או יטלפן, ימסור הודעה, שתשפיע על החלטותיכם.

בתחום הקאריירה עלולות להיות בעיות. חשוב שתעשו כל דבר בצורה נלויה, שלא יהיה למישהו סיבה ל־דבר עליכם או לזמר ער־אתם מחפשים טובות־הנאה או שאינכם מצד־קים את השכר שאתם מרוויחים. עבודה קשה ב־20 וב־21 בחודש. תצ־טרכו להקריש גם זמן לבריאות, שעלולה ל־רום לכם לבעיות. יהיה עליכם לנשח לטיפול דפואי. ידידים יעזרו לכם לעבור את הקשיים בתחום זה. ה־26 בחודש יפתיע אחכם.

* * *

נסיעות וקשרים עם ארצות אחרות מאוד מושכים אתכם. תוכניות לנסיעה או לעבודה הקשורה לחו"ל עולות על הפ־רק. אבל קחו בחשבון עיכובים ומיכשולים. ובכל זאת, את המט־רה החשובה תוכלו להשיג. הממונים עלי־כם מגלים בכם עניין ומשתדלים לבוא לק־ראתכם, לעזור ולק־דם אתכם בתחום ה־מיקצועי. ייטו לכם חסד במקום־העבו־דה וחשוב שלא תוותרו על זכויותיכם.

* * *

מצב־הרוח קצת בבד. בעיות בספיות סטרי־דות ומרגיזות אחכם. אינכם מקבלים את הס־גיב לכם. מישהו מנסה להתחסק מתשלום, וא־תם סובלים מהיעלמות חפצים או סגניבות. על־כם להקפיד מאוד על כספכם ורכושכם. הסב־נה אינה מפני אנשים זרים, אלא דווקא מבני־המישפחה או אנשים ה־קרובים אליכם. ידיעות וקשרים עם ארצות אח־רות יישמחו ויעודדו אתכם. בלימודים צפויה תקופה טובה. והגים עלולים לשלם קנסות.

תשבצון העולם הזה 2716

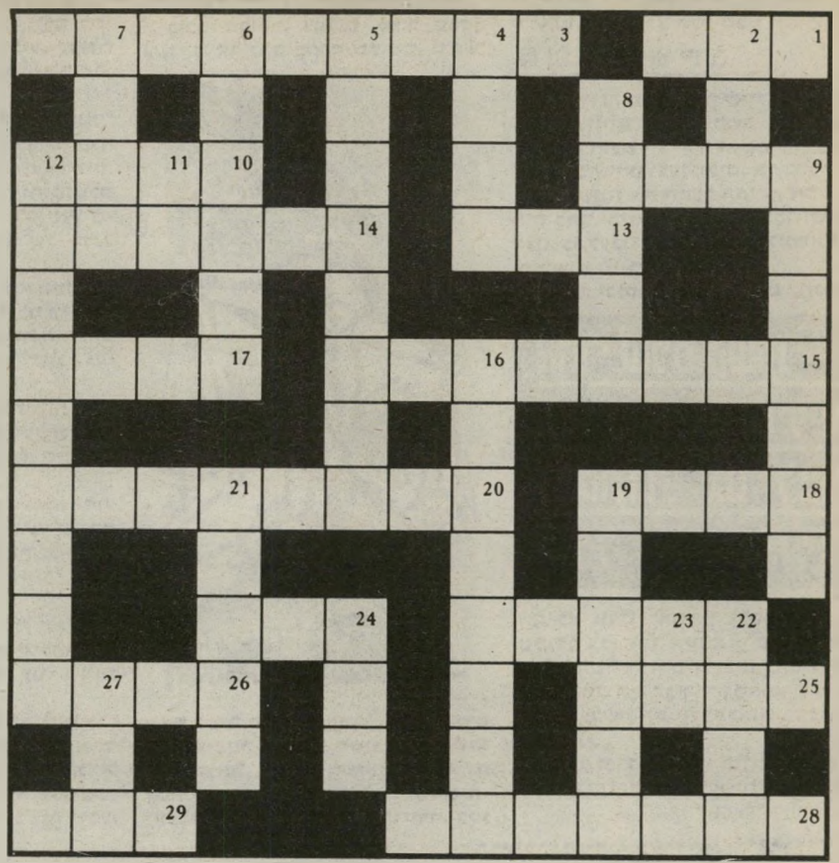

מאת אביגיל יגאי

מאוזן:

1) רעת המורה (3);
3) גם כשאיש לא יעבוד במדינה, נתינה תהיה כאן (ע"פ א.ד.) (4,5);
9) הולך לעיבוד בעיר (4);
10) שתי נקודות לריק (4);
13) בטלויזיה בליסבון (3);
14) זלזול מחלט בגדולתו של המשורר (6);
15) הוקן הרומאי מהמפעל בנגב הוא בן תערובת (8);
17) נסיכה בעלים ומין על העץ (4);
18) ברקע מופיע המזל (4);
20) הסופר צורך יותר מדי (4,4);
22) תרכיב תזונתי (5);
24) הולך עם שמיר בשדות (3);
25) דגי פורל במזנון הכנסת (4);
26) פנינה תני נא! (4);
28) קרובים קרובים בתיאטרון (3,4);
29) השליח לא הספיק להגיע אל חוזה המדינה (3).

★ ★ ★

מאונך:

2) קיטר ויצא בשן ועין (3);
4) אלה מנוה מונוסון (4);
5) ילד עם קונדום בעולם לא מציאותי (6,2);
6) דור השיוטים (6);
7) הסבר טורקי לנואם (4);
8) פרח טיס (5);
9) הזוג המוזר עושה את המוטל עליו (5);
11) בשוט המחוזי (2);
12) קפריסין היא טרף קל, וההוצאה מיותרת, אמר נירון קיסר (5,4);
16) אחרי ראש חדש מצפה מתנה וארוח לאות הוקרה (4,4);
19) ב־22 אסור לרדת לים (6);
21) מות בחוג לספורות? (5);
22) סימן שהחפושיות בסביבה (4);
23) הבנת את זה ברוך? (2);
24) של מי העוף הזה? (3);
27) בור במוסיקה (3).

תמרורים

תותחן איטלקי

הוכתר ♦ בשגרירות ישראל ברומא, בתואר חסיד אומות העולם, **ג'ורג'ו פרלסקה** (79), גימלאי איטלקי, שהציל, לפני 45 שנים, אלפי יהודים הונגריים ממוות בטוח. פרלסקה, שהיה, בימי מילחמת־העולם, בבודפשט, בירת הונגריה, קניין־בשר עבור שייטות הצוללות האיטלקיות ניצל, בספטמבר 1943, משפרשה איטליה מן השותפות עם גרמניה ונכנעה לבנות־הברית, את עברו כתותחן בשרות הצד המנצח (זה של הגנרל פרנקו) במילחמת־האזרחים הספרדית כמה שנים קודם לכן, לקבלת מינוי של ניספח בשגרירות ספרד בבודפשט, מינוי שבעזרתו העניק לפחות 5200 מיכתבי־חסות ספרדיים ל־יהודים הונגריים, ממוצא ספרדי כ־ביכול, ושיכן אותם בשמונה בניינים חסויים בבירה ההונגרית, עד היום האחרון של המילחמה.

● ● ●

צעיר ציוני

נפטר ♦ בגיל 76, **אריה לייב ליאון דולצ'ין**, מי שהיה יו"ר הסוכנות היהודית, עסקן בכיר של המיפלגה הליברלית (ששימש, במשך תשעה חודשים, כאחד מנציגיה בממשלת האחדות הלאומית של גולדה מאיר, בתפקיד שר בלי תיק) ומשורר לעת־מצוא (באידיש, בעיקר). דולצ'ין, יליד רוסיה ובנו של תעשיין, היגר בנעוריו למכסיקו, שבה עשה חיל בחייו הפרטיים (עם מיפעל־הצינורות שלו) ובחייו הציבוריים גם יחד, עת נבחר, בגיל 25, לתפקיד יו"ר ההסתדרות הציונית במכסיקו.

● ● ●

תעשיין יפואי

נפטר ♦ בתל־אביב, בגיל 86, **יהודה ברי־נתן**, מי שהיה נשיאה השני של התאחדות בעלי התעשייה (כיום: התאחדות התעשיינים). ברי־נתן, אב לשני בנים תאומים, יליד פולין ובנו של יצרן עגלות ומריצות, היה כלכלן לפי השכלתו, שהקים, במשך השנים, מיספר רב של מיפעלי־תעשייה בארץ (הראשון בהם: בית־חרושת לכוהל במיזרח יפו), וגם את מיפעלי־הבירה (אביר) בנתניה ובבת־ים.

● ● ●

רופא עברי

נפטר ♦ בתל־אביב, חודש לפני יום־הולדתו ה־90, הד"ר **יעקב הר־אבן**, רופא, סופר, עורך ומתרגם. הר־אבן, יליד רומניה, שהתחנך בגמנסיה הרצל'ה של תל־אביב של ראשית המאה, פירסם עוד באותם ימים את סיפורו הראשון (פירכוסים) ולפני שיצא לאיר רופה ללמוד רפואה עוד הספיק לשרת כמזכיר ועד הלשון העברית (קודמו של האקדמיה ללשון העברית) ולהשתתף בהגנה על יהודי ירושלים בפרעות פסח 1920, בפיקודו של זאב ז'בוטינסקי, מי שהביא אותו, ברבות הימים, לחברות פעילה מאוד במיפלגה הרביזיוניסטית.

● ● ●

כוכב ראשי

נישאו ♦ באום־אל־פחם ע"ס **אן עבאס** (32), שחקנית־תיאטרון

חתן עבאס
גם מלצר. גם משורר

(פיטפוטים על הנילוס ועכשיו חצוצרה בוואדי). כוכב־טלוויזיה (הדולה) ומשורר לעת־מצוא, **וקא רוליין**, סטודנטית (לביולוגיה) אנגליה, ששימשה כאר־פייר בביתם של שמואל הספרי, בימאי חצוצרה בוואדי ואשתו, השחקנית חנה אזולאי, המופיעה גם היא בחצוצרה.

אוויס במבצע אוגוסט–ספטמבר 89

טום וסע
UPGRADING

מרמה גבוהה לרמה גבוהה עוד יותר

זה הזמן לשכור אוויס גם בחו"ל. אוויס מאפשרת לך לשכור מכונית מכל דרגה שתבחר, ולקבל ללא תשלום נוסף, מכונית מדרגה גבוהה יותר. למשל: הזמן מכונית מדרגה א' וקבל מכונית מדרגה ב'. בדרך זו, אתה נוסע ביתר נוחות ו...הרווח כולו שלך.

המבצע בתוקף לכל הרוכשים שובר השכרה מ־6 באוג' – 30 בספט' 89.

AVIS
אנחנו משתדלים יותר

תל־אביב
מרכז הזמנות ראשי 7 6 5103554 (03)
ירושלים 3 249001 (02)
חיפה 4674688 (04)
באר־שבע 33345 (057)
נתניה 331619 (053)
הרצליה 056 574120 (052)
אשדוד 522298 (08)
אילת 5 73164 (059)
ליד 919 1080 (03)971
או לסוכן הנוסיעות שלך

- במבצע בתוקף למדינות: איטליה, בלגיה, דנמרק, אנגליה, צרפת, גרמניה, הולנד, איטליה, נורווגיה, פורטוגל, ספרד ו־שבדיה ושווייץ
- בייעוד לקבוצת 1 ו בלבד
- רכב בקבוצה גבוהה יותר יינתן על בסיס יבב

הורוסקופ

(המשך מעמוד 37)

לסבך אותם עם החוק, אחרת הם צפויים להסתבכות מישפטית בין אוקטובר לדצמבר של שנת 1990. בכל זאת, טוב שיזכרו שזוהי שנת אפשרויות.

● כספים

מבחינה זו מצבם לא יהיה רע. לא נראה שזו השנה שבה הם יתעשרו או ירוויחו סכומי־עתק, אבל בהשוואה לשנה ה־קודמת ועוד יותר, ולשנה ש־לפניה, מצבם ישתפר. הם יחיו ברמה מתקבלת על הדעת ויוכלו גם לחסוך וגם לבצע עיסקות שונות, כדי להעלות את רמת חייהם.

אין זה הזמן ולא התקופה המתאימה להתחייב מראש לבניית בית. כלומר, סכומי־כסף, שישולמו מראש, לבית שעוד לא נבנה, יגרמו להם להפסד, לאכזבה ולמפח־נפש. אם ירצו לקנות דירה – מה שאגב לא כל־כך מומלץ השנה – אזי כדאי שיעברו לבית ש־כבר קיים ושאותו יוכלו לקבל מייד.

השקעות בבורסה או ספ־קולציות מכל סוג לא כדאיות במיוחד, יתכן שהם לא יפ־סידו, אבל, מאידך, גם אין סיכוי לרווחים משמעותיים.

● מישפחה

הורים מבוגרים עלולים לא להרגיש טוב וזמן רב יוקדש לטיפול בהם. יתכן שגם לא מעט ממון יוקדש למטרה זו. קחו בחשבון שחלק מהתוכ־ניות יכול להשתנות בגלל ה־צורך להתחשב בהורים שמצ־בם חלש משהיה. אבל, לעומת השנה הקודמת, יש סיכוי למצוא סידור יותר נוח השנה, ולהיות פחות מודאגים.

המיסגרת המישפחתית עצ־מה עלולה להשתנות בקרב מי שחיי־המישפחה שלו מעור־ערים ממילא. בני מאזניים אינם אוהבים לחיות לבד, לכן כדאי שיקפידו על רגשותיהם של מי שחיים עימם ושלא יביאו אותם למחשבה על עזיבה או שינוי המיסגרת. יתכן מתח עם אחים ואחיות, אבל השנה כדאי לא להגיב, אלא לוותר ולהימנע מעימות.

נשים בנות מאזניים, שעל פי רוב סובלות מקשיים בכניסה להריון, יוכלו השנה, ביתר קלות, למצוא את עצמן מבי־אות תינוק לעולם. יתכן שלא כולן מעוניינות בהרחבת מיש־פחה או שמצבן אינו מאפשר להן זאת, ולכן כדאי שידעו ששנה זו במיוחד, תהיה מת־אימה לכך.

● ומה שבינו לבינה

הקשרים שיווצרו השנה יהיו הרבה יותר רציניים מכפי שהם נראים. פרשיות־אהבה, שית־חילו סתם כך, ללא כוונה מיו־חדת, עשויות להתפתח לקשר נישואין. לא־מעט מבני מזל מאזניים ימצאו את עצמם במצב שבו הם חייבים לקבל החלטה (אחד מהדברים הק־שים עבורם), וההחלטה תהיה בכיוון של מיסוד קשרים.

במיקרה של קשרים מעור־ערים ובמיוחד קשרים מוס־תרים, אלה עלולים להתגלות ולגרום לשינוי דראמתי שבני מאזניים אינם מעוניינים בו.

אני בקשר עם JOHNSON®

הקשר האלחוטי המהיר בעולם

רב תדר JOHNSON

מגיע אליך עכשיו עד השולחן

רב תדר JOHONSON, הקשר האלחוטי המהיר בעולם, מציע לך יחידת הפעלה, למכשיר קשר מבוקר – מחשב, עם שליטה ובקרה על ממסרים ותת קבוצות. עכשיו, בעזרת השלוחה תוכל להגיע לאיש הקשר שלך בשטח, ישר משולחנך, במהירות המירבית ובנוחות המקסימלית וכך תחסוך זמן וכסף, תשיג שליטה מירבית בעסקיך ותשפר את רמת הפעילות שלך ושל עובדיך.

שלוחה מדגם חדש על חשבוננו!

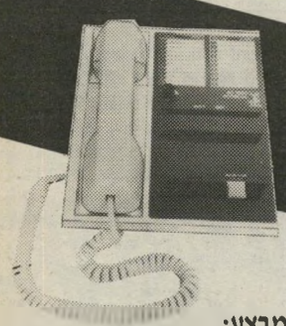

מבצע:
רכוש 3 מכשירי קשר וזכה בשלוחה לשולחן – על חשבוננו.

התקשר לרוטקום –
03-934-44-44
04-411325, 02-853707

תנאי תשלום:
עד - 60 תשלומים.
• בין 10-24 תשלומים ב"ויזה" ו"ישראכרט נמיש".
• אפשרות להשכרה.
• בהסכם שכר מכר החל מ־32 ש"ח מערכת VHF/UHF החל מ־52 ש"ח רב תדר.

רוטקום מקבוצת איתורית

תן טרמפ לחייל

חתימה טעימה

מיבצע מנויים טעים עם העולם הזה

הזמנה לארוחה זוגית חינם לחותמים על מנוי שנתי!

מהיום **העולם הזה** יגיע אליך עם רץ אישי, חדש, טרי, לוהט, עסיסי, ישר מהדפוס לביתך או למשרדך!

סיפור של אוירה

מסעדת המוזיאון
רח' האוניברסיטה 2,
ר מ ת - א ב י ב ,
טלפון: 6-5414135

אל גאוצ'ו – לונדון מיניסטור

אירועים עד 80 איש
קייטרינג עד 1000 איש
פתוח: 12.00.24.00

שאול המלך 4, טל' 03-250079

מועדון–קפה–מיסעדה
שירה וריקודים
הופעת אומנים יום-יום פרט ליום א'
פתוח רצוף משעה 9.00 בבוקר
הזמנות לאירועים עד 250 איש
בצהריים ארוחות עסקיות 15 ש"ח
רח' הירקון 109 תל-אביב טלפון 03-241300

הסיבית בדיזנגוף סוד
מסעדה טעימה וזול יקרה
רחוב דיזנגוף 110 (מול קפה רוול) תל-אביב.
טלפון: 03-247066

דולפין שטרן
מסעדת דגים מובחרת
פתוח 7 ימים בשבוע: 12.00-24.00
מומלצת לישראלים ולאורחים מחו"ל
דיזנגוף 189 ת"א, טל' 232425

מפגש אביב תפריט בינלאומי
כל מה שלא ציפית
מפונדק דרכים
דרך חיפה 301 תחנת דלק סונול (לפני צומת תל ברוך)
טל. 413480, פתוח יום יום עד 24.00

ומעתה גם ארוחה בתפריט קבוע:
מנה ראשונה: מרק או סלט חסה, או פטריות טריות עם חמאה ושום
מנה עיקרית: פירושקי לסוניו או שניצל עוף עם רוטב פטריות
מנה אחרונה: פרפה לימון או מרקיז שוקולד או שטרודל עם גלידה וקצפת
כוס יין לבן לחמניות תוצרת הבית וחמאה — 26.75 ש"ח
ירמיהו 30 (פינת דיזנגוף)
פתוח מ-12.00 עד 01.00 טל' 457599

חדש בתל-אביב!
עוד סניף של
"מסעדת יונס"
מאכלים מזרחיים
רח' בן יהודה 163, טל' 03-227813

הדרך של רבי עקיבא
מיסעדה ביסטרו
מיטבח צרפתי – אמדורסקי, אוויר-ממוזג – אווירה חמה
ימי א' – ה', מ-12.00 – 15.00 ערב, ערב מ-19.00
רח' רבי עקיבא 22, תל-אביב (מאחורי קולנוע אלנבי)
טלפון 655096

הבית הלבן
cafe-pub
הבירה הכי זולה בעיר
WHITE HOUSE
רח' הירקון 108, תל-אביב
טלפון: 230577

ביקור בדולפין-שטרן

המיוחד במיסעדת **דולפין-שטרן** שברחוב דיזנגוף הוא, שהיא מקיימת את האינטגרציה שכולנו מדברים עליה, ולא כל-כך רואים אותה.

כשכתוב בחוץ „מיסעדת-דגים" ומבעד לחלון רואים שולחנות ערוכים במפות לבנות, עם פרחים וכוסות יפות על רגל, מייד יש הרגשה שכאן נקבל אוכל אירופאי. אבל אירופה היא רק החלק השני של העניין. החלק הראשון, שהוא המנות הראשונות, הוא דווקא מיזרחי מאוד, חומוס וסלט-חצילים וסלט-זיתים, וחצילים מטוגנים עם לבנה, וסלט-ירקות קצוץ בסבלנות ומתובל בשמן-זית ולימון, ועל כל אלה חצאי-פיתות חמות עם זעתר או עם חמאת-שום. אכלנו, ליקקנו את האצבעות וכמעט הצטערנו שכבר הזמנו מנה נוספת.

המנה הנוספת היתה חגיגית באמת: מגש גדול ועליו ארבעה סוגים של חסילונים, שהגויים קוראים להם שרימפס. אחד בשום וחמאה, אחד ברוטב-שמנת ובתוספת פטריות טריות, אחד מטוגן עם בצל וצנוברים וקצת יותר מדי שמן, ועוד סוג מצופה בפרורי-לחם ומטוגן בשמן עמוק. מה שיש לי להגיד על השרימפס הוא שלמרות הפיתות עם הזעתר וכל המנות הראשונות, למרות ההחלטות בעניני דיאטה, לא נשאר אפילו שרימפ אחד לרפואה.

אחר-כך הדגים. אני הסתכלתי על בן-זוגי לסעודה, הוא הסתכל עלי וביחד אמרנו: „טוב, מזה רק נטעם." הוא קיבל דג סול מטוגן שנאפה אחר-כך ברוטב בשמל ופטריות, ואני קיבלתי דג סול מטוגן ברוטב-תפוזים, ובתוספת שקדים, צימוקים ותמרים. כל אחד טעם משלו ואחר כך התחלפנו, כי הוא העדיף את החמוץ-מתוק של התפוזים ואני העדפתי את המלוח של הבשמל והפטריות. הרבה לא נשאר על הצלחות אחרי שטעמנו ואחרי שאמרנו שהינה אפילו מדג סול אפשר להכין מעדנים.

מנה אחרונה? יש גבול אפילו לקיבות המפותחות-מאוד שלנו. כוס תה עם נענע החליקה לנו את הגרון ואפשרה לנו להמשיך ולדבר על הדיאטה שנעשה פעם.

חתום על מנוי שנתי ותקבל:

(א) השבוען יגיע לביתך/מישרדך ביום הופעתו ע"י שליח מיוחד.*

(ב) מחיר המיבצע: 290 ש"ח כולל מע"מ אשר ישולמו ב-5 תשלומים שווים ללא הצמדה, באמצעות כל אחד מכרטיסי האשראי (5×58 ש"ח).

(ג) ארוחה זוגית **חינם** עד 60 ש"ח באחת מהמיסעדות המובחרות המשתתפות במבצע והמופיעות בעמוד זה.

חייג 03-5230663 מחלקת המנויים

באילת: 220 ש"ח. טלפון 059-33217.

* מוגבל ל-1000 מנויים באזורי ההפצה

הרפתקות שפטל המעופף

בין מישפט לעידעור. שופט עורך־הדין שפטל גם באבו־ר'בי

אילנה אלון

בטרם הצליח עורך־הדין יורם שפטל לרתום את תחילת עידעורו של ג'ון איוואן דמיאניוק בחצי שנה, הספיק לעשות את הטיול השנתי שלו למיזרח הרחוק. כאשר ניסה לברר את מחירי־הנסיעה, נדהם לגלות כי מחיר הטיסה להונג־קונג, שהיה בעבר 1200 דולר בחברות־התעופה הרגילות, הוכפל השנה.

שפטל אינו אוהב לשלם יותר, והוא חיפש חברה שבה יוכל להגיע ליעדו במחיר סביר. את חברת־התעופה המצרית פסל על הסף, למרות שהטיסה שלה היא הזולה ביותר. חברי־למישרד, עורך־הדין דורון בקרמן, נסע בחברה זו בשנה שעברה ובפיו היו סיפורי־זוועה על נמל־התעופה של קאהיר ועל מיזרות שאבדו.

חברת־התעופה שהומלצה היתה חברת־תעופה של סינגפור, הנחשבת כיום כחברה מעולה, המטיסה מטוסים חדישים, והנותנת שרות אדיב. מחירה של טיסה בחברה זו הוא בערך כמו זה שהיה נהוג בחברות־התעופה הרגילות לפני שנה. אולם נראה כי רבים גילו את קיסמה של החברה מסינגפור, שכן שפטל לא הצליח להשיג מקום אף באחת מטיסות חברה זו, היוצאות מכמה ערים באירופה.

צילום באבו־ר'בי. בדרך סורית למד שפטל שיש עוד חברה הטסה למיזרח־הרחוק, ושמחיריה נמוכים מכל האחרות. מדובר בחברת־התעופה הרומנית, תארום, המסיעה את נוסעיה במסלול תל־אביב־בוקרשט־אבו־ר'בי־בנגקוק־הונג־קונג וחזרה, במחיר של 760 דולר, מחיר מגוחך ממש.

שפטל, שהוא הרפתקן, שמע כי טיסה זו פופולרית מאוד אצל ישראלים מזה 10 שנים,

עורך־דין שפטל
איך לטוס להונג־קונג?

וכמעט רבע מנוסעיה הם ישראלים. ללא הי־סוס קנה כרטיס ונסע.

בנמל־התעופה באבו־ד'בי ירד יחד עם כו־לם, בדק את מחירי המשקאות והסיגריות ומ־צא שהם נמוכים בהרבה מכל חנות פטורת־מכס אחרת בעולם. שפטל קנה בקבוק ויסקי ושמר את הקבלה כמזכרת.

כאשר חזר לישראל, באותה טיסה עצמה, שוב ירד באבו־ד'בי. אבל הפעם, כבעל ניסיון, דאג להצטלם ליד השלט המעיד על מקום־הימצאו.

אין בפיו של שפטל המלצה על חברת־התעופה הרומנית. השרות אינו שרות, הדיי־לות אינן אדיבות, והאוכל אינו ראוי לאכילה. אפילו נייר־טואלט אין בשרותים של המטוס. המטוס עצמו הוא בואינג 707, מאותם מטוסים שאל־על שלחה כבר לגימלאות.

אך חזר עורך־הדין ההרפתקן מהמיזרח הר־חוק והצליח לדחות את מועד העירעור לחצי־שנה, שם פעמיו למטוס הקרוב ונסע לקנדה ולארצות־הברית. אלא שהפעם זוהי טיס־עבודה, בעיקבות המיסמכים העלומים שהאו־איי־אס לא מסר לסניגוריה.

העולם הזה 2716

הצעיר מנצרת חלם על הרפתקות בחל־אביב. התברר לו שזה מסוכן

סדום בניכר אחרים

ב גיל 20, החיים בנצרת יכולים להיות משעממים מאוד לצעיר מוסלמי.

מוסא עבד־אל־חאלק מכר ירקות בתנותו בנצרת, וחלם על הרפתקות בתל־אביב. בעיר, בנצרת, היה כבול לאיסורים דתיים וחברתיים, ונמצא כל הזמן תחת עינם הפקוחה של בני־מישפחתו. הוא רקם חלומות על נסיעה לתל־אביב בחופשתו, ועל התענוגות הצפויים לו שם.

למרות שמוסא הוא בן למישפחה אמידה, לא הזדמן לו להיות בתל־אביב מעולם. הוא למד ועבד בנצרת, וכמעט שלא יצא מתחומה. במשך שנה עבד ברציפות בחנות־הירקות כי כל חלומותיו מתגשמים. הנה מצא לו חברים נחמדים בעיר הגדולה. הם ותיקים בתל־אביב ומכירים את כל המקומות המעניינים, ומוכנים לארח אותו ולהראות לו את תל־אביב. הוא ציפה ללון בלילה בדירתם, ולהמשיך בבילויים למחרת, ואולי לדחות את שובו הביתה בעוד יום־יומיים.

„הגענו למקום ליד בית־קברות, ליד הגן, אמרו שיביאו משהו מבית־הקברות. לא הבנתי מה זה, קיבלתי בתמימות. נכנסתי איתם לבית־הקברות. היו שם הרבה עתיקות. הם התלחשו, אבל לא שמתי לב בכלל ולא חשדתי. פתאום מחמוד שבר את בקבוק הע־מהמקום, הם יהרגו אותי.

„ישבתי על הארץ עד שהרגשתי שהם כבר עפו, ורצתי למקום הכי קרוב. זה היה מלון, ובמיקרה היה שם איש־ביטחון של המלון. הוא ראה את הדם על הלחי שלי וטילפן למי־שטרה. תוך דקות הגיעו מישמר־הגבול וגם שוטרים.

„החוקרים לקחו אותי לתחנה, והיו נחמדים אלי מאוד. הם הרגיעו אותי, נתנו לי מים, שטפו לי את הפנים ועזרו לי טוב."

את סיפורו זה סיפר השבוע מוסא, כאשר בא בפעם השנייה השנה לתל־אביב, כדי להעיד במישפט נגד זיאד אבו־קציר, מחמוד

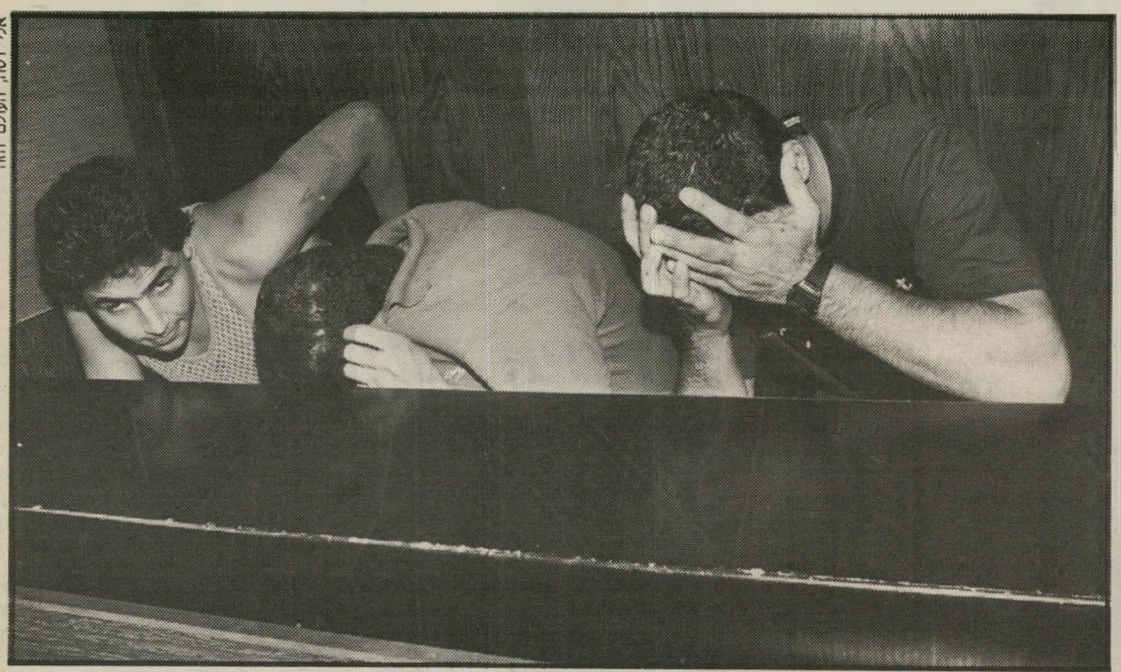

אלי דסה, העולם הזה

שלושת הנאשמים בבית־המישפט
„זו בושה גדולה!"

ראק שהחזיק בידו על קיר בית־הקברות ואמר לי: מאיפה אתה? איך קוראים לך? אני הורג אותך! שאלתי את זיאד מה קורה פה, ואז בא מחמוד, הרביץ לי וחתך אותי בלחי. הוא נתן לי בוקסים ביידיים ושרט את הפנים שלי בבקבוק השבור, עד שירד דם.

„התחלתי לבכות ולהתחנן. אמרתי שאני לא אעשה כלום, שאין לי אף אחד, שיעזבו אותי ואני אסע הביתה. הוצאתי את תעודת־הזהות שלי מהכיס וזרקתי על הארץ, כדי שהם יראו מי אני, מה שמי ואיפה אני גר.

„מחמוד תפס את התעודה, הוציא ממנה את הכסף שלי שהיה שם, 135 ש"ח, ולקח אותו. לא התלוננתי, כי הרגשתי שרוצים לעשות לי משהו עוד יותר גרוע וצריך להתנהג איתם בשכל. הם לקחו גם שעון שהיה לי על היד, כבר לא הרגשתי איפה אני בכלל. אמרתי להם: תקחו את השעון! כי הבנתי שהם רוצים כסף כדי לקנות משהו. נתתי להם הכל, רק שלא ירביצו לי. פחדתי מהם מאוד, כי אני לא רגיל לדברים כאלה, זה פעם ראשונה שאני נתקל בדבר כזה.

„מחמוד ביקש מזיאד שיוציא את הסכין שהיה תלוי לו על מחזיק־המפתחות שלו, ואמר שיטבח אותי. התחלתי שוב לבכות ול־התחנן, והם צחקו כי זה בטח הצחיק אותם. הם השאירו אותי ואמרו שאם אצא תוך 20 דקות והכין לעצמו חופשה מיוחדת שאותה התכוון לבלות בעיר הגדולה. ביום המיועד, התלבש בהידור, לקח 150 ש"ח, שם אותם בתעודת־הזהות שבכיסו האחורי, אמר שלום לבני־המישפחה והבטיח לחזור בו ביום, או, הכי מאוחר, למחרת.

האוטובוס הביא אותו בצהריים לתחנה המרכזית בתל־אביב. עיניו סונוורו מהמראות הססגוניים ואוזניו מלאו רעש והמולה. הוא קנה מרוכל מישקפי־שמש, ושאל על הדרך לשפת־הים.

מזג־האוויר של חודש מרס היה נעים, וכאשר הגיע מוסא לשפת־הים הביט סביבו באנשים המשתזפים על החוף וניסה לקשור שיחה עם מישהו. שני צעירים שישבו בצד, מעשנים ומשוחחים, נראו לו מתאימים לשיחה, מפני שמכל התיירים והיהודים שבחוף רק שניים אלה דיברו ערבית. הוא ניגש אליהם, סיפר על עצמו, והם הציגו את עצמם כעבד וזיאר מעזה.

„היכרתי אותם כחברים בנאמנות. הם אמרו לי מאיפה הם, ושאלו אם אני מכיר את המקום. אמרתי שלא. הם אמרו לי: בוא נטייל, נכיר לך מקומות. הגענו קודם לגן ליד הכיכר, ונחנו שם. אחד אמר שילך להתקשר בטלפון, וכאשר חזר אמר לי: קום! קום! והלכנו ביחד והגענו לעוד גן. ישבנו, באו עוד שני חברים. דיברנו כמו חברים, רגיל, מבי־סוטים. אז החלטנו לנסוע לדירה של זיאד ולאכול שם משהו. ואולי גם אשאר עוד יום."

בשלב זה, לפנות ערב, נראה היה למוסא עסאה ועבד־אל־האדי צופו, הנאשמים בכך שתקפו אותו בגן־העצמאות ואיימו להרגו.

השופטת שרה סירוטה שמעה בעניין רב את עדותו של המתלונן, שנחקר על־ידי התובעת דבורה חן, אך נראה היה כי לא הבינה מה בדיוק רצו השלושה מהצעיר מנצרת.

השאלות הראשונות ששאלה הסניגורית, עורכת־הדין מרים מלק, האירו את הסיפור באור חדש. „האם נכון שניסית להתעסק עם מחמוד?" שאלה הסניגורית, ומוסא הכחיש בתוקף. מסתבר כי אחרי שהשלושה נעצרו על־ידי המישטרה, סיפרו שמוסא תפס באי־בר־מינו של מחמוד ורצה לקיים איתו יחסים הומו־סכסואליים. מחמוד, שנפגע ונעלב, דחה אותו וגמל לו במכות.

מוסא הכחיש גירסה זו ודחה אותה בתוקף. בני־מישפחתו, שבאו איתו הפעם מנצרת, כדי לשמור עליו, התערבו מספסלי־הקהל וקראו לעבר הנאשמים: „זו בושה גדולה!"

השופטת סירוטה הסבירה למתלונן שהטענה היא כי חלק מחלומותיו על הרפ־תקות בתל־אביב כללו גם בילוי מיני, ומכיוון שמחמוד הוא בחור יפה, התעוררו יצריו למראהו, וזה גרם לקטטה. אבל מוסא המשיך לשלול את הגירסה בכל תוקף. הוא עוב את האולם יחד עם קרוביו, בשבועה שלא לחזור לעיר־החטא תל־אביב, שאינה מתאימה לבחור נצרתי תמים.

אילנה אלון

רחל מרחלת על כל העולם

חתונה אינטימית

כשיש דיונים בכנסת, ורק עשירית מחברי־הכנסת מופיעים, אני יודעת שהאחרים מבלים במסיבות, בחתונות, בבריתות, בברי־מיצוות של הבוחרים. אבל לפעמים הם נמצאים גם בחגיגות של עצמם.

למשל, חבר־הכנסת **אליהו בן־אלישר**, יושב־ראש ועדת־החוץ־והביטחון של הכנסת, חגג את מסיבת־החתונה של בנו **נרעם**, מניושואיו הראשונים, בניצוחו של **יענקל'ה טל** מהמיסבאה. נרעם, העוסק במחשבים, התחתן עם חברתו־לחיים **דבורל'ה**, בעלת־בוטיק.

במקום נכחו 150 איש, כולם קרובי־מישפחה וידידים, אך לא היו שם חברים מהכנסת או מהממשלה. עובדה שבוודאי נורא דיכאה את בעל המקום, אבל לעומת זאת שימחה את הזוג הצעיר, שרצה באירוע אינטימי.

נרעם ודבורה בן־אלישר
מסיבה ל־150 קרובי־מישפחה

איפה המיליונים, איפה?

מלכת־היופי לשעבר **שירלי בן־מרדכי** חגגה את יום־הולדתה במועדון ביפו. בעצם חגגו לה אותו, כי היא לא ידעה על כך, וזה בא לה בהפתעה. וכאן גם מתחילה הבעייה.

כל אחד לוקח את הקרדיט לעצמו. החבר, הזמר **יהודה אליאם**, טוען שהוא אירגן, בכניסה למועדון. בחצר המקום הוקם מאהל בדווי מרשים, ובמועדון עצמו חילקו מזון בכמויות גדולות. בפעם הראשונה במסיבה מהסוג הזה חולקו שם שיפודי־בשר, מלבד כל התוספות הרגילות, ובכמויות ענקיות.

מובן שעשיתי בירורים בנושא, והכף נוטה לכיוון של סמי טהרני. הוא, ורק הוא, אירגן את האירוע הזה. את הגמל והמאהל הוא השיג כתרומה מ**רפי רינאווי**, בעל מישרד ל־גבית־צ'קים. את המזון והמשקאות הוא השיג והצלם **סמי טהרני** טוען שהוא המארגן היחיד של האירוע.

ומדוע הם רבים? מפני שזה היה אירוע מיוחד. גמל חסון וצעיר הובא מבאר־שבע והוצב כתרומה מ**יחזקאל אסלן**, הבעלים של מיסעדת שיפודי התיקווה. ועוד גיליתי שהרבה מבליניי־העיר לא אוהבים את הזמר, בגלל יהירותו, וטוענים שהוא תופס טרמפ על המלכה־לשעבר, ושהוא מתנהג כאילו הוא המציא אותה.

ועל מה אתם חושבים דיברו במסיבה הזאת? על המריבה בין שתי המלכות, שירלי בן־מרדכי ו**ניקול הלפרין**. אני יודעת שהן היו צ'לבות במשך כמה ימים, אך הם השלימו ועכשיו הן חברות טובות כמו בעבר.

גם **רוני מאנה**, החבר של ניקול, המכונה מזון־מלכות בגלל חיבתו היתרה למלכות־יופי, היה מעורב בסיכסוך המלכותי, אך כעת הכל בסדר.

רוני כועס כעת על **שלום פנסטר**, שותפו־לשעבר בסינרמה. בראיון שנתן בשבוע שעבר לעיתון ידיעות אחרונות טען פנסטר שהוא המציא את רוני מאנה, ושהוא בנה אותו, ועוד כמה דברים. ואילו רוני טוען שלא היו דברים מעולם, והוא קיים בזכות עצמו החל בשנת 1985, שנה לפני פתיחת הסינרמה. אך הוא גם כועס על זה שפנסטר טען בראיון שבשנים שבהן היתה הסינרמה פתוחה, הם הרוויחו 15 מיליון דולר. רוני מאנה אומר שהוא רוצה להשכיר שרותים של ארכיאולוגים, שיחפשו מתחת למירצפות של הסינרמה היכן מוחבאים כל המיליונים שהוא לא שמע עליהם.

שירלי בן־מרדכי סמי טהרני ויהודה אליאם
אז מי אירגן את השימחה?

חסידה בפנטהאוז

ארכיטקטים לא רק בונים. לפעמים הם גם הורסים.

הארכיטקט שמואל רווה בן ה־50, הנשוי לעיתונאית מיכל רווה מהעיתון הכלכלי גלובס, עזב את ביתו ברמת־השרון ואת האישה ושלושת ילדיהם, לטובת כתבת־האופנה אילנה מאיר־סון, גרושה בת 40.

השניים מתגוררים בפנטהאוז שלה ברמת־אביב, ויחד הם מצפים לביקור החסידה.

שחור זה יפה

ממש מוזר לגלות שדווקא בישראל, שיש בה כל־כך הרבה אנשים בעלי דיעות קדומות על בני עמים ולאומים אחרים, ישנה כזאת אהדה וקבלת פנים לשחורי־העור. כמו, למשל, שחקני־הכדורסל מארצות־הברית, שבאו לארץ, והם עדיין המומים מהאהדה של הישראלים כלפיהם, ובעיקר של הישראליות.

גם הזמר **וין קרדינל**, שנמצא איתנו בארץ כבר שנים רבות, מרגיש כאן בן־בית יותר מאשר במולדתו, טרינידד. הוא אף הביא לכאן את אחייניתו, הזמרת **הילארי סרג'נט**, שהיא חברתו־לחיים של איש־העסקים **נעמן שקולניק**.

באחרונה רואים יותר ויותר את הזמר, כשהוא צמוד לחיילת חטובה וביישנית בשם **גיתי חזן**.

נראה שפער־הגילים לא מפריע לשניים לבלות יחדיו. ואם להם זה לא מפריע, מי אנחנו שנתערב?

אלי דסה, העולם הזה

וין קרדינל וגיתי חזן
פער הגילים לא מפריע

בעיקבות האהבה

היא שומרת בקנאות על חייה הפרטיים, למרות שהיא אחת הנשים היותר מוכרות בארץ. אני מתכוונת ל**לאה שלמון**, המורה לספורט הפופולרית, חברתו לשעבר של הכדורסלן **טל ברודי**.

נו, מה עוד יודעים עליה? לא כלום!

אבל השפיונים שלי גילו שלפני כמה חודשים היא נעלמה מהארץ בדרך לגרמניה. חשבתי שאולי היא נוסעת לפתוח שם רשת מכוני־ספורט, אבל החיים לימדו אותי שגברים נוסעים למרחקים בעיקבות פרנסה וקאריירה, ונשים בעיקבות אהבה.

גם לאה אינה יוצאת מן הכלל. שם, בגרמניה, חיכה לה גבר ישראלי, החי שם זה שנים רבות. קוראים לו **צחי שניירר**. הוא אלמן ואב לשתי בנות. האחת, בת 18, התגייסה לצבא, והאחרת לומדת בבית־הספר האמריקאי בכפר־שמריהו.

צחי, המתגורר בהמבורג, התאלמן לפני שנתיים וחצי. הוא ולאה מתכוננים "לעשות עלייה". בינתיים הם שכרו וילה בהרצליה־פיתוח.

אלי דסה, העולם הזה

לאה שלמון
"לעשות עלייה"

עליות וירידות

מה יותר יפה מידידות בין שניים, שאחר מייצג את עולם־האמנות־והרוח, והאחר את עולם־הכסף־והעסקים?

שוש אביגל
ידידות מחודשת —

אברהם פילץ
— נסיעה משותפת

שוש אביגל, מבקרת־התיאטרון הוותיקה, כמעט מוסד בפני עצמו, היתה במשך שנים חברתו של **עמוס גפן**, עורך ספרותי ומתרגם. בשנים האחרונות היא היתה מיודדת עם איש־העסקים **אברהם פילץ**, בנו של הקבלן **אריה פילץ**, ידידות שידעה עליות וירידות, אך עכשיו חידשו השניים את היחסים היפים האלה. לא אתפלא אם הידידות המחודשת הזאת תוליד נסיעה משותפת לחו"ל.

תקרית ליד הבריכה

לפני שבועיים סיפרתי לכם כיצד גילה רני קובלנץ, בן למישפחת קובלנץ עתירת־הנכסים, מבעלי מוסך פיאט המרכזי בתל־אביב, שחברתו־לשעבר רות מאירוביץ היא בהריון אחרי תרגיל שעשתה לו, וכיצד כל החברים ובני־המישפחה שלו כועסים מאוד.

רותי בת ה־32, גרושה ואם לילד, מסרבת לעשות הפלה, ומנסה להתנקם בו בכל מיני דרכים וצורות. אל תחשבו שבינתיים לא קורה דבר. בשבוע שעבר

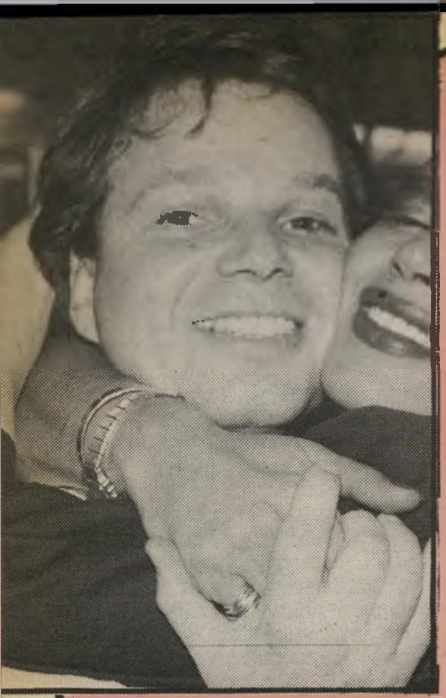

רני קובלנץ
בקשה ברסקול

אלי דסה, העולם הזה

רות מאירוביץ
בשורה הראשונה

בתקיפות, לעזוב את השטח. אבל מאוחר מה לא קרה.

בכר אמר לו: תחזור שנית על ההודעה. אך שוב לא קרה דבר. רותי החליטה להתעלם מזה.

ראה רני כי הבקשה שלו אינה עוזרת, וקרא לקציני־הביטחון של המלון לבוא מייד למקום. רותי נבהלה, כנראה, מהרעיון שאנשי־הביטחון יגרו אותה בכוח החוצה, והיא החליטה לעזוב מייד.

דקה אחרי צאתה חזרו החיים למסלולם הרגיל, אך בזה לא נגמר העניין.

רותי התחילה להטריד את רני ובני־ביתו בשיחות־טלפון, וזה כבר באמת נמאס על בני־מישפחת קובלנץ. הם הגישו תלונה למישטרה.

ראתה רותי כי טוב העניין, והגישה תלונה נגדית.

כך נמשכת המילחמה האכזרית הזאת. כרסה של רותי תופחת, מישקלו של רני יורד מעצבים ותיסכול, ואנחנו משמיעים מרוב נחת, כי בכל זאת משהו קורה בעיר הזאת.

גם חיבוק, גם נשיקה

מה קורה לבני־הזוג **חווה ויוסי חכמי**, מהעשירים והפופולריים שבאנשי המאיון העליון?

חווה, האישה האלגנטית, ויוסי חכמי, מבעלי הפניקס ואספקאמנות מהגדולים בארץ, אנשים צעירים ממנו. חוץ מזה הכל בסדר, אך תמיד יש אנשים הרוצים לקלקל, והמפיצים שמועות משמועות שונות.

אז במשולש־הבילויים של צפון תל־אביב מספרים שלחווה היפה יש מאהב, שהוא **סגן־אלוף** בצבא. במסיבות האכסקלוסיביות מרננים שיש לה מאהב שהוא **רופא־שיניים** ידוע. אך הגדילו לעשות כמה נשמות טובות, שהפיצו שמועות שיש לה רומאן עם גבר כבן

אחים תאומים, חווה חכמי וראובן בין
הלשונות הרעות מרננות שיש לה מאהב...

נשואים כבר שנים רבות. הם נשואים טוב, אך סיגנון־הבילוי שלהם שונה. חווה אוהבת מיסעדות ובילויים אינטימיים, ואילו יוסי אוהב מסיבות ודיסקוטקים, ומאור נהנה לבלות עם

בפינה חשוכה

מי שעקב אחרי קורותיה של **מירה לב**, בוודאי בקי בכל הפרטים. מי שאינו זוכר, שישאל את החברים שלו. כי רק לפני שבוע סיכמתי את הפרק ה־264, ואין לי כוח לחזור על זה.

לעומת זאת, בחתונה של דוגמנית־הצמרת הדנית **מיי בריט** ובעלה הישראלי **גיל גמליאלי** שמתי לב לכך שבאחת הפינות החשוכות של רחבת־הבריכה של מלון הילטון. שם נערכה החתונה, ישב לו זוג, מירה לב וידידה, איש־העסקים **אליאם אברג'יל**. השניים הביטו זה בזה, ולא כל־כך שמו לב לקורה סביבם.

לפתע פרצו לרחבה שלוש רקדניות־בטן והתחילו לענטז. אברג'יל, שהיה מרוכז עד אז במירה, התחיל להתרכז ברקדניות. אז הזכירה לו מירה שהוא צריך לטוס לחו"ל בעוד כמה שעות, ושכדאי שהם ייצאו מייד לנמל־התעופה.

הם יצאו ביחד, והיא חזרה לחתונה בגפה. הוא טס, והיא המשיכה לבלות בחברת כמה חברות שהיא פגשה בלובי של המלון, בנות־גילו של בעלה־בנפרד **דני מעוז**.

החבורה כולה עזבה את המלון לבילוי במיסעדה הודית, משם המשיכה הכבורה לדיסקוטק פופולרי ביפו. אך כוחה של מירה לא

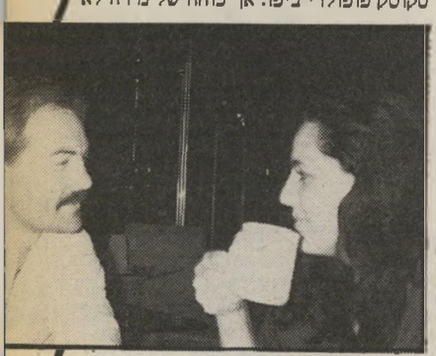

מירה לב ואליאם אברג'יל
בילוי בקצב רצחני

אזל, והיא המשיכה עם אחת החברות למיסעדה מיוחדת חדשה, שם הן בילו עד 5 בבוקר.

עדיין לא גיליתי את תוכניות־הבילוי שלה בשבועיים הקרובים, אך בחגים היא תבלה בחברת אברג'יל, שיחזור במיוחד מחו"ל.

40, העוסק בשיווק ושיש לו עבר בחיי־הלילה בתל־אביב כבעל־מועדונים. ראו אותם ממש מחובקים.

נו, חשבתי שיש לי סקופ, ופשוט חיכיתי למועד המתאים. ואז ראיתי אותה עם הגבר הזה. הוא אפילו נתן לה נשיקה. אתם תתאכזבו לגלות מי זה היה: אחיה התאום, **ראובן בין**, איש חיי־הלילה בעבר ואיש־עסקים בהווה.

כשסיפרתי ליוסי על השמועות, הוא לא התרגש בכלל.

(המשך מעמוד 9)

של זיידמן, שגמרו את ההלל על המנכ"ל המצויין של המישרד, מבלי להזכיר אפילו את פועלו של סגן־השר.

גם בנקודה מהותית אחת לפחות התפתח עימות בין הצדדים: זיידמן, כמנכ"ל, ניהל לפני כשלושה חודשים מגעים עם האוצר בנוגע לכיסוי גרעונות בסך של כ־36 מיליון ש"ח. אגף־התקציבים באוצר, כך מסתבר, ניאות לכסות את הגרעונות, אולם בתנאים מסויימים שלהם הסכים זיידמן.

זיידמן, כאמור, גיבש את ההסדר עם האוצר. אחד ממקורבי פלדמן מספר: "זיידמן עשה את הדיל עם האוצר, ורק שכח להגיד לסגן־השר שבמשך שנתיים לא נקבל תוספות, מבלי להתחשב בגידול הטיבעי של האוכלוסיה. נכון שהוא היה חייב להביא את הסכסכם לסגן־השר כדי שהוא יחתום עליו, אבל הוא הגיע אלינו עם ההסכם רק אחרי שהדיל היה מבושל לגמרי. בעצם, לרב פלדמן לא היתה שום ברירה אלא לחתום, כי האוצר הקפיא בינתיים את הזרמת הכספים לפי נימיות. הוא לא רצה שהפנימיות יתמוטטו."

גורמים בכירים מהדרג המיקצועי של המישרד, יצאו בהקשר זה להגנתו של זיידמן, ואמרו שההסדר עם האוצר בהחלט נחשב כסביר. "אולי הוא לא הישג מבריק למישרד", אמר אחד הגורמים, "אבל זו בפירוש איננה פאשלה."

מבחינתו של הרב פלדמן, כנראה, התנהגותו של זיידמן בפרשה זו נחשבה כפאשלה גדולה. הרב פלדמן סירב להתראיין לכתבה זו, ולכן אין לדעת בדיוק מה עבר בראשו. אולם כנראה שהיה עוד עניין אחר, שהיווה קש אחרון ששבר את גבו של פלדמן: היתה זאת נסיעה לכנס השנתי של אירגון־העבודה הבינלאומי בג'נבה, שהתקיים לפני חודשיים.

מקורב לפלדמן: "הרב פלדמן נסע לכינוס, ונשא שם נאום מרשים. היו לו גם כמה הישגים הסברתיים מרשימים. לעומת זאת, אף אחד לא הבין מה פתאום נסע גם זיידמן. הוא הרי בכלל לא יודע אנגלית. כבר בג'נבה שוחח הרב פלדמן עם זיידמן, והסביר לו כי הוא אינו מרוצה כלל מתיפקודו כמנכ"ל."

שיעורי בית

זיידמן, גבר צעיר (35); גבה קומה (כ־1.80 מטר) וכבד גוף (כ־120 ק"ג). יש לו פנים בהירות, טובות, ועיניים בהירות. אדם לבבי, ילדותי מעט, חסר־ניסיון לחלוטין במגע עם תיקשורת.

לגבי הטענות בדבר חוסר נחיצותו בג'נבה, הוא מגיב: "אנגלית אמנם אני לא מדבר טוב, אבל אני מבין." שאלתי אותו איפה הוא למד אנגלית. זיידמן: "אצל מורה פרטי."

יומיים אחרי שובו של זיידמן ארצה, הוא זומן ללישכתו של פלדמן, ושם, ככל הנראה, הוא התבקש להתפטר. זיידמן סירב, וטען שהוא מונה על־ידי חסידות גור, ולכן הוא גם יפוטר על ידם.

הרב פלדמן מיהר להעביר את הנגשא להכרעתה של ועדת התישיעה של חסידות גור. בדיעבד, מסתבר, הוא לא הכין את שיורי־הבית הפוליטיים שלו, ונהג כטירון גמור. תחת להכשיר את הקרקע אצל הגורמים הקובעים בחסידות גור (אחיו של הרבי מגור ובנו, או לפחות חברי ועדת התישיעה), הוא הגיע לדיון לא־מוכן.

וועדת התישיעה התכנסה כמה פעמים, והחליטה, מסיבות של ייעול וחיסכון בזמן, למנות ועדה מצומצמת יותר, של ארבעה חברים, שתפתור את המשבר. לוועדת הארבעה נבחרו יוסף רייכברד, בעל מלטשת יהלומים ברמת־גן; אלעזר הנגלס, סוחר מקרקעין; סנדר דרנגר, איש־עסקים, ומשה אורינשטיין, ראש עיריית בני־ברק.

מינויו של אורינשטיין לוועדה לא מצא חן בעיני פלדמן, משום שהוא נחשב כפטרון הפוליטי של זיידמן. עקב מחאתו הוחלף אורינשטיין במשה שיינפלד, יהלומן. פלדמן וזיידמן עשו ככל שביכולתם לבנות לובי שיתמוך בעמדתם, ושניהם נקראו להופיע בוועדה. לבסוף הוחלט מה שהוחלט.

מה הוחלט — אינו ברור בדיוק, משום שוועדת הארבעה היא עצמה מין פורום חשאי, ואין שום פרוטוקול להחלטותיה. זיידמן: "היו ישיבות בעניין הזה ואמרתי מה שהיה לי לומר. אני לא יודע מה בדיוק הוחלט, רק את השורה התחתונה, ששנינו נמשיך לעבוד ביחד. היו בינינו מתחים. זה לגיטימי, ונמצאה הנוסחה לעבוד יחד."

מקורות, הטוענים שהם יודעי־דבר, לחשו לי מה היה תוכן ההחלטה: או ששניהם נשארים בתפקיד, ומסתדרים ביניהם, או ששניהם הולכים הביתה. הוועדה גם קראה לסדר את זיידמן, והורתה לו לפעול תוך שיתוף־פעולה מלא עם פלדמן ובכפיפות אליו.

ההחלטה לא מצאה חן בעיני פלדמן. ובטח ובטח שלא מצאה חן בעיני מקורביו. הם החלו לחפש את זיידמן.

להלן חלק מה'מימצאים' שהודלפו לי לגבי פעילויותיו של זיידמן, ובצמוד להם — תגובתו.

הטענה: האיש מעולם לא מגיע לעבודה בזמן. השעה הרגילה שבה הוא מגיע, היא בין 9:30 ל־10:00 בבוקר.

זיידמן: "אני מגיע בכל שעה שאני מגיע. אתה יודע שמנכ"ל לא מקבל שעות נוספות, ואני נשאר פה בדרך כלל עד 8 בערב."

● **מה אתה עושה בדרך כלל בבוקר?**

זיידמן: "אני קם ב־6.30, מתפלל, ואחר כך לומד דף גמרא. ב־8 אני גומר ללמוד, ולאחר מכן אני עולה מבני־ברק לירושלים."

● **"ומה עם הדוגמה האישית? מדוע אתה לא מגיע לעבודה כל יום ב־8, כמקובל?**

זיידמן: "אני נותן דוגמה אישית גם כשאני נשאר מאוחר."

הטענה: לפחות בחמש הזדמנויות, במהלך החודשים האחרונים, שהה זיידמן בסופי־שבוע במלון שרי ישראל שבירושלים על חשבון המישרד. על־פי הטענה, ההצדקה היחידה להישארותו של זיידמן בירושלים, היא לצורך ההיערכות הפוליטית שלו לקרב על המינוי.

זיידמן: "אני לא ביליתי בבית־המלון. אני טרחתי בסופי־שבוע בירושלים לצורכי עבודה. את הקבלות האלו הגשתי לחשב, והם ישולמו בבוא הזמן."

● **איזה סוג עבודה אתה עושה בשבת?**

זיידמן: "יש לי הרבה־הרבה חומר לקרוא. לקחתי לי סופשבוע לעבוד על החומר".

● **סליחה, מותר לעבוד בשבת?**

זיידמן: "לקרוא חומר — זה לא עבודה בשבת. תלוי איך שאתה מגדיר את זה. להערכתי, מותר לעשות את זה בשבת."

הטענה: לעיתים קרובות זיידמן מאחר לפגישות עם ראשי אגפים, ולחילופין — גורם להם להמתין בפתח לישכתו במשך זמן רב, ארוך בהרבה מהמקובל.

זיידמן: "אנחנו לא עובדים עם סטופר. אני לא רואה שום בעייה שיהיה איחור של כמה דקות. כמובן, אבל, שמשתדלים להקפיד בזמן."

הטענה: זיידמן מציג עצמו כמי ששרת בצבא, למרות שבפועל מעולם לא היה חייל.

שאלתי את זיידמן אם הוא שירת בצה"ל. במקום להשיב לי הוא פתח את תיקו, והציג לפני פינקס־מילואים. הנושא מיספר אישי 3083253, טוראי זיידמן חנוך, מוצב בהג"א. התעודה הונפקה ב־2.12.87.

● **האם לבשת איפעם מדים?**

זיידמן: "לבשתי מדים, אבל הם לא התאימו לי, היו קטנים עלי."

● **כמה זמן נמשכת הטירונות בהג"א.**

זיידמן: "12 יום, אבל אני עוד לא עשיתי טירונות. בהתחלה, כמו כל תלמיד־ישיבה, קיבלתי חדייה משרות. אחר כך, לפני הרבה שנים, הצהרתי על הפסקת־הלימודים. הם קראו לי כמה פעמים, ודחו את הגיוס, ואחר כך קיבלתי פטור מהשרות."

בגלל סעיף בריאותי או נפשי?

זיידמן: "בריאותי. עכשיו הבראתי, ואני מוצב בהג"א. בינתיים עוד לא קראו לי למילואים אפילו פעם אחת."

מורות

"לי ימדתי במשך תשע שנים בבית־ספר ידוע בחיפה. לבית־הספר יש מסורת ארוכה של חינוך לערכי־יושר וכיבוד־הזולת. האווירה בין מורי בית־הספר נעימה ואוהדת ביותר. היות ובילתי שעות רבות בבית־הספר, מטבע הדברים שיצרתי קשרים חברתיים עם חלק ניכר מצוות־המורים, קשר חברתי של אחרי שעות העבודה.

"שנתיים לפני שפוטרתי, החלו להתערער חיי־הנישואין שלי. בעלי ואני החלטנו להתגרש. לרוע המזל ניהלנו מערכת־גירושין קשה, היו מעורבים גורמים של כסף רב, ושאלת גובה המזונות. עורכי־הדין של שנינו יצרו מתח נוסף והגירושין הפכו לפרשה מכאיבה. היות וכמה מחבריי הטובים ביותר היו מבין מורי בית־הספר, הם כמובן שותפו בכל פרטי האירועים.

"בתי, בת ה־7, נפגעה מאוד מכל העניין, פניתי ליועצת בית־הספר שבו לימדתי והתייעצתי איתה איך לנהוג. נראה היה שאני זוכה לאהדה ולהבנה מצד חבריי לעבודה.

"לא האמנתי למישמע אוזניי כאשר הוזמנתי לחדרו של מנהל בית־הספר לשיחה שבה אמר לי שכמה מורים פנו אליו בהמלצה להעביר אותי מתפקיד של מחנכת־כיתה. כשביקשתי להבין מדוע, הוא הסביר כי לדעת כמה מורים אין זה יאה שמורה גרושה עם סיפור־גירושין קשה כמו שלי תחנך ילדים בגיל־ההתבגרות. הם מוצאים בכך טעם לפגם.

"זעזוע אינו ההגדרה הנכונה של תחושותיי באותם רגעים. חשתי מושפלת. כדי לא לפרוץ בבכי יצאתי מחדרו של המנהל. ניגשתי לחדר־המורים וראיתי הבעות פנים מוזרות של שתיים מחברותיי הטובות. כשרציתי לספר להן מה קרה לי הן התחמקו. בבת אחת הבנתי מה קורה. אני לא מסוגלת לתפוס מאיפה היה לי הכוח לחזור לחדר־המנהל ולדרוש ממנו שיפרט באוזניי מה הוא יודע. הוא הסביר לי כי הכל כתוב בתיק האישי שלי, ומשם הוא שאב את כל המידע.

"דרשתי לעיין בתיק. הוא סירב בכל תוקף וטען כי התיקים האישיים חסויים. בטיפשותי עוד ניסיתי להסביר לו שאני אדם מבוגר וזכותי לדעת. אלה ההוראות' הוא ענה.

"מאותה שיחה יצאתי כמורה כללית, אך כיתתי נלקחה ממני. אשה גרושה אינה יכולה לחנך!

"עברתי משבר קשה, אך את עוצמת הנזקים של פרטים אישיים והסתרתם מהאנשים שעליהם הם נכתבים, הבנתי כאשר חודש לאחר מכן נקראתי לבית־הספר של בתי, לשיחה עם יועצת בית־הספר. כשנכנסתי אליה היא שאלה אותי שאלות פרטיות בהחלט, הנוגעות ללבטים שלי בקשר לבתי ולגירושיי. היא ידעה במרוייח את הפרטים מהשיחות שניהלתי כחברה עם יועצת בית־הספר שבו לימדתי.

"איך ייתכן? לא יכולתי להירגע: דרשתי שתראה לי את התיק האישי של בתי והתשובה חזרה — יש חיסיון ואסור לי להראות.

"לא הייתי במצב נפשי שאיפשר לי להילחם. הרגשתי כבתוך סיפורו של ג'ורג' אורוול — 1984, עיניו של האח הגדול יודעות עלי הכל. לי אין זכות לדעת. הרמתי ידיים, התפטרתי מבית־הספר, עברתי לעיר אחרת יחד עם בתי."

דב חדש

דב ותי לב (39) התחנכה וגדלה בחיפה. לא היו לה כל כוונות לעזוב את העיר, גם לא אחרי גירושיה. אך היא הרגישה שאין לה ברירה. לטובתה ולטובת בתה עליה לעזוב ולפתוח "דף חדש".

בשנת הלימודים הבאה היא התחילה ללמד בבית־ספר במרכז הארץ. בתה נקלטה בבית־ספר בשכונת מגוריהן. כעבור שלושה חודשים התחילה שנת הלימודים.

היא נקראה לבית־הספר של בתה, לשיחה עם מנהלת בית־הספר. המנהלת החזיקה בידה דפי־מחשב. היא הסבירה לרותי כי לבתה היו בעבר קשיים עקב גירושיה מבעלה ויעצה לה לשוחח עם יועצת בית־הספר ואולי להפנות את בתה לטיפול פסיכולוגי. רותי קמה ויצאה. היא לא דיברה. כמוצא אחרון היא החליטה לפנות לאירגון המורים העל־יסודיים, שאליו היתה שייכת.

למזלה הרב היא התפרצה לדלת פתוחה.

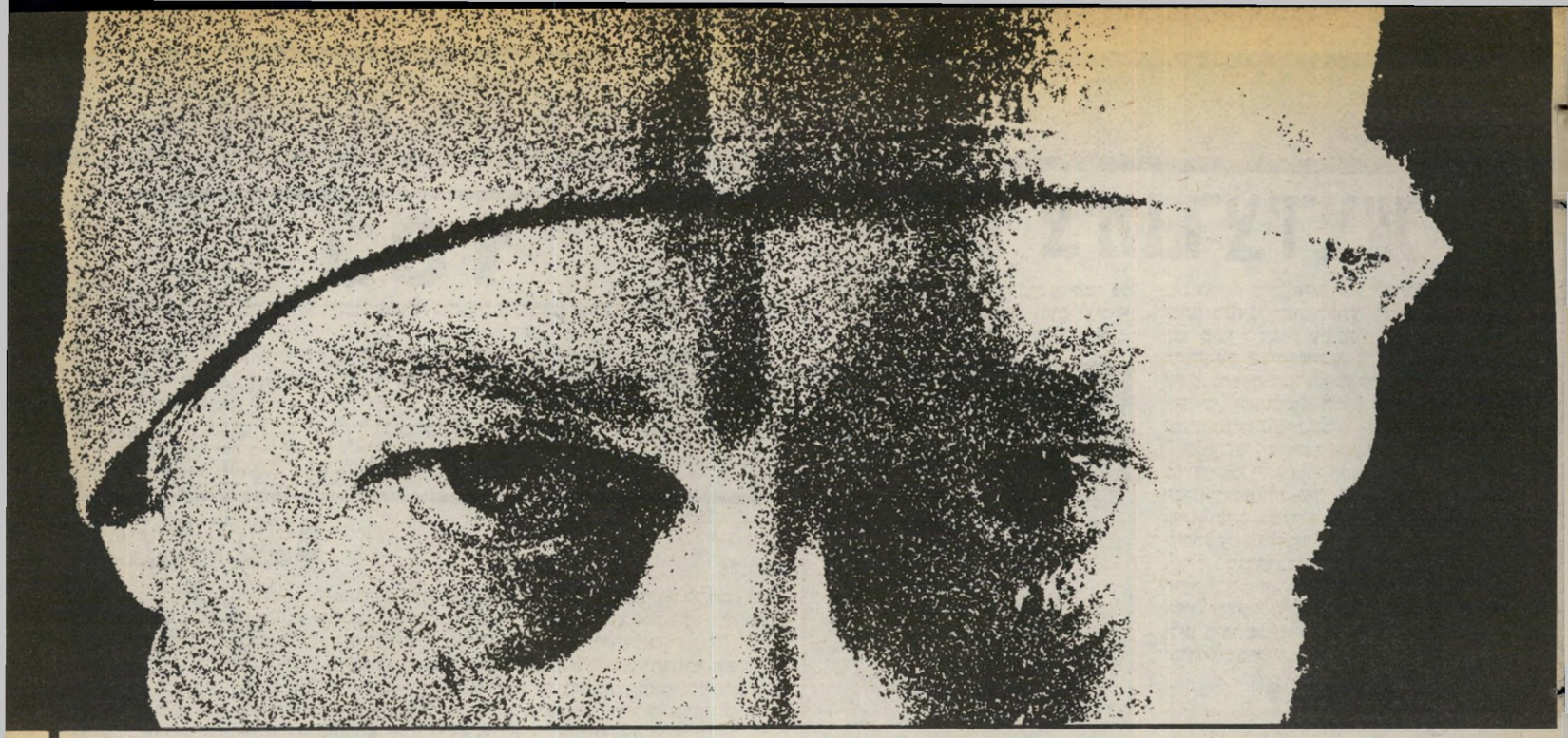

תחת מעקב

אם את מורה, לא כדאי לך להתגרש. אם את מתגרשת, כדאי שלא תספרי ליועצת בית־הספר. הכל הולך לתיק האישי והוא עוד ירדוף אחרייך

שרית רום

יו"ר אירגון המורים העל־יסודיים, שושנה באייר, נזעקת לנושא התיקים האישיים זה זמן רב.

„סיפורים כאלה חוזרים על עצמם שוב ושוב. אני מטפלת בסיפוריהם של המורים, אך אחרי ששמעתי מיספר לא־מבוטל של סיפורים כאלה, הבנתי כי הבעייה היא גם של המורים, ובוודאי של התלמידים.

„עד למיחשובם של בתי־הספר, נהגו להשתמש בכרטיסיות־נייר שנשאו פרטים מאוד מדוייקים וכל שהיה על המורים לעשות היה למלא פרטים אלה. כשהחלו למחשב את בתי־הספר, ובאין כל הנחיות ברורות מה מותר ומה אסור לכתוב במה שנקרא „התיק האישי," כל אחד יכול לכתוב כל פרט הנראה לו. „כרטיסיות־הנייר היו נשמרות לתקופות קצרות בלבד. נהוג היה לחשוב שהן חומר בלעדי של בית־הספר, כך שעם מעברו של תלמיד או מורה לבית־ספר אחר, לא נהגו להעביר כרטיסים אלה.

„כיום יש מאגר מרכזי של פרטים אישיים העוברים עם האדם ממקום למקום. ומי מחליט מהם הפרטים הרלוונטיים שירשמו על אדם במאגר זה? אירגון המורים העל־יסודיים נזעק בכמה תחומים מרכזיים סביב נושא הפרטים האישיים: בתי־הספר העל־יסודיים הפכו למיפעלים.

„בבית־ספר ממוצע יש כ־1200 תלמידים וכ־70 מורים. נוצר סירבול ביורוקרטי רב, והפיתרון שנמצא הוא מיחשובם של בתי־הספר. ברמה מסויימת של פרטים, הן על תלמידים, הן על מורים, מקובל עלי שחשוב שיהיו נתונים, לפעמים זה מועיל לתלמיד או למורה.

„באותם מיקרים שתלמיד, מסיבות כלשהן, עובר תקופה קשה, ורצוי להתנהג איתו במידה של סלחנות — זה בסדר. במיקרה של תלמיד אלים, חשוב שיידעו. לא מקובל עלינו שאין קריטריונים ברורים לגבי השאלה מה הם פרטים רלוונטיים ומה לא. לא מקובל עלינו שלא קבעו פרק־זמן מוגדר למחיקתם של פרטים אלה.

„נתקלתי במיקרים רבים של מורים שקיבלו פתאום הודעות־פיטורין, אחרי שנים רבות של קביעות וותק. במהלך דיונים בוועדת־הפיטורין התברר כי תיקיהם של אותם מורים עמוסים בפרטים שמעולם לא נודעו למורה. תלונות של הורים על המורה, תלונות של מורים אחרים על המורה ודברים דומים. למורים מעולם לא נמסרו פרטים אלה.

„כולם טענו שאילו היו יודעים על תלונות כאלה, היו מטפלים בהן בזמן שזה קרה.

„לא ייתכן שמישהו יאסוף במשך שנים חומר־נפץ כזה, וביום בהיר אחד, ללא כל הודעה, המורה יפוטר.

„להגנתם טענו מנהלי בתי־הספר שהחומר חסוי. אפילו לפני נציגים שלנו, שביקשו במישרד־החינוך לעיין בתיקים כאלה, כדי להגן על מורה מפני פיטוריו, נחסמה הגישה. כשכבר קיבלנו, אחרי לחץ כבד, את התיק, התנאי היה — אתם כן, המורה אסור לו לעיין.

„אני חוזרת ואומרת שפרטיו האישיים של אדם, גם אם הוא ילד צעיר, הם רכושו הפרטי ועניינו הבלעדי. לאיש אין הזכות לערער זכות זו. לאיש אין הזכות להשתלט על האדם בעזרת פרטים אישיים חסויים."

הנחיות ברורות

הקיץ התקיים בהולנד כנס של הפדרציה הבינלאומית למורים על־יסודיים. שושנה באייר התברר, כי גם במדינות אירופיות, הנחשבות כנאורות ומתקדמות ביחסן לזכויות־הפרט, הופעתו של המחשב, וקיצורי־הדרך שניתן לעשות באמצעותו, יצרו בעייה דומה של העלאת פרטים רבים ומגוונים על ציבור המורים והתלמידים במערכות־החינוך.

אף באחת מהמדינות שהשתתפו בכנס אין חוקים והנחיות ברורים לגבי מילוי פרטים אישיים. הכל מותר. תחילה הכניסו את המחשב, ורק לאחר־מעשה גילו כי הוא יכול לפעמים להיות מסוכן ביותר.

שושנה באייר: „הכנס היה אמור לדון בחידושים טכנולוגיים בבתי־הספר. לאחר דיונים סביב הנושא החלו לצוף ולעלות שאלות לגבי שימוש בתי־הספר במחשב. התברר לכולנו כי עלינו לטפל בנושא לאלתר, בטרם ייגרם נזק שלא ניתן לתיקון."

בסיום הכנס התקבלה החלטה המחייבת את כל המדינות החברות בפדרציה, מאירופה וסקנדינביה. נוסח ההחלטה:

● יש לקיים חיסיון ביחס לרישום פרטים אישיים. אסור לחיסיון לחול על האדם שעליו מדובר בפרטים אלה. במיקרה של קטין, זכותם של הוריו לעיין בפרטים אלה.

● למורה, להורה או לתלמיד בוגר תהיה הזכות המלאה לערער על הרישום ולדרוש שינוי או מחיקה של פרטים שאינם רלוונטיים, או העשויים להזיק לאדם בעתיד.

● לא יירשמו בתיק האישי של המורה או התלמיד פרטים שאינם רלוונטיים, ואינם נוגעים ישירות לתיפקוד התקין של המוסד.

באייר: „לא די בכך שההחלטות התקבלו. כדי ליישמן צריך מישרד־החינוך להעביר הנחיות ברורות. מה הם הפרטים שצריכים להיות רשומים? מהו פרק־הזמן לתקפותם? החשוב מכל יהיה לאכוף את ההחלטה על כל בתי־הספר, ולהיות במעקב שהדברים אכן מתבצעים.

„הפרטים צריכים להיות רשומים בצורה זהירה ביותר, ולא מתוך רצון בנקמנות. חשוב גם לקבוע סייגים לגבי מחיקה של פרטים או שינויים, כדי שלא תתפתח מערכת של איומים ולחצים על האחראים לשינויים אלה."

183

לפי דיווחי דובר צה"ל והמישטרה נרצחו בשבוע שחלף 4 ערבים על ידי בני עמם.

ספירת „דיעה אחרת" מראה כי מאז תחילת מאורעות האלימות הערבית ב־9.12.87 קטל הטרור 183 איש ואישה, ערבים ויהודים לפי הפירוט הבא:

- **138 ערבים נדקרו, נורו ונשרפו בידי אחיהם.**
- **45 יהודים נרצחו.**
- **1 חייל ישראלי נעדר.**

מאיר ליפשיץ

חוסני אינו ידיד, מובארק אף פעם לא היה חבר. 10 הנקודות לא אמורות לקדם את תהליך השלום או לקרב בין יהודים לערבים. רעיונותיו באו לפרוץ את הדרך עבור ערפאת. תכניתו מיועדת לסלול את המישעול עליו יגיע אש"ף לירושלים.

מובארק היה אויב לישראל ומעשיו מוכיחים כי גישתו נשארה כשהיתה. מי שבונה צבא חזק ומודרני, כאשר מליונים בקהיר סובלים מתת־תזונה, מכין עצמו למלחמה. לא נגד לוב או סודאן וגם לא נגד צ'אד או תימן. מי שדואג לפתח טילים ארוכי טווח ואוגר נשק כימי חושב על מהלומה צבאית ולאו דוקא על שיתוף פעולה מדיני.

חוסני מובארק לא חימם את השלום עם ישראל, גם לאחר סיום פרשת טאבה. לעומת זאת השתפר ביותר מצב היחסים בין עירק למצרים. שגרירנו בקהיר עדיין מוחרם אך קדאפי כבר נחשב שם ל„פרסונה מאד גראטה". שמיר מוקצה מחמת מיאוס בזמן שאבו־עמאר יוצא ובא כבן־ברית וכקרוב משפחה.

ובגלל שחוסני אינו ידיד ומובארק מעולם לא היה חבר, כל מיסמך המגיע ממנו אלינו מוכתם מלכתחילה באבק המזימה. הפעם אפילו לא טרחו לחסוות את התפרים הגסים. מלבד ביטויים צורמים כמו „האדמה הכבושה" כל הנקודות נראות כלקוחות ממצע מפלגת העבודה. הילדים קוראים לזה „לסכסך", המבוגרים יותר מכירים את הביטוי „הפרד ומשול". במציאות הפוליטית בישראל הכוונה להעביר את יצחק רבין ממחנה שמיר־ארנס למחנה שמעון פרס.

וההידרדרות אצלנו כל כך מהירה עד ששר הבטחון מוכן ללכת עם האויב לשעבר (ואולי גם בהווה, כנראה שבעתיד) נגד ראש הממשלה. מפלגה גדולה השותפה בקואליציה מצטרפת ליוזמה זרה העושה פלסתר את התכנית שנלחמו למענה עד לפני תקופה כה קצרה.

וכך נלך מדחי לדחי ומתכנית אחת הגרועה מקודמתה. כך נתפקר מכל העקרונות ונפקיר את כל העמדות. חיסול היישות הציונית לא יתרחש בזבנג וגמרנו. מכת החסד על הבית השלישי לא תבוא באיבחת חרב יחידה. לאט, לאט, עוד דונם פיזי ועוד עז מדינית, זו השיטה. יש זמן, היהודים עושים לעצמם מה שהגרועים בשונאים לא היו אפילו מעלים בדעתם.

יצחק צ'מברצ'רצ'יל

עד לפני שבוע היה יצחק־רבין. אז שטף גל צ'רצ'יליאני את חופי ישראל, ופובליציסטי ועסקני השמאל החליטו לפתע עבור יצחק ...

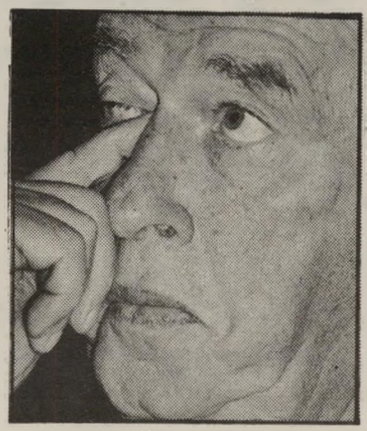

יצחק רבין
היד המרחיעה היא היד המעודדת

שהוא צ'רצ'יל. אמרו צ'רצ'יל אך התכוונו צ'מברליין.

ויצחק, שעד לפני שבוע היה רבין, קרא בחדשות שבע בערב יום ג' לרבוק ביוזמת שמיר, בניגוד לעמדת שמעון. ובכותרות ע־תוני יום ד' אף הודיע שישראל לא קיבלה רשמית שום תכנית מצרית ולכן גם אין להתייחס לזה. אותו אחד החליט לפתע שהוא יצחק על יצחק ויהיה צ'רצ'יל — מנהיג, כלשון פובליציסטי ועסקני השמאל.

ולפתע כבר יש תכנית מצרית ואין תכנית ישראלית. ויש 10 נקודות ואין 4 נקודות. וצריך ללכת לקהיר ואם לא אז ישקול פירוק הממשלה. ויצחק — צ'רצ'יל.

אותו יצחק, אשר כשהיה רבין גירש מנהי־גי טרור מאש"ף־שטחים החוצה, אל אש"ף־טר־ניס. ואותו יצחק, אשר תבע ושפט וגירש את אותם מנהיגי רצח. לפתע כשהוא צ'רצ'יל, כבר מוכן להיפגש עם מגורשיו, עם מנהיגי הרצח, עם שליחי אש"ף. כן, עם אלו אותם גירש. והפעם הוא לא מכתיר אותם בתואר רוצחים וטרוריסטים. הפעם הם מנהיגים פל־שתינאים אותנטים. נציגי „השטחים".

כן, היינו רגילים לשמעון כן ולא, עכשיו גם יצחק כן ולא. אותו יצחק שביקש להרתיע הטרוריסטיפאדה ע"י גירוש פעיליה, הוא אותו יצחק המעודד הטרוריסטיפאדה ע"י שיחות עם מגורשיה.

היד המגרשת היא היד המקרבת והיד המר־תיעה היא היד המעודדת. את זאת לא יבינו אפילו מוחמד מילחם ואכרם הניה. וכבר לא ידעו מיהו שמעון ומיהו יצחק. מיהו צ'רצ'יל ומיהו צ'מברליין.

● ● ●

בעצם, מה קרה להם השבוע? האם שכחו עסקני השמאל מיהו צ'רצ'יל? האם התבלבלו פובליציסטי השמאל בין צ'רצ'יל וצ'מברליין? האם שכחו מי זעם וזעק מול ותרנות צ'מבר־ליין? מי דרש דם ויזע מתושבי לונדון המופ־גזים? מי התעקש ולחם ולא ויתר? מי התנגד לגישת רוזוולט וטרומן כלפי סטאלין? מי ניבא שפייסנות זו תצמיח את אימפריית הרוע במזרח? מי רצה לחסל את התוקפנות הארומה בראשיתה?

אילו היה יצחק — צ'רצ'יל, היה חוזר מחו"ל מיד כשפרצה האינתיפאדה. היה

גיל סמסונוב

קוטע את סיורו הממושך באמריקה ורץ לנצח במלחמה. אילו היה יצחק צ'רצ'יל, היה מחסל בכוח מסיבי את ניצני האינתיפאדה. היה עו־שה בתחילה את מה שהבין שצריך לעשות רק מאוחר יותר, מאוחר מדי. היה סוגר השטחים לתקשורת, היה יורה ומפזר ומגרש מיד. ואז היה יותר שלום ופחות דם. בדיוק כפי שקבע צ'רצ'יל: בטחון מביא שלום, ופייסנות מביאה תוקפנות ואלימות.

אבל יצחק נתן לרב־צדיק מצנע לנהל מלחמה. ומרוב צרקנות ופייסנות והתפתלות בנוסח קודמו של צ'רצ'יל, גדלה לה האינתי־פ־אדה, התרחק לו השלום. ועל גבו של יצחק נשאר משא **מחדל האינתיפאדה.** משא כבד, אשר גם מישחק „נדמה לי שאני צ'ר־צ'יל" לא ישכיח אותו.

אותו יצחק שזכור כרבין קשוח ונחרץ, כר־בש 67 ומהדרק 82. אותו הלוחם באש"ף ובולם מדינה פלשתינאית, יורה ב„ילדי האינתיפא־דה" ומגרש ראשי טרור, **רוצה להיות צ'ר־צ'יל ובסוף יהפוך צ'מברליין.**

והשאלה: האם יזכור יצחק ל**רבין** או יצחק ל**צ'מברצ'רצ'יל.**

רענן לוריא מדבר:

„אני לא רוצה לפגוע בך, הנשיא מובארק – אבל אתה כמעט גרוע כמו פרס!"

אורי דן

ישראל בשחור לבן

ניו יורק

ה פסדו הדרמטי של אד קוץ' במרוץ לקראת ראשות עירית ניו־יורק המחיש שוב כיצד היהודים מאבדים עמדת כח חיונית כאשר הם מפורדים ומפצלים את עוצמתם.

לא רק אד קוץ' נפגע אישית בשבוע שעבר בניו־יורק, כאשר חלק מהציבור היהודי התליט לתמוך ביריבו השחור דיוויד דינקינס כמועמד המפלגה הדמוקרטית לראשות ה־עיר, אלא העניין היהודי עצמו.

למשקיף הישראלי מן הצד, אשר נזדמן לן

אד קוץ' עם חבר
כישלונו יפגע ביהודים ובישראל

לעקוב אחרי השלב האחרון של המירוץ על עמדת הכח העליונה בעיר היהודית הגדולה ביותר בעולם — מותר היה להצטער. כשם שאני זוכר את השמחה הגדולה והתקווה ש־מילאו את לב היהודים בניו־יורק באותו לילה לפני כ־12 שנה כאשר קוץ' נבחר להמשיך את „השושלת היהודית" בראשות עירית ניו־יורק, כך הבחנתי בראגה וחששות עמוקים בקרב היהודים כשלמדו על הנסיגה מבית העיריה.

מלבד הגאווה הטבעית שחשו יהודים מע־צם העובדה שבן עמם עומד בראש העיר הא־דירה ביותר בעולם, תרם קוץ' לטובת העניין היהודי והישראלי בתחומים רבים. בין השאר הוא לא התבייש כלל לראוג לנושאים יהו־דיים ובגלוי, להילחם באומץ ובכשרון נגד כל תופעה אנטישמית ולצאת בתמיכה פומבית בעמדות הלאומיות ביותר של ישראל ברג־עים הקריטיים ביותר, כשרבים מהמכובדים והנישאים במימסד היהודי קיבלו רגליים קרות.

אמנם כמובן לא לפי קריטריונים אלה ני־תן לגשת לבחינת כישוריו של מועמד לע־רית ניו־יורק. העיר שהיא תערובת של בבל וסדום, תלוי באיזה רובע ולעיתים באיזו שעה, עומדת בפני בעיות אדירות. מהאשפה המצטברת בחוצותיה ועד יוקר הדיור לאורח הממוצע. גם כאשר מישהו יושב בכהונה רמה 12 שנה עלולה ארגונטיות השלטון לעלות לראשו והשחיתות לפרוח מתחתיו.

אולם גם תומכיו המושבעים של המנצח השחור דינקינס אינם בטוחים שהוא מוכשר יותר מקוץ' להתמודד עם בעיות ניהול העיר המופלאה והמרתקת, אשר הן מהקשות בת־חום זה בעולם.

מכל מקום, כמעט כל קבוצה אתנית בניו־יורק היתה קרוב לודאי רוצה לראות בראשות העיר איש משלה. מה שניתן לשייך לתחום של גאווה עדתית מלבד האינטרס הצרוף.

יהודי ניו־יורק, בעלי האמצעים וההשפעה יותר מכל קהילה יהודית אחרת בעולם, החזי־קו בעמדה זו בראשותם — וגם איבדו אותה בשבוע שעבר במו ידיהם.

ברגע בו פיצלו את כוחם, גם בגלל ירי־בויות אישיות ופוליטיות בינם לבין עצמם, היתה הנסיגה כמעט בלתי נמנעת. ברגע בו החליטו חלק מהיהודים למכור את אחיהם קוץ' לטובת יריבו דינקינס, רק הם הבטיחו את נצחונו של האחרון.

■ שינאת השחורים את היהודים

מ נקודת מבט ישראלית אינטרסנטית ובסופו של דבר יהודית־לאומית כללית, איבדו היהודים רמקול גדול, החשוב לטובת עניינם דוקא כשישראל נמצאת בשפל בתר־מיתה ובמעמדה בארה"ב.

לא היה נושא בוער ישראלי אחד בעל משמעות בינלאומית אשר קוץ' לא יעמוד מאחוריו בכל עוצמת כשרונו הרטורי, הלהט היהודי וגילוי הלב. ב„גרייסי מנשיון" מעונו הרשמי, בבנין מועצת העיר שם קיבל אישים

ג'סי ג'קסון וחברי
תמך בדינקינס

מכל העולם, או במסעותיו במדינות זרות לא היסס לרגע „לסגור חשבון", או לפתוח חדש בנושאי היהודים וישראל, לעיתים בצורה ש־הרגיזה יהודים מפוחדים. הוא תמך בהתנח־לויות ביהודה, שומרון וחבל עזה, הגן על הפ־צצת הכור בעיראק, יצא לימינה של ישראל בימים הקשים של מלחמת לבנון ונחלץ לעז־רת הסברתה בחודשים הנוראים (למעלה מ־20) של כשלונה מול האינתיפאדה. ואת כל זה לפחות שמעו גם בוואשינגטון הלא־רתוקה.

במילים אחרות — למרות שרלתו של ראש עירית ניו־יורק היתה פתוחה לגדולים וקטנים מישראל מכל גווני הקשת הפוליטית, הממשלתית והבינעירונית — עמדותיו הל־אומיות של קוץ' כיהודי, היו ברורות, נוקבות ומהדהדות, גם כשמרכזית צמרת המימסד ה־יהודי לא העזה להשמיע ציוץ. מעניין יהיה בהזדמנות לברוק לא רק כיצד הגיע קוץ' לעמדות אלה, אלא באיזה מידה היתה להן השפעה לפחות על חלק מהליברלים היהודים בניו־יורק שהחליטו לנטוש אותו ולהפקיר אותו לטובת דינקינס.

המועמד השחור דינקינס מתואר כאיש נעים־הליכות המדבר על אחדות ואיחוד תוך ניסיון לבלום כל עימות בין שחורים ליהודים בעיר שלעיתים המתח בה הוא רב בנושא זה. אבל קריאות הבוז שהשמיעו תומכיו של דינ־קינס בעת שכרון נצחונם כשדינקינס השמיע את שמה של ישראל, וכשהוא מנסה לעצור בעדם (כפי שתיארו דיווחים בעיתונים ישרא־ליים) עלולים להצביע על המגמה המסוכנת. ייתכן, וכאן יש לחשוש, שמאחורי החזות והכוונות הטובות של דינקינס מסתתרים שחורים שונאי יהודים וישראל וכן תומכי אש"ף, כמו פראחן הפאנאטי, וג'סי ג'קסון שהוא הרבה יותר מתוחכם ממנו.

אם מאחורי המסך התמים של דינקינס ית־פרצו הטיפוסים והעמדות הללו, מקרב הכח השחור בארה"ב, במידה ודינקינס ינצח את יריבו רודולף ג'וליאני ביום הבחירות — יימ־צאו את עצמם בבעייה רצינית, יהודי ניו־יורק וישראל כאחד.

■ חילחול השינאה לישראל

ה התנגדות לישראל ושנאת יהודים בארה"ב ובמדינות אחרות היא כמיקשה אחת, ולא חשוב צבע עורם של המתנגדים.

בוואשינגטון הבירה בשבוע שעבר, היתה זאת עתונאית שחורה, מבין חבורת העורכים הגדולה של יומון אמריקאי כל־ארצי, שניס־תה להשוות בין ישראל ופעילותה „בשטחים" מול הפלשתינאים, לבין גרמניה הנאצית מול היקודים. והיא שאלה זאת בכל הסבעיות, כאילו הדבר מובן מאליו.

אבל במערכת שבועון אמריקאי בוואשינ־גטון, מהחשובים בעולם, היה זה דוקא עורך לבן שעשה, ובנעימת זדון, השוואה דומה בעת ישיבה עם עורכי השבועון.

השוואה מעוררת צמרמורת זו בין גרמניה הנאצית לישראל, שהיתה עד לא מכבר סיס־מת הקרמלין שלפני הגלאסנוסט, ושוליים

צילום: צפריר, העולם הזה

ח"כ אברום בורג
תרומה לקיעקוע תדמית ישראל

פוליטיים שמאלנים בעולם, החלה להיות מקובלת ומחלחלת בצמתי עצבים של דעת הקהל בארה"ב. כשם שההשוואה בין מבצעי „הארגון הצבאי הלאומי" ושאר המחתרות נגד הבריטים הופכים כמעשה של יום יום לנושא להשוואות עם מעשי הטרור האכזריים שמ־בצעים הפלשתינאים ביהודים, ולצורך הצד־קתם.

„הרי זוהי מלחמת שחרור כפי שאתם היהו־דים עצמכם ניהלתם בארץ ישראל", חוזרים ומתריסים כתבי, עורכי, שדרי מערכות הרדיו הטלוויזיה והעתונות האדירות בארה"ב. ובקו־שי מסבירים להם, שההבדל הוא יסודי, בין השאר בכך שמעולם לא חרתה מחתרת יהו־דית בארץ ישראל על דגלה רצח אזרחים ללא אבחנה, בשעה שזוהי בדיוק מדיניות אש"ף ויתר הפורעים הפלשתינאים הרוצים לראות בהכחדתה המוחלטת של ישראל ובדרך לשם הכל מותר: מנוסעי אוטובוס לירושלים ועד פועל יהודי שנרצח בהתעללות מקפיאת דם בידי חברו לעבודה הפלשתינאי בלב תל־אביב.

השוואות אלה ורומות להן, ואך חמורות מהן בתקשורת האמריקאית גם הן תולדה של הפיצול והפירוד היהודי מירושלים לוואשי־נגטון וניו־יורק לתל־אביב. לא רק שחלק מהעורכים והעתונאים המשחירים רק את ישראל הם בעצמם יהודים. אלא שההשוואות הללו באו בראש וראשונה מתוך היהודים עצמם, תחילה בישראל ואח"כ חילחלו כה עמוק בארה"ב.

כמובן שסחף זה מביא בעקבותיו שאלות גוברות והולכות — עד מתי ומדוע חייבת ארה"ב לסייע לישראל בתמיכה כספית, צב־אית ומדינית.

■ שינאת היהודים את עצמם

כ שם שבניו־יורק המלחמה בין היהו־דים השפיעה רבות על אובדן עמדת כח חשובה, כך איבדה ישראל מגובהה, משום שפוליטיקאים, אנשי רוח, עתונאים יהודים, ישראלים ואמריקאים, הם שקמו לקעקע את תדמיתה של ישראל ולהשוותה למצורעת שבמדינות.

דדי צוקר ויוסי שריד, יוסי ביילין ואברום בורג, דן אלמגור וחבריהם הם מנערי המקה־לה המקאברית המנופפים את דגל פלשתין, ולעיתים אף אש"ף, בשעה שדיגלה של ישר־אל מורד אט אט מעל לתורן.

ואת כל זה ניתן עדיין, די בקושי, ובמאמץ עליון, לעצור.

ראשית — בחיסול הטרור הפלשתינאי. שמעתי את שר הבטחון יצחק רבין מצוטט ששלושים שנות אינתיפאדה לא יגרמו נזק לישראל, באבידות־אדם כפי שגרמה מלחמת לבנון. ובכן, מר רבין, לטווח רחוק עלולים כבר 20 ומעלה חודשי הטרור הפלשתינאי עד עתה, לגרום נזק קיומי כזה לישראל, שלעומ־תו אבידות מלחמת לבנון ייראו כתאונת דרכים מחרידה. הטרור הפלשתינאי כבר

פיזמונאי דן אלמגור
מנערי מקהלת פלשתין

השיג את שלו לא רק בויתורים הנוספים שאתה מוכן, עם שמיר, לעשות לאש"ף. אלא בערעורה החמור של ישראל בדעת הקהל האמריקאית. כדי להתגבר על כך לא יספיקו אפילו אלף אהוד אולמרטים, מלהגיד דברים חסרי משמעות בטלוויזיה האמריקאית. אלא, חיסול הטרור הזה עצמו.

כדי להתגבר על כך, עכשיו ומיד צריך שהיהודים יבינו שממשלת אחדות לאומית מפורדת ומפוצלת, אינה תחליף לעם יהודי מלוכד, מתל־אביב ועד ניו־יורק ומירושלים עד פריז. רק בהתלכדותו יוכל להפסיק את התדרדרותו לתהום ולהבהיר שהוא מוכן להילחם על קיום מדינתו. ■

* חנא סנירא

דניאלה אשכנזי

איזון חוזר

בתוכנית „מוקד" במרץ אשתקד, בחודש הרביעי של האינתיפאדה, אמר אל"מ אפי פיין, מפקד „גבעתי", שאם לא נעצור את האינתיפאדה בשכם וג'נין, היא תגיע לואדי־ערה. היום, בהעדר תגובה נמרצת על עידעוד הביטחון בכבישי יהודה ושומרון, הגיע הקרב על התחבורה היהודית אל כביש מס. 1 של מדינת ישראל, המקשר את עם ישראל עם בירת ישראל.

* * *

מרבים לעסוק, שוב ושוב, בליקויי לי־מוד השואה במערב גרמניה. גם בין בעלות הברית לשעבר לא הכל שפיר. קח לדוגמא ספר לימוד אמריקאי בהיסטוריה כללית ל־כיתה יו"ד: "MEN AND NATIONS" הוא ספר נפוץ של מו"ל וותיק ויוקרתי. יש בו 850 עמודים, 80 עמודים מוקדשים ל־מלה"ע השניה. פחות מחצי עמוד על השואה. את ה„פתרון הסופי" פותרים ב־14 משפטים קצרים מלאי אי־דיוקים. ששה משפטים על מחנות ריכוז וששת המיליונים מסתיימים כדלקמן: „מעריכים שעד נפיל־תו של הממשל הנאצי, מנהיגיו רצחו שישה מיליון יהודים אירופאים. מספר דומה של לא־יהודים, כולל סלאבים, צוענים, ואנשי רזיסטאונס גם הם נרצחו." סוף פסוק.

* * *

„אני אוהב את ישראל" אמר שבתאי קל־מנוביץ לכתב „ידיעות אחרונות". „אין לי כל כוונה לחזור לרוסיה". באם הפטריאוט־זם הוא אהבת המולדת, אין פלא שקלמנו־ביץ, פטריוט אמיתי, לא מתכוון להחליף „נחלת האבות" ב„אמא רוסיה". הוא עוד עתיד לבקש מקלם מדיני במדינת היהודים: על פי הסופר והוגה הדעות האנגלי שמואל ג'ונסון „הפטריוטיזם הוא מפלטו האחרון של הנבל."

* * *

לפני שיוחלט להנהיג שידורי טלוויזיה 24 שעות ביממה, ניתן לכבוש את לב האר־מה כבר בחורף המתקרב על ידי הרצת תוכנית לילדים בשבת בבוקר וסרט לכל המשפחה משעה 11:00.

* * *

הטייס אל"מ יעקב („יאק") נבו שנפטר החודש, התברך בראיה מקורית של המרחב. תורת קרב האוויר שפיתח, פעלה בתפר בין מגבלות החומר ובין חוקי האירודינמיקה. הוא גם ידע להמריא על כנפי הדמיון. פס־ליו, שהוצגו בתוכנית „בין הכיסאות" לפני חודשים מספר, לא פחות מקוריים מתרומתו לאמנות המלחמה. בשבת הקרובה תתקיים תערוכה של יצירותיו בנמל יפו.

„ככל שנחרב השיש, כך צומח הפסל" אמר מיכאלנג'לו. פסל הבוחר בחומר נוק־שה כאבן או עץ חייב להוציא או לשתרר את הדמות החבויה בחומר על ידי פסילת המיר־תר. נבו קרא תגר על תכונות החומר ונתן לעץ מלא וקשיח תחושת גמישות של חימר. פסליו, עשויים חוליות־חוליות שהן מקשה אחת, מגדילים את מרחב מחייתם, ומשנים את פניהם בידי המתבונן בהם. נבו הוציא החוצה, בדרך מקורית, את הדמות החבויה בחומר ושחרר את העץ ממגבלותיו הטבעיים. יעקב נבו, איש אשכולות, השאיר לנו ירושה אמנותית מלאת חיוניות — עץ כרות שמצמיח וצומח מתוך עצמו, משנה צורה ומחליף צורה, מעשה יד אדם שהוא עצמו עץ השדה.

אילנה אדם

חוסני פרעה השני

מובארק ירש את השלום. הוא לא יזם אותו ולא התעמת איתו. השלום לא היה משאת נפשו. לדידו היה השלום מיטרד אשר יש לצמצם את ניזקו ולהורידו מסדר היום של שאר המדינות הערביות.

סאדאת, שהשלום היה יסוד במדיניותו כחלק מהחזרת עטרה ליושנה, בא לירושלים, בהכירו בצורך להידבר. מובארק כנשיא, לא היה כאן ואין לו צורך לטרוח ולבוא, ממילא כולם עולים אליו לרגל, לחלות פניו ולשמוע השקפותיו בענייניה הפנימיים של ישראל.

חוסני מובארק
זן חדש של שלום ארקטי

ויצמן למשל, מכיר את הדרך לארמונו ממש כמו את הדרך לקיסריה. שחל הצליח להר־שימו בערבית עיראקית רהוטה, אפילו הרב א. דרעי הנעים זמירות באזניו.

כמהים לשלום, השתברו הישראלים לאחר חתימת השלום מאפשרות של גבול יבשתי פתוח וטיילו באלפיהם בארץ המצרים והיאור. המצרים, שאינם אמונים על הדדיות, או אולי על־פי מדיניות מכוונת, לא באו לר־אות את ארץ העברים או את ירושלים האר־צרת כמה אתרים החשובים גם להם.

חלומות של יזמים ישראליים בנושאים כלכליים משותפים, או פרוייקטים מסחריים, דהו אל אפס עשיה מכוון. השגרירות ברח' בזל היתה מיותמת משגריר זמן רב. אי הבנות בסיני הפגישונו עם אלימות מצרית קשה, וגם התנאים לפירוז סיני ,לא נשמרו בקפדנות', אך איש מ־כתבנו לענייני ערבים" לא מצא בכך חדשה שוות דיווח. בקיצור, מובארק היטיב לנווט את השלום הקר ולהעמיק את קפאונו. הוא טיפח זן חדש של שלום ארקטי.

הוא שיכנע את מדינות ערב המתונות כי בעצם הוא היחיד שהצליח להשיג שטחים תמורת שלום זול ועלוב מאר; שהקשר שלו עם ישראל הוא חומר גלם לצרכיו; והראיה, כשביקש שמיר להתראות עימו בעניינים משותפים לשתי המדינות הבהיר ש„שלא עכשיו" ו„לא עם שמיר". במדינה אחרת, היה הסירוב מתקבל בעלבון על פי כללי הטקס, אך לא אצלנו. מה גם שכמה מידידיו הותיקים טרחו להאיר עיניו שגם כאשר הוא יורק לה למדינת ישראל בפניה, עדיין גם גשם נדבות.

עתה הוא מעורב בתהליך המו"מ. לא במי־סגרת ועידה בינ"ל, אך במסגרת תיווך בינ"ל. שנים היה אדיש להסכמי קמפ־דייויד, אך זה לא מנע ממנו להפיק מהם תועלת כרב־מתווך כלפי ארה"ב. ארנס נפגש עם שרי החוץ של סין וברה"מ עימן אין לנו קשרים דיפלו־מטיים, אש"ף נפגש עם ארה"ב בטונים, שחורים ולבנים מדברים בדרא"פ, אבל נשיא מצרים אשר מקיים יחסי שלום עם ישראל אינו מעוניין להיפגש עם שום אישיות ישר־אלית מחייבת.

לכן, מדינת ישראל שבה מדובר, שהיא נשוא יוזמותיו, יודעת על הצעותיו מפי הש־מועה. כיון שרה"מ אינו מקובל עליו, שר החוץ אינו נראה בעיניו ומכיון שהרגילו אותו שהוא יכול ללחוש וויצמנים למיניהם ירוצו אליו לקהיר על מנת להיטיב לשמוע, הוא מרשה לעצמו לגמור איתנו חוב היסטורי ולהוריד עלינו את מסמך „עשר המכות", מבלי ליצור עימנו קשר ישיר, או לידענו באמצעות נציגנו.

הידיעה, כי הוא צריך רק לזרוע ואת הזר־בול והחריש העמוק יעשו בעבורו נאמניו המתעפרים בעפר רגליו והם גם יניחו לו לקצור את „פרי עמלם המשותף" בכל בירה מערבית וערבית רלוונטית, ידיעה כזו אינה משאירה אף נשיא אדיש. באופן פאראדוכסלי אני מבינה אותו. אך את שובך יוניו המפור־סמות אינני מבינה. אמנם קן איננו מולדת, ואכן קן אפשר לבנות בכל מקום, ומולדת אפשר להעמיד למכירה פומבית, (אותה, את ממשלתה וראשיה). אך בכל זאת אם אין שכל ישר, לא נשאר מעט כבוד עצמי?

משמאל לשמאל

הנייר עם עשר הנקודות של נשיא מצרים הינו בבחינת רטיה נוספת על עינינו הסומות. כך הטשטש השבוע המוקוס על אוטובוס המנכל"ים הדוהר בראשות שר האוצר, שמעון פרס.

הנייר של מובארק, למרות מעמדו הרם כנשיא מדינת העוני המחפיר, עורר ובצדק רק את עורכי העתונים והכתבים הפוליטיים. אלה הרי נדרשים לספק מידי יום כותרות חדשניות. בסך הכל נקודות אלו הן כמו אדמת, מחלת ילדים שביחה, שתחלוף בשבוע הבא, ושוב בצדק, שהרי מובארק לא חידש לנו מאומה.

לעומת זאת, אוטובוס הישועה למאה אלף המובטלים של מר פרס יש בו דבר אחד ממשי. הוא מראה לנו בכוון נסיעתו את התהום אשר בשוליה אנו שו־עטים. האבטלה היא בבחינת מחלה קטלנית שמכה מידי חודש ומפילה מאות אזרחים ומשפחות. האבטלה מלמדת את הנגועים בה עד כמה החיים יכולים להיות עלובים/בזויים/משפילים/מפחידים/מאיימים/אכזריים.

האוטובוס עדיין נוסע! כמו בסרט „אן של אלף הימים", בסוף היא מתה למרות האהבה. בעוד חודשיים, סביר להניח, לאחר הבחירות להסתדרות, יתעלפו תכניות „מאה הפרויקטים" של פרס וימותו גם הן. זאת למרות אהבתו לתכנית הגרנדיוזית, למרות שהיתה זו התקוה האחרונה.

פרס, עקב טראומת „המהפך" הידוע של 77, מבין שההסתדרות היא המאחז האחרון בראשות המערך. הסיכוי היחיד של מפלגתו לשרוד. זו אחת הסיבות להתעקשותם על מינויו לתפקיד שר האוצר. אם יזכה הליכוד בראשות הסה־תדרות, יאלץ המערך להפרד מ„כור", „כלל" ועוד כמה בסיסי כח, כדוגמת בנק הפועלים שיעוף מבין הידיים. תקיבוצים אולי ישתנקו מחוסר אספקת חמצן, כלומר כסף. וישארו רק אלה העומדים בזכות עצמם. אל המובטלים השבורים יצטרפו כמה לבנבני עור, לכאורה „אליטה", אך לא במקרה גם שכניו האשכ־נזים של אבוטבול בשלומי וז'רז'ט מדימונה.

תכנית מאה הפרויקטים – מחשבה יפה – אין ספק שפרס אכן מתכוון לעניין בכל הרצינות. חבל שהבחירות להסתדרות הן בעוד חודשיים, כל כך קרוב. בצד השני המצב לא מעורר תקוה יתרה. הבחנתם בוודאי בחיוך המלוקק של יעקב שמאי, מועמד הליכוד להסתדרות. מהמודעות עולה שהצעות לשיפור חיינו, מטעמו או בראשותו, הן לא משהו שיש להתייחס אליו ברצינות. גם הוא לא ממש מאמין לשש הנקודות הנדושות במצעו. כמוהו כפרס, יש לו נוסחאות חביבות בלי כיסוי אפשרי כמעט. קרנות פנסיה, ערוב עובדים בניהול מפעלים, איגודים מקצועיים. כשתלכו לקלפיות מן הראוי שתעלו „חיוך מסוים" מול תמונת שמאי מהפלקטים ותשימו פתק אחר.

אם גם שמאי, כפרס וקיסר, לא נראה כפתרון הולם לבעית האבטלה, מה עם יאיר צבן ממפ"ם? האיש סימפטי אך לא מגיב על שום דבר באמת. גם ממנו לא תצמח הישועה. בכלל לא נראית כרגע בזירה אותה אישיות המסוגלת להביא את התמורה. במלחמה האמיתית נגד האבטלה הונף הדגל הלבן. כתגובה בקלפי נשים אנו את הפתק הלבן.

● ● ●

לפני כשבועיים כתבתי שישראל חייבת לשקול בשלילה את ענין המדינה הפלשתינאית. כי מהבחינה ההומנית, נוכח מעשי הרצח המתועבים של אלו המכונים „משתפי פעולה", יש לחשוש לנהרות הדם שתביא המדינה.

לכל אלה שהפנו אותי אל ספרי ההיסטוריה מתקופת המהפכה הצרפתית והסבירו שרק תוך מעשי רצח „קם עם". לכל אלה שטענו שאני „מתיימנת" (נהיית ימנית), עלי להזדות שבחיי הקצרים טרם שמעתי נימוקים כל כך מכוערים ל־מעשי רצח.

רצח אדם יש לגנות בכל פה ולב. אפילו אם טעמו מהסיבה „הצדקנית" כדוג־מת מדינה פלשתינית, אין בכך די בכדי להצדיק את הנבזות המסיבית: 84 מקרי רצח בתוך שלושה חודשים, שלא לדבר על הסדיסטיות.

אגב מישהו כתב לי שגם חיילי צה"ל רוצחים שם. גם? למה לא מזמינים אותי למסיבה הזו?

עות נטו־רסמרי ■

אברהם שרון

4 נימוקים לחבוסת מיפלגת העבודה

1 ♦ מיפלגת העבודה תנחל בבחירות הבאות תבוסה מוחצת משום שהציבור אינו מעוניין שילמדו אותו את ההגייה הנכונה של המלים צדק, שוויון, אחוות עמים.

הציבור רוצה רמקול לזעוק באמצעותו. הוא לא רוצה שוויון — הוא רוצה פערים. הוא רוצה להזדהות עם מפלגה המשקפת, הלכה למעשה, את המצב הקיים וחותרת להצנחתו — לא עם מפלגה התובעת שינויו. נוח לציבור והוא אינו מעוניין שיטרידוהו בדבר מצבו. הליכוד מחמיא לו, מתיידד עמו, מדבר ישר לעיניו. שפתו חתוכה מעץ החיים המסוקסים — לא מהציפוי המבריק של רהיטיהם המהוקצעים. מפלגת העבודה תובס מפני שבמקום לעסוק בלימוד המפה ובאימון בקריאתה — היא מתעקשת לשנותה, לשרטטה על פי תב־

פרס־רבין
דור ההמשך

ניותיה. בעולם שוויוני הציבור אינו מוצא את ידיו ואת רגליו. צפוף לו בחיק השוויון. מפלגה המבטאת את הפער הבלתי ניתן לסגירה בין החיים לבין הדיבורים אודותיהם, אשר מתרגמת את ההתבוננות החיית בטבעם של בני אדם למעשים היא מפלגת העם, מפלגת המונים.

רק הליכוד יכול. עצוב — אבל עובדה.

2 ♦ עסקניה חוזי הפרסום של מפלגת העבודה, עוטים את עורות הדובים שטרם ניצודו.

הם מקדימים קנה לווטש, מאוחר — למוקדם. נמרים של נייר, אריות של מיקרופונים. שועלים של טלוויזיה.

אפילו יעמדו על בהונותיהם, הם אינם מגיעים לקרסוליהם של מי שאותם הם מבקשים לרשת ושל אותם שאת מועמדותם להנהגת המפלגה הם מנסים לסכל.

ספק אם מי ממנהיגיה של מפלגת העבודה מסוגל להע־מידה על הרגליים לקראת קרב האגרוף הצפוי לה בעוד שנים אחדות. אף לא אחד מעסקניה — זה ברור.

■ ■ ■

3 ♦ נגמרו הרזרבות הנוסטלגיות, מאגרי הגעגועים, חרבו מעיינות הישועה. הריבית נאכלה גם הקרן.

אין לה למפלגת העבודה מהיכן למשוך. איש לא יעניק לה אשראי. איש לא יערוב לחובותיה.

ייתכן שהיא דוברת עברית אך היא אינה דוברת ישראלית. היא אינה קורצת. אין בה טיפת לחלוחית. יבשה כמו קרש. היא אינה מסוגלת להבטיח דבר ואינה מסוגלת לקיים דבר. זמנה עבר. עצוב — אבל עובדה.

■ ■ ■

4 ♦ מפלגת העבודה חייבת — אם היא מתכוונת להישרד! — לשכתב מצעה מהחל ועד כלה, מאלף ועד תו. למחוק באומץ ולכתוב מחדש בתנופה.

היא נדרשת לכנות תופעות בשמן הפרטי, המזהה, ולא בשמות עצם קיבוציים, עמומים. היא מוכרחה — אין לה ברירה אחרת! להתחיל מראשית, מקו האפס, מנקודת הזינוק. עברה המפואר אינו מרשים את מי שאמורים להצביע עבורה. נכסיה בחומר וברוח — הם סרחי עודף, גבנונים, גרורות, עכבות.

היא כבדה, מסורבלת, דובית.

■ ■ ■

היא תובס בבחירות הבאות גם משום שהיא סבורה שכל מה שנכתב כאן אודותיה הוא סתם קשקוש.

כצפוי זה קרה, אולי קצת מוקדם מהתחזיות. חברי המרכז ושאר הנאיבים תומכי תכנית שמירבין, קיבלו את מפח הנפש הבלתי נמנע. כל מי שסבר כי התכנית תצליח לאחז את עיני כל העולם ולהעביר כבמטה קסם את הלחץ הבינל־אומי מישראל לצד הערבי, למד השבוע שעור בסיסי בדיפ־לומטיה בינלאומית: אין תכנית מושלמת נטולת פרצות. קל וחומר שהיריב, גם אם הוא ערבי, ידע לצאת מ"התסבוכת" הלא מסובכת ולתקוף שנית. ●●● חבל רק שהצמד "הא־גליטי" עדיין מאמין ביכולתו הוירטואוזית להתל בכל העולם. אולי בכל זאת כדאי לחסל את האינתיפאדה. ●●● אד קוץ' "הציוני הגאה" הפסיד את ניו־יורק. ביום ההתמודדות בבחירות המוקדמות תהה ירון לונדון ב"נכון לעכשיו" מה סוד קיסמו של זה "הנראה בדיוק כמו שיהודי נראה". לונדון עיין, כנראה, בספריו של גבלס לפני התכנית. לונדון, אגב, עם עיניו הקטנות וצורת פניו, כלל לא נראה יהודי. גם לא נשמע כזה. ●●● לאחר שנודעו התוצאות היו הרבה ישראלים מקומיים שביכו את תבוסתו של מי שהיה "ראש העיר היהודית הגדולה בעולם". הזכירו את הפרפרזה השחוקה הזו בכל הזדמנות עד שנדמה כי זאת תמצית זקיפות הקומה הישראלית בימי האינתיפאדה. כאילו רוצים לומר: לא רק טבריה שלנו, גם ניו־יורק. ●●● לחברים נדמה שטדי קולק רמז לאחרונה על רצונו לפרוש מראשות העיר בירושלים. ואולי יש כאן הזדמנות לסדר ג'וב לאיזה יהודי גאה. לא רק יהודי, גם ציוני וגם גלותי — ברויק כמו שטדי אוהב אותם... ●●● לחילופין תוכל להיות, סוף סוף אלטרנטיבה לדון קישוטים הנלחמים בצ'ץ' — "ראש עיר בלי הפסקה", ואת במידה וה"ציוני הטוב" ירוץ לבחירות בניו־יורק של ישראל. ●●● לזה קוראים "חצי הקוץ' המלאה". ●●● אם "הכוכב המטורף" של השבוע, ג'וליאנו מר, בן לאם יהודיה ואב ערבי, היה סוגר חשבון עם החלק היהודי במשפחתו היתה זו אמנות טהורה לשמה. כאשר מר ג'וליאנו החליט להתריס כנגד החלק הערבי — זה כבר מצטייר בתקשורת בכלל וב"העיר" בפרט כסירוף חולני. ●●● בסקר שפורסם בעיתון "לעניין" התל־אביבי, על דעותיהם של "עוברים ושבים" בנושא השפעות האינתיפאדה החודרת לתל־אביב, קראו החברים בתמיהת מה כי **שלמה אלירן**, טכנאי מיזוג אויר, 39, ת"א טוען ש:"אני פוחד רק מהמצב הכלכלי, לא שיניתי הרגלי, הפתרון שלי הוא **להרוג** את הערבים או **לזרוק** אותם מהארץ. הייתי מצביע מערך..." ●●● ואולי לא בכדי מצביע שלמה "מערך". הוא כנראה מכיר את ההיסטוריה של התנועה... ●●● חשוב יותר היה להפוך את הדף של "לעניין" ולקרוא תחת השם **שמשון בני־ישראל**, עובד באיטום בנין, 29, חולון, בדיוק את אותו הנוסח, מילה במילה, של מיודענו שלמה אלירן ממיזוג האויר, 39, ת"א: **להרוג, לזרוק**, להצביע מערך. ●●● לזה קוראים תמימות זהים חשודה?... הופרדו בלידתם?... או שמא "מדבר סקר תרחק". ●●● לא פחות מעניין היה להפוך דף נוסף ולגלות בשנית את כוכב הסקר, יידינו הותיק, שלמה אלירן, טכנאי מיזוג אויר, 39, ת"א. אולם "הפעם" בדעה אחרת "ומצביע רפול". ●●● לזה קוראים החברים "עובר ושב". ●●● ראשיד משראווי, 27, הבמאי ממחנה הפליטים שאטי עזה היה מצביע ר"צ. לפי הסקר כדאי לר"צ לרוץ בבחירות של שמירבין בשטחים. ●●● ואגב הדבר הרציני היחידי שאפשר ללמוד אם בכלל מסקר "אקראי" זה, הוא שיש קונצנזוס תל־אביבי ברור בין "ימין ושמאל בנושא אחד — למנוע מהערבים את הכניסה לעיר. ●●● מה נלין על מארק ספיץ שהחליט השבוע לשוב ולנסות להגיע לאולימפיאדת ברצלונה ב־1992, כאשר בישראל יש רווח"מ לשעבר שמתכוון לרוץ שנית, באותה שנה, לראשות הממשלה. ●●● מארק ספיץ טוען שזוהי הזדמנות חייו: "משקלי דומה לזה של 1972 ואני יכול לשוב לכושר הרחוק רק ב־10 אחוזים מכושרי אז". אצל הקולגה בישראל, שהיום הוא שר בטחון, הסימפטומים דומים למרות שעל האחווים יש מי שיתווכח. ●●● מה זה זכיה בבריכה האולימפית לעומת דשדוש בביצה הישראלית, עשרים שנה אחרי. ●●●

החברים של אופירה ■

10 הנקודות של מובארכ + 4 חישוקים + 20 ירוקים.

מרדכי הורוביץ

לאחר ההיסטוריה

פראנסיס פוקויאמה, שהוא סגן מנהל מחלקת תיכנון המדי־ניות במשרד החוץ האמריקאי, פירסם לאחרונה מאמר בשם "קץ ההיסטוריה"? בכתב העת NATIONAL INTE-REST וכל העולם כמרקחה. לפי פוקויאמה פשיטת הרגל של הכלכלה הסובייטית מעידה על כישלון האידיאולוגיה המרקסיסטית שעליה היא מבוססת ואותה היא אמורה להגשים ולשקף. מאחר שהפאשיזם, שהוא האידיאולוגיה היריבה, נכשל עוד בדור הקודם הרי שהגיע לקצו התהליך הדיאלקטי כפי שנוסח ע"י הגל וע"י מארקס ההולך בעקבותיו בעניין זה. ומאחר והאידיאולוגיות אינן אפשריות עוד, הרי שהגענו לקץ ההיסטוריה שהיתה עד כה זירת המאבק להגשמתן של אידי־אולוגיות.

מה שנותר הוא הדמוקראטיה הליברלית־קפיטליסטית שלא צמחה כניסיון להגשים אידיאולוגיה אלא כתוצאה מהת־פתחותם הוגטאטיבית של החיים במערב. מעתה, לפי פוקו־יאמה, יהיה משעמם בעולם. במקום אידיאולוגיות סוחפות הגורפות את ההמונים יבוא עיסוק אינסופי בבעיות טכניות הכרוכות בסיפוק ביקושים, אקולוגיה, צרכנות מעודנת ושאר עיסוקים שנועדו לשפר את תנאי חייו החומריים של האדם.

עד כאן פוקויאמה. מה שהמחבר לא הביא, כפי הנראה, בחשבון הוא שכישלונו של המרקסיזם כפיתרון אין פירושו כי הביקורת שהוא מתח על המשטר הקפיטליסטי אינה יכולה להיות נכונה ורצוקת. הקאפיטאליזם המערבי אינו, בשום פנים, מודל של משטר אידיאלי שבני אדם מדושני עונג חיים בו בעושר ואושר. מלחמתו הנואשת של הנשיא בוש בסמים הוכרזה בגלל ממדיה הנוראים של התופעה, דבר המעיד שה־משבר במערב הקפיטליסטי אינו פחות עמוק מאשר במזרח המרקסיסטי. המשבר הוא אותו משבר והוא רוחני בעיקרו. מה שמוטל על הפגים אינו המארקסיזם בלבד אלא ההומאניזם החילוני כולו בשלב התרסקותו הסופי אל סלע החמרנות במזרח ובמערב גם יחד.

אל החמרנות ואל רמת החיים הגבוהה כאידיאל אוניבר־סאלי ניכסף, העולם הגיע דרך התנוונות הנצרות, שהיא אבי אבות ההומאניזם והמאטריאליזם בגילוייו הגסים ביותר. הרי־פורמאציה של המאה ה־16 באה בעיקר כתגובה להסתאבות המוסרית והפאר הראוותני של הכנסיה הקאתולית. הפלגים הפרוטסטנטיים שקמו בעקבות הריפורמאציה הצטיינו בפש־טות הליכות, בהינזרות מהנאות החיים ובעבודה קשה. פעילות כלכלית אינטנסיבית הפכה כמעט לחלק מעבודת האלוהים. הפרוטסטנט הארוק לא תירגם את העושר לרמת חיים גבוהה. הוא ראה בהצלחה הכלכלית רק אות רצון וחסד שגילה הבורא כלפי יראיו. התפתחות הכלכלה המערבית לא תתואר כלל ללא הצטברות העושר אצל הפרוטסטנט העובד קשה וצורך מעט.

כך גילו הפרוטסטנטים את העבודה כערך עליון זמן רב לפני שמארקס קבע כי העבודה היא המרכיב העיקרי בערכו של המוצר והפך אותה אף הוא לערך עליון במשנתו. ואולם אצל הפרוטסטנטים העבודה היא ערך דתי עליון ואילו אצל מארקס העבודה היא ערך חילוני עליון. המהפך שחל בערך העבודה מערך דתי לערך חילוני הביא למהפך בעל סימטריה מרוייקת במעמדם המוסרי של השותפים לייחסי עבודה: הער־בר, כתורם עיקרי ביצירת העושר, הפך לצדיק הגדול של העידן החילוני — החדש ואילו הצדיק של העידן הדתי הקודם, זה שהתעשרותו נחשבה אות ומופת לחסד האל, הפך לנבל הגדול של העידן החילוני — הקפיטליסט, המנצל, העלוקה המוצצת את דם העמלים.

כך נוצר השמאל החילוני כשלב ההסתאבות הסופי של הנצרות. הסוציאליזם אינו אלא נצרות חסרת אלוה. אך לא הוא בלבד. גם הקפיטליזם כיום הוא נצרות חסרת אלוה. הקפי־טליזם והסוציאליזם הם כיום היינו הך. שניהם מוטלים בריסוק איברים על סלע החמרנות שעליו נפלו ממרומיהם. בשלב הנוכחי הם כל כך רומים זה לזה שאפילו לריב אין הם מסוגלים עוד.

להתבדות הגדולה הזאת של מזרח ומערב גם יחד, שאינה מותירה עוד כל טעם לויכוח ביניהם, פראנסיס פוקויאמה קורא "קץ ההיסטוריה". מכאן ואילך הוא צופה התפתחות רצופה ומשעממת עד אין קץ בבחינת no news good news. הוא רק לא מביא בחשבון את הריקנות הגדולה בבתר־היסטוריה שלו, ריקנות שאי אפשר לחיות בתוכה כשם שאי אפשר לחיות בתוך חלל חסר אוויר.

כאשר החלל הזה יתמלא, מר פוקויאמה יתפלא להיווכח כמה שמח יהיה בעולם.

ISRAEL LOTTERY BOARD

במדינה

תולדות עולה חדש

קורא בקלפים בישר לאב שבנו בריא ושלם, בשעה שהמישטרה הודיעה לאם שנמצאה גופתו

רונן בר

„בסך הכל יצאתי לחפש צמחים נדירים לגינה שלי. הגעתי לחורשה הזאת, צפונית למחנה כורדאני, והרגשתי פתאום ריח חריף כזה. סירחון. נכנסתי פנימה לתוך הסבך. ה־חורשה הזו מאוד צפופה. שם, על אחד העצים, ראיתי אותו תלוי."

לפני שבועיים פירסם העולם הזה (6.9.89) את הכתבה הראשונה שעסקה בהיעלמו של ארי טבק מצור־שלום. התחקיר חשף את עול־מו ההרוס של הנער. הוריו, שעלו עימו מ־רוסיה ב־1973, שימרו את אורח־החיים הרוסי בביתם. ארי רצה להיות צבר, והתנגד בחרי־פות לכל דבר שהזכיר לו גלותיות.

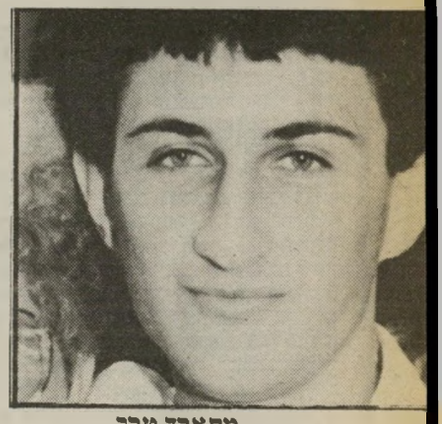

מתאבד טבק
הקלפים שיקרו

את השכונה שבה גדל שנא, והגדיר אותה כ„שכונה של רכלנים".

היומן שהשאיר אחריו מגלה שהמראה ה־חיצוני שלו היווה גורם נוסף ובכך־מישקל להתאבדות. ארי לא אהב את האוזניים שלו. באחד הקטעים ביומן הוא כועס על אביו, שהוריש לו את האוזניים. ארי כתב שאינו יכול לסבול עוד את עצמו, ושהוא עומד להתאבד.

ביום השני לפני שלושה שבועות נעלם מהבית. ביום החמישי האחרון מצא אותו אזרח עובר־אורח בחורשה סבוכה.

השעה היתה 10 בבוקר. שעה לאחר־מכן הגיע סגן־ניצב שרגא לוי, מפקד תחנת־זבו־לון, בלוויית קצינים נוספים לביתו של ארי. רק האם היתה בבית לקבל את בשורת־האיוב. האב שהה אותה שעה בנתניה אצל קורא־בקלפים.

פארא־פסיכולוג ואסטרולוגית ב־

אותו שבוע ביקר האב, יצחק טבק, גם אצל פארא־פסיכולוג ואסטרולוגית. שלושת ה־איצטגנינים האלה ידעו לספר לו, בעזרת כו־חם המאגי, שלארי שלום, והוא יחזור הביתה בריא ושלם.

הקלפן הנתנייתי אמר לו את הדברים בדיוק בזמן שבו בישרו לאשתו את הבשורה. המישטרה לא הצליחה לאתר את הבעל, ובק־שה דחופה הועברה לכתבי־הרדיו של קול ישראל וגל"ץ שלא לפרסם את הידיעה, עד שתימסר הודעה לאב.

רק בשעה 2 בצהריים צילצל האב מנתניה, מעודד מהתחזית הטובה שקיבל, והודיע ש־הוא בדרכו הביתה. האם לא אמרה דבר. ב־4 אחר־הצהריים הגיע האב לבית ברח' שלום עליכם בצור־שלום. ניידת־המישטרה, האמ־בולנס וההתקהלות בחוץ אמרו לו את הכל.

דוח הנתיחה הפתולוגית מהמכון־לרפואה־מישפטית באבו־כביר קבע שהנער ארי טבק התאבד יום או יומיים אחרי שנעלם.

ההגרלה

(המשך מעמוד 13)

הציע מכונית טובה יותר, מפתה יותר, מאשר זו של מערב.

ידיעות לא נזקק לכל הרעש הזה. עובדה ידועה היא שהעיתון הוא הנמכר ביותר בארץ. כדי לבדוק זאת, לא צריך לעשות סקרים ומח־קרים מעמיקים. די לעמוד ליד כמה תנויות ולצפות בקונים. לא חשוב באיזו עיר, לא חשוב באיזה איזור בתוך העיר. העם, ברובו, קורא ידיעות אחרונות.

„מטרת העיתון שלנו היא להעניק לציבור קוראינו את מיטב השרות והמידע שהעיתון יכול לספק", מסבירים בידיעות אחרונות. „חשוב לנו הקשר הטוב עם ציבור קוראינו. ברגע שאחד העיתונים יוצא במיבצע כלשהו, עלינו להגיב מייד, ולנסות לצאת במיבצע טוב יותר, מפתה יותר. עבורנו, כל קורא חשוב. אנו לא רוצים להפסיד ולוא קורא אחד, שבעיקבות מיבצע זה או אחר יעבור אפילו לתקופה קצרה לקרוא עיתון אחר.

„למרות שתפוצת ידיעות אחרונות היא 70% מכלל העיתונות היומית בארץ, אנו ממשיכים לראות בכל קורא בודד עולם ומ־לואו, ומתחשבים התחשבות מלאה בצי־פיותיו."

„באמ־ון היא מכונית המציתה את הרי־מיון," מוסיפים בתגובה לשאלה על השמר־עות. „אנו, כיתון המוביל במדינה, צריכים לתת יותר ממה שכל עיתון אחר מציע."

חדשות כמו כפויי־שד, נאלצו להצטרף למיבצע. העיתון, שבדרך־כלל מצטיין במקר־ריות מערכתית, נכשל גם הפעם בבחירת המיבצע. קשה להבין מדוע בחרו בעיתון להציע פרס כספי, הדורש מיומנות די מסר־בכת. העיתון מציע תצלום של מיזוודה מלאה בשטרות של 10 שקלים. על הקורא לנסות ולנחש, בהפרש של 50 שקלים, את הסכום המדוייק הנמצא במיזוודה. הסכום נע, לפי הפירסום, בין 10 אלפים שקלים ל־50 אלף. בנוסף, צריך לגזור ולמלא טפסים מסובכים.

גם אם יהליט מישהו לנסות ולנחש, על־ידי מילוי תיק זהה בגיזרי־נייר, זו נראית כמעט משימה בלתי־אפשרית. הרבה יותר פשוט לקורא לבדוק אם מיספרו עלה בגורל.

לרוב האנשים נראית הגרלה, כדבר שה־סיכוי לזכות בו רב יותר מאשר בניחוש אק־ראי לחלוטין. ואכן, בעלי החנויות ענו כולם, ללא יוצא מן הכלל, כי המאבק הוא בין מערב לידיעות אחרונות כשהעדיפות לידיעות חדשות אינו נכלל בקרב.

„מי שקנה את חדשות ממשיך לקנות אותו גם עכשיו," מסביר יעקב שגיא, בעל בית־קפה בתל־אביב. „רוב הקוראים אפילו אינם יודעים כי מזה שבוע גם חדשות מציע מיבצע־פרסים. חדשות טעו גם בהגרלה היומית שלהם, והם מפרסמים את מיספר תעודת־הזהות באותו יום ובמקום בולט. לא צריך לקנות את העיתון, מספיק לעמוד בחנות ולהעיף מבט בעמוד מיספר שמונה, שבו מתפרסם המיספר הזוכה לאותו יום."

תפוצת מערב וידיעות אחרונות עלתה בכמה עשרות אחוזים. יש חנויות הטוענות לעלייה של 20 אחוזים. אחרות טוענות ליר־תר. בכל החנויות דיברו על רגיעה מסוימת. „בשבוע הראשון למיבצע נאלצתי להזמין באמצע היום גיליונות נוספים של מערב. אנשים הסתקרנו". מוסיף יעקב שגיא.

כשידיעות אחרונות נכנסו לתמונה חזר הסיפור על עצמו. בימים האחרונים אני רואה רגיעה מסוימת, למרות שעדיין שני העיתו־נים נמכרים יותר מבדרך כלל. נראה לי שכ־רגע הקוראים הקבועים חזרו לקנות רק את העיתון שאותו הם רגילים לקרוא.

„גם בתקופה הראשונה אנשים לא שינו את מינהגי־הקריאה שלהם, אלא רכשו עיתון נוסף על העיתון שאותו הם קוראים בדרך כלל."

בתחנה המרכזית נראים הדברים אחרת גם היום. „יש עלייה משמעותית בקנייה של שני העיתונים, מערב וידיעות אחרונות" אומר יוסי אהרונוב, בעל חנות עיתונים.

בסיכום־ביניים יהיר ביותר ניתן לקבוע את המנצחים לרגע זה — במקום הראשון ידיעות אחרונות; במקום השני מערב ובמקום השלישי, שבמיקרה זה הוא גם האחרון, חדשות.

„הציפור בכלוב!" טירטרו מכשירי

„ניתי ציפור חדשה," אמר השבוע שוטר לחברו, שוטר במיפלג־הסמים של היחידה המרכזית בתל־אביב. „יש לך קצת אוכל בשבילה?"

צחוק אדיר נשמע בחדר.

בחדרי־חדרים לא יודעים אנשי מיפלג־הסמים איך לעכל את כאב־הראש שחטפו ביום הראשון לפני שבוע. מישהו הציע להם לקחת קצת אקמול. לא בצחוק, הפעם.

לפני 10 ימים זימזמו תריסר האיתוריות של הכתבים הפליליים בעיר. סגן־ניצב דליה גילעד, דוברת מחוז תל־אביב, הודיעה להם כי בשעה 4 אחר־הצהריים תיערך בחדר־הישיבות של מטה המחוז בתחנת־דיזנגוף מסיבת־עיתונאים, שבה תציג המישטרה את תפיסת־הסמים הגדולה ביותר שאירעה אי־פעם בתחומי המחוז. „8.5 ק"ג הרואין," אמרה ההודעה.

הפליליים החלו להריץ שיחות־טלפון למ־קורות. מדודו פרץ, ראש מיחלק־הסמים הד־רש, קשה להוציא מידע, אבל לכתבים הוותי־קים מקורות בדרגים יותר־נמוכים. עוד לפני שהתאספו ובאו הכתבים למיפקדת־המחוז, ידעו כבר כולם כי מדובר ב־8.5 קילוגרם של

יצאו, יאכלו!

והפעם זו לא בדיחה. הצחוק קפא על פניהם של בלשי מישטרת תל־אביב (משמאל), כאשר החברר להם ששמונה וחצי קילוגרם אבקה לבנה הם אכן אך ורק מזון לציפורים. את החגיגה החיקשורתית שלהם היה קשה להפסיק

„קוק פרסי", שנתפסו בביתו של אחד מיעדי המודיעין המישטרתי, מוצטפא אברדמדאן ביפו.

משהתאספו ובאו כל המוזמנים, כבר הוכנו על השולחן שתי חביונות פלסטיק, שמתוכן נשלפו מיספר רב של שקיות־פלסטיק שהכי־לו חומר אבקתי בצבע אפור־כהה. כל ילד יודע: כך בדיוק נראה „המוות הלבן". לבן אמיתי זה רק ה„קוק קריסטל", והוא נמצא רק ברשותם של עשירים מופלגים. זהו חומר־הגלם של התעשייניים הזעירים, שממנו מכי־נים אחרי עירבוב מתאים את הפרסי האפור.

הבלשים הצעירים שלפו את השקיות, ובנונשלנטיות אלגנטית טבלו בו ידיהם והפ־ריחו אותו באוויר.

הבריחות שרצו באוויר, בין הצלמים, הכת־בים והשוטרים, התאימו לאווירה הכללית. האוויר היה ספוג אבק־הרואין. הצרכנים היו מתים משבץ־לב אילו ראו את משוש עיניהם מפזר, כאילו היה אבקת־סוכר.

בסירחון של תאי־המעצר התפוצצה מצחוק ביטנו של מוצטפא אברדמדאן, שבביתו נית־פס החומר. הוא ידע למה. הוא אמר לבלשים שפרצו עם שחר לביתו כי מדובר באוכל לצי־נים. לבלשים, שחיפשו יונים בסביבה, הוא אמר כי הוא נוהג לחלק אוכל ליונים המס־תובבות „בכיכרות העיר".

יותר מאוחר הגיעו הבוסים פרץ ודותן, מפקד מיחלק־הסמים ומפקד היחידה המרכ־זית בכבודו ובעצמו. טווסים באמצע עונת־החיזור היו מחווירים לידם. לא כל יום מצ־ליחה המישטרה ללכוד את אחד מיעדיה הרא־שיים. את אברדמדאן ובני־מישפחתו לא לוכ־דים כל יום. המישטרה יודעת כי עיסוקם הבסיסי הוא הברחת סמים מלבנון, ובעבר אף נתפסו כמה מבני המישפחה היפואית כשהם מנסים להבריח משאית מלבנון, ובה יותר מטון חשיש.

128

ג'ורג'ים

ה עיתונאים אהבו את הקטע. הבלשים ממש התגדבו לספר לעיתונאים איך זה קרה. „נסתם עורק ראשי של הברחת הרואין מלבנון למחוז תל־אביב," אמרו.

ובכן, אמר פרץ, אחרי עיקוב ממושך של כמה שבועות, 24 שעות ביממה, תוך שימוש באמצעים אלקטרוניים מתוחכמים, שאת ט־בם אין, כמובן, לפרט — נראה היה כי ביתם של בני מישפחת רמדאן ברחוב רבי נחמן מב־רסלאב ביפו משמש כמרכז הפצה, „יבוא, שי־ווק וסחר בהרואין. אחרי שנאספו די ראיות, הוחלט לבצע פריצה לבית.

הפריצה התבצעה על פי תוכנית־מיבצע מפורטת ומדוקדקת, אחרי שברשותם של כמה משתמשים קטנים נמצאו אריזות־סם מסוג חדש, שעדיין לא היה מוכר לאנשי מיפלג־הסמים. כל הראיות הצביעו על בית אברדמדאן.

„הציפור בכלוב" — טירטרו מכשירי־הקשר הזעירים של הפושטים, וכמה צוותים הגיחו עם שחר לבתים שהוגדרו מראש בתר־ריך כיעדים שבהם מתבצע סחר בסמים.

הקשר, וכל עיתונאי הפלילים הוזמנו לחגיגה. רק הכלב נשאר עצוב

ביתו של מוצטפא אבו־רמדאן נבחר כיעד ראשי. לא היתה התנגדות מיוחדת לחיפוש, וכלב־הגישוש המישטרתי החל לרחרח בדי־רה. למרבית ההפתעה — אז לא היה ברור למה — לא הצליח הכלב המאומן למצוא דבר. כך סיפרו בעצמם אנשי־המיפלג בתד־ריך לעיתונאים — לא מתוך בוז לכלב, אלא מתוך רצון להבהיר עד כמה היתה פעולת־החיפוש קשה ומסובכת.

„ואכן," סיפרו הבלשים, „לאחר חיפוש ארוך וקשה, שבמהלכו נאלצנו להתמודד עם ערימת גרוטאות, שהיתה מפוזרת במיסדרון המוביל לחצר, בתוך כוכים נסתרים, מצאו המחפשים שני מיכלי־פלסטיק, ובתוכם 8.5 ק"ג קוק פרסי משובח."

יותר מזה: נמצאו גם תכשיטים חשודים ו־128 ג'ורג'ים — מטבעות־זהב עתיקים, שערך כל אחד מהם יותר מ־200 שקל. את המידע החשוב באשר לערך הג'ורג'ים מיהר לספק זקן הכתבים. „מכרתי כמה כאלה בש־נים את פרי־קולמוסם לעמודי־החדשות. יום לאחר התפיסה היו הכתבים בטוחים כי בבואם למערכת — יקלידו את 8.5 הק"ג למסוף, והעורך התורן לא יוכל להתעלם. קלי־קלות.

ואכן, כך בדיוק קרה. למחרת חיכו כולם לאבו־רמדאן בבית־המישפט, לדיון בבקשת המישטרה להאריך את המעצר עד להשלמת תיק־החקירה ועד להגשת כתב־האישום. לא היה ספק כי בני אבו־רמדאן ייעצרו עד תום ההליכים, וכי הנה קיבלה הפרקליטות מן ה־מישטרה „חתיכת עוגה".

רוח רעה במיסדרונות

כ בר ביום שבו הוצג החומר לעיני התיק־שורת, ניסו כמה מהכתבים לברר מדוע הכלב לא הצליח להריח את הסם. הדוברת התחמקה משהו מתשובה ישירה. אחרים, שני־סו לדובב את פרץ או את רותן, נתקלו בהי־גם אין כל עניין לדפוק את המישטרה. אדר־בא, הם מעוניינים בהצלחתה, ובוודאי אינם מעוניינים כי קילוגרמים של הרואין יסתובבו חופשי ברחובות. אף כתב אינו נגד המישטרה. הדוברת נותרה אילמת, אף מילה לא יצאה החוצה.

היתה זאת שלומיאליות. היה ברור כי ה־אבו־רמדאנים ושאר העצורים יובאו בסופו של דבר לבית־המישפט, וכי עורך־דינם יע־שה מטעמים מדוח־המעבדה.

יום לפני שהובאו העצורים מיפו לבית־המישפט, כמעט שקרתה תקלה מס' 2: בתא־הכפפות של מכונית מרצדס השייכת לאחד מאמידי תל־אביב, מצאה המישטרה שקית פתוחה, ובה 200 גרם חומר הדומה להרואין. רומה, מתברר, זה לא מספיק. עורך־דין מוטי כץ, מתעמל נמרץ הדואג לחטב את גופו על שפת־ימה של תל־אביב, התייעץ רגע ארוך עם לקוחו, ובסופו של דבר ביקש לברר אצל חוקר־המישטרה, שעימו התמודד על דוכן עושה זאת כל בוקר, ומשום־מה הבוקר שכח־תי. אודה לבית־המישפט אם יואיל בטובו."

ועדיין לא תם: עורך־הדין כץ החליט לל־מד את בראי"ז פרק בהילכות שימוש בסם: „אדוני, כל תינוק יודע מה זה הרואין. אם תיקח קצת מן האבקה, תשים על נייר כסף ותחמם מלמטה, החומר יתחיל ‚לרוץ'.

„כל שוטר יודע את זה," התלהט כץ, „וזו לא הפעם הראשונה שעוצרים ארם חף־מפשע ללא כל סיבה."

ברא"ז לא איפשר לו לא „להריץ" ואף לא לערבב את האבקה בחלב. הוא שלח את מרשו למעצר עד שיגיע המיברק מירושלים. המי־ברק המיוחל הגיע בצהריים, ואכן היה זה חר־מר לפיתות שרירים. מרשו של כץ, המתאמן באותו מכון־הכושר, שוחרר עוד באותו יום.

שוכני בית־המישפט נאלצו להמתין יום נוסף כדי לראות את עצורי פרשת אבו־רמדאן יוצאים לחופשי. גם כמעט 70 גרם הם כמות מיסחרית, ואמנם יוגש נגדם בקרוב כתב־

אני, דסק העולם הזה

בוע שעבר, ואני מעודכן," אמר. מאזניים לש־קילה עדינה, בסקלה מיליגרמית, נמצאו גם כן, והוכיחו כי המדובר ברשת של מפיצי־סמים גם בקימעונות.

כדי שלא תהיה כל טעות, ציינו הבלשים כי חלק משקיות־הסם היה ארוז כ„דוגמות מיסחריות" — דוגמות לסוחרי־מישנה פוטנ־ציאליים. 8.5 ק"ג הרואין — איזה תפיסה! כולם טפחו לכולם על השכם, אכלו עוגות שקם ושתו קפה מישטרתי דלוח, ניסו לרלות עוד קצת „צבע", צילמו את הסם, את התכשי־טים והמטבעות, ואצו־רצו אל המסופים לדווח לקוראי עיתוני־הבוקר על הצלחתה המבורכת של היחידה המרכזית.

יש בעיתונות ימים מתים, שבהם נאבקים הכתבים זה בזה, לעיתים בשיניים, כדי להכ־סוס־מה. אף אחד לא ייחס לכך חשיבות. ימ"ר סמים יודע לזהות לבן. אם לא הם, מי יידע?

ביום הראשון בשבוע שעבר כבר החלה רוח רעה לנשב במיסדרונות היחידה המרכ־זית. רוח מסוג זה מגיעה במהירות לנחיריהם של מרחרחי־הסקופים הפליליים, המצויים לרוב במיסדרונות המטה.

ריחרחו וריחרחו, והנה נודע לאחד מהם כי לא היו דברים מעולם. מיברק קצר שהגיע ממעבדות־המישטרה בירושלים הסיר את ה־חיוכים מן הפנים. 8.5 הק"ג הפכו במטה־קסם מעבדתי ל־69.128 גרם הרואין בלבד. כל שאר קילוגרמי־האבקה היו תערובת של מזון לציפורים, אבקת אקסול ועוד כמה חומרים אבקתיים לא־מזוהים. פצצת־זמן!

לרחרח זה לא מספיק. לכתבים הפליליים בית־המישפט, האם יש לו זיהוי חד־משמעי של החומר שנתפס. הבלש לא הניד עפעף כשאמר: „עדיין לא, ולכן אנחנו מבקשים את הארכת־המעצר, כלומר עד שנקבל את תשו־בת המעבדה."

את כץ לא עשו אתמול, ולא מהיום הוא מגן על פליליים. „אני מבקש מבית־המישפט לשחרר את מרשי, ואני אף מבקש מבית־ה־מישפט לצוות להביא כפית מן החומר וכוס־חלב לבית־המישפט."

התדהמה באולם היכתה גלים, איש לא ידע אם לצחוק או לבכות. חלק חשבו שכץ איבד לרגע את שפיותו. עורך־הדין המשופשף לא איבד את קור־רוחו, והסביר לשופט יצחק ברא"ז כי המדובר בחומר שאותו מערבבים „בוני השרירים" בחלב, ושותים אותו. „אני אישום, אך יש הבדל־מה בין 70 גרם לבין 8.5 קילוגרם.

הפליליים לא ידעו מה לעשות. לשמור על היחסים עם המישטרה או לגלות קלונה בר־בים? הדילמה לא היתה קלה. יחסים טובים במישטרה עוד לא הזיקו לאיש, ובוודאי שלא לעיתונאים הפליליים.

במהרה התברר כי עיתונו של אחד הכת־בים לוחץ על הפירסום, ושוב לא נותרה ברי־רה אלא לפרסם.

אבו־רמדאן חזר הביתה עד שיוגש נגדו כתב־אישום, ובדרך, בשעה שראה את התווית המורה על־שם הרחוב שבו הוא גר, יתכן שא־מר בליבו „הו נחמן נחמן" — המילים, שלפי מסורת חסידי־ברסלאב, שומרות על האומר אותן מכל צרה המתרגשת ובאה על ראשו.

מיכתבים לרותי

נעמי רון

גוף חטוב

היא רוצה אותך חכם, רגיש, מבין ונאה. הנתונים שלה: בת 28, רווקה, בלונדית ירד־קת־עיניים, פנים יפות, גוף חטוב, 1.69 מטר, אקדמאית, רגישה, רומנטית. שאל אותי על (1/2716).

★ ★ ★

כיוון רציני

היא הנדסאית־ארכיטקטורה, בת 39, גרו־שה פלוס שניים, יפה, נשית, חטובה, 1.70 מטר, שיער שאטני, עיניים כחולות, נראית צעירה מגילה.

„לא רוצה להיות לבד," היא אמרה לי, והדגישה שהיא לא טיפוס של פלירטים, ואם לקשר אין כיוון רציני, אז מוטב להיות לבד. מצפה להכיר גבר נחמד, גבוה, לא שמן, נראה טוב, רצוי כהה־שיער, בעל חוש־הומור, יכול להיות מעט צעיר ממנה. שאל אותי על (2/2716).

★ ★ ★

רותי בטלפון – לפרטים על הכות־בים ולהכתבת מיכתבים – 221017.

★ ★ ★

תודעה פוליטית

הוא ירושלמי בן 42, אקדמאי (היסטוריה, פילוסופיה, מישפטים) הופעה נאה, 1.73 מטר, רזה, רווק, בעל תודעה פוליטית מפות־חת (שמאל).

מחפש אשה מעמיקת־חשוב, רגישה, אדם במלוא־מובן־המילה, היודעת להבחין ברקו־יות. צלצלי אליו לטלפון 02־717449.

★ ★ ★

מישפט חמוד שמצאתי במודעת־הי־כרות: לא מחפשת סידור לחיים, מחפ־שת סידור ללב ולנשמה.

★ ★ ★

תלמה שימעוני
ביקורת־טיב מחשמלת

כרטיס ביקור

תלמה שימעוני (21), תושבת פתח־תיקווה.
הופעה חיצו־נית: יפה, חשובה, 1.68 מטר.
מוצא: צברית, הורים ילידי הארץ, הסבא והסבתא מ־תימן.
צבא: מכשירנית אופטית.
מיקצוע: מרכי־בה ומלחימה בתדי־ראן, עושה בדיקות חשמליות למכשירי טלפון.
גלגלים: טוס־טוס.
תחביב: ים.
שאיפה: ללמוד (עדיין לא ברור מה).
גיל אידיאלי לנישואין: 25.

מתאמנת בקונג־פו

היא מהנדסת־מחשבים, חיפאית, בת 35, גרושה פלוס בת, נאה, 1.66 מטר, מלאה („אבל אני בדרך לרזות"). היא עצמאית, שאפתנית, עקשנית, רגישה, רגשנית. אוהבת קולנוע, מוסיקה, ים, טיולים, רכיבה על סר־סים, ומתאמנת בקונג־פו.

מחפשת אותך — בעל השכלה גבוהה, מצב כלכלי טוב, עצמאי, בריא בגופו ובנפשו, לא שמן, בעל תחביבים דומים לשלה. מיספ־רה אצלי הוא (3/2716).

★ ★ ★

מרלון ברנדו אומר ששחקן הוא אחד שאם אתה לא מדבר עליו, הוא לא מקשיב.

★ ★ ★

קשר טוב

הוא קיבוצניק מאיזור הצפון, נאה, 1.95 מטר, בן 41. הוא אקדמאי, נשוי, המגיע די הרבה לאיזור המרכז. מחפש מישהי נשואה, המעוניינת בקשר טוב. את יכולה לכתוב לת"ד 33812, חיפה, או לשאול אותי על (4/2716).

★ ★ ★

מספרים שתיירים אמריקאים מתפע־לים ממערכת־הטלפונים בארץ. אצלנו, הם אומרים, רק כשאתה גומר לחייג אתה יודע שהקו תפוס, ואילו אצלכם יודעים זאת כבר עם חיוג הסיפרה השנייה.

★ ★ ★

דקה ומטופחת

היא בת 27, נאה, מטופחת, אוהבת להתל־בש יפה (ספורט־אלגנט), דקת־גו, 1.60 מטר. עיסוק: בשטח המחשבים. תחביבים: ים, ספר־רט (כולל טניס), קריאה, סרטים, טיולים, אנ־שים סימפטיים ומעניינים, בעלי חוש־הומור.

תתאים לה, אם אתה בן־גילה, עד 35, גבוה (מ־1.75 מטר) אחראי, מתחשב, רציני, אינט־ליגנטי, איש־שיחה, היודע לבטא את עצמו, נאה. אפשר לכתוב אליה לת"ד 16651, תל־אביב, או לשאול אותי על (5/2716).

להיראות צעיר בתוך 5 דקות

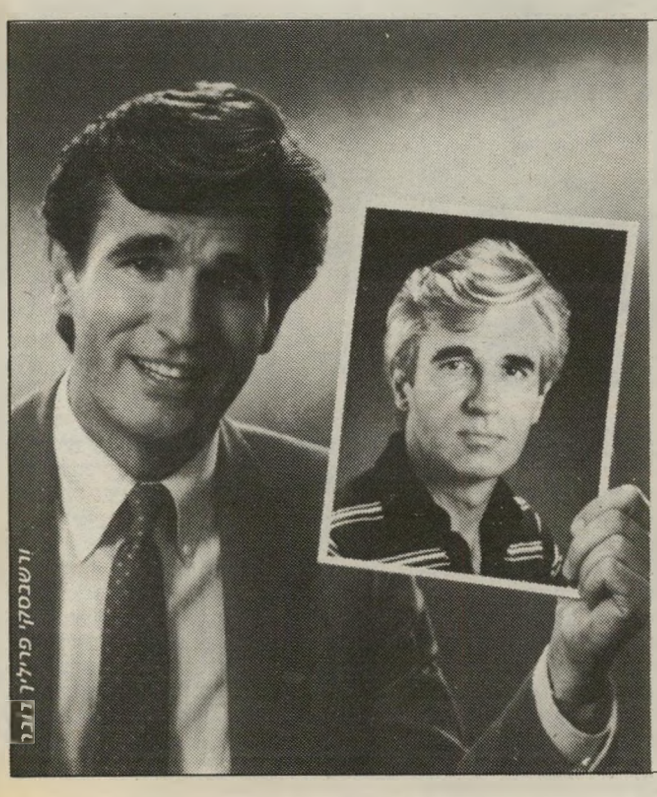

JUST FOR MEN הינו צבע שיער חדשני שכבש את הגבר האמריקאי הודות ל־2 יתרונות בולטים:

1. המראה הטבעי

בניגוד לחומרי צבע אחרים, JUST FOR MEN פועל בעיקר על השיער האפור ואינו משנה את הגוון המקורי של השיער. המראה שמתקבל הינו טבעי.

2. נוחות השימוש

במינימום מאמץ, בחפיפה פשוטה, בתוך 5 דקות נעלם האפור מהשיער ללא זכר. הטיפול מוסיף נפח לשיער ומעניק לו מגע משיי רך. ניתן לבחור בין 3 גוונים - חום כהה, חום בינוני וחום בהיר.

האמריקאים כבר יודעים להיראות טוב

הגבר האמריקאי גילה כבר מזמן שהטיפוח אינו שייך לנשים בלבד. הגבר האמריקאי מודע היטב ליתרונות המראה הצעיר והמטופח התורם לתדמיתו ולבטחונו העצמי בעסקים, בבית ובבילויים. ולראיה, מיליוני אמריקאים משתמשים במוצרי קוסמטיקה ובצבעי שיער.

50% מהישראלים מוכנים לנסות

מסתבר שהגבר הישראלי אינו מפגר בהרבה אחרי האמריקאי.

בסקר טלפוני* נמצא ש־50% מבעלי השיער האפור הביעו נכונות לנסות את JUST FOR MEN על שיערם. זה לא מפתיע, בעולם השייך יותר ויותר לצעירים, חש גם הישראלי שאין ברירה, ומה שלא עושה הטבע יעשה הצבע.

* סקר טלפוני שנערך ע"י מכון ברנדמן במאי 89'

להשיג בבתי המרקחת, במשביר לצרכן ובחנויות מובחרות להיגיינה וקוסמטיקה.
יבוא ושיווק: מדיליין בע"מ, ת.ד. 2096 הרצליה.

JUST FOR MEN™

חופף וצובע בתוך 5 דקות.

„בכלא שאלו: אולי ,העולם הזה' ישלח לך קצת הרואין במקום כסף?"

איך סיירת שקד הקדימה את סיירת חרוב

הפרק השני בסיפורו של ג'וזה. איך סייר בשדות־הקוקאין עוד לפני שיאיר קליין ידע מה זה סמים, איך בילה בחא־המעצר, ומה קורה עד שמגיעים אל המנוחה בכלא תל־מונד. מיכתבים מהכלא.

יוסף („ג'וזה") וילך

16.9.89
תל־מונד

ש קט באן על הרשא באגף הפתוח, במקום הסגור, שבת, וינפש או וינפס כל אחד וה„רת" שלו.

מה שבטוח שמה„שורות" האלה ארוויח הרבה יותר מאשר מהשורות שאיפיינו אותי עד עכשיו, ההן הכניסו אותי רק לחובות ובסר־פו של דבר לכאן. מה שמרגיז אותי שקולות בלבב פנימה אמרו לי שזה יהיה הסוף. סם בהיפוך אותיות אומר: מס, וכמה זמן אפשר להתחמק מהתשלום? בסופו של דבר אנחנו שעושים את הסם לעיסוקנו, חיים על זמן מר־שאל.

כבר שבועיים רצופים שאני עוקב אחרי כל החדשות המספרות על הקרטל בקולומביה. גאוות היחידה, שהשתרשה אצלי מאז היותי לוחם בסיירת שקד מחייבת אותי לומר, ולא בגאווה, סיירת שקד (אני) היתה בשדות הקר־קה בקולומביה לפני סיירת חרוב. תמיד היינו ראשונים.

כשהקרטל עוד היה קרטלון, כשעוד לא קם דין ודין במדיין, כבר נסעתי להתחקות אחרי המקורות של הנביאה העכשווית — הקוקאין.

אני קצת מתחמק מהמילה המשך יבוא. לא כל־כך בא לי לחזור עכשיו לאותו תא במישטרת־השכונות. אם יש כבר אולי קורא אחד, שקנה את העיתון בגללי, איתך הסלי־חה, קצת סבלנות, אחזור לשם. אני מקבל על זה כסף.

פופאי (המוכתר של רמלה), שישן איתי כאן בסוויטה, שאל אותי: „כמה משלמים לך על זה?" „200 ש"ח," עניתי לו, „אולי אפשר לסדר שישלחו ישר גרם, במקום צ'ק?"

כאן זה המטבע הכי נפוץ.

אם כבר מאשרים אר־טו־טו את 100 הפרר־ייקטים, אולי אפשר עוד איזה פרוייקטון קטן של שיקום? כמה זה כבר יכול לעלות? בחי־שוב מהיר, אם נפחית את עלות הארולן שחיי־בים לחלק, לא ישאר הפרש גדול.

זהו, בייי בייי סמנטה, אני חוזה למעצר. סמ־נטה פוקס, אין חדר אחד בכל הכלא כאן שה־שריים שלה לא מרוחים על כל ארבעת הקר־רות. „ברוך זוקף נופלים."

הלילה הראשון שנרדמתי בלי בעיות. היה שקט במעצר בשכונות, נדמה לי אפילו שהייתי העציר היחידי שנשאר שם. בדרך כלל, לקראת ערב, עוברת הפוסטה בכל תחנות־המישטרה בגוש־דן ואוספת אליה את כל המצטרפים החדשים למועדון־החברים הכי סגור באבו־כביר.

אותי לא אוספים. אני עדיין נתון בשלבי חקירה. שותפי לתיק, אבי, נמצא כבר באבו־כביר. פה ושם צריך איזה עד־תביעה, שעושה שרירים, וכבר מחזיק כמה שעות בלי לפטפט. אני מנסה לדמיין לעצמי מה קורה עם אשתי ברגעים אלה. כל הזמן אני חושב רק עליה כפרה.

אם אני סובל כל רגע ושניה, מה עובר על המיסכנה הזאת, חפה מפשע.

על הילדה לא חשבתי הרבה, ידעתי שהיא היחידה שמסתדרת. היא בטח ישנה שנת יש־רים. ועצוני החזיר לה את האוכל. בחיפוש חשבו שיש קשר בין האבקה של אבא והאבקה שלה, עד שבאה עיני המנוסה של ועצוני שא־מר לשוטר המתחיל: „זה של הילדה."

הגיע הבוקר. פתאום אני חושב על האבא הקשיש שלי ועל הבלוף שהוא צריך לבלוע, למה הבן שלו כבר לא בא אליו שבוע.

פתאום אני רואה את ההבעה של השכנה שגרה ממול, שתמיד שאלה „במה אתה עו־בד?" אני רואה אותה בדימיון אומרת לבעלה: „אמרתי לך ש..." ובאמת מסתבר שהרכילות, שאסף המקומון של הרצליה מהשכנים, כולם „נזכרו" שראו תמיד את אשתי עם ערמות של דולארים, „פאם פאטאל" כינו אותה. להד"ם.

אני מסתובב בתא וכל רגע מביט בשעון, מחכה לעורכי־הדין. אני מתכנן להם את היום ברימיון שלי — עד 14.00 הם בבית־מישפט, חצי שעה נסיעה, בערך ב־15.00 הם אצלי. נדמה לך שהעולם בחוץ עומד מלכת, וכולם עסוקים רק בך. אולי עומד להתרחש איזה נס ויתברר שהכל טעות. שטויות, רק על שטויות בבית. אני מנשק אותו, כאילו שהעניק לי עכשיו את האוסקר. אבל אני חושב שלא הייתי רחוק מההרגשה הזאת.

„היא אמרה משהו? היא מסרה משהו?" אני נזכר שנהייתי פתאום ילדותי כזה. „ספר, ספר לי, מילה במילה."

היא מוסרת לך ים אהבה, היא תחכה לך כל החיים, אם תצטרך (מפני שלא נשאר לי הרבה, אני זקן). ועיקר המסר הוא שהיא מאוכזבת מכל החברים. כולם דיברו. רונית גמליאלי אפילו פינטזה ושיקרה. מחר היא תכניס לך ביקור. עד ש„מחר" כזה מגיע. אבל זה מחר עם תיקווה, מחר עם אור, מחר של אושר.

שוב לילה ארוך אין־קץ, איך אומרים בתל־מונדית: אם נרדמתי דקה אני מניאק, והשעון הולך לו בקצב הרגיל לא מוכן לדלג על שניה.

אשתי בחוץ. ידעתי שהחקירה נגמרה או לפחות יש להם כבר מספיק חומר „לקבור" אותי לכמה שנים טובות. גור, ראש המחלק הבטיח לי חמישיה מינימום.

המחר בא ואיתו סנדרה. שמעתי אותה מע־בר לשלושה קירות לפחות, שמעתי אותה מר־סרת את השקיות לשוטר שביומן. שמעתי הכל. ובאמת, כעבור כמה דקות, שמעתי את שיקשוק המפתחות הגדולים הקרבים לדלת שלי.

השוטר עומד בפתח עם השקית ביד ומדבר אלי, ומהעבר השני אני שומע את הקול של סנדרה זועק: „ג'וזה, ג'וזה..." טיפסתי על הח־לון הקטן, כשאני מביט לתוך החדר האחורי והחנייה של תחנת־המישטרה. לגמרי בקצה השער של כניסת המכוניות עמדו סנדרה, רבי עם נופר על היריים ונופפו לי. שאגתי והפני־תי את מבטן אלי. איני זוכר מה צעקתי, שאג־תי. אני רק יודע שלא היתה כל משמעות למילים. המבט שלה, התנועות שלה אמרו לי הכל, שום גור לא יכול היה להפחיד אותי יותר. שום עדות לא יכולה יותר לזעזע. אילו השיר DONT WORRY, BE HAPPY היה עוד באופנה, הייתי שר אותו.

סנדרה הכניסה לי עיתונים, ספרים, סדי־נים, מגבות, הכל עם ריח אורגינל של הבית. החלפתי את כל המצעים ושוב אוננתי. עם ריח כזה אפשר אחרת?

ושוב בא „מחר" חדש, והוא כבר לא כזה כמו אתמול. התחלתי להבין שאני בצרה. הא־שה בחוץ, אבל אני בפנים. פתאום כמו נכנס בי איזה שד. התחלתי לדפוק את הראש בקיר. רציתי שיכאב לי, רציתי להתעסק באיזה כאב חיצוני, פיסי, שישכיח את הפנימי, שהוא קשה לאין ערוך. התחלתי לקלל את כל העולם, את כל העדים, רק את עצמי עדיין לא קיללתי.

דיברתי עם אלוהים בפאתוס לא-רגיל. „וילבש יוסף את כתונת הפסים, ופסים לו לרוב ויחפון ראשו ויזעק לאלוהיו למה נטשו אותי כל חברי ויען לו ויאמר כי לא חבריך היו ולכן אקרא שמם בישראל החברים של נאטשה..."

זה היה היום האחרון בשכונות. מחר אני עובר לאבו-כביר. הייתי מסוגל לחשוב ברגעים האלה.

ובאחד הימים, והשעון מורה על 15:00, נכנס גיורא זילברשטיין, עורך־הדין, ופניו פני מלאך ובשורה הוא נושא בפיו — סנדרה

(המשך מעמוד 21)

שיכבה דמוגרפית הולכת ומצטמקת?

קודם כל, זה לא נכון שהיא מייצגת שיכבה כזאת. 800 אלף הבוחרים שהיו לנו הם בוחרים מגוונים מאוד. אמנם אין לנו את אותו אחוז. באוכלוסיות מסויימות כמו של הליכוד, אבל יש לנו מצביעים מכל סוגי השמאל, מכל שיכבות־הציבור. כל שיכבות עדות־המיזרח, מארוקאים וכו'. עורבא פרח שזה הולך 100% לליכוד. זה לא נכון. הם גם אצלנו. כמו שיש אינטליגנציה בצפון תל־אביב שהולכת עם הליכוד, מתוך אותם אינטרסים שהזכרתי, כלכלים ועניניים.

אני אומר שזה לא נכון. מי שיכול לרכוש את ליכם של 800־900 אלף תושבים, יכול לכבוש את ליכם של 1.2 מיליון. אין פה איזה חצייה, איזה קו מדעי, שאומר זהו הגבול שאנחנו הגענו אליו.

● אבל המיפלגה חושבת כך, כנראה. היא חשה כך.

מה המיפלגה חשה, אני חושב, זה דבר אחר. אני חושב שזה פשוט ההרגשה שהם צריכים להוכיח את עצמם כאנשי־שילטון. כאילו הבחירה של הציבור היא מי יותר עשוי לשלוט, מי יותר עשוי להיות ממשלה.

זוהי הקונספציה. פה לדעתי נקודת־התורפה של המיפלגה כבר שנים רבות. התפיסה הזאת שיש לשכנע את הציבור שאנחנו יודעים לשלוט. זה אחרי שאנחנו שלטנו 30 וכמה שנים, והקמת המדינה וכו' וכו' זה בכלל אבסורד!

הדבר שעומד על הפרק זה להוכיח לציבור שהדרך הזו של הפרדה משילטון מיליון וחצי ערבים היא הדרך לבניינו של העם, לבניינו של האדם היהודי, העם י ה ו ד י, לא העם הערבי. אנחנו לא התחתנו עם פיתרון העם הערבי, אין לנו אחריות על פיתרון לבעיות הערבים.

צריכים להיפטר מכל הסוגיות האלה, מהצגת הנוסחה הזאת, הנוסחה הזאת היא מכשילה, היא לא אמיתית, כי אנחנו נאבקים על היהודים, ולא על צדק לערבים. אין לנו עניין לעשות צדק לערבים. שיעשו צדק לעצמם, בצורה זו או אחרת.

אנחנו צריכים לעשות צדק לעצמנו, ולכן זהו מאבק על התודעה, על הראייה, ואנחנו לא יחידים בזה. אלוהים אדירים: מיפלגות־עבודה, מיפלגות־פועלים בכל רחבי תבל הלכו לאופוזיציה במשך שנים, וזה בנה אותן מחדש.

הנה אומרים שהלייבור עולה. היה בשפל המדרגה באנגליה. סוף־סוף תאצ'ר, המשיח הגדול, מתחילה להתעורר, פתאום היא רוצה למכור את המים, למכור את החשמל, את כל השרותים, שהם חשובים לכלל הציבור.

ואותו דבר בארצות הסקנדינביות. היו במיעוט, והיו במיעוט די מנורה. לקח להם באמת שנים לעשות גם איזו רוויזיה.

ובכן, אני בטוח שאילו מיפלגת־העבודה, בשמונה השנים האחרונות היתה באופוזיציה, אילו הליכוד היה בשילטון והיה צריך לפתור את הבעיות האלה של אינפלציה, של כלכלה, של משא־ומתן עם הערבים, הפנים היו אחרות, כפי שהפנים בימי בגין בסיני היו אחרות.

מה הוא הדבר הזה שאנחנו נוותר על השטחים. לפי שעה, הוויתור היחיד על שטחים היה מצד הליכוד. ואיזה שטח? עד הסנטימטר האחרון! המערך היה א־פעם מפקיר את ימית, את פיתחת־רפיח? הוא לא היה יוצא מזה! ובכן, מה הוא הדבר הזה, זה לא מאבק על השטחים, זה מאבק על תורה, זה מאבק על תודעת־אדם של מאות אלפים, אשר חיים באשלייה שאנחנו בשנים האלה של גמר 2000 שנה, נהיה המדינה הקולוניאלית היחידה בעולם.

כך זה מסתבר. לאט־לאט נהיה המדינה הקולוניאלית היחידה, דרום־אפריקה גם כן יוצאת לאט־לאט מהמישחק, ביוזמה שלהם, לא רק מכוח שיכנוע של אחרים. פתאום ישאירו אותנו המעצמות הגדולות כמעצמה קולוניאלית, ר־21 מדינות־ערב ישלימו עם זה שחלק משלהם נמצא בתנאים קולוניאליים. זה שוכחים. זה נכון שאומרים שיש 21 מדינות ערביות, אין הכרח שתהיה מדינה נוספת. אבל זה עניינם! עניינו זה להבטיח את האינטרסים שלנו.

ובכן, אילו אנחנו היינו פועלים במשך שמונה השנים האלה, והם היו עומדים במיכ־חנים האלה פנים לפנים, הם מזמן היו עושים בדיוק את אותם הוויתורים שהם מסרבים לעשות היום, ומתחבאים מאחורי מיפלגת־העבודה.

מה קורה עם הנחמד הזה, יצחק רבין? יצחק רבין הולך לוושינגטון, יצחק רבין צריך לדבר שם על משא־ומתן עם הפלסטינים, גם עם הפלסטינים שמחוץ לגבולות־ישראל. וגם על 10 נקודות שהן חצי־גימגום, 10 הנקודות של מובארכ. זה רבין, לא הליכוד. כשזה יעלה, זה יהיה הליכוד. כי יוזמת־השלום של ישראל בעניין הבחירות בשטחים זה שמיר, זה לא רבין. כל הזמן אנחנו עושים את העבודה המלוכלכת בשבילם, מבלי לקבל תמורה. כי הם די חזקים בתודעת הציבור ובכלי־התיקשורת, כדי לשים אותם בראש של ההיגד, ולהושיב אותנו בראש של הכישלון.

ובכן, זה לא ניתן להכרעה. מוכרחה להיות הכרעה. אני כבר לא מדבר על אספקטים של דמוקרטיה. צריך להתייאש בכלל ממישטר דמוקרטי, אם מישטר דמוקרטי אפילו לא יכול לשאת שתי מיפלגות אלטרנטיביות — זה הרס המדינה שאחת המיפלגות האלה

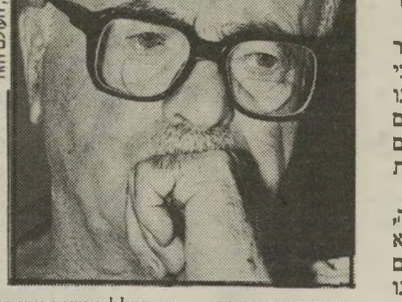

תהיה באופוזיציה! — אז בכלל עושים צחוק מכל המושג של דמוקרטיה, של מושגי חברה. עושים צחוק מהעניין הזה.

שיבואו ויצביעו בעדך — למה? למה? מהי התמורה שאתה מציע? אתה מציע להם לשבת ליד שולחן אחד עם הליכוד! בשביל זה הוא לא צריך את התיווך שלך, הוא ימצא את הדרך לבד.

● אתה מציע יציאה חד־צדדית מהשטחים הכבושים, ויציאה חד־צדדית מהממשלה.

בהחלט! להתייצב תחת דגל ברור. זה איננו. אני לא רוצה לומר שזה ערוך, שיש איזו תוכנית במגירה. היא איננה, ואני לא רוצה לומר שהחבורה הזו עכשיו גם מסוגלת להמציא את זה.

אבל אני לא נשבע בחבורות הקיימות. לא חשבתי שאי־אפשר להתקיים בלי בן־גוריון בלי גולדה ובלי ספיר.

אבל זה ברור לי לגמרי, אין לי צל של ספק, שהתנאי לאווירה, התנאי בכלל להליכה, זה לגלות את הפרצוף שלך. להיאבק על אמת בהירה, מתקבלת על הדעת בתר־דעת־הציבור, ולומר: אינני בשילטון בכל תנאי. אני מוכן לבקש את המנדט שלכם, כדי להגשים א', ב', ג', ולא רק בתחום הערבי, לא רק בתחום השלום, אלא בתחום החברתי, שהוא לא פחות חשוב. ובתחום הדתי, הנפשי, העיוני, זה לא פחות חשוב.

אז על זה אני מתייצב, על זה יש מילחמה. אז אם הדמוקרטיה הישראלית לא יכולה לשאת את זה, אז אנחנו בכלל גמרנו. יש לנו עכשיו למעשה אוטוקרטיה של חבורת־אנשים שאף אחד מהם לא נבחר על יסוד המצע המשותף שלהם, אף אחד לא הציג את המצע הזה לפני הציבור. איש לא היה בוחר במצע כזה, שהם מקיימים למעשה, אין להם מנדט לזה.

● של שמיר ורבין.

אין להם מנדט לזה! אז את השולחן הזה צריך לנקות. יתכן שאנחנו בסיבוב הבא נפסיד. זה לגמרי לא בטוח כי גם לגבי החוגים הדתיים העניין הזה לגמרי לא פשוט. אנחנו בעצם היינו המיילדים של הקואליציה ליכוד־ודתיים.

● איך זה?

כי אנחנו התחלנו בתשלום מחירים.

● תשלום לדתיים.

מחירים, כן! אנחנו היינו שהצענו לכל אחד מהם. הלכנו קבוצות־קבוצות, שלחנו שליחים חובשי־כיפות לכל הרבנים והאדמו"רים, ובאנו אליהם עם צ'קים ביד: זה וזה מה שתקבלו. ואז בא הליכוד ואמר וכו'. אבל זה לא אומר שהחוגים הדתיים נשבעים ברובם הגדול בקדושת־השטחים. זה לגמרי לא אומר!

● היום כבר חלק גדול לא.

זה כמובן עניין של מבט. לכן ברית עם אנשי־דת, שהם מפרשני בית זכאי, של הדת היהודית, היא בהחלט אפשרית, והיא צריכה להיות. אנחנו צריכים לחתור לזה, זה חלק מהאוכלוסיה היהודית. אותו הדבר לגבי אחרים, אנשי־מסורת.

מה זה, היה פתח להופיע יחד עם מפ"ם? איך מפ"ם פרשה מהמערך, והולכת להסת־דרות באופן משונה מאוד, ברשימה נפרדת, רמגוגית, פופוליסטית, וכואב הלב על זה.

אבל נכון הדבר שזה לא באשמתם. במיפ־לגת־העבודה בהחלט האמינו שמוטב בל־עדיהם. נקבל קולות שהם מפריעים לקבל. זו שטות. מכיוון שאם רוצים בתנועת־עבודה כפי שכתוב במפא"י — זה אחד הדברים החזקים שהיה בהם, בניגוד לאופוזיציות השמאליות, ואני בתוכן — שאמרו: אחדות כוללת של הפועלים, גם מיקצועית וגם פוליטית, במכנה משותף נמוך, זה תקף! זה מה שהיו צריכים להגשים!

● לא תמיד דגלת בזה.

זה לקח איזה זמן לראות את ההתפלגויות בכנסת, בממשלה, איזה השתתות מביאה שכיחת העיקר. העיקר הולך לאיבוד.

פתאום יאיר צבן, באמת כואב לי לראות אותו. מזכיר ההסתדרות: זה עומד על הפרק? הוא אומר שהוא הולך לקחת קולות מהליכוד, כי אם לא הוא, אז הקולות ילכו לליכוד, לא למיפלגת־העבודה. אז הוא מאפשר לאנשי הליכוד להצביע בעד מפ"ם אש"פיסטים וכו'. זה עוד אחד מאותם גילויים שהתפתחו בתנועת־העבודה בשנים האחרונות. לא מאמינים ביחד, לא מאמינים במיגוון דיעות, בחופש ההתבטאות, מקשת של דיעות, יחד עם הכרעות בשאלות־יסוד, בקשת־דיעות מהפועל מיזרחי והקיבוץ הדתי ועד מפ"ם ועד בכלל. למה לא. זו החזית שצריך לבנות.

תראה מה יש במיפלגות־הפועלים, במיפ־לגות־העבודה בעולם, כמה ביטאונים יש להם, מיגוון של דיעות, אך יחד עם זה יש חזית מאוחדת, פרלמנטרית.

■ ■ ■

● אתה כבר ראית במשך הרבה שנים את המתרחש, היית שותף במשך 60 שנה ויותר לעשייה. היית מגדיר את עצמך כיום כאופטימי או כפסימי?

לא, אני לא יכול להתכחש לאופטימיות הפנימית שלי. וזה לא נוסטלגיה. אני לא נוסטלגי לגבי העבר שלי וגם לא לגבי המעבר הקיבוצי, הקניבאלי, כפי שאני הג־דרתי אותו בכמה וכמה פירסומים, שאכלנו זה את זה על קוצו של יוד, עד לפילוגים ועד בכלל.

אין לי יסוד לכתיבה היסטורית נוסטלגית. עשינו שגיאות נוראות. אך יחד עם זה היה לנו כושר־עמידה, היתה לנו נכונות להקריב את היום בעד המחר, והיה לנו מחר, והמחר הזה היה מאוד ריאלי ואיפשר לנו לשאת את היום.

מה שדרוש לדור הצעיר היום זה לתת לו מחר. הוא צריך לפתח לעצמו מחר שהוא יותר גדול מההיום שלו.

והמחר מוכרח להיות כרוך במדינה של שלום, במדינה דמוקרטית עצמאית, שהיא קודם כל משתחררת מהקולוניאליזם, מן הדיכוי של עם אחר.

זהו תנאי בל־יעבור להבראה נפשית של העם הזה. כי השליטה הזאת בערבים משחיתה כל חלקה טובה. היא הורסת את התודעה ואת הנפש של האדם בישראל!

(המשך מעמוד 7)

הפגנות, פירסומים קיצוניים ופעולות שנועדו לעורר את דעת־הקהל בעולם.

לכל המישחק המצחיק הזה של מגורשים וגולים אין משמעות, אם מדובר על מגורש ב־1982 או פליט מ־1948 או 1967. הוויכוח האמיתי צריך להיות — עם מי אנו מנהלים משא־ומתן — עם תושבי יש"ע או עם העם הפלסטיני?

זוהי מפלתו הגדולה של שמיר. הוא ניסה ללכת לדיאלוג עם התושבים (גם אני בעד זה) — והוא הולך לנהל משא־ומתן עם העם הפלסטיני. והוא יזם את זה — אז שלא יבוא בטענות לאף אחד.

נקודה נוספת — רק טיפש יחשוב שאפשר לדבר במיפגש (כפי שראשי הליכוד מנסים להסביר) רק על פיתקי־ההצבעה ושעות פתי־חת הקלפי. בשביל זה לא שולחים מישלחת של כל המי־ומי בעולם הפלסטיני! את זה אפ־שר לעשות במישרדי המימשל.

הולכים לדבר על הדברים הנוקבים ביותר, ואי־אפשר להימנע מכך:

● מי זכאי לבחור ולהיבחר? האם, למשל, גם אנשי־אש"ף ביש"ע או משוחררי־ג'ברילי?

● האם לנציגים שייבחרו תהיה או לא תהיה סמכות לשאת ולתת על מדינה פלס־טינית?

על זה ידברו! ידברו גם על סמכויות ה־מימשל הזמני בתקופת־הביניים. למשל — האם תהיה להם הסמכות לשלוט על נושא ההגירה הפלסטינית למקום, קרקעות־המדי־נה, מקורות־המים. על כל הנושאים הללו חיי־בים לדבר, כי אנו חייבים לדעת לאן אנו הולכים, ואותו דבר הם ירצו לדעת — מה יהיה מעמד הנבחרים, סמכויותיהם. והו משא־ומתן מלא.

מזה אין חוזרה. זה לא יהיה כמו שיחות־האוטונומיה עם מצריים. תהיה כאן מישלחת מוכרת לניהול משא־ומתן איתנו.

צריך להבין: פתיחת המשא־ומתן היא הח־ריץ, שדרכו הרלת תתרחב ותיפתח. יהיו עוד תחנות בדרך, אך התחנה הראשונה היא המש־מעותית. יהיה אפשר להגיד — המדינה הפ־לסטינית קמה בקאהיר. השאלה מתי יתנוסס הדגל הפלסטיני בירושלים תהיה רק שאלה של זמן!

כל התסריט שלי הוא בהנחה שהליכוד ממשיך בקיומה של ממשלת־האחדות־הלאו־מית. בהנחה כזו התסריט הוא בלתי־נמנע, כי בכל פעם ששמיר וארנס יגלו עמדה עיקשת, המערך יציג עמדה קרובה למצרים ולאמרי־קאים, ובלחץ הכוחות האלו יכופפו את ארנס ושמיר.

היום כבר הרבה יותר קשה לדחות את ה־יוזמה המצרית מאשר אילו לא היינו נוקטים ביוזמת־הבחירות. היום זו הזדמנות חייו של שמיר לפרק את הממשלה וללכת לבחירות תחת הכותרת „אל תתנו למערך לחבל ביוד־מת־השלום שלי", ואני בטוח שהוא יזכה בני־צחון סוחף. לעומת זאת, אם שמיר ימשיך במתכונת שקבע עד כה — „ממשלה עם המערך בכל מחיר" — הוא יהפוך חיש־קל להיות ראש־ממשלה רק בתואר, ואילו בפועל יבצע את מדיניות המערך. הוא ימצא את עצמו מפלג את המחנה הלאומי ומשלם את המחיר היקר מכל תמורת המשך כהונתו: וי־תור על חלקי־ארץ, וסיכון עצם קיומה העת־די של מדינת־השפלה היהודית.

יש לשמיר שתי אופציות — או ללכת לפירוק הממשלה או להיכנע. שלישית — אין. היום הוא בפרשת־דרכים.

אשר לי אישית: אני רואה עצמי תמיד נא־מן לעניין ריבונותנו על ארץ־ישראל כולה, ואתנהג בהתאם. נולדתי בתנועת־החרות וה־קרשתי לה עשרות שנים. אני מרגיש שזה ביתי, ואלחם כדי שהמקום הזה (מצודת־זאב) יחזור להיות ביתו של זאב ז'בוטינסקי, ושעי־קרון שלמות־הארץ לא יהיה סיסמה ריקה מתוכן.

כאימרתו של מונטסקייה: „סופו של כל שילטון מתחיל כשהוא בוגד בעקרונותיו שלו." אולי הליכוד נראה היום בשיא כוחו, אך אם הוא יפגע בצורה כה בוטה בעקרונותיו — הוא יתפורר.

חדש!!

לבתי דפוס
מעצבים גרפיים
מכוני הפרדה
משרדי פרסום
חנויות צילום

FUJI COLORCOPIER AP5000

כל השאר הן העתקים חיוורים לעומתה

השם "מכונת צילום" עושה עוול ל-AP 5000 של פוג'י.

AP 5000 מייצרת רפרודוקציות צבעוניות נאמנות למקור באיכות שאיננה נופלת ממנו. צילומי הצבע שלה קולטים כל גוון והצללה ברגישות מדהימה, איכות הטקסטורות והגירעון (GRAIN) עולה על איכות עבודות הדפוס האיכותיות ביותר.

מגוון הפעולות של AP 5000 מביא אותך לעידן חדש של נוחות, אפשרויות, איכויות ביצוע ורמת שירות ללקוחות.

אדי מור

הגדלות והקטנות - גם מנגטיב ושקופיות
רוצה להראות ללקוח שלך כיצד תראה השקופית שלו כפלקט? AP 5000 תגדיל בדיוק מקסימלי מ-1:1 ועד A3 (420×297 מ"מ).

משחקי צבע
עם AP 5000 ניתן אפילו לשפר את האורגינל - לשנות גוונים וטונים - עד לשלמות הרצויה.

שקפים צבעוניים
יש לך "פרזנטיישן"? תוכל להציג ללקוח שלך פרזנטיישן מלא - כולל "קריאטיב" צבעוני - על שקפים בוויוגראף.

צילומי חפצים במקור
כבר אין צורך לגזור ממגזינים צבעוניים כדי להציג סקיצות מרשימות. מסדרים את הקומפוזיציה על לוח הצילום והלקוח מקבל סקיצה עם המוצרים שלו!

הלקוח שלך לא זקוק ל"מינימום" 500...
הלקוח שלך זקוק סך הכל ל-20 פלקטים או "דיספלייס"... AP 5000 FUJI תפיק לך את ההעתקים הללו באיכות העולה על איכות הפרוצס הטוב ביותר.

ITALIA'90
OFFICIAL FILM OF WORLD CUP 1990
FUJI FILM

זה רק חלק קטן של יתרונות AP 5000-את כל המגוון צריך לראות כדי להאמין...

לקבלת פרוספקט ופרטים נוספים, אנא התקשר לפוג'י טל' 7525959 , 03-7525960 **FUJI COLORCOPIER AP5000**

Vogue

SUPERSLIMS 100s

SEE... FEEL... TASTE THE DIFFERENCE

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי – העישון מזיק לבריאות